

รายงานประจำปี 2553 สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย

PART 1

สื่อในวิกฤติ หรือ วิกฤติในสื่อ

Social Media
สื่อสังคม →

← New Media
สื่อใหม่ ↓

↑ Mainstream Media
สื่อกระแสหลัก

ปฏิรูปสื่อ เพื่อใคร
ทำไมต้อง ปฏิรูป ?

เมื่อโซเชียลมีเดีย
เขย่าจอสื่อหลัก

NEWS RADIO STATION
ARE YOU OKAY ?

นาลีอใน วักฤด

ทำใหเกิดวักฤดในลือ

ลืออมวลเสนถูคตั้งคำถามมากมาย ถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ
ท่ามกลางวักฤดความขัดแย้งรุนแรงของสังคมไทย
ขณะที่เดียวกันสังคมก็ยังคงตั้งตั้งความหวังต่อสื่อมวลชนว่า
จะเป็นหน่วยที่สร้างความเข้าใจอันดีของคนในประเทศ
ในสถานการณ์ความขัดแย้งอย่างรุนแรงของสังคมไทย เกิดบุฉฉาและ
คำถามต่อองค์กรลือ และผู้ปฏิบัติหน้าที่ลือ
ลือไม่เป็นกลาง - ลือไม่เป็นธรรม - ลือเอนเอียง - ลือลือกข้าง -
ลือไม่นำเสนอข้อเท็จจริงทั้งหมด - ลือเซ็นเซอร์ตัวเอง - ลือยอมให้
รัฐบาลแทรกแซง จนในที่สุดมีการเรียกร้องให้ตรวจสอบผู้ปฏิบัติหน้าที่
ในลือ และองค์กรด้านลือ จากภาคสังคมและประชาชน
...ฝ่ายนักวิชาการบางกลุ่ม และ รัฐบาล เรียกร้องให้มีการปฏิรูปลือ
อย่างจริงจัง
ประเด็นนี้สร้างความสับสนคลอน และ ตระหนัก ต่อผู้ประกอบ
วิชาชีพด้านลือมวลชน โดยเฉพาะผู้ประกอบวิชาชีพและผู้ปฏิบัติหน้าที่
ด้านข้อมูลข่าวสารเป็นอย่างมาก...

จากความตระหนัก นำมาสู่ความตระหนักในองค์กรวิชาชีพด้านลือมวลชน
ผู้ประกอบวิชาชีพและผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านลือมวลชนเปิดเวทีพูดคุยหารือเสวนา
ระดมความคิดเห็นเพื่อทบทวนบทบาทหน้าที่ของลือมวลชน และองค์กรด้านลือ
กันอีกครั้ง... ทั้งนี้เพื่อดำรงไว้ซึ่งความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อวิชาชีพลือมวลชน
ซึ่งเป็นที่พึ่งและทำหน้าที่ตรวจสอบและนำเสนอข้อเท็จจริง เพื่อผลประโยชน์
ของประชาชนและประเทศเป็นหลัก เพราะองค์กรวิชาชีพด้านลือมีบทบาทหน้าที่
และฐานะเป็นคนกลางในการรับส่งข้อมูล ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของการสื่อสารรับรู้
การตัดสินใจ กระทำกรอย่างใดอย่างหนึ่ง

แต่ในปัจจุบันลือไทยซึ่งมีอยู่หลายประเภท หลายสำนักหลายรูปแบบ ทั้งลือ
กระแสหลัก ลือกระแสรอง หรือ ลือเกิดใหม่ภายใต้ยุคสังคมโลกไร้พรมแดน
โซเชี่ยลมีเดีย..ได้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตัวเองและดำเนินการอะไรไปบ้าง
ยืนอยู่ตรงจุดไหนบ้าง เข้าใจในบทบาทของตัวเองหรือไม่ มีความรับผิดชอบต่อ
สิ่งที่กระทำมาน้อยแค่ไหน และ ควรปฏิบัติอย่างไร ในท่ามกลางวักฤดของ
สังคมในขณะนั้น และอาจจะเป็นขณะนี้ หรือ ในอนาคตบ้าง

เรื่อง : นิรมล ประสพการสุข

Theme ของครอบครัวข่าว 3 คือ
CONNECT กอดรหัสจาก
ปุจฉาและวิสัชนา ประชันปากในช่อง

สำราญ วัตรโก

รองผู้จัดการพายุข่าว
สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3

ใในฐานะสื่อมวลชนคนทำงานข่าว ยอมรับว่าท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองซึ่งผมถือว่ามีความขัดแย้งสูงสุด เท่าที่ปรากฏมากกตตันสุดๆ เหตุการณ์ปฏิวัติรัฐประหารที่ผ่านมายังไม่กตตันขนาดนี้

เหตุผลสำคัญคือ การทำหน้าที่สื่อสารมวลชนในสภาวะการณ์เช่นนี้ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมสูงมากเพราะคนในสังคมไทยแต่ละฝ่ายต่างก็มองหาความเป็นธรรม แต่ในขณะที่เดียวกันก็กล่าวหาอีกฝ่ายว่าไม่มีความเป็นธรรมมีหลายมาตรฐาน ในเมื่อสังคมเป็นแบบนี้แล้วยากที่สื่อจะรอดพ้นข้อกล่าวหาว่าสื่อขาดความเป็นกลางในการนำเสนอข่าว

ในสภาวะการณ์ความขัดแย้งบทบาทหน้าที่ของสื่ออยากมากที่จะให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดพอใจทั้งหมด ที่ผ่านมามีไม่ว่าจะเกิดการชุมนุมทางการเมืองของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ครอบครัวข่าว 3 ถูกกล่าวหาว่าโดยตลอดว่านำเสนอข่าวสนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นพิเศษ สมัยที่เลือกชุมนุมก็ถูกฝ่ายตรงข้าม กล่าวหาว่าสนับสนุนเหลือเฟือมาตั้งแต่ ก็นักกล่าวหาว่าสนับสนุนแดง ถูกอีก

ฝ่ายมองว่าเป็นครอบครัวแดง แต่บทสรุปสุดท้ายเราก็ต้องพิสูจน์ตัวเราเองยึดคติที่ว่า "ทำให้ดีที่สุด"

ท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้ง ถึงแม้ว่าสื่อมวลชนต้องมีสิทธิเสรีภาพการนำเสนอข่าว แต่ต้องอย่าลืมว่า ประกาศพระราชกำหนดในสถานการณ์ฉุกเฉินของศอฉ.ได้ระบุอย่างชัดเจนว่า "ห้ามการเสนอข่าว การจำหน่าย หรือทำให้แพร่หลายซึ่งหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ หรือสื่ออื่นใดที่มีความขัดแย้งอันอาจทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัว หรือเจตนาบิดเบือนข้อมูลข่าวสารทำให้เกิดความเข้าใจผิดในสถานการณ์ฉุกเฉินจนกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนในพระราชอาณาจักร"

ซึ่งในสภาวะการณ์เช่นนี้สื่อต้องระมัดระวังอย่างยิ่ง เพราะบางครั้งสื่อเองก็ไม่รู้ว่าข่าวใดบิดเบือนหรือเป็นการปลอญข่าว เพราะต่างฝ่ายต่างก็พยายามสร้างความได้เปรียบโดยใช้สื่อเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างผลประโยชน์ให้กับกลุ่มของตัวเองทั้งสิ้น แพะรับบาปตัวสุดท้ายหนีไม่พ้นสื่อ ซึ่งเป็นที่มาของความกตตันของ

สื่อในการทำงานเพื่อหาข้อมูลมานำเสนอต่อประชาชน และสังคม

แล้วทางออกของสื่อและสังคม ควรจะเป็นอย่างไร เป็นคำถามที่สังคมถามกันมาเป็นเวลากว่า 2 ปีแล้วจนถึง ณ วันนี้ไม่ใช่ว่าหนทางจะตีตันไปหมดทุกอย่าง เพราะข้อเสนอของนายกรัฐมนตรี ขอร้องเชิญชวนให้ทุกฝ่ายเข้าร่วมแผนปรองดองและมีการตั้งคณะกรรมการเพื่อการปฏิรูปประเทศไทย และ สมัชชาปฏิรูปประเทศไทยรวมทั้งคณะกรรมการชุดต่างๆ อีกหลายชุดเพื่อนำไปสู่แผนการปรองดองของประเทศไทยอย่างแท้จริง เพราะสภาพปัญหาของประเทศไทยในปัจจุบันวิกฤตที่สุดๆ ต้องใช้ปัญญาและความสามัคคีเท่านั้นในการแก้ปัญหา หมดเวลาในการใช้อำนาจและกำลังในการแก้ปัญหาประเทศแล้ว

ทุกองค์การของสังคมนี้ ต้องร่วมกันปฏิรูปประเทศไทยรวมทั้งสื่อมวลชน ก็ต้องปฏิรูปด้วยเช่นกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทและหน้าที่ของสื่อมวลชนไทยในวันนี้ถูกตีความเข้าข้างตัวเองแบบไม่มีขีดจำกัด เช่น วิทยุชุมชนเถื่อนและขาดความเป็นมืออาชีพ สื่อสารมวลชนใช้สื่อเพื่อสร้างความแตกแยกและสร้างความขัดแย้งให้กับสังคม โดยอาศัยช่องว่างของกฎหมายเพื่อประโยชน์ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่ผลเสียตกกับประเทศชาติ

ในส่วนของสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ซึ่งปีนี้ครบรอบ 40 ปีพอดี แต่ในส่วนของครอบครัวข่าว 3 เพิ่งจะครบรอบ 5 ปี และกำลังย่างก้าวสู่ปีที่ 6 ทั้งนี้ในปี 2552 - 2553 ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาข่าวไว้ว่า เป็นปีแห่งการพัฒนาเนื้อหาสาระหรือ The Year of Contents เพิ่มจำนวนและประเภทข่าวเจาะลึกเชิงสืบสวนสอบสวน รายงานพิเศษเบื้องหลังการถ่ายทำมากกว่าเดิมหลายเท่าตัว ซึ่งยังไม่นับรวมรายการเล็กๆ ทีวี 360 องศา, เกษตรสอดนิเวศ, แดกประเด็น เป็นต้น

แต่ก็ต้องยอมรับว่าภาวะสังคมที่ผ่านความรุนแรงทุกภาคส่วนล้วนต้องการการเยียวยา แม้แต่สื่อเองก็เป็นองค์การหนึ่ง ที่ต้องขับเคลื่อนให้เดินต่อไปข้างหน้าอย่างมั่นคง ขณะที่กระแส "ปฏิรูป" กำลังกึกก้องไปทั่วทุกสารทิศ ครอบครัวข่าว 3 จึงหนีไม่พ้นคำว่า

ปฏิรูปด้วยเช่นกันเพราะสภาพสังคมเช่นนี้ คือความรับผิดชอบที่เสมือนเป็นหน้าที่ของสื่อในฐานะเป็นฟันเฟืองหนึ่งที่ต้องหมุนไปพร้อมๆ กับทุกภาคส่วนประเทศนี้จึงจะเดินหน้าไปอย่างมั่นคงและถาวร

การปฏิรูปสื่อก็เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของการปฏิรูปประเทศ ที่มีการพูดถึงกันอย่างกว้างขวางในเวลานี้ แต่ดูเหมือนจะโยงกันไปมาแบบหาจุดลงตัวที่ยากยิ่งสุดทำอาจจะเป็นแค่อุดมคติที่หาหนทางปฏิบัติได้ยาก เพราะสื่อแต่ละประเภทแต่ละแขนง ก็มองเหรียญกันคนละด้านบ้างก็ว่า สื่อมีจริยธรรมอยู่แล้ว ปฏิรูปตัวเองอยู่เป็นกิจวัตร เพราะมีผู้บริโภคเป็นตัวชี้วัดหากผู้ชมหรือผู้อ่านไม่นิยม ก็จำเป็นต้องปรับเพื่อความอยู่รอด

ในขณะที่ภาควิชาการด้านสื่อกลับมองอีกด้านว่า ภาควิชาการเมืองควรจะต้องปฏิรูปก่อน เพราะเป็นผู้แทรกแซงควบคุมกำกับดูแลสื่อจนสื่อบางประเภทขาดความเป็นอิสระบ้างก็คาดหวังไว้ที่องค์กรอิสระอย่างกสทช. ซึ่งต้องรอพ.ร.บ.องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ฯ ฉบับใหม่ประกาศบังคับใช้ก่อน แล้วค่อยมาพูดกันถึงเรื่องกฎระเบียบกติกาในการปฏิรูปสื่อ

"แต่โดยส่วนตัวแล้ว ผมมองว่าเราคงรอให้คนอื่นมาปฏิรูปให้ไม่ได้ เพราะชาติบ้านเมืองและวิกฤติเวลานี้ไม่สามารถรอได้อีกแล้ว เบื้องต้นน่าจะเริ่มที่ตัวเราก่อน เพราะคำว่าปฏิรูปประเทศนั้น ศ.นพ.ประเวศ วะสี ท่านได้ศึกษาแนวทางไว้เรียบร้อยแล้ว ท่านได้เขียนและได้นำไปปรากฏามาตั้งแต่ปี 2551 ก่อนเกิดเหตุความขัดแย้งรุนแรง เพียงแต่ไม่มีใครนึกคิดหรือนำมาปฏิบัติอย่างจริงจังๆ จังๆ ซึ่ง ท่านมองสังคมไทยในปัจจุบัน เหมือนไก่อยู่ในขังที่รอวันให้เขาเอาไปเชือด แต่ยังมีจิตที่กินอยู่ร่าไป ขัง คือโครงสร้างที่กักขังไว้ภายในขังมันแคบและบีบรัด ไก่จึงกระทบกระทั่ง จิตที่กิน แต่ไม่ว่าตัวไหนจะชนะ ก็ถูกนำไปเชือดอยู่ดี สังคมไทยมีปัญหาเชิงโครงสร้างโครงสร้างแห่งความไม่เป็นธรรมมีอยู่อย่างหนาแน่น และนำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรงการต่อสู้ภายในขังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ไม่ว่าจะฝ่ายใดชนะก็เป็นการชนะแค่ชั่วคราวจะแก้ปัญหาได้ต้องรวมกันบินออกจากขัง หรือออกไปจากโครงสร้างอันบีบคั้นที่ดำรงอยู่"

เมื่อกลางเดือน ก.ค. 53 ที่ผ่านมา ครอบครัวยุว 3 ได้เชิญ ศ.นพ.ประเวศ วะสี มาบรรยายให้ทุกภาคส่วน ในองค์กรสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 พังใน หัวข้อ "บทบาทของสื่อต่อการปฏิรูปประเทศ" ทำให้ ครอบครัวยุว 3 ค้นพบตัวเองว่า สื่อ คือหัวใจสำคัญ อย่างยิ่งต่อการปฏิรูปประเทศ โครงสร้างต่าง ๆ ที่ผ่าน การสังเคราะห์จะไม่สามารถเชื่อมโยงซึ่งกันและกันได้ หากไม่มีการสร้างระบบการสื่อสารที่ดี

ชิม ของครอบครัวยุว 3 ในวาระที่ก้าวเข้าสู่ปีที่ 6 ก็ได้ถูกค้นพบในวงสัมมนาดังกล่าว นั่นเองก็คือคำว่า "CONNECT" หมายถึงการเชื่อมโยงสร้างสายใยทำความ

เข้าใจเพื่อขับเคลื่อนโครงสร้างทุกภาค ส่วนใน สังคมไทยเดินหน้าสู่การปฏิรูปประเทศอย่างพร้อม เปรียงกันไถ่จึงจะบินออกจากเข่งได้ตามปรัชญาของ ศ.นพ.ประเวศ วะสี

ในฐานะผู้รับผิดชอบดูแลบริหารจัดการด้านข่าว ครอบครัวยุว 3 จะพิสูจน์ให้เห็นว่าหัวใจของการปฏิรูป สื่อ นั้นอยู่ตรงไหนสื่อมีบทบาทใดบ้าง ครอบครัวยุว 3 ได้ "CONNECT" และกำลังเพิ่มระดับความเข้มข้นมาก ขึ้นบนจุดยืนเพื่อผลประโยชน์ของประเทศไทยสังคม ไทยและคนไทยทุกคน

พลเอก กิตติศักดิ์ ป่าหนึ่งพันธ์ุ
ผู้อำนวยการสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก

ผลงานวิจัยต่าง ๆ ได้พูดถึงบทบาทสื่อมวลชน ในภาวะวิกฤติว่า ควรมีหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสาร ที่ถูกต้อง , การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ใน ประเด็นต่าง ๆ , มีความต่อเนื่องในการรายงาน ความเคลื่อนไหว, มีเรื่องเชิงพ่อนคลาย แลความบันเทิง และต้องเป็นแกนนำในการรณรงค์ หรือผลักดันสังคม (จรรโลงสังคม) ให้ไปสู่ทิศทางแห่งแสงสว่าง

สื่อกับบทบาทหน้าที่ (การนำเสนอข่าว) ในภาวะ วิกฤติ บทบาทของสื่อที่ควรจะเป็นในยาม บ้านเมืองวิกฤติ

พลเอก กิตติศักดิ์ : ในยามปกติสื่อก็ทำหน้าที่ให้ความ รู้ข้อมูลข่าวสาร ชี้นำทัศนคติและสื่อความบันเทิงอย่าง หลากหลายและเป็นธรรมชาติอยู่แล้ว ครั้นเมื่ออยู่ในภาวะ วิกฤติบทบาทหน้าที่ทั้ง 4 ประการ ก็ยังคงอยู่เพียงแต่ จะต้องมีความ "ความรับผิดชอบต่อสังคม" อย่างเข้มข้น มากขึ้น ภายใต้การเสนอข่าวที่รวดเร็วเป็นกลางสร้าง สรรค์และมุ่งมั่นคุณธรรม เนื่องจากสถานการณ์ใน ภาวะวิกฤตินั้น สังคมมีความอ่อนไหวสูงสื่อจึงควรมี วิจารณญาณในการกลั่นกรองข้อมูลข่าวสาร และ บรรดาความคิดเห็นทั้งหลายในเชิงจรรยาบรรณสังคม มากกว่าแค่เพียงการเสนอข้อมูลสะท้อนข้อเท็จจริงที่ เกิดขึ้นเฉพาะหน้า สรุปได้ว่าในสถานการณ์วิกฤติ สื่อ ควรมี Self Censorship หรือ Self Regulation ด้วย สำนึกและจิตวิญญาณแห่งคุณธรรมเพื่อสังคมให้มาก ที่สุด

ช่วงวิกฤติที่ผ่านมา ททบ.5 มีบทบาทและได้ทำ อะไรบ้าง

พลเอก กิตติศักดิ์ : ในฐานะสื่อโทรทัศน์ของกองทัพ พร้อมเครือข่าย ททบ.5 ได้ทำหน้าที่เป็นช่องทางทาง การประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ ในนามของสอจ. ตามที่ได้ รับมอบหมายโดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ สื่อความเข้าใจ

กับประชาชน และรักษาสถานการณ์รวมทั้งบรรยากาศต่าง ๆ มิให้เกิดความตึงเครียด หรือความขัดแย้งมากเกินไปด้วยการเสนอข่าว 2 ด้าน ไม่มีการบิดเบือนข้อเท็จจริงโดยเราได้พยายามนำเสนอรายการตามปกติเท่าที่จะมีเวลาสนับสนุนได้ นอกจากนี้จะเป็นการขยายเวลารายการข่าวมากขึ้นประมาณ 30 % พร้อมทั้งจัดสรรเวลารองรับการประกาศของ คสช. เป็นระยะทั้งในรูปแบบการแถลงข่าวและอักษรวิ้งเพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ถ้าแบ่งเป็น 3 ระยะประกอบด้วย

- ระยะก่อนวิกฤติ เสนอข่าวที่เป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองเพื่อให้ประชาชนทราบ และใช้ดุลยพินิจเองในการเสนอข่าวดังกล่าวจะไม่ชี้นำประชาชน

- ระยะเกิดวิกฤติ เสนอข่าวที่เป็นข้อเท็จจริงเผยแพร่ข่าวสารที่เน้นเรื่องกฎหมายที่รัฐบาลนำมาใช้แก้วิกฤติให้ประชาชนทราบและเข้าใจให้มากที่สุด โดยใช้เวลาข่าวมากกว่าปกติ

- ระยะหลังวิกฤติ เสนอข่าวที่เป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ไม่เสนอข่าวที่ซ้ำเติมสถานการณ์

วิกฤติศรัทธาในสื่อ ประชาชน สังคมเสื่อมศรัทธาเชื่อถือและยอมรับสื่อน้อยลง เพราะอะไร เพราะสื่อขาดความเป็นมืออาชีพหรือไม่ เพราะสื่อบางสื่อขาดจริยธรรมหรือเปล่า ทางออกควรเป็นอย่างไร

พลเอก กิตติศักดิ์ : วิกฤติศรัทธาในสื่อ ทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธาในตัวสื่อ มีสาเหตุปัจจัยสำคัญหลายประการได้แก่

1. ลักษณะการแข่งขันของสื่อที่รุนแรงเข้มข้นมากขึ้น ทำให้สื่อขาดการกลั่นกรองข้อมูล เพราะเน้นความรวดเร็วและกระแสสังคม

2. "คุณธรรม" ในสังคมไทยเลือนรางจากแทบทุกวิชาชีพซึ่งเสื่อมไปตามสภาพสังคมไทย ที่เดิมจาก "จิตนิยม" มาเป็น "วัตถุนิยม" และสื่อมวลชนก็ไม่พ้นกระแสนี้

3. สื่อบางกลุ่ม เข้าไปแสวงประโยชน์ทางธุรกิจและ

ทางการเมือง ทำให้ขาดความเป็นธรรมในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารจริยธรรมหรือจรรยาบรรณจึงเป็นเพียงข้อกำหนดสวยหรูที่ขาดการปฏิบัติอย่างจริงจัง

4. สถาบันวิชาชีพยังไม่มีความชัดเจนในการควบคุมดูแลบุคลากรในวิชาชีพให้มีทั้งคุณภาพและคุณธรรมอย่างทั่วถึง

5. ผู้ประกอบการหรือเจ้าของสื่อ รวมทั้งผู้บริหารสื่อเองไม่สามารถแยกแยะความอยู่รอดเชิงธุรกิจหรือผลประโยชน์ส่วนตน/เฉพาะกลุ่มออกจากผลประโยชน์ของสังคม/ส่วนรวมซึ่งเป็นหน้าที่หลักของสื่อ ดังนั้นเมื่อเกิดความขัดแย้งเชิงผลประโยชน์ มักทำให้เจ้าของสื่อเลือกความอยู่รอดของตนก่อน ทั้งนี้สื่อจึงควรอิสระจากนายทุนและนักการเมืองให้มากที่สุด

6. องค์การอิสระ (กสทช.) ยังอยู่ในกระบวนการจึงเกิดสูญญากาศทางการดูแล

สำหรับทางออกของวิกฤติศรัทธาในสื่อ นั้น ความจริงเกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย แต่ถ้าเริ่มที่ตัวสื่อมวลชนเองควร "ปิดกวาง" สื่อของตนดังนี้

1. ประเมินตนเองในการทำหน้าที่สื่อข่าวว่าอยู่ในระดับใดใน 5 ระดับตั้งแต่ 1.ระดับชวนเชื่อ 2.บริการข่าวสาร 3.มาตรฐาน 4.วิชาชีพ และ 5.ประโยชน์สาธารณะ ซึ่งสื่อที่มีคุณธรรมน่าจะอยู่ในระดับที่ 3. คือระดับมาตรฐานขึ้นไป ถ้ายังเป็นแค่สื่อโฆษณาชวนเชื่อให้ข่าวไปวันๆ แบบไม่กลั่นกรองก็ไม่ควรขนานนามตนเองว่าเป็น "สื่อมวลชน" ฟังเป็นได้เพียง "สื่อเฉพาะคน"

2. สร้างมาตรฐานในการกลั่นกรอง ประเด็นข่าวและเสนอความคิดเห็นที่เป็นไปในเชิงสร้างสรรค์ มีประโยชน์ต่อสาธารณะ มิใช่เฉพาะเจาะจงไปที่กลุ่มผลประโยชน์พรรคพวกตน โดยจะต้องแยกการโฆษณาหารายได้จากการนำเสนอข่าวและเนื้อหาซึ่งถ้าเป็นสื่อที่มีคุณภาพ มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของประชาชนก็จะสามารถแยกผลประโยชน์ส่วนตนออกจากส่วนรวมได้ แม้อาจจะไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์ตามอุดมการณ์แต่อย่างน้อยต้องไม่บิดเบือนความเป็นจริง

3. การฝึกอบรมสัมมนาในกลุ่มสื่อ ทั้งภายในและภายนอกองค์กร รวมทั้งต่างประเทศเพื่อร่วมกันสร้างมาตรฐานในนาม "สภาวิชาชีพสื่อมวลชน" ที่มีคุณภาพ น่าเชื่อถือเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยยกย่องและเสนอตัวอย่างสื่อคุณภาพ เช่น มร.โมเคิล ยอน นักข่าวทหารจากฟลอริดา ที่ตั้งตนเป็นสำนักข่าวอิสระอยู่ได้ด้วยการบริจาคจากประชาชนไม่สังกัดกลุ่มนายทุนใดๆ

องค์กรวิชาชีพพัสดุสื่อ ควรจะวางบทบาทหน้าที่อย่างไรในภาวะวิกฤติต่างๆ และ จะอยู่กับภาวะวิกฤติทางการเมืองและการแยกแยะของสังคมได้อย่างไร

พลเอก กิตติทัศน์ : ในเอกสารสัมมนาและผลงานวิจัยต่างๆ ได้พูดถึงบทบาทสื่อมวลชนในภาวะวิกฤติว่าควรมีหน้าที่ 5 ประการด้วยกันคือ ให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง, การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในประเด็นต่างๆ, มีความต่อเนื่องในการรายงานความเคลื่อนไหว, มีเรื่องเชิงผ่อนคลายเป็นความบันเทิงและต้องเป็นแกนนำในการรณรงค์หรือผลักดันสังคม (จรรโลงสังคม) ให้ไปสู่ทิศทางแห่งแสงสว่าง

กล่าวโดยสรุปคือ องค์กรวิชาชีพสื่อเองจะต้องมีบทบาทในการติดตาม, ตรวจสอบ, รับข้อร้องเรียนและวิเคราะห์ประเมินผลคุณภาพของสมาชิกสื่อต่างๆ เพื่อสร้างมาตรฐานวิชาชีพให้มากขึ้น การออกหนังสือแสดงจุดยืนและขอความร่วมมือในภาวะวิกฤติ นับเป็นความพยายามที่ดีแต่ไม่ควรเน้นเฉพาะเรียกร้องสิทธิเสรีภาพความปลอดภัยของกลุ่มตนเอง แต่ควรเป็นไปเพื่อพิทักษ์ความถูกต้องจรรยาบรรณในวิชาชีพ และผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ

ข้อคิดอีกประการหนึ่งที่ตอบบทบาทของสื่อ ที่จะสมดุลงานปัญหาความแตกแยกทางการเมืองและสังคม คือ อย่าพยายามเพ่งเล็งที่ตัว "กลุ่มบุคคล" ฝั่งฟากพรรคพวกใดๆ แต่ให้เพ่งเล็งที่ "การกระทำ" ไม่ว่าจะฝ่ายใดถ้าทำผิดคือผิดและดีก็ต้องดี เพราะการเน้นฝ่ายจะทำให้สังคมแตกแยกมากกว่า นอกจากนี้สื่อควรมีการวินิจฉัยและทำข้อมูลแวดล้อม ในแต่ละประเด็นที่น่าเสนอเพื่อ

ให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องเป็นความจริง มากกว่าเป็นแค่ "ข้อเท็จจริง" ที่ได้รับการบอกกล่าวมา

วิกฤติในสื่อ เพราะสื่อถูกใช้เป็นช่องทางในการขับเคลื่อนการเมืองของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง สื่อจะก้าวพ้นบทบาทที่ไม่พึงประสงค์นี้ได้อย่างไร

พลเอก กิตติทัศน์ : สื่อต้องฉลาดและรู้ทันกลเกมทางการเมืองอย่าเพิกเฉยเสมือน "รู้เขาหลง แต่เต็มใจให้หลง" ในสังคมไทยระบบอาวุโส และระบบอุปถัมภ์ยังมีอิทธิพลอย่างแน่นนอน เพียงแต่ในฐานะ "ฐานันดรสี่" อันทรงเกียรติ เราจะต้อง "บริหารเกม" ให้เป็นการเสนอข่าวทุกครั้งถ้าสื่อมีจุดยืนชัดเจนว่าทำเพื่อประชาชน และสังคมส่วนรวมก็จะเป็น "คำตอบ" ให้เรารับมือกับ "ข้ออ้าง" ของนักการเมืองต่างๆ ได้อย่างเต็มภาคภูมิ และการวางกรอบการทำงานที่เน้น "การกระทำและคุณค่าการกระทำ" มากกว่า "ใครฝ่ายไหนเป็นคนกระทำ" ก็จะช่วยให้เราดำรงความเป็นกลางได้ในทุกสถานการณ์

สื่อวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ กำลังถูกผู้รับสารปฏิเสธหันไปใช้สื่อออนไลน์ เช่น เคมิลทีวี วิทยุชุมชน และโซเชียลมีเดีย แทนเป็นเพราะอะไร

พลเอก กิตติทัศน์ : คำว่า "Customer is a king" ยังเป็นจริงในตลาดการค้าเสรีตลอดกาล ดังนั้นการที่ผู้บริโภคเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สื่อนับเป็นเงาสะท้อนที่เราจะต้องหันกลับมาวิเคราะห์ตนเอง , วัฒนธรรมสังคม และคู่แข่ง ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ฝ่าย

ดังนั้น สามารถวิเคราะห์ในวงกว้างได้ หลายทาง เช่น

1. เพราะมีสื่อใหม่มาแย่งตลาดมากขึ้นทำให้สื่อเก่าถูกแย่งลูกค้าไปตามกลไกตลาด
2. เพราะสื่อเก่าไม่สามารถเติมเต็มความต้องการของลูกค้ายุคใหม่ได้ สื่อใหม่จึงเริ่มมาทดแทน
3. เพราะพฤติกรรมการบริโภคสื่อของกลุ่มประชาชนยุคใหม่เปลี่ยนไป จะเน้นสื่อที่เฉพาะกลุ่ม

สามารถสื่อสารได้ 2 ทาง และมีความสะดวก รวดเร็ว ทันสมัยเหมาะกับวิถีชีวิตมากขึ้น

แต่ไม่ว่าด้วยเหตุใดสื่อยุคเก่าจำเป็นต้องทบทวนบทบาทตนเองและเร่งปรับปรุงรูปแบบเนื้อหาการนำเสนอให้ถูกใจผู้บริโภคโดยเร็วที่สุด

ถ้าสื่อหลักจะยับยั้งความเป็นสื่อหลักให้ได้ต่อไป องค์กรสื่อและตัวสื่อเองจะต้องทำอะไร

พลเอก กิตติทัศน์ : ต้องหาจุดขายจุดเด่นของตนในฐานะ 'Content Provider' ผู้ผลิตเนื้อหาสาระที่มีความแข็งแกร่งและชำนาญด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะที่รู้สึกจริงจังในประเด็นนั้นๆ พร้อมช่องทางทำให้บริหารตามความต้องการของผู้บริโภค

- มีรูปแบบการสื่อสารที่ครบวงจรทั้งสื่อวิทยุ สิ่งพิมพ์ ทีวี เว็บไซต์ มือถือ รวมทั้งสื่อใหม่อื่น ๆ เพื่อให้ทันกับพฤติกรรมผู้บริโภคยุคใหม่

- สร้างมาตรฐาน ความน่าเชื่อถือองค์กรและสื่อให้เป็นระดับ "วิชาชีพ" เป็นมืออาชีพในการผลิตและนำเสนอรายการหรือข่าว ที่ได้รับการยอมรับ โดยพึงใช้เรื่อง "จรรยาบรรณสื่อมวลชน" พร้อมหลัก "ธรรมาภิบาล" ในการบริหารงาน ซึ่งจะสร้างชื่อเสียงให้องค์กรได้มั่นคงระยะยาวซึ่ง "สื่อเก่า" มีเครดิตที่ดีอยู่ก่อนแล้วสามารถมีจุดเด่นด้านนี้ได้มากกว่าสื่อที่เพิ่งเกิดใหม่

เมื่อโซเชียลมีเดียขยับจากสื่อหลัก บทบาทของโซเชียลมีเดียจะส่งผลกระทบต่อสังคม และการขับเคลื่อนความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างไร ?

พลเอก กิตติทัศน์ : โซเชียลมีเดียเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และพฤติกรรมคนในสังคมที่ต้องการบริโภคข้อมูลผ่านสื่อต่างๆ หลากหลายทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพโดยกลุ่มโซเชียลมีเดียสามารถตอบสนองความต้องการของคนรุ่นใหม่ ที่ต้องการทั้งข้อมูลและความคิดเห็นจากหลายแหล่งข่าวในประเด็นเฉพาะเจาะจงและจุดเด่นคือ โซเชียลมีเดีย เร็วทันใจ สื่อสารได้ 2 ทาง ทุกที่ทุกเวลา โดยที่ผู้ผลิตสื่อเองไม่

ต้องกลั่นกรองอะไรมากนัก ผิดกับสื่อมวลชนซึ่งเป็นองค์กรใหญ่ มีความซับซ้อนต้องมีลำดับขั้นตอนการทำงานและการกลั่นกรองทำให้ขาดความคล่องตัวเหมือนสื่อใหม่ ดังนั้นโซเชียลมีเดียเกิดจากความเปลี่ยนแปลงของสังคมในขณะเดียวกันตัวโซเชียลมีเดียเองก็กระตุ้น ทำให้เกิดแรงเร้าความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในช่วงพริบตาได้ด้วย โดยมีข้อสังเกตดังนี้

1. เกิดข่าวลือที่รุนแรงง่ายตายรวดเร็วกว่ายุคก่อน เช่น กรณีการเสียชีวิตของอดีตผู้นำประเทศ
2. ความรุนแรงในภาษาและเนื้อหา มีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ รวมทั้งวัฒนธรรมการสื่อสารที่ไร้รูปแบบไม่มีกติกากลายเป็นวัฒนธรรมใหม่ของกลุ่มโซเชียลมีเดียเนื่องจากเป็นสื่อสาธารณะที่ผสมผสานความเป็นส่วนตัวและใครๆ ก็เข้าถึงได้ง่าย
3. เกิดการแบ่งกลุ่ม แบ่งพรรคพวกในเครือข่ายต่างๆ ชัดเจนขึ้นโดยเฉพาะคนเมืองคนมีการศึกษากับกลุ่มชาวบ้านหรือรากหญ้า เนื่องจากศักยภาพเข้าถึงสื่อต่างกัน
4. สังคมมีความอ่อนไหวขาดเอกภาพในการสื่อสารกรณีมีเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมือง เนื่องจากไม่สามารถควบคุมทิศทางการเผยแพร่ข่าวได้ ทั้งเชิงนโยบาย และเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ
5. เกิดความหวาดระแวงและตรวจสอบซึ่งกันและกันโดยถ้ามองในเชิงบวกนับเป็นสิ่งที่ดีทำให้ คนในสังคมเกิดภูมิคุ้มกันในการบริโภคข่าวสาร ท่ามกลางข้อมูลที่หลากหลาย

ความน่าเชื่อถือของข่าวจากโซเชียลมีเดีย

พลเอก กิตติทัศน์ : แน่ใจว่าระดับความน่าเชื่อถือของข่าวจากโซเชียลมีเดียย่อมน้อยกว่าสื่อมวลชน เนื่องจากขนาดขององค์กร, มาตรการการกลั่นกรองข่าวและสถานภาพความเป็นเจ้าภาพในการเผยแพร่ข่าวของสื่อมวลชนมีชัดเจนและมากกว่า ขณะที่โซเชียลมีเดีย ให้ความรวดเร็วของการสื่อปากต่อปาก (เครื่องต่อเครื่อง) โดยที่แหล่งข่าวและสื่อไม่ค่อยมีที่มาที่ไปที่ชัดเจน (แต่คนโดยมากจะเชื่อไว้ก่อนแล้วค่อยหาข้อมูลอื่นมาสนับสนุนภายหลัง)

วิกฤติในสื่อหลัก กำลังจะกลายเป็นสื่อรอง..
สื่อหลักจะรับมืออย่างไร และโซเชียลมีเดีย จะมา
แทนสื่อเดิมได้หรือไม่

พลเอก กิตติทัศน์ : ถ้าวิเคราะห์จากข้อเท็จจริง ณ
ขณะนี้แล้ว ระหว่างสื่อมวลชนและโซเชียลมีเดีย ก็เป็น
สื่อทางเลือกของผู้บริโภคเหมือนกัน อาจแข่งขันกัน
ตามตลาดที่ลูกค้าต้องการ แต่ในที่สุดทั้ง 2 สื่อ ก็ต้อง
ทำงานร่วมกัน เติมเต็มข้อมูลและเชื่อมโยงข่าวสาร/
ความคิดเห็นต่อกัน เพราะไม่มีสื่อใดที่มีความสมบูรณ์
แบบดีเลิศทุกประการ ในตัวแต่ละสื่อย่อมมีข้อจำกัด
ของตน ดังนั้นทั้งสื่อมวลชนและโซเชียลมีเดีย ต่างก็ยัง
ต้องทำหน้าที่ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารความคิดเห็นและ
ความบันเทิงไปด้วยกัน เพียงแต่อาจปรับเปลี่ยน
กลยุทธ์รูปแบบเนื้อหาให้ทันกระแสสังคมและที่สำคัญ
ที่สุดทิศทางสื่อยุคใหม่ในเวลานี้คือ "การบูรณาการสื่อ"
หรือ "Integrated Media" หรือยุคแห่งการหลอม
รวม Convergence ขณะนี้สื่อมวลชนได้มีการปรับ
ตัวเชื่อมโยงสื่อมวลชนเข้ากับสื่อใหม่กลุ่มโซเชียล
เน็ตเวิร์ค มาร่วม 10 ปีแล้ว เช่น การใช้ SMS
หรือการมีกลุ่มแฟนคลับ ที่ตาม Facebook และ
Twitter มาเสนอความคิดเห็นผ่านในรายการของตน

สรุปได้ว่า ไม่มีสื่อใดจะแทนที่กันได้เบ็ดเสร็จเพียง
แต่ทุกสื่อต้องปรับตัวตามความต้องการของสังคม และ
ทุกสื่อต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นสำคัญ
ไม่ว่าจะเป็นสื่อประเภทใด เพราะสิ่งที่เราสื่อสารออกไป
ไปนั้นมันมีผลกระทบต่อคนในทุกๆ ด้าน นอกจากนี้
องค์กรอิสระหรือองค์กรกลางรวมทั้งกฎหมายระเบียบ
ต่างๆ ต้องเพียงพอ และรู้เท่าทันต่อพฤติกรรมการใช้
สื่อยุคใหม่

นิยามของคำว่า "โซเชียลมีเดีย" และประกอบ
ด้วยสื่ออะไรบ้าง

พลเอก กิตติทัศน์ : หมายถึง สังคมออนไลน์ หรือ
โครงข่ายการสร้างสื่อ ที่มีการตอบสนองสังคมได้
หลายทิศทาง โดยมีการสื่อเนื้อหาเรื่องราวประสบ
การณ์ความคิดเห็นบทความรูปภาพ ตลอดจนวิดีโอ
คลิปที่ผลิตขึ้นมาเอง หรือพบจากแหล่งเรื่องอื่นๆ ไป
แบ่งปันให้ผู้อื่นที่อยู่ในเครือข่ายของตน ผ่านเว็บไซต์ที่
ให้บริการในโลกออนไลน์ซึ่งปัจจุบันมีเฉพาะอินเทอร์เน็ต
และโทรศัพท์มือถือที่ไร้พรมแดนมากที่สุด เว็บไซต์
โซเชียลเน็ตเวิร์คที่ตั้ง ๆ ได้แก่ กูเกิ้ล , วิกิพีเดีย , นาย
สเปซ , เฟซบุค , เม้าท์ฮัท , ยูทูป , ทวิตเตอร์, ฯลฯ

ความเป็นมาของสื่อโซเชียลมีเดีย

พลเอก กิตติทัศน์ : เท่าที่ทราบโซเชียลมีเดีย เกิด
จากยุคเว็บ 2.0 จากแนวคิดเดิมของสื่อมวลชน "One
to many" กลายมาเป็นแนวคิดของสื่อออนไลน์ "many
to many" ที่มาเติมเต็มสิ่งที่สื่อมวลชนขาดไปคือ "ผู้ส่ง
สาร" กับ "ผู้รับสาร" ที่มีช่องว่างระหว่างกันการ
ปฏิสัมพันธ์ (Interactive) ทำได้ยากและไม่ทั่วถึง โดย
Social Media จะสามารถเปลี่ยนผู้รับสารเป็นผู้ส่งสาร
สลับกันไปมาได้ในเวลาอันรวดเร็ว หน้าซ้ายยังขยายวง
กว้างการมีปฏิสัมพันธ์แบบไร้ขอบเขตซึ่งเป็นรูปแบบ
การสื่อสารยุคใหม่ที่ประชาชนกลุ่มคนทำงานระดับ B
และกลุ่มนักเรียนนักศึกษาให้ความสนใจและชื่นชอบ
อย่างมาก

สมเกียรติ เจริญภิญโญยิ่ง

ผู้จัดการฝ่ายข่าว

สถานีโทรทัศน์สี กองทัพบกช่อง 7

การที่ประชาชนหันไปฟังฟังข่าวสารจากสื่อทางเลือกอื่นในภาวะวิกฤติที่ผ่านมามีไม่ได้แสดงถึงความเป็นมืออาชีพที่มีมากกว่าสื่อหลัก แต่ประชาชนต้องการข่าวสารที่หลากหลายมากขึ้น สื่อทางเลือกเป็นของใหม่ที่เพิ่งแพร่กระจาย การควบคุมโดยรัฐหรือควบคุมโดยกฎหมายยังไม่ชัดเจน จึงมีการเสนอข้อมูลข่าวสารแบบเรียกได้ **ว่าไร้ขอบเขต** เป็นรสชาติแปลกใหม่ของการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ในสังคมไทย ทำให้มีจำนวนผู้ติดตามที่เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว เหตุผลดังกล่าวจึงไม่ใช่เรื่องที่สื่อหลักขาดความเป็นมืออาชีพ จนทำให้สังคมเชื่อถือสื่อหลักน้อยลง

สื่อกับบทบาทหน้าที่ (การนำเสนอข่าว) ในภาวะวิกฤติ บทบาทของสื่อที่ควรจะเป็น ในสถานการณ์บ้านเมืองที่วิกฤติ?

สมเกียรติ : หน้าที่และบทบาทของสื่อประการหลักคือการนำเสนอข้อมูลข่าวสารและความจริงสู่ประชาชนอยู่แล้วไม่ว่าสถานการณ์บ้านเมือง อยู่ในสภาวะใดเพียงแต่ว่าในภาวะวิกฤติ บริบทของสื่อมีองค์ประกอบเงื่อนไขการนำเสนอที่ถูกกดดันมากขึ้น ทั้งจากสภาวะการทำงานสภาพสังคมและสิทธิเสรีภาพภายใต้กรอบของสังคมกฎหมายและการเมือง รวมถึงภาวะการแข่งขันของสื่อหรือแ่งมุมการถูกเชื่อมโยง เลือกข้างหรือจุดยืนของสื่อผ่านการนำเสนอข้อมูลข่าวสารบทบาทของสื่อในภาวะสถานการณ์วิกฤติ การนำเสนอข้อมูลข่าวสารจึงเป็นเรื่องค่อนข้างละเอียดอ่อน โดยเฉพาะการถูกมองหรือถูกยึดเยียดเลือกข้างคู่ขัดแย้งทางการเมืองการนำเสนอข้อมูลข่าวสารจึงต้องพิจารณาเลือกสรรและนำเสนออย่างระมัดระวังมากกว่าภาวะปกติ

วิกฤติศรัทธาในสื่อประชาชน สังคม เสื่อมศรัทธาเชื่อถือและยอมรับสื่อน้อยลงเพราะอะไร? เพราะสื่อขาดความเป็นมืออาชีพใช่หรือไม่? เพราะสื่อบางสื่อขาดจริยธรรมใช่หรือไม่? ทางออกควรเป็นอย่างไร ?

สมเกียรติ : ไม่คิดว่าประชาชนเสื่อมศรัทธา ไม่เชื่อถือหรือยอมรับสื่อน้อยลง โดยเฉพาะในบ้านเมืองวิกฤติประชาชนกลับสนใจติดตามข้อมูลข่าวสารจากสื่อเพิ่มมากขึ้นในหลากหลายขึ้น ตัวเลขจำนวนผู้ติดตามข่าวสารโดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์หรือสื่อสิ่งพิมพ์เพิ่มขึ้นในภาวะวิกฤติ เพียงแต่จำนวนผู้ติดตามข่าวสารเพิ่มมากกว่ามากในสื่อทางเลือกอื่น เช่น สื่อผ่านอินเทอร์เน็ต เดลิเวอรี่ หรือทีวีดาวเทียม ฯลฯ

การที่จำนวนผู้ติดตามข่าวสารจากสื่อทางเลือกเพิ่มขึ้นอย่างมากไม่ได้หมายความว่าประชาชนไม่เชื่อถือหรือไม่ยอมรับสื่อกระแสหลัก หากแต่ประชาชนต้องการข่าวสารที่หลากหลายมากขึ้นประการหนึ่ง

หน้าที่และบทบาทของสื่อประการหลักคือ และอีกประการคือ สื่อทางเลือกเป็นของใหม่ที่เพิ่งแพร่กระจาย การควบคุมโดยรัฐ หรือควบคุมโดยกฎหมายยังไม่ชัดเจนทั่วถึง จึงมีการเสนอข้อมูลข่าวสารแบบเต็มทีหรือเรียกได้ว่าไร้ขอบเขตเป็นรสชาติแปลกใหม่ของการเปิดรับข้อมูลข่าวสารในสังคมไทยทำให้มีจำนวนผู้ติดตามที่เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว

เหตุผลดังกล่าว จึงไม่ใช่เรื่องที่สื่อ (หลัก) ขาดความเป็นมืออาชีพ (จนทำให้สังคมเชื่อถือ สื่อหลักน้อยลง) หากแต่เป็นเงื่อนไขทางสังคมการเมือง และการเปิดรับสื่อใหม่ ตามกระแสไหลบ่าของพัฒนาการทางเทคโนโลยีซึ่งในระยะแรก ประชาชนบางส่วนอาจไหลทะลักเปิดรับข้อมูลสื่อใหม่ แต่ในที่สุดเมื่อสังคมจะมีการปรับตัวหลังมีกฎ กติการายาทและกฎหมายควบคุม เช่นเดียวกับสื่อกระแสหลัก คิดว่าสื่อหลักยังคงเป็นช่องทางหลักที่ประชาชน ติดตามข้อมูลข่าวสารยอมรับและเชื่อถือเหมือนเดิม เพียงแต่ถูกแซ่จำนวนผู้ติดตามข่าวสารให้ลดลง

การที่ประชาชนหันไปพึ่งพิงข่าวสารจากสื่อทางเลือกอื่นในภาวะวิกฤติที่ผ่านมา ไม่ได้แสดงถึงความเป็นมืออาชีพที่มีมากกว่าสื่อหลัก เนื่องจากเงื่อนไขที่ต่างกันจากสาเหตุใหญ่ 2 ประการคือ

1. สื่อหลักอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายหรือสัญญาสัมปทานจากภาครัฐ
2. สถานีข่าวสารที่สามารถนำเสนอข้อมูลข่าวสารได้อย่างเต็มที่อยู่ภายใต้การกำกับควบคุมดูแลของรัฐบาล ซึ่งต้องถูกตีตราเป็นกระบอกเสียงของฝ่ายรัฐบาลอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยง เสียงที่แตกต่างจึงดูน่าสนใจกว่า

ในขณะที่สื่อทางเลือกยังไม่มีกฎหมายควบคุม ทั้งในแง่การนำเสนอข้อมูลข่าวสาร หรือกระทั่งจรรยาบรรณในวิชาชีพสังเกตได้ชัดเจนว่าสื่อทางเลือกนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่มุ่งเลือกข้างมากกว่าและมีการนำเสนอข้อมูลที่หมิ่นเหม่กับการใส่ร้ายป้ายสียุยงปลุกปั่นและมีประเด็นการหมิ่นประมาทหมิ่นสถาบันอยู่ค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตามปรากฏการณ์สื่อทางเลือกในสังคมไทย

ตั้งประเด็นคำถามในวิชาชีพสื่อสารมวลชนข้อใหญ่คือ สื่อยังควรทำหน้าที่อย่างเป็นกลาง ครอบคลุม สมบูรณ์ รอบด้าน หรือสื่อควรนำเสนอข่าวสารข้อมูลอย่างมีจุดยืนฟันธงเลือกข้างชี้แนะชี้นำประชาชน นี่เป็นปัญหาพื้นฐานด้านปรัชญาการทำงานของสื่อ ที่แต่ละสำนักจะเลือกเอาแล้วให้ประชาชนตัดสิน

องค์กรวิชาชีพสื่อตัวสื่อควรจะวางบทบาทหน้าที่อย่างไรในภาวะวิกฤติต่างๆและจะอยู่กับภาวะวิกฤติทางการเมืองและการแตกแยกของสังคมได้อย่างไร

สมเกียรติ : องค์กรวิชาชีพสื่อควรมีบทบาทอย่างยิ่งในการควบคุม ดูแลสื่อทั้งกระแสหลักและกระแสรองไม่ว่าสื่อชนิดหรือประเภทใดจะมีปรัชญาการนำเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างรอบด้าน หรือเลือกข้างชี้นำต่างต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย จริยธรรมรวมทั้งสำนึกภาวะความรับผิดชอบที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม สังคมไทยมีจุดไหว้มากมายเกี่ยวกับสื่อตั้งแต่ระดับนโยบายของรัฐบาลที่ทุกรัฐบาลต่างยืนยันเรื่องสิทธิเสรีภาพของสื่อ ปัจจุบันมีปัญหาละเอียดอ่อนกว่านั้น คือสื่อที่รายงานข่าวสารข้อมูลอย่างเป็นกลางกับสื่อที่เลือกข้างชี้นำนโยบายรัฐบาล พร้อมให้มีสื่อเลือกข้างหรือไม่หากรัฐบาลพร้อมให้มีองค์กรวิชาชีพจะสามารถควบคุมดูแลกันเองได้หรือไม่

กฎหมายสื่อ ภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรใหม่ กสทช.ยังไม่ชัดเจนและไม่ครอบคลุม เช่น สื่อหลักอย่างวิทยุชุมชน หรือ สื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต ทิวีดาวเทียม ฯลฯ รวมทั้งไม่มี กฎ กติกา มารยาทกระทั่งจรรยาบรรณสื่อที่ไม่มีบทลงโทษ แต่ต้องอาศัยแรงกดดันจากสังคมและองค์กรวิชาชีพควบคุมกำกับบังคับใช้จะได้ผลมากน้อยเพียงใด

วิกฤติในสื่อเพราะสื่อถูกใช้เพื่อเป็นช่องทางในการขับเคลื่อนทางการเมืองของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง...สื่อจะก้าวพ้นบทบาทที่ไปพึงประสงค์ไปได้ อย่างไร?

สมเกียรติ : ปัญหานี้วงการวิชาชีพสื่อจำเป็นต้องก้าวผ่านปัญหาใหญ่ 2 - 3 ประการก่อนคือ

1.ปรัชญาการทำงานของสื่อ การก่อกำเนิดปรัชญาสื่อสมัยใหม่ที่พลิกกลับจากปรัชญาสื่อดั้งเดิมที่รอบด้านเป็นธรรมเป็นการนำเสนอข่าวที่น่าเลือกข้างสำหรับสังคมไทย สื่อควรมีปรัชญาการทำงานแบบไหนและจะเป็นการจำกัดวิถีคิดวิถีการทำงานของสื่อที่มีความเห็นแตกต่างไปหรือไม่

2.การเปิดกว้างด้านสิทธิเสรีภาพของสื่อ ในทางการเมืองเนื่องจากสื่อหลักล้วนอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายและนโยบายทางการเมืองมาโดยตลอด แต่การหลุดพ้นกรอบด้านนโยบาย องค์กรวิชาชีพต้องเป็นตัวกลางสำคัญในการกำกับควบคุมดูแลจรรยาบรรณและสร้างจิตสำนึกภาระความรับผิดชอบของกรวิชาชีพสื่อสามารถควบคุมดูแลกันเองได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่

3.หากก้าวผ่าน 2 ปัญหาหลักนี้ไปได้สังคมจะส่งสมประสพการณ์การเรียนรู้เข้าใจสื่อรู้ทันสื่อและสามารถเลือกเสพสื่อได้อย่างวิจารณ์ญาณหรือไม่ เพียงใด

สื่อวิทยุโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ที่ได้รับการยอมรับจากสังคมมาอย่างยาวนาน ว่าเป็นสื่อหลัก..... แต่จากสถานการณ์ที่ผ่านมามีสื่อหลักเหล่านั้นกำลังถูกผู้รับสารตรวจสอบและปฏิเสธ โดยหันไปหาสื่อที่ได้อธิว่าเป็นสื่อรอง อาทิ โทรทัศน์ดาวเทียม เคเบิลทีวี วิทยุชุมชน และ โซเชียลมีเดียแทน เป็นเพราะอะไร ?

สมเกียรติ : เป็นเรื่องปกติของสังคมเมื่อมีปรากฏการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้นท้าทายของเดิม เป็นทางเลือกให้เสพให้ตรวจสอบให้เปิดรับและเชื่อ ยิ่งสื่อหลักในสังคมถูกรวมระเบียบกฎหมาย นโยบายรัฐบาลกำกับดูแลหรือกระทั่งจรรยาบรรณในวิชาชีพ จึงต้องนำเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างระมัดระวังมากขึ้น โดยเฉพาะในภาวะวิกฤติ แตกต่างจากสื่อใหม่ที่เรียกได้ว่าแทบไร้กรอบกติกามารยาทดังกล่าว รวมทั้งแทบไม่ต้องรับผิดชอบต่อใครด้วย แค่เพียงใส่สื่อเลือกข้างพันธง สื่อใหม่เหล่านั้นจึงดูน่าสนใจกว่า แต่ในระยะยาวสื่อใหม่เหล่านั้นจะยืนระยะได้รับการยอมรับเชื่อถือยั่งยืนขนาดไหน

ถ้าสื่อที่ได้อธิว่าเป็นสื่อหลัก จะยืนหยัดสถานการณ์เป็นสื่อหลักให้ได้ต่อไปองค์กรสื่อ และตัวสื่อจะต้องทำอะไร?

สมเกียรติ : ปฏิเสธไม่ได้ว่าการก่อเกิดของสื่อใหม่และแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว ย่อมมีผลกระทบต่อสื่อดั้งเดิมแต่ยังเร็วเกินไปที่จะประเมินว่า สื่อหลักอย่างหนังสือพิมพ์จะวายจากตลาด สื่อวิทยุจะล้มหายหรือสื่อโทรทัศน์จะไม่มีผู้ชม สถานการณ์สื่อใหม่จะไม่สามารถดึงดูดผู้เสพอย่างมากมายมหาศาลและต่อเนื่องยั่งยืนไปได้ตลอด เพราะสื่อใหม่จะได้รับการตอบรับจากประชาชนเฉพาะกลุ่มและในช่วงเวลาสั้นๆ หรือกระทั่งการติดต่อข้อมูลข่าวสารแบบโซเชียลเน็ตเวิร์คที่กำลังได้รับความนิยมสูงมาก ขณะนี้จะถูกบั่นทอนลงจากคุณภาพและความน่าเชื่อถือของข่าวสาร

ในช่วงแรก โซเชียลเน็ตเวิร์ค อาจได้รับความนิยมอย่างล้นหลาม แต่ในระยะยาวไม่ได้ประกันว่าจะสามารถยืนระยะไต่ยาวนาน นี้อาจแค่เพียงช่วงต้นของการพัฒนาเทคโนโลยีด้านอินเทอร์เน็ต และเครือข่ายสื่อสาร ในอนาคตอาจมีสื่อที่ใหม่น่าสนใจกว่าแน่นอนว่าจำนวนเรตติ้งผู้ชมโทรทัศน์ปัจจุบันจะไม่สูงพรวดแบบสมัยก่อนที่ยังไม่มีสื่อใหม่ แต่สื่อหลักก็ยังสามารถครองตัวไปได้ เพราะเป็นสื่อพื้นฐานในระดับมวลชนสื่ออินเทอร์เน็ตก็กำลังกลับเข้าสู่หน้าจอโทรทัศน์อีกครั้งขณะที่สื่อโซเชียลมีเดียยังต้องพิสูจน์ตัวเองไปอีกระยะหนึ่ง

สังคมเริ่มพูดว่า โซเชียลมีเดีย กำลังเขย่าจอสื่อหลัก คิดว่าบทบาทของสื่อโซเชียลมีเดีย จะส่งผลต่อสังคมและการขับเคลื่อนและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ หรือไม่ ?

สมเกียรติ : บทบาทของสื่อ Social Media อาจดูแรงในขณะนี้ แต่ในอนาคตไม่แน่ว่าจะสามารถขึ้นมาทดแทนสื่อกระแสหลักได้ คิดว่าบทบาทของ Social Media สื่อกระแสรองที่มาทดแทนและเติมเต็มสื่อกระแสหลักเท่านั้น หากจะจำได้เมื่อไม่นานมานี้การสื่อสารในอินเทอร์เน็ตที่ใช้ Block เป็นตัวสื่อฮิตกันมาก

แต่อยู่ได้ไม่นานก็เริ่มเลื่อนไป เหมือนกับ HIS ที่ถูกแปรเปลี่ยนไปเป็นเว็บเพจหาคู่ กระทั่ง twitter ก็ไม่แน่ว่าจะอยู่นานแค่ไหน

เราอาจไม่สามารถปฏิเสธบทบาทสื่อ Social Media นี้ได้ แต่ระบบเครือข่ายการสื่อสารยังพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว และยังไม่ถึงขีดสุดง่ายๆ ตรงกันข้ามกับสื่อหลักอย่างโทรทัศน์ ที่เทคโนโลยีกำลังพัฒนาเครือข่ายสังคมออนไลน์ระบบอินเทอร์เน็ต กระทบอินเทอร์เน็ต กลับเข้ามาใส่ในตู้ทีวีอีกครั้งแล้ว คิดว่าอย่างน้อยโทรทัศน์ยังยืนระยะ และคงบทบาทการเป็นสื่อหลักได้อีกนานพอสมควร

ความน่าเชื่อถือ ของข่าวจาก โซเชียลมีเดีย

สมเกียรติ : ความน่าเชื่อถือของระบบเครือข่าย Social Media น่าจะจุดหลักที่มีปัญหามากที่สุด ต้องไม่ลืมว่าพื้นฐานของข้อมูล ข่าวสารประการสำคัญ คือความน่าเชื่อถือหากข่าวเร็วแต่ผิดพลาดก็ไร้ความหมาย แผลงๆ ความน่าเชื่อถือจะเป็นเรื่องหลักมากกว่าความเร็วด้วยซ้ำ แต่ถ้าจะหาข่าวลือข่าวปล่อย ข่าวลงในเครือข่าย Social Media มีให้เสาะหาอยู่เยอะ

วิกฤติในสื่อก็ได้ชื่อว่าเป็นสื่อหลัก กำลังเป็นสื่อรองเพราะประชาชนเสพสื่อจาก โซเชียลมีเดีย เปิดเว็กร มากขึ้น.....สื่อหลักจะเตรียมรับมือกับวิกฤติ ที่กำลังเกิดขึ้นได้อย่างไร ? แล้ว โซเชียลมีเดียจะมาแทนสื่อเดิม วิทยุ โทรทัศน์หนังสือพิมพ์ ได้จริงหรือไม่ ?

สมเกียรติ : การติดตามข้อมูล ข่าวสารจากระบบ Social Media คิดว่าไม่น่าจะมากมาย ถึงกับกระทบสื่อหลักในขณะนี้เพราะผู้เสพสื่อปัจจุบันโดยพื้นฐานยังต้องเสพข่าวสาร จากสื่อหลักอยู่ แล้วเสาะหาข้อมูล ข่าวสารเพิ่มเติมขึ้นจากระบบ Social Media นอกจากนี้ เครื่องมือและระบบเครือข่ายไม่เอื้อต่อการส่งผ่านข่าวสารระดับ mass ซึ่งเทียบไม่ได้กับสื่อหลักอย่าง โทรทัศน์ วิทยุ หรือ นสพ.

คิดว่าปรากฏการณ์ Social Media อาจเป็นเพียงแค่กระแส แฟชั่น ของระบบการสื่อสารยุคใหม่ ที่เพิ่งเกิดเพื่อและฮิตชั่วคราวแต่แน่นอนว่าสื่อหลักต้องไม่ประมาท จุดแข็งของระบบ Social Media โดยเฉพาะ ความรวดเร็วหรือความสามารถตอบโต้กัน ได้โดยฉับพลัน ซึ่งสื่อหลัก สามารถ นำจุดแข็งเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้และคงสถานะความเป็น สื่อหลักต่อไปได้เช่นเดียวกับสื่อ นสพ.ที่ใช้ระบบอินเทอร์เน็ตเปิดเว็บไซต์ ให้บริการข่าวสารและหารายได้เสริมขณะที่สื่อโทรทัศน์ ก็สามารถประยุกต์ระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อการสื่อสารแบบ 2 ทางกับผู้ชมเพิ่มมากขึ้น ฯลฯ

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี โดยเฉพาะระบบอินเทอร์เน็ต ยิ่งแค่เพียงเริ่มต้น ระบบ Social Media เพิ่งเกิดขึ้นเพียงไม่กี่ปี ในขณะที่สื่อหลักอย่าง นสพ. พิสูจน์ตัวเองมาเกือบ 400 ปี หรือวิทยุยืนระยะมากกว่า 100 ปี ขณะที่โทรทัศน์ทำหน้าที่มากกว่า 80 ปีแล้วหนทางยังอีกยาวไกล

เชียนันต์ สันติวาสะ

หัวหน้ากองบรรณาธิการข่าวโทรทัศน์
สำนักข่าวไทย บมจ. อสมท

"สื่อมวลชน.....

พยายามอย่าไปถกด้วยพลประโยชน์

ก็คิดว่าจะได้จากการเมือง

เพราะยังทำให้ตนเองไปพัวพัน

และ จะกำบังจากการตกเป็นเครื่องมือนี้ลำบาก"

บทบาทหน้าที่การนำเสนอข่าว ในภาวะวิกฤติ
ที่ผ่านมา

ชัยนันต์ : ช่วงเหตุการณ์บ้านเมืองในเดือนเมษายน
พฤษภาคมที่ผ่านมา ในฐานะเป็นผู้ผลิตสื่อจากสำนัก
ข่าวไทย ก็เป็นช่วงเวลาที่พิสูจน์จุดยืนและบทบาท
ตามมาตรฐานทางวิชาชีพของเราในฐานะสื่อมวลชน
ในขณะเดียวกันในช่วงบ้านเมืองวิกฤติในขณะนั้นก็
จะต้องมีปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งมีกฎหมายพิเศษ
ออกมา เช่น พระราชกำหนดว่าด้วยการบริหารราชการ
ในสถานการณ์ฉุกเฉินหรือคำสั่งจากคสช.ที่ต้องปฏิบัติ
ตามถ้าเป็นระยะเวลาปกติก็ไม่เท่าไร ซึ่งก็ถือว่าเป็นสิ่ง
ที่เรา(สำนักข่าวไทย)ต้องปฏิบัติตาม เมื่อคสช.อยากจะ
ให้เราไปประชุมเชิญเราไปร่วมประชุมเราก็ส่งผู้แทน
หรือผู้บริหารไปร่วมประชุม หรือว่ารัฐบาลเชิญประชุม
เราก็ส่งระดับบรรณาธิการไปเพื่อรับทราบแนวทาง
ปฏิบัติในฐานะที่ สำนักข่าวไทย หรือ อสมท.เป็นสื่อ
มวลชนด้วย แล้วมีรัฐเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ด้วย

อย่างไรก็ตาม ขณะนั้นในฐานะที่เราเป็นองค์กร
สื่อที่เรียกว่ามีอาชีพเก่าแก่ ซึ่งได้รับความเชื่อถือพอ
สมควรเราก็ต้องยิ่งระมัดระวังในช่วงนั้น เพราะเราก็
เหมือนหมิ่นเหม่ ต่อการที่คนรู้สึกว่าจะเป็นกลาง
หรืออยู่ข้างรัฐบาลหรือไม่ ซึ่งสิ่งนี้เราก็ต้องระมัดระวัง
ให้มากเพราะถ้าเราไม่ยึดถือความเป็นกลางไปเข้าข้าง
ใครข้างหนึ่งก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ผิดต่อวิชาชีพ คนทำข่าวก็
ทำงานที่แทบจะเรียกได้ว่าปกติ คือ รักษามาตรฐาน
จรรยาบรรณยิ่งในขณะนั้นก็รู้ว่าประชาชนต้องการยิ่ง
อยากรู้ข่าวสารบ้านเมืองค่อนข้างมาก เพราะฉะนั้นใน
เรื่องของความรวดเร็วเราก็ต้องสนองตรงนี้ด้วย

เรียกได้ว่าจากเดิมเสนอข่าวชั่วโมงต่อชั่วโมงแต่เป็น
เกือบนาทีต่อนาที เมื่อมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นซึ่งเราก็รู้
ดีว่าตอนนั้นหมิ่นเหม่ต่อเรื่องความคลาดเคลื่อน
เพราะอยู่ในสนามข่าวไม่มีใครมาคอยนั่งถ่วงข่าว ทุก
สิ่งทุกอย่างก็ต้องระมัดระวัง

จะรายงานข่าวเฉพาะในสิ่งที่เราเห็นเราจะไม่ประเมิน
ไม่คาดการณ์หรือจะไม่วิเคราะห์อะไร เพราะสถานการณ์เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา มีเบื้องลึกเบื้องหน้า
เบื้องหลังเกิดขึ้นได้ตลอด

เพราะฉะนั้นเราต้องรายงานตามข้อเท็จจริง เป็นนโยบายออกไปว่าต้องระมัดระวังความปลอดภัย แล้วก็รายงานตามข้อเท็จจริง รายงานเฉพาะในสิ่งที่เห็น ส่วนคำสั่งพิเศษเป็นเพียงนโยบายและแนวปฏิบัติเท่านั้น และสำนักข่าวไทยก็ไม่มีจำเป็นต้องไปทำอะไรที่ไปบิดเบือนข้อเท็จจริง สำนักข่าวไทยไม่มีวันที่จะทำอะไรผิดไปจากมาตรฐานทางวิชาชีพซึ่งทุกคนที่อยู่ในการนี้ทราบดีและได้ยึดถือปฏิบัติกันมานานแล้ว สำนักข่าวไทยเป็นองค์กรสื่อที่จะต้องรักษาตรงนี้ไว้เราไม่มีทางที่จะไปโกหกบิดเบือน ดัดต่อภาพหรือดูเสียงหรือไปทำอะไรตามคำสั่งของใคร แม้ว่าสำนักข่าวไทยออกข่าวไป ก็ยอมรับว่ามีเหมือนกันที่ทหารอาจจะไม่ชอบ หรือ สอจ. อาจเห็นว่ามันหมิ่นเหม่ต่อเรื่องของการไปเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือว่าอาจจะไปทำให้อีกฝ่ายตรงข้ามได้เปรียบ ซึ่งเป็นมุมมองของฝ่ายทหารฝ่ายที่ดูแลรักษาความมั่นคงของบ้านเมือง

ในฐานะผู้ปฏิบัติงานข่าวสำนักข่าวไทยไม่ได้รับคำสั่งพิเศษอะไร ไม่มีว่าจะต้องไปทำอะไรหรือเซ็นเซอร์หรือก่อนนำเสนอข่าวต้องนำทไปให้ดูหรือว่าต้องโทรศัพท์ไปถามใครสักคนที่ สอจ. ว่าอย่างนี้ออกได้ไหมทั้งหมดนี้ ไม่มีไม่เคยทำกฎหมายก็ไม่ได้สั่งถึงขนาดให้ต้องทำแบบนั้น ทุกอย่างต้องเป็นไปตามกระบวนการทางวิชาชีพทั้งหมด แม้ว่าบ้านเมืองจะมีกฎหมายพิเศษอย่างไรก็ตามเพราะเหตุการณ์นั้นมาแล้วก็ไป ใครจะแพ้หรือชนะก็แล้วแต่ แต่องค์กรวิชาชีพต้องคงอยู่ถ้าเราทำให้เสียหลักการนี้ไปมันก็เสียชื่อ ในฐานะสื่อสารมวลชนก็จะเสียหายวิชาชีพนี้ก็จะเสียหายได้ เราจะควบคุมดูแลข่าวของเราเฉพาะตามกระบวนการทางวิชาชีพเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นการเรียบเรียงข่าวกระบวนการบรรณาธิการข่าวการติดต่อจะควบคุมกันเองโดยการประชุมโต๊ะข่าว ไม่ต้องมีใครสักคนมาแทรกแซงในกระบวนการทำงานของเรา นักข่าวก็จะรายงานตามข้อเท็จจริงเท่าที่เห็นข้างภาพก็จะถ่ายภาพทุกภาพที่ตาเขาเห็นเหมือนกัน

ช่วงที่ผ่านมามีเหตุการณ์ความไม่สงบ เกิดวิกฤตศรัทธาสื่อจากประชาชนในสื่อกระแสหลัก ประชาชนเริ่มไปสนใจสื่อกระแสรอง เช่น โทรทัศน์ดาวเทียม วิทยุชุมชน โซเชียลมีเดีย คิดว่าเป็นเพราะสื่อกระแสหลักขาดความเป็นมืออาชีพ หรือ ขาดจริยธรรม คิดว่าเกิดจากเพราะอะไร

ชัยนันต์ : คิดว่าไม่ใช่เป็นเพราะความลดลดถอยของสื่อมวลชนกระแสหลักคิดว่าไม่ใช่เป็นเพราะสื่อกระแสหลักทำงานได้ลดถอยลง หรือประชาชนไม่เชื่อถือ มองว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องของยุคสมัยมากกว่า เทคโนโลยีเป็นตัวผลักดันให้เรามาถึงจุดนี้หรือพฤติกรรมแบบนี้ เพราะว่าเราเชื่อว่าเทคโนโลยีหรือเครื่องมือจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ตั้งแต่สมัยที่เราอยู่ในถ้ำแล้ว พอมีการพัฒนาเทคโนโลยีหรือเครื่องมือก็จะมีผลต่อพฤติกรรมของคน แล้วคนส่วนใหญ่ก็จะเลือกฟังเลือกดูเลือกชมเลือกได้ยินในสิ่งที่ตนเองต้องการหรือตอบสนองความต้องการของตนเองอยู่แล้ว บางคนก็อยากได้ยินในสิ่งที่ตนเองเชื่อด้วยซ้ำไป คือทุกคนก็ต้องหาข้อมูลในสิ่งที่ตนเองฟังพอใจหรือมีความต้องการหรือว่ามาตอบสนองในสิ่งที่เราเชื่อ ในสิ่งที่เราคิดรวมถึงแนวคิดทางการเมืองด้วย

บังเอิญสื่อดาวเทียม หรือสื่อเหล่านี้มีระเบียบวิธีปฏิบัติมีเวลาที่มากกว่า เพราะว่าสื่อหลักอาจจะต้องมีเรื่องของโฆษณาเข้ามาเกี่ยวข้อง มีเรื่องเกี่ยวกับสัญญาการหารายได้ซึ่งเป็นอัตราที่ใหญ่กว่าแต่ว่าสื่อรอง สื่อดาวเทียม เคเบิลเล็กๆ ช่องเกิดใหม่อะไรแบบนี้อาจจะไม่มีเดลทางธุรกิจและการบริหารที่ไม่ซับซ้อนแล้วทำให้สามารถตอบสนองในเรื่องของเวลาที่จะให้การนำเสนอข่าวได้มากกว่า และได้คล่องตัวกว่าเพราะมีพื้นที่สำหรับข่าวสารมากและโดยเฉพาะในช่วงเวลาในเหตุการณ์ขณะนั้น คนก็กระหายข่าวต้องการที่จะบริโภคข่าวสารมาก เพราะฉะนั้นเป็นธรรมดาเลยที่จะทำให้คนไปดูหรือฟังหาสื่อกระแสรองเหล่านี้ สื่อกระแสหลักก็ยังคงต้องยึดติดกับอะไรที่เป็นแบบการประกอบธุรกิจสื่อ เพราะสื่อหลักก็คือสื่อที่ทำธุรกิจโดยหลักทั้งนั้นอยู่แล้วทำธุรกิจมุ่งแสวงหากำไรทางการค้าอยู่แล้วแทบจะทุกช่อง

คือไม่ได้มองว่าเป็นปัญหาการขาดความเป็นมืออาชีพ หรือ ขาดจริยธรรม ?

ชัยนันต์ : ไม่ใช่ครับ ไม่เห็นด้วยกับการที่ว่าคนที่อยู่ในสื่อกระแสหลักนั้นคือคุณภาพ แต่เป็นเพราะปัจจัยของเทคโนโลยีและสถานการณ์และความตอบสนองความต้องการของมนุษย์มากกว่า เมื่อคนมีทางเลือกมากขึ้นก็ต้องหาสิ่งที่สนองความต้องการที่ตนเองต้องการมากขึ้นและทางเลือกเหล่านั้นมันเกิดจากเทคโนโลยีที่ทันสมัยขึ้นและก็ต้องรับจุดนี้

แล้วในส่วนขององค์กรวิชาชีพ องค์กรเจ้าของสื่อและตัวสื่อเอง ควรจะวางบทบาทและหน้าที่อย่างไรในการรายงานข่าวในวิกฤตความขัดแย้ง วิกฤตการเมือง ความแตกแยก

ชัยนันต์ : คือ ปัจจุบันนี้ก็ถือนักข่าวเป็นอาชีพหนึ่ง ที่ตลาดค่อนข้างจะต้องการ เพราะว่ามีสื่อเกิดขึ้นใหม่เยอะมาก โดยองค์กรวิชาชีพเองหรือว่าองค์กรสื่อมวลชนเองควรให้ความสำคัญทั้งในเรื่องของการพัฒนาเพราะนักข่าวที่มีประสบการณ์หรือนักข่าวอาวุโส นั้นอาจจะถูกดึงไปอยู่ในสื่อใหญ่หรืออะไรต่างๆ ก็เติบโตขึ้นไป แต่ว่านักข่าวที่มาจากใหม่ประสบการณ์อาจจะน้อยกว่ายังไม่มีตัวแบบแม่แบบในการที่จะดูนักข่าวเก่าๆ นักข่าวรุ่นพี่ที่ยึดจรรยาบรรณหรือว่ามีคุณภาพในการทำงาน มีการกลั่นกรองข่าวมีความรับผิดชอบต่อสังคม นักข่าวใหม่ก็อาจจะขาดสิ่งนี้ไป หรืออาจจะไม่มีซึ่งสมาคมวิชาชีพควรจะเข้าไปมีบทบาทในการที่จะพัฒนา โดยการหาแบบอย่างหรือว่ามองว่าคนนี้ใช้ได้มีคุณธรรมมีจริยธรรมก็ส่งเสริมให้ได้เป็นแม่แบบเป็นตัวแบบที่ดีให้นักข่าวรุ่นน้องเห็น เพราะนักข่าวใหม่ประสบการณ์อาจจะไม่เยอะ แต่ก็เป็นตัวจริงที่อยู่ในสนามข่าว เป็นคนที่นำข่าวให้สาธารณชนได้รับรู้

การเข้ามาสู่วิชาชีพนี้ใหม่ๆ คงไม่ต้องถึงขั้นผ่านการควบคุมขอใบอนุญาตไม่ถึงขั้นต้องมีการสอบขอใบอนุญาตวิชาชีพสื่อสารมวลชน แต่ว่าองค์กรวิชาชีพควรจะเข้าไปหานักข่าวใหม่ และ ดูแลในแง่ขององค์ความรู้

หรือว่าแบบอย่าง หรือว่าอาจจะมีการเตือนกันบ้าง ถ้าเกิดมีอะไรที่เห็นว่าถ้าปล่อยไว้จะทำให้เสียหายองค์กรวิชาชีพควรเข้าไปช่วยดูแลช่วยพัฒนาตัวนักข่าวให้มีความพร้อมในการวางตัวทุกสถานการณ์

ส่วนตัวองค์กรเจ้าของสื่อก็ต้องตระหนักว่าเราทำหน้าที่อยู่ในสื่อสารมวลชน ความจริงบางทีเรื่องนี้ไม่ใช่สิ่งที่ต้องไปสอนกันแล้ว องค์กรวิชาชีพก็มีแนวทางในการแสวงหากำไรจากธุรกิจ แต่ควรจะให้คนข่าวมีอิสระในการดำเนินตามวิชาชีพ ควรจะเข้าใจธรรมชาติของคนประกอบวิชาชีพนี้ ว่าต้องการความเป็นอิสระและเป็นคนที่มีความสำคัญสะท้อนถึงสังคมได้ ถ้าสื่อมวลชนแข็งแรงก็จะทำให้สังคมเข้มแข็งมีการตรวจสอบถ้าไม่ส่งเสริมให้สื่อมวลชนมีความอิสระ หรือมีความเข้มแข็งในการทำงานก็จะทำให้สังคมมีปัญหาได้

องค์กรควบคุมวิชาชีพควรจะทำงานให้เห็นในเชิงรุกโดยเน้นไปที่นักข่าวรุ่นใหม่ที่เขาเข้าสู่ภาคสนามเพราะแทนที่จะปล่อยให้เขาไปหาแบบอย่างที่ดีเอง เพราะอาชีพนักข่าวเป็นอาชีพที่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ถ้าเขามีประสบการณ์ก็จะพัฒนาตัวเองได้ดีขึ้น หากเมื่อเขามีปัญหาแล้วไปหาคนแนะนำที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพแนะนำผิดบ้างถูกบ้าง ก็จะทำให้มีผลต่องานที่เขาทำ

สำหรับภารกิจเจ้าของสื่อ ส่งนักข่าวหน้าใหม่ลงสนามในเหตุการณ์ความไม่สงบก็ผ่านมา คิดอย่างไรกับความเหมาะสม

ชัยนันต์ : นักข่าวหน้าใหม่ไม่ถึงกับทำงานไม่ได้ แต่อาจจะต้องดูแลเขาเป็นพิเศษในแง่ของการพัฒนาการ เพราะนักข่าวใหม่ๆ ก็ยังไม่เคยผ่านประสบการณ์ทำข่าวในสถานการณ์แบบนี้ก็อาจจะใหม่ทั้งในเรื่องความปลอดภัยในการทำข่าวทางหนีทีไล่ การประเมินสถานการณ์การเข้าถึงแหล่งข่าว การรู้เท่าทันแหล่งข่าวว่าแหล่งข่าวมีวัตถุประสงค์อย่างไรการตระหนักถึงบทบาทวิชาชีพตัวเองว่ามีผลต่อสังคมอย่างไร การรู้บทบาทตัวเองว่าจะมีส่วนช่วยทำให้สถานการณ์บ้านเมืองดีขึ้นอย่างไรจะมีส่วนแก้ไขได้อย่างไร ตัวเองมีส่วนในการทำให้สถานการณ์ตึงเครียดอย่างไร ซึ่งถ้า

นักข่าวมีประสบการณ์ก็จะช่วยได้ เพราะมันเป็นการทำข่าวในช่วงสถานการณ์ไม่ปกติ ก็ต้องใช้ประสบการณ์สูงถ้าองค์กรวิชาชีพทำตรงนี้ในเชิงรุกก็จะช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ให้นักข่าวมากขึ้น

สถานการณ์ปัจจุบันมีการใช้สื่อไปในบทบาททางการเมือง มีความพยายามใช้สื่อเป็นเครื่องมือทางการเมือง ดังนั้นสื่อจะก้าวพ้นบทบาทลักษณะนี้ไปได้อย่างไร

ชัยนันต์ : สื่อมวลชนกับการเมืองนั้นเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออกเพราะว่าองค์กรสื่อมวลชนก็อยู่ในบริบททางการเมืองอยู่แล้ว แล้วนักการเมืองหรือพรรคการเมืองเองก็รู้ว่าสื่อมวลชนเป็นหนทางที่จะทำให้เขาได้ประโยชน์ทางการเมืองได้ ดังนั้นก็ไม่มีใครที่จะแยกจากกันออก ขณะเดียวกันการเมืองก็เป็นแหล่งข่าวอาหารอันโอชะของสื่อมวลชน เพราะฉะนั้นสองสิ่งนี้ไม่มีทางแยกจากกันออก เพียงแต่สื่อมวลชนเองต้องตระหนักในบทบาทของความรับผิดชอบต่อสังคม ตราบใดที่สื่อมวลชนตระหนักในบทบาทความสำคัญของตน เข้าใจถึงศักยภาพที่จะช่วยเหลือหรือสอดส่องดูแลสังคมได้ สิ่งนี้ก็เป็นภูมิคุ้มกันให้เราเป็นสื่อมวลชนที่ดี ทั้งสองสิ่งเป็นคนละหน้าที่กันอยู่แล้วคนละอาชีพกันอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นอย่าเข้ามาทำอะไรที่เกินเลยไปกว่าวิชาชีพของทั้งสองฝ่าย สื่อมวลชนก็ไม่ควรไปอาศัยภาคการเมืองเพื่อจะได้ประโยชน์จากการเมืองไม่ควรไปจกจกขยการการเมืองมาเป็นประโยชน์ต่อสื่อมวลชนเองด้วย ทั้งสองฝ่ายก็ไม่ควรทำอะไรที่เกินเลยแต่ว่าอยู่ด้วยกันได้

“สื่อมวลชนพยายามอย่าไปจกจกขยผลประโยชน์ที่คิดว่าจะได้จากการเมือง เพราะจะยิ่งทำให้ตนเองไปหัวพันและจะก้าวข้ามข้ามจากการตกเป็นเครื่องมือนี้ลำบาก”

เมื่อสื่อกระแสหลักอย่างวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ที่ได้รับการยอมรับจากสังคมมายาวนานมาก แต่ปัจจุบันผู้รับสารจะตรวจสอบ และปฏิเสธ

ข้อมูลจากสื่อกระแสหลักโดยใช้สื่อกระแสรองเป็นช่องทาง คิดว่าเป็นเพราะอะไร

ชัยนันต์ : มองว่าเป็นเพราะพัฒนาการของเทคโนโลยี ทำให้พฤติกรรมของคนเปลี่ยนไป ทำให้การรับรู้ของคนนั้นง่ายขึ้น เร็วขึ้น ตอบสนองพฤติกรรมของคนได้ดีขึ้น ซึ่งเมื่อก่อนเทคโนโลยีไม่ได้ตอบสนองพฤติกรรมคนได้เร็วเท่านี้

สื่อกระแสหลัก จะยึดหยัดในสถานการณ์แบบนี้ต่อไปได้อย่างไร จะทำอย่างไรที่จะครองใจคนต่อไป

ชัยนันต์ : ยังเชื่อว่าสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์เป็นกระแสหลัก วิทยุคลื่นที่คนรับฟังได้กว้างจะยังเป็นสื่อหลักอยู่จะอยู่คู่คนต่อไปจะไม่มีวันตาย จะอยู่ต่อไปได้โดยธรรมชาติของมันเอง

แล้วสื่อเหล่านี้ต้องปรับบทบาทหรือไม่ เพื่อให้ยึดมั่นในฐานะสื่อกระแสหลักต่อไปได้

ชัยนันต์ : คนที่จะต้องปรับบทบาทในสื่อเหล่านี้คือฝ่ายขายโฆษณา เพราะว่ามีฐานลูกค้าเดียวกับทีวีดาวเทียม เคเบิลทีวี วิทยุชุมชน ซึ่งทำให้สื่อกระแสหลักนี้ทำการตลาดยากขึ้น แต่ในแง่ตัวสื่อมวลชนจะต้องรู้จักใช้ต้องรู้จักเข้าใจสื่อใหม่ (New Media) เข้าใจสื่อที่เกาะลูกค้าคนรุ่นใหม่เนื่องจากตอบสนองพฤติกรรมได้มากกว่า ต้องเรียนรู้ว่าสื่อนี้มีข้อจำกัดอย่างไรบ้างเพราะใช้ว่า สื่อเหล่านี้หรือสื่อใดๆ จะตอบสนองพฤติกรรมความต้องการของมนุษย์ได้ครบทุกอย่าง ยังคงมีบางอย่างที่คนยังให้ความเชื่อถือในสื่อกระแสหลักอยู่ เช่น องค์กรความรู้ ประสบการณ์ ความเป็นสถาบันสื่อเหมือนเกณฑ์ชี้วัดอาจจะคนละเกณฑ์กัน แต่เรื่องที่ยากคือเรื่องของการตลาดเพราะว่าต้องแย่งลูกค้า ผู้ชม ผู้ฟังจากกลุ่มเดียวกัน เนื่องจากไม่มีใครเกิดมาเพื่อดูทีวีดาวเทียมอย่างเดียว หรือดูแต่ฟรีทีวีอย่างเดียวหรือออนไลน์อย่างเดียว

เพียงแต่เราต้องรู้ข้อจำกัดข้อได้เปรียบจากสื่อเหล่านี้และที่สำคัญคือการนำไปต่อยอดของกัน และกันด้วย

สื่อใหม่ก็ต้องนำมาต่อ ยอดทีวี ดังนั้นคนที่จะต้องเห็น้อยมากที่สุดต่อไปคือ เซล หรือคนหาโฆษณา

ส่วนเรื่องของเนื้อหาในสื่อ นั้น ก็จะต้องเห็น้อยในเรื่องของการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา เพื่อจะผลิตเนื้อหาให้ตอบสนองคนและไม่ให้เนื้อหาตกยุคไป ต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและต้องรู้จักคนรับสารของเราให้ดีขึ้นว่าเขาต้องการอะไร แล้วเราจะทำให้เขาพึงพอใจได้ระดับไหน

มองบทบาทของโซเชียลมีเดียที่ผ่านมา

ชัยนันต์ : โซเชียลมีเดียถือว่าเป็นสื่อเชิงรุกเข้าถึงผู้คนได้มากขึ้นเข้ามาแย่งเวลาไปจากสื่อกระแสหลัก โซเชียลมีเดีย สื่อออนไลน์ เข้ามาแย่งช่วงเวลาของการรับรู้ข่าวสาร ช่วงเวลาของการพักผ่อนบันเทิงใจจากคนได้มากขึ้น ก็ต้องยอมรับว่าสื่อเก่าทั้งหลายไม่ว่า โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ต้องปรับบทบาทอย่างหนักทำให้ต้อง กลับมาหาข้อได้เปรียบของเราในการทำงาน เช่น หนังสือพิมพ์ที่เด่นในเรื่องการวิเคราะห์ พื้นที่การนำเสนอประสบการณ์ คอลัมน์นิสต์ที่เก่าและเก่ง ฯลฯ ก็ต้องยึดถือข้อได้เปรียบลักษณะนี้

พลังของโซเชียลมีเดียที่ผ่านมา

ชัยนันต์ : เป็นสื่อกระแสใหม่ที่กำลังจะเข้ามาแย่งพื้นที่ในการนำเสนอข่าวหรือการนำเสนอข้อมูลต่างๆ จากสื่อหลักมากยิ่งขึ้น ยังไม่ถึงขั้นเป็นอะไรที่เป็นสีสัน เพราะยังไม่ถึงขั้นที่ขาดโซเชียลมีเดียแล้วจะไม่ทำอะไรเป็นสีสันได้ ยังไม่ใช่ โซเชียลมีเดียเป็นเทคโนโลยีแบบใหม่ที่จะต้องเข้ามาอยู่แล้ว เป็นสิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้

ความน่าเชื่อถือของสื่อโซเชียลมีเดีย

ชัยนันต์ : ในส่วนของครีเอทีฟไม่น่าจะต้องห่วงตรงนี้แต่ในส่วนของประชาชนน่าเป็นห่วงมากกว่า ห่วงคนรับสาร ห่วงผู้ฟังถ้าไม่รู้เท่าทันถ้าไม่เข้าใจในข้อจำกัดของสื่อเหล่านั้น แล้วไปคิดว่าอะไรก็ตามที่มากับสื่อเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ถูกต้องเป็นข้อเท็จจริง หรือเชื่อแล้วตัดสินใจไปเลยแบบนี้คือสิ่งที่น่ากลัว

คนผลิตสื่อเขาก็จะเรียนรู้ให้ตรงนี้ กับลักษณะของสื่อออนไลน์ สื่อใหม่ แต่ว่าคนในสังคมจะทันหรือไม่ที่จะเข้าใจว่าข้อจำกัดของสื่อเหล่านั้นมีอะไรบ้าง สื่อเหล่านี้อาจจะได้ในแง่ความเร็ว การตอบสนองอารมณ์ ความรู้สึกได้ แต่คนก็ต้องรู้ว่าเมื่อเนื้อหาเหล่านั้นมาเร็วแสดงว่าไม่ต้องผ่านกระบวนการกลั่นกรองใดๆ มาเลย ขณะที่สื่อเก่ากว่าจะมีผู้นำเสนอข่าวได้จะต้องมีผู้เรียบเรียง มีบรรณาธิการ แต่สื่อใหม่ทำได้ในคนเดียวและในเวลาเดียวเลยซึ่งคนในสังคมจะต้องรู้เท่าทันสื่อ และรู้เท่าทันสื่อใหม่ด้วย

140 ตัวอักษรในทวีตเตอร์ กับหนังสือพิมพ์ 1 หน้า นั้นมันคนละแนวทางอยู่แล้ว ไม่ใช่ว่าอย่างใดดีกว่า แต่การนำไปใช้ประโยชน์มันไม่เหมือนกัน เพราะฉะนั้นคนในสังคมจะต้องเข้าใจ และอย่าไปติดกับสื่อใหม่ใช้สื่อใหม่เป็นข้อมูล ตอบสนองความต้องการ ความรู้สึกได้ แต่ต้องตระหนักไว้ว่าเนื้อหาที่มานั้นมาจากคนๆ เดียวเหมือนคนๆ หนึ่งที่คอยพูดกับเราเท่านั้น ไม่ได้ผ่านกระบวนการอะไร และคนๆ นั้นก็เป็นใครก็ได้

ส่วนสื่อมวลชนที่ใช้โซเชียลมีเดีย โดยเฉพาะสื่อมวลชนที่ใช้ทวีตเตอร์ พึงแยกให้ออกว่าตนเองไม่ได้เป็นคนทั่วไปคนใดคนหนึ่ง แต่คนเชื่อคุณเพราะคุณเป็นนักข่าว ทุกอย่างที่น่าเสนอโพสต์ออกไปก็ต้องมีจรรยาบรรณในตัวเอง และมีความรับผิดชอบตามไปด้วย ซึ่งมักจะบอกว่าเป็นพื้นที่ส่วนตัวของคุณซึ่งเป็นปัญหาใหญ่อย่างหนึ่ง ความรับผิดชอบนั้นจะต้องติดตัวไปกับสื่อมวลชนไม่ว่าคุณจะไปสวมหมวกไปไหนก็ตาม

สื่อใหม่ สื่อโซเชียลมีเดีย จะมาแทนที่สื่อกระแสหลักได้หรือไม่

ชัยนันต์ : ไม่ครับ

ทำไมต้องปฏิรูปสื่อ และทำไมสื่อต้องปฏิรูปตัวเอง

ชัยนันต์ : ก็ต้องถามว่าสังคมต้องการการปฏิรูปหรือไม่ ในทุกวันนี้ถ้าทุกคนมองว่าสังคมต้องการการปฏิรูปสื่อซึ่งเป็นกลไกสำคัญ ในการที่จะให้ข้อมูลข่าวสารแก่

สังคมทั้งตรวจสอบสังคม คอยที่จะเฝ้าระวังอะไรที่จะทำให้สังคมเสื่อมเสีย หรือว่าจะอะไรก็ตามที่จะทำให้สังคมเสื่อมเมื่อสังคมต้องปฏิรูป แต่สื่อมีบทบาทแบบนี้ เพราะฉะนั้นสื่อต้องเป็นกลไกสำคัญในการปฏิรูปสังคม

เราก็มองดูว่าส่วนหนึ่งที่สังคมเป็นอยู่ถึงขณะนี้ นั้น ถึงขั้นที่จะต้องมีการปฏิรูปกันทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และจริยธรรมต่างๆ ก็เพราะว่า ส่วนหนึ่งต้องยอมรับว่าสื่อไม่ได้ทำหน้าที่อย่างจริงจัง ถ้าสื่อทำหน้าที่อย่างจริงจังมาตั้งแต่ต้น สังคมก็คงไม่ถล่มลงมาไกลถึงจุดนี้ ก็แสดงว่าสื่อมวลชนอาจจะ มีปัญหาหรือว่าอาจจะไม่ได้ตอบสนองบทบาทหน้าที่ นั้นอย่างดีพอ เพราะฉะนั้นสื่อต้องมองตัวเองด้วยว่าที่ ผ่านมามีข้อผิดพลาด หรือการวางแนวทางของสื่อหรือ ว่าองค์กรสื่อแต่ละองค์กรมีข้อผิดพลาดอะไรหรือไม่ หรือว่าเราเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคมในเชิงที่จะ ไปช่วยจรรโลงสังคมน้อยไปหรือไม่

“เราเรียกร้องแต่สิทธิเสรีภาพ มากกว่าความรับผิดชอบของเราที่ต้องมีต่อสังคมหรือไม่ เพราะฉะนั้น ถ้าคุณแล้วเราทำให้สังคมน้อยเกินไป ก็ถึงเวลาที่เราจะ ต้องปฏิรูปตัวเราเองด้วย เพื่อที่เราจะได้มีส่วนช่วย จรรโลงหรือช่วยเป็นกลไกในการปฏิรูปสังคม”

เชื่อว่าสื่อมีผลต่อสังคมโดยตรง เพราะเป็นตัวกลาง ที่เชื่อมโยงคนใน สังคมทุกคนล้วนถูกเชื่อมโยงด้วยสื่อ มวลชนทั้งนั้นไม่ว่าเสพความบันเทิง ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร เพราะฉะนั้นถ้าสังคมเป็นแบบนี้แสดงว่าสื่อมี ปัญหาและในสื่อไม่ได้หมายความว่าสื่อเป็นรูปธรรมแค่ช่อง

3 5 7 9 เท่านั้น แต่ยังหมายถึงคนที่ทำงานสื่อ ผู้บริหารสื่อ กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง กับการทำงานของ สื่อมวลชน รวมถึงจรรยาบรรณสื่อด้วยทุกอย่างเกี่ยว พันกันทั้งหมดก็แสดงว่าต้องปฏิรูปทั้งหมด ไม่ใช่ว่า ปฏิรูปเฉพาะองค์กรอย่างเดียวหรือเฉพาะสื่อใดสื่อหนึ่ง ไม่ใช่ปฏิรูปแค่ใครคนใดคนหนึ่ง แต่ต้องปฏิรูปกัน ทั้งหมดไม่ใช่แค่ตัวนักข่าวต้องปฏิรูปบทบาทของสื่อ ทั้งหมด

ขณะมีสื่อไทยวิกฤติหรือไม่

ชัยนันต์ : ผมคิดว่าไม่วิกฤตินะ แต่สังคมวิกฤติกว่าก็ ต้องฝากความหวังที่สมาคมวิชาชีพต้องช่วยผลักดัน ให้สื่อมีส่วนช่วยเหลือสังคมให้มากขึ้น ช่วยพัฒนาให้ อาชีพสื่อมวลชนเป็นเหมือนอาชีพที่ทำงานเพื่อสังคม ให้มากขึ้น ให้นักข่าวสื่อมวลชนทุกคนได้รู้ถึงบทบาท ของตัวเองสื่อจะช่วยเหลือสังคมได้อย่างไร โดยเฉพาะ ช่วงที่สังคมต้องการการฟื้นฟู เยียวยา ปฏิรูป แบบนี้ สื่อต้องตั้งคำถามกับตัวเองว่าเราจะมีส่วนช่วยเหลือ สังคมได้อย่างไรบ้าง เพราะว่าเรามีส่วนสำคัญมาก และคนใน สังคมก็ยังเชื่อถือสื่อมวลชนอยู่ต้องถาม ตัวเองด้วยว่าสิ่งที่เราทำงานไปแล้วสังคมได้อะไร บ้างกับสิ่งที่เราทำซึ่งผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนทุกระดับควรต้องไว้เป็นหลักประจำใจ เราจะช่วยดูแล สังคมได้อย่างไร เราจะช่วยส่งผ่านสังคมให้กับคนรุ่น ต่อไปได้ได้อย่างไร เพราะถ้าสื่อไปทำลายสังคมก็น่า เป็นห่วง

เทวเรี ย หย่อง

ผู้อำนวยการ

องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะ
แห่งประเทศไทย

คู่แข่งหลักของข่าวโทรทัศน์ จะเป็นโทรทัศน์เอง คงเป็นเพราะสังคมวิกฤต สื่อเลยวิกฤตไปด้วย และ สื่ออยู่ในสังคม ต้องทำหน้าที่ช่วยสังคมไปด้วย แต่ตัวสื่อเองยังไม่ได้อยู่ในขั้นวิกฤต อยู่ในการพัฒนา เปลี่ยนแปลง การรู้เท่าทันสื่อ เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะอย่างสถานการณ์การรับสารในปัจจุบัน ที่ส่งผลให้คนเกลียดชังกันมากขนาดนี้ เกิดจากการรู้ไม่เท่าทันสื่อ เพราะความรู้เท่าทันสื่อ เป็นการรู้เท่าทันสังคม เหมือนกับการรู้เท่าทันใจ และสังคมอื่นใด เพียงพ่อแม่ รู้ว่าลูกควรสื่อรับอะไร แต่ในโลกอินเทอร์เน็ต ไม่สามารถปิดกั้นสื่อ หรือสื่อไม่ให้รับสื่อได้ ถือว่าเป็นเรื่องใหญ่ในสังคมไทย

บทบาทของสื่อที่ควรจะเป็นในช่วงที่บ้านเมือง วิกฤตขณมี

เทศชัย : ผมคิดว่าสื่อต้องกลับไปดูบทบาทดั้งเดิมของ สื่อที่ต้องทำหน้าที่รายงานอย่างรอบด้านถูกต้องและ อย่างเที่ยงธรรม ซึ่งไม่ว่าจะอยู่ในภาวะใดก็ตามสื่อต้อง ทำหน้าที่พื้นฐานตรงนี้และสำหรับในภาวะวิกฤติแม้ว่า อาจจะมีปัจจัยอื่นเข้ามามากกว่าการทำหน้าที่รายงาน ข่าวอย่างเดียว สื่อก็จำเป็นต้องทำหน้าที่สำคัญในการ ทำให้วิกฤตไม่บานปลาย นั่นคือต้องทำงานหนักมาก กว่าปกติ ด้วยการค้นหาความจริงอย่างรอบด้านที่ลึก ซึ่งมากกว่าปกติ เพราะในยามวิกฤติจะมีข้อเท็จจริง หลายอย่างที่หลบซ่อนปิดบัง นับเป็นสิ่งที่ท้าทายว่าการ รายงานและห้วงเวลาของการรายงานความจริงบาง อย่างในสถานการณ์ อาจจะทำให้เรื่องเลวร้ายมากกว่า ที่เป็นอยู่ได้

แน่นอนว่าสื่อต้องรายงานข้อเท็จจริง แต่วิธีรายงาน ของสื่อในช่วงเวลาที่มีสถานการณ์รุนแรง ต้องช่วยให้ ความจริงที่รายงานออกไปแล้วไม่ทำให้ถูกฝ่ายใดฝ่าย หนึ่งนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อทำให้สถานการณ์ เลวร้ายลง นอกจากนั้นคือสื่อต้องช่วยคลี่คลายวิกฤติ

ทำหน้าที่มากกว่าการรายงานคู่อริที่เป็นคู่ขัดแย้งได้
เดียวกัน แต่ต้องทำให้เห็นทางออกสร้างพื้นที่เวทีใน
การแสดงความคิดเห็นและช่วยร่วมหาทางออกได้ด้วย
เพราะคู่ขัดแย้งจะไม่พยายามหาทางออก จะทำเพียง
โยนความผิดซึ่งกันและกัน โดยหวังให้บานปลายเพื่อที่
ตนเองได้ประโยชน์ ดังนั้นสื่อต้องทำให้เห็นความหลากหลาย
มากขึ้น ทำให้สังคมเห็นทางออกว่ายังมีเรื่องราว
มากกว่าที่คู่อริพยายามจะพูดคุยกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่
สำคัญมาก

โดยวิกฤติที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ส่วนตัวคิดว่ายังไม่
จบเป็นเพียงเริ่มต้น สื่อจึงต้องใช้เวทีของตนเองใน
การเป็นเวทีให้สังคมช่วยกันคิดหาทางออกมากกว่าการ
ที่คู่อริพยายามชี้หาทางออก และจะทำให้สังคมรู้สึก
ว่าการหาทางออกให้สังคมไม่ใช่หน้าที่ของคนไม่กี่กลุ่ม
ที่ขัดแย้งกัน มันจะเป็นหน้าที่ของทุกคนในการหาทาง
ออกร่วมกันได้

ใช้การรายงานข่าวเพื่อสืบศึกษาหรือไต่

เทพชัย : ผมไม่แน่ใจว่าจะเรียกว่าอะไร เพียงคิดว่
การรายงานของสื่อในภาวะเช่นนี้ คือ การทำให้สังคม
ส่วนใหญ่ ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและต้องการเข้า
มาหาทางออกในการแก้ไขเพื่อสังคมร่วมกัน ซึ่งตรงนี้
สื่อต้องทำหน้าที่มากกว่าการรายงาน แต่ดึงให้คนมา
หาทางออก

บทบาทของทีวีไทย ในการรายงานข่าวในสภาวะ วิกฤติ มีอะไรบ้าง

เทพชัย : ทำหน้าที่ พยายามเป็นเวทีให้กับทุกฝ่ายใน
การหาทางออกซึ่งในวิกฤตแต่ละครั้งไม่ใช่เป็นตัว
ปัญหาอย่างเดียว แต่เป็นตัวที่จะสร้างการเรียนรู้ใน
สังคมเพื่อไม่ให้เกิดขึ้นอีก หากปฏิบัติกับสิ่งที่เกิดขึ้น
เหมือนกับสิ่งที่เกิดสังคมไม่ยอมรับ และให้มันผ่านไป
โดยไม่เรียนรู้อะไรจากสิ่งที่ผ่านไปเลย

บทบาทของสื่อจึงต้องทำให้สังคมได้เรียนรู้จากสิ่งที่
เกิดขึ้นได้ไม่มีความผิดพลาดเช่นนี้อีกไม่ทำให้คนไทย
ต้องมาทะเลาะกันโดยพยายามให้คนในสังคมใช้เวที
ของทีวีไทย ในการค้นหาความเป็นตัวตนของคนไทย

ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ในการตรวจสอบตัวตน และหาที่มา
ที่ไปของตนเองได้โดยไม่เฉพาะเพียงทีวีไทย แต่อยาก
ให้สื่ออื่นๆ ก็ทำเช่นเดียวกัน ไม่ใช่เป็นการรายงาน
เฉพาะวาทะเพียงอย่างเดียว

ช่วงเวลาที่ผ่านม วิกฤตศรัทธาในสื่อกระแสหลัก และสื่อกระแสรองมาแทนที่ เนื่องจากอะไร

เทพชัย : ทุกครั้งที่เกิดวิกฤติจะได้เรียนรู้ เช่น โฆษณา
ที่โดนแบนอย่าง "ขอโทษ...ประเทศไทย" ที่คัดคำพูด
เรื่องประเทศไทยมา คิดว่าสื่อรู้ไหม ว่าเป็นปัญหาแล้ว
สื่อทำหน้าที่แค่นั้นในเชิงรอดด้าน ซึ่งตรงนี้ยอมรับว่า
สื่อกระแสหลักในประเทศไทยทำหน้าที่เหล่านี้ไม่ดีพอ
ยังคงพอใจกับการรายงานวันต่อวัน รายงานความเห็น
มากกว่าการรายงานข้อเสนอแนะและความพยายาม
ที่จะหาทางออก

นี่คือบทเรียนสำคัญมากของสื่อว่า ทำไมคนไทยกว่า
ล้านๆ คน หันมาเลือกดูสื่อที่เป็นเครื่องมือโฆษณา
ชวนเชื่อของกลุ่มบางกลุ่มมากกว่า เพราะสื่อกระแส
หลักที่ยืนเคียงข้างกับประชาชนมาตลอดเป็นเสี่ยง
กับประชาชน ตั้งแต่เกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 14
ตุลา แต่ตอนนั้นคนจำนวนไม่น้อยกลับไม่เชื่อถือสื่อ
กระแสหลักในการสะท้อนความเป็นจริง ไปฟังสื่อที่
เป็นเครื่องมือของคนบางกลุ่มดีกว่า เพราะสนุกกว่า
หรือถูกกว่า นับว่าเป็นคำถามที่สื่อต้องตอบตนเอง
เวลาที่มีคนบอกว่าจะมีการปฏิรูปสื่อ

ผมอยากรู้ว่าสื่อรู้บ้างหรือเปล่าว่าต้องปฏิรูปตนเอง
เพราะการปฏิรูปสื่อ คือคนอื่นเข้ามาทำดังนั้นคนที่
เป็นสื่อต้องตระหนักถึงปัญหานี้หรือเปล่าด้วย ซึ่งหากไม่
เรียนรู้ในวิกฤติที่เกิดขึ้น เชื่อได้ว่าสื่อกระแสหลักจะไม่
ถูกเชื่อถือและเมื่อเทคโนโลยีเข้ามาอาจจะมีสื่อใหม่ขึ้น
มาคนก็อาจจะคิดว่าทดแทนสื่อกระแสหลักได้ไหม
ในแง่ ของความน่าเชื่อถือในวิชาชีพนั้นความสำคัญมัน
น้อยลงแล้วกว่าที่คนให้ความสำคัญกันมันจริงๆ อย่าง
เช่น ในวิกฤติที่ผ่านมามีปรากฏการณ์ที่น่าสนใจอย่าง
หนึ่งคือ หนังสือพิมพ์ หากมองย้อนกลับไปในอดีตเป็น
บทบาทที่โดดเด่น วิทย์ ทีวี ถูกปิดกันเป็นตัวที่ขึ้นเป็น
ตายของสังคม และมาครั้งนั้นบทบาทหนังสือพิมพ์พูดถึง

น้อยมากในการสร้างกระแสให้สังคมรับรู้สิ่งที่เกิดขึ้น
ทีวีสำคัญมากกว่า เพราะคนดูเยอะขึ้นวิทยุก็พอมืออยู่
บ้างแต่สื่อที่แทบมาแทนเลยในช่วงนี้ คือ new media
อาจจะจำนวนไม่มากเท่าทีวี แต่เป็นคนที่มีการมีเสียง
ในสังคมเป็นคนในเมืองซึ่งเป็นความเปลี่ยนแปลงที่
สำคัญที่หนังสือพิมพ์และสื่อกระแสหลักต้องกลับมา
มองตนเองว่าถึงเวลาที่ต้องปรับตัวว่า อีก 5 ปีต่อไป
เช่นไร เพราะผมมีความเชื่อคนรุ่น 12 - 15 ปี ที่เข้าไป
ในเว็บไซด์ทุกวันเข้าไปใน ทวิตเตอร์ เฟสบุ๊ค นึกภาพ
ว่าหากโตขึ้นเรียนจบ พวกเขาจะซื้อหนังสือพิมพ์มา
อ่านหรือไม่ ความสัมพันธ์น้อยกว่ารุ่นพ่อรุ่นแม่เพราะ
พวกเขาที่มีความรู้สึกใช้อินเทอร์เน็ตสามารถทำได้ทุก
อย่างและหาข้อมูลที่ยากก็รู้ได้ เพราะฉะนั้นไม่จำเป็นต้อง
ต้องชวนชวนหาหนังสือพิมพ์มาอ่าน

ลองคำนวณเอาจำนวนหนังสือพิมพ์ที่อ้างจำนวน
ยอดขายมารวมกันเป็น 3 % ของคนทั้งหมดเท่านั้น
หากเชื่อจริงๆ ตามที่อ้าง แต่ประเทศไทย 20 ล้าน
ครัวเรือนมีทีวีหมด คิดเป็นเกือบทุกครัวเรือนใน
ประเทศไทยสามารถดูทีวีและไม่ต้องใช้ความพยายาม
มากในการเข้าถึงมีบันเทิงเป็นต้นว่าดึงดูดใจ ส่วนอิน
เทอร์เน็ต แนวโน้มก็เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นั่นคือสื่อเองก็มีตัว
เทคโนโลยีเป็นตัวเร่งให้มันเกิดอยู่แล้ว

เพราะเทคโนโลยีไปเร็ว ความสำคัญของเรื่อง จริยธรรมวิชาชีพจึงน้อยลงด้วยหรือไม่

เทพชัย : ไม่เฉพาะเรื่องจริยธรรมวิชาชีพอย่างเดียวแต่
ในแง่เนื้อหา สังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปมากถามว่าตัว
สื่อเองเปลี่ยนหรือไม่ แต่อัตราการเปลี่ยนไม่ทันสังคม
อาจจะช้า เพราะคิดว่าสิ่งที่ทำอยู่ถูกต้องเพราะเห็นว่าเป็น
ทำมายาวนาน การเขียนข่าว การลงรูปก็ยังเหมือนเดิม
อย่างหนังสือพิมพ์ข้อความที่ลงหน้าหนึ่ง เช่น จิ๊กโก๋ถูก
แทง ข่าวดาราส่งก็เป็นเรื่องเดิมเมื่อ 20 - 30 ปีก่อนซึ่ง
เมื่อพัฒนาเข้าสู่เว็บไซต์ก็เช่นเดิม ผมคิดว่าเนื้อหา
สำคัญที่สุด แต่ส่วนจริยธรรมวิชาชีพก็ยังคงเป็นสิ่ง
สำคัญมาก

สื่อกระแสหลักจะตายหรือไม่

เทพชัย : ไม่ขอใช้คำว่าตาย แต่หากว่าสื่อกระแสหลัก
ไม่ปรับตัวด้วยการมีเว็บไซต์ก็อาจจะลดความสำคัญ
ลงซึ่งต่อไปตัวหลักจริงๆ ต้องถูกบังคับให้เปลี่ยนเพียง
แค่ว่าช้าหรือจะเร็วเท่านั้น

สื่อที่ตกเป็นเครื่องมือของการเมือง จะสามารถ ก้าวผ่านไปได้ได้อย่างไร

เทพชัย : สื่อต้องมองบทบาทหน้าที่เป็นหลักหากยึดมั่น
สื่อจะไม่ถูกตกเป็นเครื่องมือของการเมืองหรือขององค์
กรของใครก็ตาม

สื่อกระแสสองจะเข้ามาทดแทนสื่อกระแสหลักได้ หรือไม่

เทพชัย : ต้องหันกลับไปมองพัฒนาการว่าอย่างไรในอดีต
หนังสือพิมพ์ นับว่าเป็นการสื่อสารที่ได้ผลที่สุด ต่อมา
มีวิทยุ และ ทีวี หากเปรียบเทียบจะเห็นว่ามิสิ่งเข้ามา
ทดแทนไปเรื่อยๆ ซึ่งถามว่าจะตายคงไม่หายไป แต่
ค่อยๆ หายไป เพียงว่าจะปรับตัวได้มากน้อยแค่ไหน
อย่างไร ก็เป็นสื่อกลางเก่ากลางใหม่ซึ่งการมาทดแทน
จะอยู่ที่การปรับตัวทางด้านเนื้อหามากกว่าที่จะเป็น
ตัวกำหนดว่าจะถูกทดแทนได้มากน้อยแค่ไหน

ตัวอย่างเช่นอีก 10 ปีข้างหน้า หนังสือพิมพ์จะยังมี
อยู่แต่ความสำคัญจะลดน้อยเพราะหากลองคิดเล่นๆ
ว่าใน 1 วันไม่ได้อ่านข่าวหนังสือพิมพ์เลย ก็ไม่ตกข่าว
เพราะหากหนังสือพิมพ์มี ไม่มีข่าวไหนที่เว็บไซต์ไม่มี
ซึ่งบางทีถึงกว่าสนุกกว่ารวดเร็วกว่า ซึ่งสำหรับหนังสือ
พิมพ์ในอนาคตอาจเป็นเพียงแค่สิ่งหนึ่งที่ทำให้รู้สึก
ว่าเป็นของแท้เท่านั้น ดังนั้นสื่อก็ต้องปรับเปลี่ยนให้ทัน
สมัยต่อไป อาจไม่ต้องเข้าเมลล์เปิดดูข่าวแต่ใช้มือถือ
หรือ ipad ที่เข้ามาก็จะสามารถไปทดแทนสื่อสิ่ง
พิมพ์ได้

ซึ่งจะแทนได้ไม่ได้นั้น ต้องขึ้นอยู่กับสื่อกระแสหลัก
ที่จะต้องปรับตัวให้เป็นสื่อที่มีความเฉพาะในตัวเองดิ
ขึ้น อย่างในต่างประเทศสื่อหนังสือพิมพ์ได้ปรับเปลี่ยน
จากการทำสื่อรายวัน เพราะคิดว่าไม่สามารถต่อสู้กับ
ทีวีและเว็บไซต์ได้ จึงเลือกทำสิ่งที่มีความลึกมากกว่า

ลงไป เช่น นิวยอร์ก ไทม์ แมกกาซีน ไทม์ จะไม่เน้นการจับกระแส เพราะรู้ว่าไม่สามารถสู้กระแสได้จึงเลือกใช้ความสามารถเฉพาะส่วนตัวที่คิดว่าคือ โซเชียล มีเดียไม่สามารถทำได้เพราะองค์กรเล็ก คือการทำข่าวเจาะลึกมีรายละเอียดที่เหนือชั้นกว่า

ตัวคนในวิชาชีพ องค์กรวิชาชีพจะทำอะไร เพื่อทำให้กับการเปลี่ยนแปลง

เทพชัย : แน่แน่นอนว่าจะก้าวไปอย่างไรก็ตามความสำคัญคือความเป็นวิชาชีพ และสื่อใหม่ก็ต้องมีจริยธรรมวิชาชีพและจรรยาบรรณ เพราะบางทีไม่ได้มีกลไกมาควบคุม บางเว็บไซต์ก็เชื่อถือไม่ได้ทั้งหมดแต่สื่อใหม่ในสื่อกระแสหลักก็เชื่อถือในสถาบันเพราะอยู่มานานพิสูจน์ตนเองมาเยอะอาจเชื่อไม่ได้ 100% แต่ก็เชื่อถือได้

หากจะต้องปรับ ก็ต้องรักษาความเป็นวิชาชีพให้มีความโดดเด่นชัดเจนมากกว่าสื่อใหม่ที่เกิดขึ้นให้มากที่สุด และต้องดูว่าสังคมเปลี่ยนไปอย่างไรต้องทำให้สื่อกระแสหลักยอมรับได้ เพราะสื่อจะมีความหมายต่อเมื่อผู้อ่านและเสพแล้วทำให้คนฉลาดขึ้น ได้รู้เพิ่มขึ้น และได้เรียนรู้ใหม่ตลอดเวลา ซึ่งหากไม่มีก็จะทำให้สื่อรองเข้ามาแทนที่ได้เร็ว

สื่อใหม่ มีบทบาทในการขับเคลื่อนสังคมอย่างไร

เทพชัย : ต้องยอมรับว่าสื่อใหม่เข้ามามีบทบาทมากกว่าที่คิดในอนาคต เนื่องจากจำนวนคนที่เกิดขึ้นจะสามารถจุดประกายความคิดและสร้างกระแสได้ ซึ่งเมื่อ 5 ปีต่อไปหากคนเข้าเยอะขึ้นก็จะมีเปลี่ยนแปลงจากความคิดเหล่านั้น

ความน่าเชื่อถือของ โซเชียลมีเดีย มีมากน้อยแค่ไหน

เทพชัย : ผมได้เห็นความพยายามของเมืองนอกหลายองค์กรที่ออกมาควบคุมให้โซเชียลสเปซ เพื่อไม่ให้เป็นโลกของการระบายความรู้สึกเท่านั้น เพราะในการที่จะกำกับตัวเอง อาจจะไม่สามารถกำกับตัวบุคคลได้แต่มีความสามารถในการกำกับองค์กรในโลกอินเทอร์เน็ต

ได้ว่าสิ่งที่โพสต์ลงไป นับเป็นสิ่งที่ดีในการตรวจสอบเนื้อหาของสื่อใหม่ทั้งของทุกอย่างบนโลกโซเชียล เพราะขณะนี้มันเป็นเพียงการระบายข้อความลงไปตะโกนลงไปหากเป็นคนที่รู้จักก็เชื่อซึ่งต่อไปเมืองไทยควรมีกลไกเช่นนี้มาบังคับ

ถึงเวลาที่ โซเชียลมีเดีย เขย่าจอสื่อหลักแล้วหรือยัง

เทพชัย : ผมคิดว่า โซเชียล มีเดีย และสื่อหลักไปด้วยกันได้ซึ่งหากเขย่า อาจจะเป็นการเขย่าในแง่บวกเป็นแง่บวกของสังคม ให้สังคมมีทางเลือกมากขึ้นและทำให้สื่อกระแสหลักต้องปรับตัว ส่วนในแง่ลบจะเป็นเรื่องจริยธรรมการปล่อยข่าวใช้เป็นเครื่องมือในการทำร้ายกันเป็นตัวอันตราย

ขอยืนยันว่า โซเชียล มีเดีย

เทพชัย : เป็นเครือข่ายของการสื่อสารของบุคคลคนทั่วไปที่ไม่มีช่องทางของสื่อทั่วไป จริงๆ ไม่ได้แตกต่างกับการเข้าไปในตลาดและไปตะโกนสิ่งต่างๆ ขึ้นมาและคนบอกกันต่อๆไป แต่เป็นระบบมากขึ้นเพราะฉะนั้น โซเชียล มีเดีย ก็มีเป้าหมายหลายอย่าง คือช่องทางการระบายและเป็นทีี่สื่อสารของคน ช่องทางการกระจายแนวความคิดที่เป็นระบบ หากใช้ได้ดีเป็นระบบได้ ก็เกิดประโยชน์

มองว่า การรู้เท่าทันสื่อ มีความจำเป็นอย่างไร

เทพชัย : การรู้เท่าทันสื่อ เป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะอย่างสถานการณ์การรับสารในปัจจุบัน **ที่ส่งผลกระทบต่อคนเกิดขึ้นมากขนาดนี้ เกิดจากการรู้ไม่เท่าทันสื่อ เพราะความรู้เท่าทันสื่อเป็นการรู้เท่าทันสังคม** เหมือนกับการรู้เท่าทันใจ และสังคมจิตใจเพียงพ่อแม่รู้ว่าลูกควรเลือกรับอะไร แต่ในโลกอินเทอร์เน็ต ไม่สามารถปิดกั้นสื่อหรือเลือกไม่ได้รับสื่อได้

นับเป็นเรื่องใหญ่ในสังคมไทย ซึ่งเมืองไทยไม่เคยสนใจ อย่างประเทศเยอรมัน ตั้งแต่ในโรงเรียนประถม จะให้นักเรียนเอาบทวิเคราะห์ข่าวในหนังสือพิมพ์มาอ่านและมานั่งวิเคราะห์ว่าอะไรเป็นข้อเท็จจริง หรือ

โฆษณาต้องการอะไรว่าขึ้นนี่เชื่อได้ไหมนับเป็นทักษะในชีวิตที่สำคัญมาก ซึ่งในยุคใหม่ควรปรับเรื่องการศึกษา

อย่างที่บอกว่า การปฏิรูปสื่อในปัจจุบันไม่มีใครพูดถึงการรู้เท่าทันสื่อ หากนายกรัฐมนตรีนัดนี้ จะทำเรื่องการรู้เท่าทันสื่อในรัฐบาลชุดนี้ ผมคิดว่าคนยอมรับได้โดยครอบคลุมทั้งหมดของทุกสื่อ เว็บไซต์เป็นส่วนหนึ่งสำคัญที่ความคิดในการเชื่อเพราะเรื่องนี้สำคัญว่าเพราะการรู้เท่าทันสื่อสื่อ จะเลวอย่างไรก็ไม่สำเร็จ ประเด็นที่อยากย้ำ คือหากจะปฏิรูปสื่อต้องสร้างการรู้เท่าทันสื่อแก่สังคมไทย

ทำไมต้องปฏิรูปสื่อ

เทพชัย : การปฏิรูปสื่อจริงๆ ไม่ได้รู้สึกตื่นเต้นที่นายกรัฐมนตรีพูด เพราะพูดทุกครั้งที่มีปัญหาการเมือง และมันก็ไม่เคยเกิดขึ้นเพราะยังไม่เห็นภาพชัดเจนหากการปฏิรูปสื่อที่เคยพูดถึงกันมาก่อนหน้านี้ เรื่องกสทช. กทช.ว่าชัดเจนว่าปฏิรูปเรื่องของโครงสร้างว่าทีวีทุกช่องวิทยุทุกคลื่น รัฐบาลเป็นเจ้าของ ปฏิรูปใหม่ให้เสรีมากขึ้นโดยให้ประชาชนเป็นเจ้าของร่วม แต่ทางด้านเนื้อหาขังนี้ก็ไม่ออกว่าจะปฏิรูปอย่างไร ใครจะเป็นคนเริ่มบริหาร เช่นไรยังสงสัยอยู่

มุมมองของคุณเทพชัยกับการปฏิรูปสื่อ

เทพชัย : สื่อมีทิศทางเดินอยู่แล้วด้านเนื้อหาตัวสื่อรู้ว่าจะทำอะไรให้เป็นสื่อที่ดี แต่ต้องมาร่วมหาคำตอบว่าการปฏิรูปสื่อกว่า 10 ปี สื่อเคยถามตัวเองหรือไม่ว่าจะปฏิรูปอย่างไร ตัวสื่อเองต้องเป็นตัวปรับที่จะปฏิรูปเพราะในตำรา มีการทำสื่อที่ติดอยู่แล้วไม่ต้องไปหาวิธีปฏิรูปจากที่ใด เพราะเป็นการสอนให้ผลิตสื่ออย่างเที่ยงตรงเป็นธรรม หลักการมีอยู่แล้วไม่ใช่หน้าที่ของรัฐบาลที่เดินสายไปบอกให้องค์กรช่วยแก้ไข เพราะไม่แน่ใจว่าข้อมูลที่ได้ไปจะทำได้แค่ไหน และสื่อเป็นเรื่องของเอกชนของวิชาชีพ ไม่ใช่รัฐบาล หากรัฐบาลจะทำก็ต้องไปทำในช่องของตนเอง

สิ่งสำคัญในการปฏิรูปสื่อครั้งนี้

เทพชัย : การปฏิรูปสื่อมีตั้งแต่ปี 2540 เรื่องโครงสร้างสำหรับครั้งนี้เป็นเนื้อหา ซึ่งองค์กรสื่อ เป็นตัวหลักใน

การควบคุม แต่อยากกลับมาที่ว่าหากมีการเท่าทันสื่อจะดีกว่ามาปรับการทำงานของสื่อเพราะหากประชาชนแยกแยะได้ หนังสือพิมพ์ที่ไม่ดี ทีวีที่ไม่ดีคนก็จะไม่บริโภคเอง แต่ตอนนี้ตัวสังคมอ่อนแอ หากประชาชนรู้เท่าทันสื่อมากขึ้น แยกแยะเป็น สิ่งที่เป็นเรื่องต่ออย่างทุกวันนี้จะไม่เกิดขึ้น มีภูมิต้านทานเรื่องสื่อได้มากขึ้น อย่างตัวสื่อเองก็ต้องสร้างภูมิต้านทาน

การปฏิรูปสื่อ คือการปฏิรูปสังคมมากกว่าเพราะหากปฏิรูปตรงนี้ได้สังคมก็จะดีขึ้น เพราะสื่อเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

เทพชัย : ผมไม่อยากจะยืนยันว่า กลุ่มหลายๆ คนไม่มีเสรีภาพ แต่ลองคิดดูว่าการปิดเว็บไซต์ต้องมานั่งเรียงดูว่ามีเว็บไซต์ไหนที่โดนปิดต้องแยกแยะเว็บไซต์ไปหรือหมิ่นประมาทก็เยอะ แต่ตอนนี้เหมารวมว่าเรื่องการเมืองหมดซึ่งอาจจะรวมไปถึงการมีกฎหมายในการดูแลควบคุมสื่อควรให้หลักการทำงานสื่อเปิดโปงความชั่วร้ายในวงการ ไม่จำกัดที่องค์กรสื่อที่สังกัด

เพราะสถานการณ์สื่อวิกฤติในปัจจุบัน หรือไม่

เทพชัย : หากจะวิกฤติ คงเป็นเพราะสังคมวิกฤติ สื่อเลยวิกฤติไปด้วยและสื่ออยู่ในสังคม ต้องทำหน้าที่ช่วยสังคมไปด้วย แต่ตัวสื่อเองยังไม่ได้อยู่ในขั้นวิกฤติอยู่ในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงในเทคโนโลยีและสภาพสังคมที่ตามไม่ทัน

สถานการณ์ข่าวโทรทัศน์เป็นอย่างไรบ้าง

เทพชัย : อยู่ในสถานการณ์ที่แข่งขันสูงและต้องปรับตัวในเรื่องของการรายงานข่าว ทำให้แต่ละช่องต้องปรับตัว รายงานข่าวที่มีคุณค่าเป็นพัฒนาการที่ดีเกิดการเรียนรู้ว่ามีสิ่งที่น่าสนใจที่ทีวีส่วนใหญ่ไม่ได้จับประเด็นที่สำคัญกับสังคมจริงๆ ส่วนใหญ่จับเพียงแค่สถานการณ์ อาจจะต้องใช้เวลาในการขยายความในการทำความเข้าใจมากขึ้นว่าสื่อทำอะไรจะทำให้ประชาชนตื่นตัวและรับรู้ในวิกฤติในมากขึ้นได้ มากกว่าที่จะไปให้ทั้งฝ่ายด่ากันเท่านั้น ต้องให้การวิเคราะห์มากขึ้นว่าทำไมสังคมไทยจึงได้ก้าวมาสู่สิ่งเหล่านี้ได้

คู่แข่งหลักของข่าวโทรทัศน์คืออะไร

เทพชัย : คู่แข่งหลักของข่าวโทรทัศน์จะเป็นโทรทัศน์เองที่จะมีกฎหมายที่เกิดขึ้นในปีหน้าที่ กสทช. จะมีทีวีมากขึ้น ข่าวโทรทัศน์ก็จะแข่งขันเองพอก้าวไปสู่โลกดิจิทัล ต่อไปจะมีอย่างล้นหลาม การแข่งขันมากขึ้น ทีวีต้องแข่งกับทีวีเองก่อนแข่งกับดาวเทียมแต่สื่อดาวเทียมที่เกิดขึ้นใหม่ ยอดขายไปได้เรื่อยๆ คนที่ดูด้านข่าวไม่ขึ้น หากพูดถึงคนรุ่นใหม่มีก็คนที่ดูของข่าวแต่เมื่อก่อนเป็นแหล่งเดียวที่จะได้ข่าวแต่ว่าขณะนี้ มีอินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ หรือมี 3G ก็ยังเป็นโทรทัศน์อยู่ก็เป็นทีวีเช่นกัน สามารถเลือกดูได้มากมายเป็นทางเลือกอื่นๆ มากขึ้น

แนวคิดและนโยบายการบริหารคลื่นข่าวในปัจจุบัน

เทพชัย : อยากจะเห็นโทรทัศน์ให้ความสำคัญในการให้ความรู้สารที่สำคัญมากขึ้น ให้เข้าใจปัจจัยหลักๆ ของสังคมในทุกด้านสังคมเศรษฐกิจ และให้คนได้รับรู้ข่าวได้ความรู้ตลอดเวลา ที่หลังจากดูข่าว หรือรายการโทรทัศน์ จบสามารถรู้เท่าทันสื่อมากขึ้น

พาดังพุดร็อกสื่อยุคนี้อย่างไร

เทพชัย : ทีวีด้วยที่ได้รับสื่อมากขึ้น มีทางเลือกในการรับสื่อ แต่ต้องดูไปและคิดไปด้วย อย่าเชื่อทุกอย่างที่เห็นควรรับสื่อและไตร่ตรองพิจารณาจากแหล่งอื่นๆ ไม่ดูจากแหล่งเดียว จะแคบและเข้าใจผิด

คิดอย่างไร กับคำที่หมอประเวศ เคยพูดว่าอยากให้ทีวีสาธารณะเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปสังคม

เทพชัย : รายการของทีวีไทย เป็นการรายงานซึ่งทำลายเพราะรายการไม่ได้มีคนดูเยอะ ก็ต้องปรับตัวแต่คงไม่ตั้งเป้าให้เป็นศูนย์การเรียนรู้สังคม เพียงแค่ตั้งเป้าว่าเป็นสถานีโทรทัศน์ที่เมื่อคนดูแล้วจะได้ความรู้รอบรู้ฉลาดขึ้น ซึ่งในทีวีไทยมีการสื่อสารสาธารณะ ทำการวิจัยเพื่อทิศทางต่อไปในการทำข่าวต่างๆ ต้องมีการวิจัยหนุนตลอดเวลา ไม่ใช่เพียงแต่รายงานเรื่องของคนพูดเช่นการรายงานเกี่ยวกับเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ก็ต้องมีวิจัยมารองรับว่ามีที่มาที่ไปอย่างไร หรือแม้กระทั่งรายการเด็กก็ต้องมีการทำวิจัยสำหรับการเด็กและเยาวชน

บทบาทของคนไทย นักข่าว องค์กรวิชาชีพสื่อ จะมีบทบาท อย่างไรในการปฏิรูปสื่อ

เทพชัย : คนไทยในสังคมต้องมีความรู้ดีกว่า สื่อไม่ใช่เรื่องของคนทำสื่อหรือนักวิชาการ แต่สื่อเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและกำหนดทิศทางของสังคม การซื้อหรือไม่ซื้อการดูหรือไม่ดู เป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจได้ คนดูคนฟังมีปฏิกิริยาต่อสื่อได้ ตอนนี้เป็นเพียงด้านเดียวไม่เคยตอบโต้เขียนจดหมายไปวิจารณ์แสดงความคิดเห็น ดังนั้น ต่อไปสังคมต้องเป็นส่วนหนึ่งของสื่อ ตรวจสอบการเขียนข่าวที่ไม่ได้ความต้องมามีปฏิกิริยาออกมา

สำหรับคนที่ทำงานในวิชาชีพสื่อ ต้องหวังว่าต่อไป การเข้ามาทำอาชีพนี้ ไม่ใช่เหมือนอาชีพทั่วไปที่ทำงานแล้วมีเงินเดือน แต่สื่อมีภารกิจต่อสังคมด้วยแน่นอนมีเงินเดือนแต่สังคมจะคาดหวังว่าจะเป็นส่วนหนึ่ง เป็นตัวแทนของสังคมทำหลายอย่าง ตรวจสอบสังคมแทนประชาชนให้สังคมเข้าสู่สังคม ข้อมูลข่าวสารที่น่าเชื่อถือมากที่สุด หากทำได้แค่นี้ถือว่าเป็นสิ่งที่มากเพียงพอไม่ต้องถึงขั้นต่อสู้ถึงขั้นเสียชีวิตเพียงรายงานข่าวที่รอบด้าน ก็เป็นการช่วยสังคม

ส่วนองค์กรสื่อก็ต้องพยายามช่วยให้ นักข่าวสามารถทำงานตามจริยธรรมสื่อ ก็ถือว่าองค์กรสื่อก็ได้ทำหน้าที่เรียบร้อยแล้ว และต้องตระหนักให้มากกว่าเป็นเจ้าของสื่อไม่เหมือนกับบริษัทขายสินค้าต่างๆ ไปต้องรู้ว่าสิ่งที่มือผู้มีอำนาจต่อสังคมมากเพียงไร โดยมีวิธีการดูแลอย่างไรและสิ่งที่รายงานนั้นทำให้ชีวิตดีขึ้นแค่ไหน

สื่อรุ่นใหม่ ควรปฏิบัติตนอย่างไร

เทพชัย : สื่อต้องย้อนกลับไปดูบทบาทของสื่อที่ควรจะเป็นคนรุ่นใหม่ทำก็จะไปสู่ข้อมูลที่ทันสมัย มีความกล้าหาญเพื่อเป็นการต่อยอดของคนรุ่นเก่าที่ทำมาต้องยอมรับว่าสื่อมวลชนจะมีบทบาทมากกว่าการรายงานข่าวเมื่อสังคมพัฒนาไปเยอะจากอำนาจ ต่อไปสื่อไม่ใช่องค์กรเดียวเหมือนเดิม เพราะฉะนั้นขอเพียงแค่กล้าคิด กล้าเขียน อาจจะไม่ต้องทำในสิ่งที่ใหญ่โตก็ได้ ไม่ต้องเปิดโปงเรื่องใหญ่ระดับชาติ แต่เปิดโปงเรื่องเล็ก การคอร์รัปชันในครอบครัว เริ่มจากตรงนี้ช่วยกันทั้งหมดก็จะเป็นประโยชน์ให้สถานภาพของสื่ออยู่ได้ต่อไปอย่างมีศักดิ์ศรี

อดิศักดิ์ ลิ้มปรุ่งพัฒนกิจ

กรรมการอำนวยการสายธุรกิจด้านสื่อภาพและเสียง
บมจ. เนชั่น บROADCASTING กรุ๊ป

"ผมยังไม่ได้คิดว่า Social Media ปรเภท Facebook Twitter จะส่งผลกระทบต่อมากนักกับ "สื่อหลัก" โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ จนกว่าเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ 3G จะเกิดขึ้นเต็มพื้นที่ ประเทศไทยที่คงจะใช้เวลาประมาณ 4 - 5 ปี ที่เท่ากับว่าอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงไร้สาย จะมีความสามารถในการส่งผ่านข้อมูลมากกว่าเดิม 20 - 40 เท่า ที่จะสามารถส่งภาพเคลื่อนไหว หรือ VDO ได้อย่างไม่สะดุดแล้วใช้เวลาเทียบเท่ากับการส่งข้อความคือ เพียงเสี้ยววินาที แต่ผลกระทบต่ออย่างเห็นได้ชัดน่าจะเกิดขึ้นระหว่าง "นักข่าวภาคสนาม" กับ "พิธีกรรายการข่าว" ในช่วงเดือนเมษายน - พฤษภาคม ที่สื่อกระแสหลัก "ขาดความน่าเชื่อถือ" เพราะมีข้อจำกัดในการนำเสนอจาก พ.ร.ก.ฉุกเฉิน และอำนาจรัฐได้เพิ่มมากขึ้น"

สื่อวิทยุและโทรทัศน์กับบทบาทหน้าที่ (การนำเสนอข่าว) ในภาวะวิกฤติ
ช่วงเดือนเมษายน - พฤษภาคม ที่ผ่านมา

อดิศักดิ์ : ผมคิดว่าพวกเราต้องยอมรับความจริงว่าสื่อวิทยุและโทรทัศน์ในช่วงวิกฤติมีบทบาทใน "เชิงลบ" ซ้ำเติมสถานการณ์มากกว่า "เชิงบวก" สร้างสรรค์สังคม แต่อยากจะลองจำแนกบทบาทของสื่อวิทยุและโทรทัศน์ออกเป็นกลุ่มที่มีทิศทางต่างกันมากเพราะในปัจจุบันสื่อวิทยุไม่ได้มีเฉพาะวิทยุสถานีหลักๆ ที่ใช้คลื่นเอฟเอ็มที่อยู่ในสังกัดกองทัพบก, อสมท. และกรมประชาสัมพันธ์ ที่มีรวมกันกว่า 300 สถานีแต่ยังมีสถานีวิทยุชุมชนอีกกว่า 6 - 7 พันสถานีกระจายกันอยู่ทั่วประเทศที่ยังไม่มีหน่วยงานกำกับดูแลชัดเจน

แม้ว่าพระราชบัญญัติประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ พ.ศ.2551 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์บอกรับสมาชิกให้ทำหน้าที่กำกับและดูแลชั่วคราว จนกว่าจะมีการจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อจัดสรรคลื่นความถี่ หรือเรียกย่อๆ ว่า กสทช. แต่กลับไม่มีอำนาจใดๆ ในการให้คุณให้โทษสถานีวิทยุชุมชนที่กระทำผิดกฎหมายซึ่งร่างพระราชบัญญัติองค์การอิสระเพื่อจัดสรรคลื่นความถี่ฉบับใหม่ได้ผ่านการเห็นชอบจากวุฒิสภาไปแล้วแต่เนื่องจากมีการแก้ไขสาระสำคัญ เพิ่มจำนวนกรรมการ กสทช. จาก 11 คน เป็น 15 คน จึงจำเป็นต้องส่งกลับมายังสภาผู้แทนราษฎร ที่หากไม่เห็นด้วยจะต้องให้คณะกรรมการการร่วมสองสภาเพื่อให้ได้ข้อยุติ

ในขณะเดียวกันสื่อโทรทัศน์ก็มีหลายประเภท นอกเหนือจากสถานีโทรทัศน์แบบเดิมที่เรียกว่า "ฟรีทีวี" 6 ช่องยังมีสถานีโทรทัศน์ดาวเทียมอีกกว่า 50 - 60 ช่องเกิดขึ้นในช่วง 3 - 4 ปีที่ผ่านมารวมทั้งเคเบิลทีวีท้องถิ่นที่มีทุกอำเภอทุกจังหวัดกว่า 500 สถานีซึ่งเช่นเดียวกันคณะกรรมการภายใต้ พ.ร.บ. ประกอบกิจการวิทยุและ โทรทัศน์พ.ศ. 2551 ที่มีหน้าที่ในการจัดระเบียบชั่วคราวให้ทีวีดาวเทียมและเคเบิลทีวีกลับไม่สามารถดำเนินการได้มากนัก

ช่วงที่ผ่านมาจึงถือเป็นช่วง "สุญญากาศ" ในการกำกับและดูแลสถานีวิทยุชุมชน สถานีโทรทัศน์ดาวเทียม เคเบิลทีวีท้องถิ่น ซึ่งก่อนพ.ร.บ.ประกอบกิจการวิทยุและโทรทัศน์พ.ศ.2551 กรมประชาสัมพันธ์ยังมีอำนาจในการกำกับและดูแล สถานีวิทยุชุมชน, ทีวีดาวเทียมและเคเบิลท้องถิ่น แต่รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี หลายคนที่มีหน้าที่กำกับและดูแลกรมประชาสัมพันธ์ กลับไม่ได้ทำหน้าที่ในการร่างกติกาก็ถูกต้องในการจัดระเบียบชั่วคราว เพื่อส่งต่อไปให้ กสทช. แต่กลับส่งเสริมให้เกิดภาวะ "ไร้ระเบียบ" มากยิ่งขึ้นทำให้เกิดสถานีวิทยุชุมชน, เคเบิลทีวีท้องถิ่นมากมายจนไม่สามารถควบคุมได้อีกต่อไป

บทบาทของสื่อทางเลือกอย่างสถานีวิทยุชุมชน, ทีวีดาวเทียมและเคเบิลท้องถิ่น รวมทั้งเว็บไซต์ข่าวของสื่อกระแสหลักและกระแสรองนอกกระแส ได้แสดงบทบาท "สื่อกระแสหน้า" หาใช่ "สื่อกระแสรอง" หรือ

"สื่อทางเลือก" ในภาวะวิกฤตช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคมอีกต่อไป เพราะ "สื่อกระแสหลัก" อย่างสถานีวิทยุหลักๆ และสถานีโทรทัศน์เกือบทุกช่องไม่ได้รายงาน "ความจริง" อย่างครบถ้วนและรอบด้านเป็นธรรมเพียงพอกับผู้ชุมนุมกลุ่มคนเสื้อแดงที่มีความหลากหลายมากกว่าการชุมนุมครั้งก่อนๆ

ในขณะเดียวกันสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ที่เป็นสื่อของรัฐขึ้นตรงกับกรมประชาสัมพันธ์ที่อยู่กำกับและดูแลของรัฐมนตรีประจำสำนักนายกฯ ที่เป็นฝ่ายการเมืองได้ถูกใช้เป็น "เครื่องมือ" ในการตอบโต้ "สื่อทางเลือก" ของกลุ่มคนเสื้อแดงมากกว่าการรายงาน "ความจริง" อย่างรอบด้าน เพื่อให้สังคมมีข้อมูลเพียงพอในการตัดสินใจว่าใครเป็นคนผิดใครเป็นคนถูกได้เอง สถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ในบางรายการจึงกลายเป็น "เครื่องมือ" โฆษณาชวนเชื่อ บวกกับปลุกระดมให้เกิดความเกลียดชังระหว่างคนไทยด้วยกันเอง มากกว่าการทำหน้าที่สื่อมวลชน แม้ว่า เป็นสื่อของรัฐแต่หาได้อยู่นอกเหนือหลักการจรรยาบรรณของสื่อมวลชน ที่ยึดถือ "ความจริง" เป็นหลัก

สถานีโทรทัศน์ฟรีทีวี 6 ช่องไม่เว้นแม้กระทั่งสถานีโทรทัศน์สื่อสาธารณะอย่างทีวีไทยหรือ TPBS ยังต้อง "จ่ายอม" ให้เวลา "รวมการเฉพาะกิจ" กับสวด.วันละหลายครั้ง แม้ว่า TPBS ได้แสดงถึงความพยายามในการสร้างความสมดุลของข่าวสาร ที่มีความรอบด้านมากที่สุด ไม่เฉพาะจากฝ่ายรัฐแต่ยังมาจากฝ่ายกลุ่มคนเสื้อแดงและประชาชนไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดให้มีพื้นที่สื่อขึ้นมา

หากลองไปถามผู้บริหารสื่อและบรรณาธิการสถานีแต่ละช่องมีคำถามหรือข้อสงสัยในถ้อยแถลงของโฆษก สวด.และรักษาการโฆษกรัฐบาลหรือไม่ เชื่อได้ว่าคำตอบจะไม่แตกต่างกันมากนักคือ "สงสัยข้อมูลข้างเดียว" แต่ไม่สามารถทำอะไรได้อยู่ในภาวะ "กล้ำกลืน" เบื่อหน่ายในการทำงานเพราะรัฐบาลได้ใช้อำนาจจากพระราชกำหนดสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีมากกว่าปกติ สั่งการโทรทัศน์ทุกช่อง แม้กระทั่งสถานีโทรทัศน์ข่าวผ่านดาวเทียมยังต้องอยู่ในภาวะ "จ่ายอม" ให้สวด.นำเสนอ "ข้อมูลข้างเดียว" มีหน้าข่าว สวด. ยังเลือกเวลาไพรม์ไทม์ช่วงหัวค่ำ และช่วงรายการข่าวเช้าในการ

นำเสนอ "ข่าวข้างเดียว" โดยไม่ค่อยมีการไปทำข่าวสืบค้นตั้งคำถามกับสิ่งที่สื่อ.ยึดยึดผ่านสถานีโทรทัศน์และสถานีวิทยุทุกแห่งว่าเป็น"ความจริง"มากนักแค่นั้น

ภาวะ "อนาธิปไตย" ของสื่อทางเลือกที่ไม่มีมีการกำกับและดูแลจากหน่วยงานใดๆ จึงเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กลุ่มคนเสื้อแดงได้ใช้สื่อทางเลือกคือสถานีวิทยุชุมชนและทีวีดาวเทียมมาตอบโต้สื่อกระแสหลักที่อยู่ใต้อาณัติของรัฐบาลภายใต้การสั่งการแกมบังคับจากสื่อ. ในขณะเดียวกันสื่อกระแสหลักที่ไม่ใช่ของกลุ่มคนเสื้อแดงก็ได้แสดงบทบาทกดดันรัฐบาลและสื่อ.ให้ "จัดการ"กลุ่มคนเสื้อแดงด้วยมาตรการรุนแรง บางสื่อถึงขั้นยุให้ปราบปรามให้สิ้นซาก ซึ่งแทบไม่แตกต่างจากการปลุกระดมช่วงก่อนเกิดการล้อมปราบเมื่อวันที่ 6 ตุลา 2519

เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว กลุ่มคนเสื้อแดงจึงเลือก "ปิดหู-ปิดตา"ตัวเองไม่รับสื่อกระแสหลักที่เป็น"ข่าวข้างเดียว"จากสื่อ.แล้ว "เลือกฟัง-เลือกดู" สื่อกระแสหลักอย่างวิทยุชุมชน,ทีวีดาวเทียมและเคเบิลทีวีท้องถิ่นที่พวกเขาู้กันว่ามาจากพวกเดียวกัน "เลือกเชื่อ" พวกเดียวกันโดยไม่มีความถึง"ความน่าเชื่อถือ" ของข้อมูลและข่าวสารเหล่านั้นหรือไม่ ซึ่งเป็นธรรมชาติของจิตวิทยามวลชนที่มีความระแวงในอำนาจรัฐ และเลือกเชื่อแกนนำไม่ว่าข้อมูลเหล่านั้นจะจริงหรือเท็จ

ภาวะความขัดแย้งรุนแรงเช่นนี้ จึงยากอย่างยิ่งที่ "สื่อวิชาชีพ"จะแสดงบทบาทตามหลักการจรรยาบรรณในการนำเสนอข่าวอย่างเป็นทางการอย่าง "ความจริง" รอบด้านเพราะมวลชนจะกดดันให้ "เลือกข้าง" หรือแสดงจุดยืนว่าอยู่ข้างใคร โดยไม่คำนึงถึงการนำเสนอความจริงหรือความเท็จในการนำเสนอ แต่มักจะกลายเป็นอยากจะทำให้นาเสนอข่าวเพื่อ"ถูกใจ"มากกว่าคำนึงถึงความ "ถูกต้อง" ของข่าวสาร ผู้สื่อข่าวในภาคสนามจำนวนมากจึงเริ่มมีบทบาทเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนผ่าน Social Media ที่นักข่าวภาคสนามสามารถส่งข่าวออกไปถึงผู้บริโภคโดยตรง เพราะมวลชนเริ่มไม่เชื่อหรือตั้งข้อสงสัยใน "ข่าว" ที่ออกมาจากการกลั่นกรองของบรรณาธิการ

กล่าวโดยสรุป สื่อวิทยุและโทรทัศน์กระแสหลักอยู่

ในภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออกกับ"อำนาจพิเศษ" จาก พ.ร.ก.ฉุกเฉินทำให้ไม่สามารถทำหน้าที่ได้ตามหลักการวิชาชีพในขณะเดียวกัน "ภาวะไร้ระเบียบ" ทำให้สื่อกระแสหลักหรือสื่อทางเลือกจำนวนหนึ่ง ที่เป็นทั้งสื่อของคนเสื้อแดงกับคนเสื้อเหลือง ได้เข้ามามีบทบาทในการนำเสนอข่าว ที่ส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อสร้างความ "ถูกใจ" มากกว่า "ถูกต้อง" และยังมีกระแสเพื่อสร้างความเกลียดชังและแตกแยกในสังคมให้รุนแรงมากยิ่งขึ้นซึ่งเป็นสิ่งที่เรื่องอันตรายเป็นอย่างยิ่งในอำนาจของสื่อที่มีอำนาจภาพมาก

เมื่อSocial Mediaเกิดขึ้นจาก "นักข่าวภาคสนาม" ได้ขยายจอสื่อหลักหรือกระบอกเฉพาะ "ผู้ประกาศหรือพิธีกรข่าว" จริงหรือไป

อดิศักดิ์ : ผมยังไม่ได้คิดว่า Social Media ประเภท Facebook Twitter จะส่งผลกระทบต่อมากนักกับ "สื่อหลัก" โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์จนกว่าเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ 3G จะเกิดขึ้นเต็มพื้นที่ประเทศไทย ที่คงจะใช้เวลาประมาณ 4 - 5 ปีที่เท่ากับว่าอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงไร้สายจะมีความสามารถในการส่งผ่านข้อมูลมากกว่าเดิม 20 - 40 เท่าที่จะสามารถส่งภาพเคลื่อนไหวหรือVDOได้อย่างไม่สะดุด แล้วใช้เวลาเทียบเท่ากับการส่งข้อความคือ เพียงเสี้ยววินาที

แต่ผลกระทบอย่างเห็นได้ชัดน่าจะเกิดขึ้นระหว่าง "นักข่าวภาคสนาม" กับ "พิธีกรรายการข่าว" ในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคมที่สื่อกระแสหลัก "ขาดความน่าเชื่อถือ"เพราะมีข้อจำกัดในการนำเสนอจาก พ.ร.ก. ฉุกเฉินและอำนาจรัฐได้เพิ่มมากขึ้นกว่าปกติ มีการใช้อำนาจในการชี้แจงการนำเสนอข่าวสารของสื่อกระแสหลักอย่างโทรทัศน์ฟรีทีวี ทำให้ประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงเกิดความสงสัยใน"ความจริง" ในการนำเสนอข่าวของรายการข่าวต่างๆ ที่นำเสนอโดยพิธีกรข่าวว่าครบถ้วนถูกต้อง และเป็นธรรมเพียงพอหรือไม่ต่อสถานการณ์คลุมเครือว่าใครผิดใครถูก แล้วยังมีสื่อกระแสหลักหรือสื่อทางเลือกอย่างทีวีดาวเทียม,เว็บไซต์นำเสนอ "ความจริง" แบบไม่ได้กลั่นกรองมากนัก นำเสนอแบบดิบๆ ยิ่งทำให้ความกระหายข่าวของกลุ่มคนเมืองที่มีความรำคาญการชุมนุมมีมากขึ้น ว่าเมื่อไหร่

การประชุมจะยุติเพื่อให้วิถีชีวิตของคนเมืองกลับคืนสู่ปกติ

พวกเขาจึงแสวงหาทางเลือกใหม่ๆ ที่มีสีสันและรสชาติความสดของข่าวความขัดแย้งจากนักข่าวภาคสนามที่ใช้ smart phone และเว็บไซต์รายงาน "ความจริงจากสนามข่าว" ผ่าน Twitter Facebook เสมือนเป็น "สำนักข่าวของบุคคล" ที่มีทั้งข่าวข้อความภาพนิ่งภาคเคลื่อนไหวเป็นวิดีโอคลิป ส่งตรงถึงเครื่องรับคือ smart phone แบบเดียวกันและที่สำคัญพวกเขายังสามารถสอบถาม "นักข่าวภาคสนาม" ได้โดยตรงเมื่อเกิดข้อสงสัยในข่าวนั้นๆ ซึ่งถือเป็นครั้งแรกในวงการข่าวที่ "นักข่าวภาคสนาม" สามารถสื่อสารโดยตรงกับ "ผู้บริโภคข่าว" ที่มีความกระหายข่าวมากขึ้นกว่าปกติ ในภาวะวิกฤติเพราะที่ผ่านมามีผู้บริโภคข่าวทำได้อย่างมากคือส่งจดหมาย, อีเมลถึงบรรณาธิการแล้วมักจะได้รับคำตอบช้า หรือจดหมายถูกทิ้งลงตะกร้าหรืออีเมลถูกลบออก หรือไม่ได้เปิดอ่านเป็นเวลาหลาย ๆ วัน

แต่สำหรับ "นักข่าวภาคสนาม" ได้ทำหน้าที่สื่อสารโดยตรงกับ "ผู้อ่านหรือผู้ชม" ทำให้ "นักข่าวภาคสนาม" กำลังเปลี่ยนแปลงบทบาทไปเทียบเท่ากับ "พิธีกรข่าว" ที่ไม่ได้ออกไปทำข่าวแต่อาศัยข่าวจาก "นักข่าวภาคสนาม" มาปรุงแต่งเป็นส่วนวนการเล่าข่าวของตัวเอง ซึ่งหากเป็นภาวะข่าวปกติ คงไม่มีข้อแตกต่างมากนัก แต่ในภาวะไม่ปกติหรือท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้ง นักข่าวภาคสนามได้กลายเป็นแหล่งข่าวสำคัญแหล่งใหม่ที่ผู้บริโภคข่าวสามารถเข้าถึงได้ง่ายๆ ด้วย Social Media แต่เมื่อสถานการณ์การประชุมยุติลงนักข่าวภาคสนามจะค่อยๆ ลดความสำคัญลงแต่เครื่องมือ Social Media ได้เพิ่มอำนาจของ "นักข่าวภาคสนาม" จนอยู่ในระดับเกือบจะเท่าเทียมกับ "พิธีกรรายการข่าว" บางส่วนแล้วอย่างไรก็ตาม ข้อได้เปรียบของพิธีกรข่าวก็คือพวกเขาเป็นที่รู้จักในวงกว้างมากกว่า วันใดก็ตามพวกเขาหรือพวกเขาเองลงมาอยู่ใน Social Media เองแล้วจะสามารถเอาชนะ "นักข่าวภาคสนาม" ได้ไม่ยาก

การปรับตัวของสื่อกับการเข้ามาของยุค Social Media หรือ User Generated Content WEB 2.0

อดีต : เนชั่นกรุ๊ปได้มีการเตรียมการรับมือกับ "Web 2.0" User Generated Content มาตั้งแต่การเปิดตัวโครงการ Citizen Reporter ด้วยสโลแกน "ทุกคนเป็นนักข่าวได้" รูปแบบ Weblog www.oknation.net/blog มาตั้งแต่ปี 2549 ปลายๆ ปี ด้วยความเชื่อว่าสื่อแบบดั้งเดิมคือสิ่งพิมพ์จะต้องมีการปรับตัวเข้าหา NewMedia แล้วนำมาใช้ประโยชน์เพื่อทำให้อายุของสื่อแบบดั้งเดิมยาวนานขึ้นและหากเราไม่เข้าไปสร้างเวทีให้ Citizen Reporter หรือเข้าไปหา Web 2.0 สิ่งเหล่านี้ได้เกิดขึ้นในต่างประเทศแล้ว เช่น ประเทศเกาหลีใต้มีเว็บไซต์ Citizen Reporter ชื่อดังมาก www.ohmynews.com สามารถสร้างบทบาททางการเมืองค่อนข้างมากและยังรณรงค์ประเด็นทางสังคมอยู่เป็นประจำ

นับตั้งแต่ต้นปี 2550 บทบาทของ Citizen Reporter ผ่านทาง www.oknation.net/blog เกิดขึ้นในหลายๆ กรณีที่ "นักข่าวประจำ" ไม่สามารถรายงานได้หรือไม่มีความรู้สึกซึ่งเพียงพอได้ทำงานร่วมกับ Citizen Reporter ในแต่ละพื้นที่ที่มีการรายงานข่าวเข้ามาก่อนทำให้เครือข่ายสามารถนำมาใช้ผ่านทุกสื่อ เช่น รายงานผ่าน Nation Channel วิทยุ นสพ.คมชัดลึก ฯลฯ ผลกระทบในเชิงลบจึงน้อยกว่าเชิงบวกเสมือนกับว่าเครือข่ายนี้มี "นักข่าวพลเมือง" ประจำอยู่ทุกหนทุกแห่งในโลกนี้ที่มีความขยันขันแข็งอย่างมาก สมาชิกของ www.oknation.net/blog ในขณะนี้กว่า 60,000 Blogger โดย Active เขียนเรื่องและแสดงความคิดเห็นประมาณ 20% ทำให้มีเรื่องใหม่ๆ เข้ามายัง oknation วันละไม่น้อยกว่า 700 - 800 เรื่องหรือเฉลี่ย 1 เรื่องต่อ 1 - 1.5 นาที โดยมีผู้เข้ามาเยี่ยมชม www.oknation.net/blog เฉลี่ยวันละไม่น้อยกว่า 120,000 UIP

อันที่จริงแล้วเว็บไซต์ประเภท 2.0 ก็คือ Social Media Network ที่พัฒนาต่อมา เช่น facebook Twitter ฯลฯ ที่มีลักษณะ Sharing ข่าวสาร และข้อมูลซึ่งกันและกันเมื่อเราได้เตรียมการ Citizen Reporter ไว้แล้วผ่านทาง www.oknation.net/blog ด้วยการเขียนโปรแกรมสำหรับการ Sharing ไปยัง FB และ TWT ทำให้ Blogger ของ OKNation มีความสะดวกมากขึ้นเมื่อเชื่อมต่อกับ Social Media ที่ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วในช่วงประมาณเกือบ 1 ปีที่ผ่านมา

นโยบาย Social Media โดยเฉพาะ TWT และสิ่ง ที่ควรระมัดระวัง

อดีต : เครื่องเนชั่นได้ให้ความสำคัญกับเวป 2.0 มาหลายปีแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเริ่มต้น www.oknation.net/blog ได้พยายามให้นักข่าว, ช่างภาพ, ระดับหัวหน้าข่าว - บรรณาธิการข่าวได้เปิด Blog เพื่อนำเสนอข้อมูลและข่าวสารเพิ่มเติม ที่ไม่สามารถนำเสนอในสิ่งพิมพ์ที่มีพื้นที่จำกัด เมื่อเกิด Social Media ขึ้นมาจึงได้กำหนดเป็น "นโยบาย" ให้นักข่าวทุกคนควรจะเข้ามาใช้เครื่องมือ Social Media หลักๆ เพื่อเชื่อมโยงกันคือ Twitter Facebook Youtube Oknation เพื่อให้ผู้อ่าน, ผู้ฟังและผู้ชมมีความคุ้นเคยใกล้ชิดกับ "คนข่าว" ของเครื่องเนชั่นมากขึ้น

ช่วงประมาณกลางเดือนม.ค.2553 ที่เรียกว่า Nation Social Media Day ได้มีการประชุมนักข่าว, โปรดิวเซอร์, ช่างภาพทุกสื่อ เพื่อประกาศเป็นนโยบายของกองบรรณาธิการในเครื่องเนชั่นให้ทุกสื่อ เช่น กรุงเทพธุรกิจ,คมชัดลึก สำนักข่าวเนชั่น The Nation Nation-Channel MangoTV วิทย์เนชั่น ฯลฯ ให้มีการจัดทำ Fanpage ใน FB, เปิด @ ใน twt โดยถืออยู่ในความรับผิดชอบของ "บรรณาธิการ" ให้บริหารหน้า Fanpage ของแต่ละสื่อ

เป้าหมายอีกอย่างเพื่อทำให้ "สื่อเก่า" Old Media ได้เข้ามามีบทบาทใน "สื่อใหม่" New Media โดยตรง ซึ่งน่าจะช่วยถ่ายโอนคนอ่านคนดูซึ่งกันและกันได้ ที่จะทำให้คนอ่านรู้สึกถึงความผูกพันกับข่าวของเครื่องเนชั่นที่ส่งผ่านไปทุกสื่อไม่ได้ยึดติดสื่อใดสื่อหนึ่ง

ในส่วนของ "นักข่าวภาคสนาม" ได้วางกลยุทธ์ Personal Brand เพื่อให้ "นักข่าวภาคสนาม" มีตัวตนบนโลกออนไลน์และเป็นที่น่าเชื่อถือของผู้อ่าน, ผู้ชมที่สามารถรู้จัก "นักข่าวภาคสนาม" ของเครื่องเนชั่นได้ว่าใครบ้าง ทำข่าวอยู่ที่ไหนในแต่ละวัน แต่ละชั่วโมงแต่ละนาทีที่อยู่ในภาคสนาม

โชคดีที่มีสถานการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเกิดขึ้นในช่วงเดือนเม.ย. - พ.ค.2553 ทำให้นักข่าวภาคสนามของเครื่องเนชั่นมีบทบาทสูงมากกว่า "พิธีกร" ในห้องส่งที่ดำเนินรายการ เพราะผู้อ่านและผู้ชมต้องการรับรู้ข่าวสารโดยตรงจากนักข่าวภาคสนาม ทำให้ยอด

คนติดตาม Twt สูงถึงประมาณ 300,000 คนในช่วงสั้นสุด วันที่ 20 พ.ค.จากนักข่าวและคนข่าวของเครื่องเนชั่นที่ลงทะเบียนเปิด TWT ไว้มากถึงประมาณ 300 คน

ความรวดเร็วและสื่อสารข่าวโดยตรงระหว่างนักข่าวภาคสนามกับคนอ่าน TWT ที่อาจจะมิชอบกพร่องบ้างในแต่ละสถานการณ์ เครื่องเนชั่น จึงได้ยกร่าง Code of Conduct หรือหลักปฏิบัติ Social Media เพื่อให้ทุกคนทำงานอยู่ในกรอบจรรยาบรรณของเครื่องเนชั่นที่ได้ใช้มานานกว่า 20 ปีแล้วในชื่อ NATION WAY หรือชื่อภาษาไทย "ผิดจากนี้ไม่ใช่เรา" ที่มีการยกย่องเสร็จแล้วและทำการประชาสัมพันธ์ภายในประชาคมนักข่าวเนชั่นอย่างน้อยที่สุด จะเป็นจุดเริ่มต้นของร่างจรรยาบรรณของ Social Media ในประเทศไทยเพื่อทำให้ Social Media แสดงบทบาทด้านบวกมากกว่าด้านลบที่มีความวิตกกังวลกันค่อนข้างมาก

ผลกระทบกับบริการข่าวประเภท SMS มีมากน้อย แค่ไหน ?

อดีต : ต้องยอมรับว่าได้เริ่มส่งผลกระทบต่อยอดสมาชิกของข่าว SMS บ้างแต่ไม่น่าจะเกินกว่า 10% เมื่อพิจารณาจากยอดผู้ใช้โทรศัพท์ประเภท Smart Phone ที่ยังมีจำนวนไม่มากนักแต่ยอดผู้ใช้กำลังสูงขึ้นเรื่อยๆ แต่ยังคงเชื่อมั่นว่าผู้รับข่าวจำนวนมากยังคงเป็นสมาชิกเช่นเดิมเพราะมั่นใจในข่าวจากกองบรรณาธิการมากกว่าและจำนวนผู้ใช้โทรศัพท์ ที่ไม่สามารถใช้แอปพลิเคชันของ Social Media ได้ยังมีมากกว่าหลายเท่า

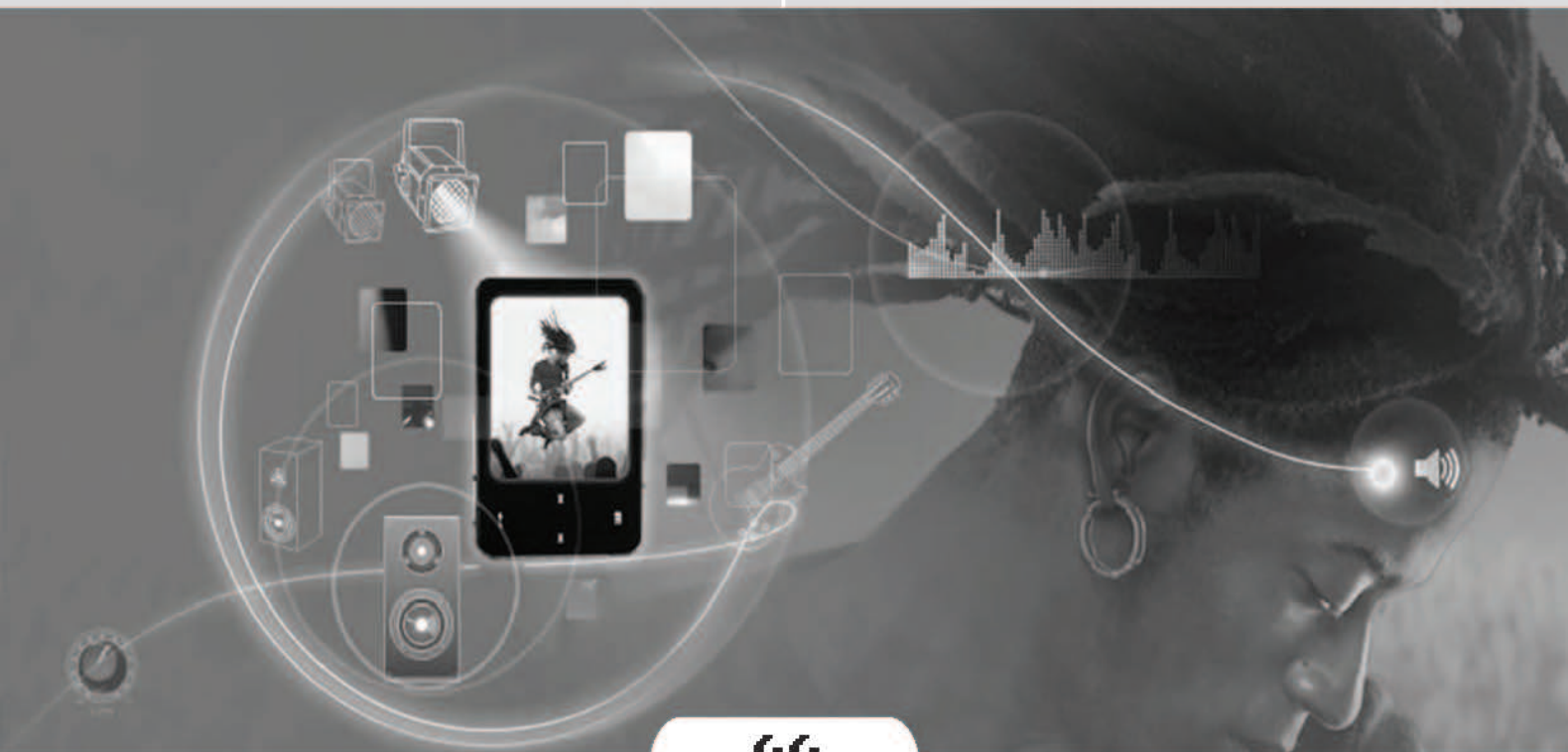
การมาถึงของ 3G กับงานข่าวจะต้องปรับตัว อย่างไร และอนาคตของสื่อสิ่งพิมพ์ จะอีกยาว ไกลแค่ไหน

อดีต : ผมคิดว่านัยสำคัญของการเกิดขึ้น 3G คือ เครื่องข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงไร้สายจะมากกว่าการใช้ทางเสียงเครือข่าย 3G จะช่วยทำให้การทำงานของนักข่าวและสำนักข่าวคล่องตัวมากยิ่งขึ้นเพราะสามารถส่งข่าวในรูปแบบ VDO ได้สะดวกขึ้นและในบางกรณียังสามารถถ่ายทอดสดผ่านโทรศัพท์ 3G เมื่อเกิดข่าวฉุกเฉินที่รถไอพีถ่ายทอดสดยังไม่สามารถไปถึง ในขณะที่เดียวกันประชาชนจะมีความต้องการ content

ในรูปแบบภาพเคลื่อนไหว หรือการรับชมโทรทัศน์ผ่านจอมือถือระบบ 3G ได้สะดวกกว่าเดิมมาก ซึ่งจะทำให้ความนิยมในการดูโทรทัศน์ผ่านโทรศัพท์มือถือ 3G มีมากขึ้นๆ เรื่อยๆ และยังคงส่งผลไปถึงการทำงานของ Citizen Reporter จะสามารถส่งข่าวในรูปแบบ VDO เข้าไปยัง Blog, Social Media อย่าง TWT และ FB ได้สะดวกและรวดเร็วกว่าเดิมมากอาจจะกระทบไปถึงสื่อต่างๆ ได้ เพราะประเทศไทยจะก้าวไปสู่ยุค 3G ที่ทุกคนสามารถส่งข่าวได้ทุกรูปแบบและรับชมติดตามได้ เช่นเดียวกับการนั่งชมโทรทัศน์ในบ้าน และดียิ่งกว่าเพราะสามารถรับชมในระหว่างการเดินทางเคลื่อนที่ด้วยความเร็วประมาณ 100 กิโลเมตรต่อชั่วโมง บนเครือข่าย 3.9G หรือ Super 3G นั่นเองที่มีความเร็วมากกว่าโทรศัพท์ 2G ประมาณ 20 - 40 เท่าตัว

ในส่วนของสื่อวิทยุโทรทัศน์คงสามารถไปกับเทคโนโลยี 3G ได้ไม่ยาก แต่สำหรับสื่อสิ่งพิมพ์โดยเฉพาะ

อย่างยิ่ง "หนังสือพิมพ์" หากไม่มีการปรับตัวให้กองบรรณาธิการทำงานแบบหลอมรวมทุกสื่อ หรือ Convergence Newsroom เพื่อผลิตข่าวและ Content ส่งผ่านออกไปในทุกสื่อทั้งสื่อวิทยุ, โทรทัศน์, อินเทอร์เน็ต, Social Media, แอปพลิเคชันใหม่ๆ อย่าง iPad-Newspaper เชื่อได้ว่าอนาคตของหนังสือพิมพ์นั้นๆ จะค่อนข้างน่าทึ่งอายุของสื่อเก่าแก่อย่างหนังสือพิมพ์จะยาวไกลอีกแค่ไหนจะขึ้นอยู่กับ "ความเร็ว" ของอินเทอร์เน็ตทั้งไร้สายและใช้สาย รวมทั้งขึ้นอยู่กับ การปรับตัวในการทำงานเรียนรู้สื่อใหม่ๆ อย่างเท่าทันอย่าไปกลัวว่ามัน จะมาคุกคามแต่จะต้องนำ Content ที่เข้มแข็งของกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ส่งผ่านออกไปในทุกสื่อที่เกิดขึ้นใหม่ๆ ที่สามารถเข้าถึงผู้คนได้ขึ้น และ สะดวกสบายกว่าการนั่งรอให้มีคนมาส่งหนังสือพิมพ์ให้อ่านถึงบ้านหรือจะต้องเสียเวลาเดินไปซื้อจากแผงหนังสืออีกต่อไป

สนธิญาณ ชื่นฤทัยในธรรม

กรรมการผู้อำนวยการ
สำนักข่าวทีนิวส์

"เวลานี้สื่อดั้งเดิม หรือสื่อกระแสหลัก
ไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชน
และหากยังเดินสวนทางกับข่าวสาร กับประชาชน
มีการวางอำนาจ อหังการในตนเอง สื่อจะตายแน่นอน
ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี
การปฏิรูปสื่อเป็นเรื่องเหลวไหล สื่อจะรักษาตัวเองอยู่แล้ว
คุณ (รัฐ) ไม่ต้องมายุ่ง เพราะบทบาทของสื่อต้องลดลง
ไม่ต้องปฏิรูป เพราะทางลัดประวัติศาสตร์จะบดขยี้ตัวคุณเอง
สิ่งที่สังคมและรัฐบาลควรจะทำ คือ พัฒนาหรือไปยกระดับ
การรับรู้ของปวงชนจากเทคโนโลยีที่มี หากผู้รับผิดชอบ
จากข่าวสารที่เชื่อมโยงอย่างทั่วถึงถึงประเทศ นั่นถึงจะสำคัญ"

ภาพรวมสถานการณ์คลื่นข่าววิทยุตอนนี้ก็เหนื่อยกันหมด มันเคย
บูมแต่ตอนนี้ไม่บูมแล้ว วันนี้สื่อมีหลากหลายมีทางเลือกทั้งอินเทอร์เน็ต
ออนไลน์ ฯลฯ นี่เป็นสิ่งที่ต้องปรับตัวเพราะสัดส่วนโฆษณาในคลื่นวิทยุ
ถูกแบ่งไปแล้วพันล้านบาทจากสื่ออื่น คลื่นข่าววิทยุจะอยู่รอดได้ก็ต้อง
มีกลุ่มเป้าหมายที่ต้องชัดเจน ต้องรีบปฏิรูปเรื่องนี้เร็วๆ ไม่ใช่ทุกวันนี้
คนที่ประกอบการวิทยุต้องมาโดนพวกหน่วยราชการมากินหัวคิว รัฐต้อง
ทำให้เขาสามารถไปจดทะเบียนตรง ทำให้คลื่นเหลือ ราคา 4 - 5 แสน
บาท ให้อยู่กันอย่างเป็นธรรมเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่ใช่ต้องมาเช่า
คลื่น 2-3 ล้านบาทราชการก็กินหัวคิวไปแล้ว แล้วเรายังต้องไปแข่งกับ
วิทยุชุมชนที่ไม่มีต้นทุนชักบาทอีก ผมก็สนับสนุนวิทยุชุมชนเพราะนั่น
ก็คือการแพร่กระจายของสังคม คลื่นข่าววิทยุ คู่แข่งหลักในวันนี้คือทีวี
ดาวเทียม

มุมมอง วิกฤตในสื่อ และ สื่อในวิกฤติ

สนธิญาณ : เริ่มต้น วิกฤติในสื่อ ส่วนตัวคิดว่าไม่เพียงเกิดขึ้นในประเทศไทยเท่านั้น แต่วิกฤติในสื่อได้แพร่กระจายและเกิดขึ้นทั่วทั้งโลก เพราะจากสภาพการณ์การพัฒนาของเทคโนโลยีได้ก้าวข้ามความจำเป็นที่จะต้องใช้กลไกคนกลางไปแล้ว ดังนั้นผู้ที่ทำหน้าที่คนกลางทั้งหลายที่เป็นนักสื่อสาร ต้องตระหนัก

ความหมายของสื่อ ที่ได้พูดกันมาตั้งแต่ดั้งเดิมนั้นคือ การทำหน้าที่คนกลางเป็นผู้ส่งสารแปลสารเมื่อมีข่าวสารหรือมีประเด็นเกิดขึ้น ต้องสรรหาข้อเท็จจริง สัมภาษณ์หาความเห็นที่ถูกต้องนำมาประมวลผลก่อนส่งกลับไปกระจายแก่มวลชน จำกัดความสั้นๆ คือผู้แปลความ ผู้ประมวลข่าวสาร

การที่สื่อได้ทำหน้าที่เหล่านี้มานานเพราะการพัฒนาของเทคโนโลยีของแต่ละขั้นตอนที่ผ่านมา ยังจำเป็นต้องอาศัยกลไกคนกลาง และหากจะพูดถึงสื่อ สื่อเริ่มแรกเป็นเพียงคำบอกเล่า จากคนหนึ่งไปสู่คนหนึ่งจากหมู่บ้านหนึ่งไปสู่หมู่บ้านหนึ่งเมื่อมีเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้นกลายเป็นจดหมายกลายเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ วิวัฒนาการตามเทคโนโลยี ซึ่งต่อมาเมื่อค้นพบคลื่นกลายเป็นวิทยุ ค้นพบว่าคลื่นส่งภาพได้กลายเป็นโทรทัศน์

ในอดีตเทคโนโลยีที่ถูกสร้างขึ้น เป็นเพียงเทคโนโลยีที่ถูกใช้ในเชิงพาณิชย์ ในการลงทุนผลิตงานด้านสื่อ เพราะฉะนั้น จึงเกิดการลงทุนขนาดใหญ่บวกกับเนื้อหาที่พาไปนำสู่การตลาดเกิดการผลิตหนังสือพิมพ์มีแท่นพิมพ์ มีรถขนส่ง การลงทุนวิทยุโทรทัศน์ต้องมีเครื่องส่งโทรทัศน์ มีเสาส่งที่จะส่งสัญญาณออกไป

แต่ปัจจุบัน ไม่มีความจำเป็นที่ต้องมีสิ่งเหล่านี้ หนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง จากที่ต้องมีรถขนส่งใช้เงินทุนหลายสิบล้าน กลายมาเป็นพิมพ์เพียง 5 หมื่นฉบับหรือเพียงแค่ 3 หมื่นเทคโนโลยีอาจทำให้หนังสือพิมพ์ขณะนี้ต้องหนี้อยากฟอร์เวิร์ดเมลล์ๆ ที่มีคนต้องตาต้องใจ ถือเป็นสื่อชนิดหนึ่งมีเนื้อหาที่ไม่ต้องแปลความจากคนกลางใครอยากส่งอะไร สามารถกระจายไปถึงปลายทางไม่ต้องใช้เทคโนโลยีมาก แต่สามารถนำพาสื่อไปถึงจุดหมายเช่นเดียวกัน

ส่วนอะไรเป็นเหตุของวิกฤตในสื่อ สิ่งแรกที่จะเกิดวิกฤต คือ สื่อที่จมอยู่กับความยิ่งใหญ่ของตัวเองทำตัวยิ่งใหญ่และมีความคิดว่าหากเป็นสื่อจะมีอำนาจการมีต้องได้รับการเกรงขาม ผู้คนต้องวิ่งเข้ามาหาและสื่อวิกฤตตัวมันเอง เพราะเทคโนโลยี

สื่อดั้งเดิมก็ถูกเรียกว่าสื่อกระแสหลัก ก็เป็นวิทยุโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้หรือไม่

สนธิญาณ : เวลาที่สื่อดั้งเดิม หรือสื่อกระแสหลักไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและหากยังเดินสวนทางกับข่าวสารกับประชาชน มีการวางอำนาจสั่งการในตนเองสื่อจะตายแน่นอนภายใต้การเปลี่ยนแปลงของโลกเทคโนโลยี

ทุกวันนี้สื่อบางสื่อพิมพ์ได้เพียงหมื่นฉบับแต่สามารถกระจายข่าวสารได้เป็นแสน ๆ ราย จึงไม่สามารถอธิบายได้ว่าอะไรถือเป็นสื่อกระแสหลัก เป็นเพียงความจำกัดความที่เกิดขึ้นมาที่ให้กับสื่อหลัก สื่อรอง และสื่อที่มาจากใหม่ ตามมุมมองและวิธีคิดแต่ในภาวะของความเปลี่ยนแปลง ในวิวัฒนาการที่ผ่านมาว่าร้อยละ 10 ในบางวิวัฒนาการเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมากจนตามไม่ทัน อาจตายไปทันตาเห็น

ยกตัวอย่าง สื่อเฉพาะบุคคล เช่น เพจเจอร์ไว้รับส่งข้อมูลข่าวสารยุคนั้นถือว่าทันสมัย แต่ทุกวันนี้ไม่มีคนพกพาแล้ว เพราะมีสิ่งอื่นมาทดแทนอย่างรวดเร็ว หรือจากเดิมอ่านหนังสือพิมพ์วันละ 10 ฉบับแต่ปัจจุบันไม่จำเป็นเพราะสามารถอ่านข่าวในอินเทอร์เน็ตโทรศัพท์มือถือก็ได้อ่านจากสื่อกระแสหลักเช่นกัน

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มียอดพิมพ์มากที่สุด ลำดับถัดมาคือหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ หรือบางครั้งผู้จัดการออนไลน์มีคนเข้ามาใช้จำนวนมาก ดังนั้นสามารถสะท้อนได้ถึงอำนาจของสื่อกลายมาอยู่ที่ผู้รับสื่อ เมื่อผู้รับสื่อมีบทบาทและอิทธิพลเพิ่มขึ้น ต่อไปในอนาคตคนในชนบทหรือคนชั้นกลางลงมาได้รับเครื่องมือหรือมีเทคโนโลยีที่ถูกพัฒนาในเชิงพาณิชย์ราคาถูกก็จะสามารถรับอะไรได้ง่ายขึ้นคนจะเลิกอ่านหนังสือพิมพ์ มีทีวีดาวเทียมเข้ามาแทนที่

โลกทุกวันนี้เป็นดิจิทัล ผู้ผลิตสื่อสามารถส่งสารถึงประชาชนได้โดยง่าย และใช้ต้นทุนต่ำทำให้เข้าถึงประชาชนได้ในราคาถูก ผู้รับสื่อก็จะหันมารับสื่อที่ต้นทุนต่ำลงแม้กระทั่งสื่อที่เป็นวิทยุธุรกิจที่ไม่ใช่วิทยุชุมชน ในอนาคตจะเกิดปัญหาอย่างรุนแรง และเกิดการบาดเจ็บล้มตาย นับเป็นวิกฤตอีกสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้น

เหตุผลใดที่ทำให้ประชาชนเลือกรับสื่อสองก็เป็นสื่อใหม่แทน

สนธิญาณ : จะเห็นว่าเหตุการณ์มีนาคมและพฤษภาคม 2553 รัฐบาลและกองทัพ นำจะสูญเสียอำนาจการบริหารบ้านเมืองจากการดำเนินการปราบปรามจนมีผู้เสียชีวิตกว่า 80 คน แต่ยังสามารถอยู่ได้จากการสื่อสารที่เป็นฟอร์เวิร์ดเมลล์ รูปโปสเตอร์ ยูทูป เฟสบุ๊ค ที่เรียกว่าโซเชียลเน็ตเวิร์ค ที่เป็นเทคโนโลยี เข้ามาและเชื่อมโยงผู้คนได้ หรือมีการติดต่อจุดประเด็นและกระจายไปในคืนเดียว

วันนี้กระบวนการรับสื่อของสังคม ต้องอาศัยเทคโนโลยีเป็นหลัก เมื่อมีเทคโนโลยีที่ก้าวข้ามการลงทุนขนาดใหญ่ไปแล้ว ไม่ต้องอาศัยคนแปลความสามารถส่งสารกันเองได้ ดังนั้นคนแปลความหากไม่รู้จักปรับปรุงตัวไม่รู้จักเข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงสื่อกระแสหลักอาจตายได้ และหากคนทำสื่อมองไม่เห็นการก้าวข้ามของเทคโนโลยี ก็จะตาย และถูกแทนที่ด้วยสิ่งใหม่แม้กระทั่ง SMS อีกไม่กี่วันก็ตายแน่นอน แม้ได้รับการตอบรับดีมาก ๆ ช่วงหนึ่งสื่อโทรศัพท์ส่งไปถึงตัวบุคคลสามารถส่งได้ที่หลายล้านคนกลายเป็นสื่อสารมวลชนส่งผ่านเทคโนโลยี ซึ่งจากเดิมหากต้องการรับข่าวเราต้องรอข่าวต้นชั่วโมงแต่ด้วยเทคโนโลยีเราไม่ต้องรอข่าวจะมาถึงตัว คนที่รับสื่อก็พอใจ

ไมเว้นฟรีทีวี ในอนาคตผู้บริโภคไม่ต้องรอดูละครหรือรายการตามผังรายการกำหนดอีกแล้วหากไม่มีเวลาสามารถไปฝากเก็บเอาไว้ได้ เมื่อมีเวลาก็เพียงแค่ออกไปดูจากที่ฝากไว้เชื่อมโยงผ่านสายอินเทอร์เน็ตนี่คือวิวัฒนาการ ไม่เกิน 5 ปี จะเกิดขึ้น

หรือแม้แต่สื่อโทรศัพท์มือถือ ที่ตลอดระยะเวลา 7 ปีเพิ่มขึ้นจาก 4 ล้านเป็น 50 ล้านจากชาวต่างกลายมาเป็นดิจิทัล จากเครื่องละ 8 หมื่นบาท กลายเป็น 700 ราคาถูกลงและใช้งานง่ายขึ้นเรื่อยๆ ชาวบ้านใช้ได้ ต่อไปก็จะรับสารกันง่ายขึ้นไปอีก

แล้วสื่อกระแสหลัก ต้องมีการปรับตัวอย่างไร

สนธิญาณ : ต้องดูทิศทางความต้องการของตลาดและเริ่มปรับใช้ เช่น ใช้ดาวเทียม ยกตัวอย่างหากทำช่องละครผ่านดาวเทียมคนจะดูมากด้วยช่อง ASTV คนดูมากเพราะชอบการเมือง และซื้อจานดาวเทียมหากทำละคร 30 วันติดกันช่อง 3 5 7 9 ตายเพราะผู้บริโภคสื่อไม่มานั่งรอดูช่วงเวลาเดิมๆ ช่วงเวลากลางคืนตามเวลาที่สถานีกำหนดแล้ว

ในอนาคต ไม่ต้องลงทุนช่องทีวีกว่าพันล้านบาท เพราะรายได้หลักมีเพียงละครและข่าว หากมีคนทำช่องละครดาวเทียมคนจะเข้ามาดูมากเปรียบเทียบมีคุณภาพเท่ากันสามารถขายได้ลงทุนไม่มากค่าโฆษณาจะถูกลงจากสามแสนบาทมาเป็นแสนบาทเชื่อว่าคนจะแห่มาลงโฆษณาทำให้ตัวสื่อเองก็สามารถอยู่ได้

ดังนั้น สื่อไหนมาเร็วก่อนจะตายก่อน ตอนนี้ไม่ควรแยกว่า สิ่งไหนเป็นวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ต่อไปมันไม่มีแล้วหากยังคิดว่า ยังมีอยู่ ผู้ที่คิดนั้นถือว่า ตายอย่างเช่นหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ จำนวนการพิมพ์กับคนที่เข้าไปดูในเว็บไซต์ต่างกัน และต่อไปความจริงของสื่อคืออะไรซึ่งหากใครคิดแยกถือว่าความคิดไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์

มองการปฏิรูปสื่อวันนี้อย่างไร

สนธิญาณ : การปฏิรูปสื่อเป็นเรื่องเหลวไหลสื่อจะรักษาตัวเขาเองอยู่แล้วคุณ (รัฐ) ไม่ต้องมายุ่งเพราะบทบาทของสื่อต้องลดลงไม่ต้องปฏิรูป เพราะกงล้อประวัติศาสตร์จะบดขยี้ตัวคุณเองสิ่งที่สังคมและรัฐบาลควรจะทำคือพัฒนา หรือไปยกระดับการรับรู้ของผู้บริโภคจากเทคโนโลยีที่มี หากผู้รับคิดเป็นจากข่าวสารที่เชื่อมโยงอย่างทั่วถึงทั้งประเทศนั่นถึงจะสำคัญ

หากคุณมาปฏิรูปสื่อ แสดงว่าคุณต้องการมาให้ความสำคัญกับสื่อไม่ใช่ผู้บริโภค การแปลความจากสื่อแปลความตีความตีตอนนี้ผู้รับสื่อไม่สนใจอีกแล้ว

"ไม่ต้องช่วยสื่อ ไม่ต้องไปคิดช่วย แต่คนรับสื่อต้องเลือกที่จะเรียนรู้"

ดังนั้น ไม่ต้องปฏิรูป แต่ไปเรียนรู้สังคม รัฐหรือคนที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ต้องไปพัฒนาการรับรู้ข่าวสารของประชาชน กลับไปที่สถาบันการศึกษาไปดูการสอนวิชาสื่อสารมวลชน หากยังสอนแบ่งเป็นภาควิชาวิทยุ โทรทัศน์หรือภาควิชาอื่นๆ หรือสอนเพียงเทคนิคการติดต่อที่ปัจจุบันล้ำสมัยไม่จำเป็นก็ต้องช่วยกันพิจารณาปรับปรุงด้วย

กลุ่มเสื้อแดงแข็งแรงอยู่ได้เพราะสื่อ ถือเป็นการพัฒนาการของสื่อดาวเทียม ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปสื่อแต่อย่างใด แต่เป็นการยกระดับการรับรู้ได้ตามวิธีของเขา เนื้อหาถูกผิดไม่รู้ แต่เป็นยุทธศาสตร์ในสิ่งที่เป็นอย่างนี้ เนื้อหาไม่รู้ว่าจะถูกผิดอย่างไรแต่สื่อเดินไปถึงเช่นนั้นแล้ว

เราต้องเข้าใจ หากมันต้องปฏิรูปหนังสือพิมพ์ที่พิมพ์เพียงน้อยนิดที่คิดว่ายังมีอิทธิพล ชาวบ้านไม่ฟัง ชาวบ้านเลือกตามทิศทางที่เขาคิดทำแบบนี้ได้เพราะเทคโนโลยีได้พัฒนาก้าวข้ามเชิงพาณิชย์ไปแล้ว

สื่อต้องปฏิรูปตัวเองแล้วใช่หรือไม่

สนธิญาณ : ไม่...มันจะต้องเป็นไปตามทางของมันถ้าสื่อไม่ปรับตัว ก็ต้องตาย รัฐบาลไม่ต้องมายุ่งสื่อมีอุดมการณ์ที่แตกต่างกัน ไม่ได้หมายความว่าเขาค่ารัฐบาลแล้วเป็นคนไม่ดี ไม่ใช่ แต่เขาก็มีมุมมองของเขา มุมคิดในแง่เจ้าของสื่อ ต่อมาเจ้าของสื่อก็ต้องดูอีกว่าคนในกองบรรณาธิการมีใครถูกแทรกแซงหรือไม่ แล้วคนนั้นจะมีบทบาทในการนำพาทิศทางขององค์กรพลิกเปลี่ยนไปหรือไม่ นี่ก็ต้องไปดูกันเอาเอง

หน้าที่ของรัฐบาลเรื่องปฏิรูปสื่อคือ

สนธิญาณ : ไม่ใช่เรื่องรัฐบาลจะมีหน้าที่บอกปฏิรูปสื่อหน้าที่ของรัฐบาลที่ต้องทำในเรื่องนี้คือไปเพิ่มโอกาสและยกระดับการรับรู้ของประชาชนต่างหาก โดยใช้

เทคโนโลยีที่มีอยู่ทำให้คนในชนบทได้มีโอกาสเหมือนคนชั้นกลางแล้วเขาจะรู้ข่าวสารของตัวเองจะรู้ข่าวสารอย่างเท่าเทียมกันเขาจะสื่อสารกันเองได้ เขาจะยกระดับตัวเองโดยอัตโนมัติ และสังคมไทยก็จะยกระดับโดยตัวของเขาเอง นักการเมืองก็จะมาหลอกประชาชนไม่ได้

ปฏิรูปสื่อในมุม สนธิญาณ เริ่มตรงจุดไหน

สนธิญาณ : ในวิชาชีพอื่น หากจะเข้ามาทำงานต้องมีสถาบันผ่านการรองรับ เข้ารับการอบรมมีใบประกอบวิชาชีพ หากไม่มีใบประกอบวิชาชีพต้องปลดถอนออกไป อย่างอาชีพหมอหรือทนายความหากทำไม่ได้ต้องพิจารณา หรือการที่จะเป็นครูมีวิชาชีพครูจึงจะสอนได้

"สำหรับอาชีพสื่อ ทุกวันนี้ดูเหมือนว่า สื่อเป็นผู้เชี่ยวชาญไม่ต้องอบรม ไม่ต้องมีใบประกอบวิชาชีพ ขณะที่บัณฑิตสื่อสารมวลชนที่เรียนจบมาใหม่ๆ ก็ไม่มีความรู้พื้นฐานทางเศรษฐกิจ การเมือง แต่ยังสามารถไปยืนตำแหน่งการเมืองได้ ซึ่งการจะทำแบบนั้นได้ต้องมีพื้นความรู้ แต่ที่ทำไปเพราะความจ้องทองในอาชีพที่ถูกปลุกฝังมา ไม่รู้จักเด็กและผู้ใหญ่ ไม่คำนึงถึงแหล่งข่าว ไม่เคารพประชาชนที่รับข่าวสาร คิดว่าแน่ ที่เป็นสื่ออยากทำอะไรสามารถทำได้ มีอิทธิพลมากจนนำไปสู่การขาดจริยธรรมและความไม่เป็นมืออาชีพ"

"ผู้สื่อข่าว หากมีวิชาชีพผิดจรรยาบรรณร้ายแรงกว่าหมอ คนที่เป็นหมอทำผิดทำให้คนตายเพียงคนเดียวแต่ผู้สื่อข่าวทำข่าวบิดเบือนหรือทำอะไรลงไปที่ไม่สอดคล้องกับความจริง จะทำให้สังคมตายทั้งสังคม"

ดังนั้นการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาต้องเรียนเรื่องจิตวิญญาณในวิชาชีพ เรียนให้รู้ลึกซึ่งในประวัติศาสตร์ ไม่ใช่แค่ความรู้เชิงเทคนิคติดต่อการเขียนรายงานข่าว ซึ่งต้องกำหนดเลยว่านักข่าวต้องเรียน ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจโลก ประวัติศาสตร์การเมืองโลก ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย ประวัติศาสตร์การเมืองไทยกระบวนการทางสังคมของไทยและของโลกต้องจำแนกออกมาเป็นรายวิชา

จิตวิญญาณการเป็นนักข่าวต้องเป็นอย่างไร

สนธิญาณ : ผู้สื่อข่าวรุ่นเก่าที่มีคุณภาพเขาไม่ได้เรียนจบนิเทศศาสตร์ คำว่า **นักน้อยในไร่น้ำส้ม** หรือรูนันดรที่ 4 ที่คนรุ่นเก่าทำไว้ แลกมาด้วยเลือดเนื้อ ความอดอยาก เป็นความยิ่งใหญ่ในวิชาชีพ แต่เขาเรียนรู้เรื่องเหล่านี้เอง ความรู้เชิงเทคนิคที่เรียนกันมา 4 ปีนั้นเขาจริงเรียนกันจริงๆ เดือนเดียวก็จบแล้ว แต่สิ่งที่เราต้องการมากกว่า คือจิตวิญญาณความเป็นนักข่าวความคิดของตัวนักข่าวเอง พื้นฐานความรู้ของการที่จะเป็นนักข่าวที่จะยืนอย่างมั่นคงได้

ต้องพยายามหาพื้นความรู้ในเรื่องที่ตนเองทำก่อนต้องเข้าใจก่อนว่าสิ่งที่เราทำอยู่นั้น เกี่ยวข้องกับปัจจัยการเคลื่อนตัวของสังคมอย่างไร ข่าวสารนั้นนำพาไปสู่การเคลื่อนตัวของสังคม เราเป็นสื่อเป็นผู้ทำให้สังคมขับเคลื่อนตัว เมื่อเราทำให้สังคมขับเคลื่อนตัว แต่เราไม่รู้ว่าสังคมที่ผ่านมามีอะไร ก็เท่ากับว่าเราทำสะเปะสะปะ เหมือนเราพายเรือออกไปกันคนละที่ที่ตีน้ำกันให้วุ่นวาย ซึ่งมีส่วนทำให้บ้านเมืองฉิบหายวอดได้

องค์กรวิชาชีพสื่อก็ป้อยูในปัจจุบัน สามารถดูแลตรวจสอบสื่อได้มากน้อยเพียงใด

สนธิญาณ : องค์กรวิชาชีพที่มีอยู่ขณะนี้มันเป็นเพียงเสือกระดาษเวลามีปัญหาทุกครั้ง ไม่สามารถดูแลได้วันนี้จำเป็นต้องมีคณะทำงานขึ้นมาตรวจสอบที่ไม่ใช่มหาวิทยาลัย แต่ต้องเป็นสถาบันที่คนทำสื่อช่วยกันทำช่วยกันคิด มีกฎหมายออกมารองรับ

ถามว่าทำไมต้องมีสภาวิชาชีพ เพราะอาชีพสื่อเกี่ยวข้องกับคนภายนอกนำพาการเคลื่อนตัวของสังคม มีโอกาสทำให้สังคมพัฒนาไปด้านดีก็ได้หรือลงเหวก็ได้ องค์กรวิชาชีพต้องออกกฎหมายเพื่อการควบคุมกันเองต้องมีกฎเกณฑ์การลงโทษกันเองที่ไม่ใช่เป็นนักข่าวแล้ววิเศษไปหมดทำอะไรไม่ได้ ไม่ใช่ ต้องมีวิชาชีพ ต้องมีการขึ้นทะเบียนวิชาชีพ ต้องมีไล่ออกจากอาชีพนี้ได้ ไม่ใช่อยู่ ๆ ใครอยากจะทำอะไรก็ทำ

“สื่อเกิดขึ้นอย่างกับดอกเห็ด สื่อตอนนี้กำลังเก็บเกี่ยวดอกผลจากคนรุ่นเก่าที่เขาสร้างมาไว้ที่สร้างชื่อ

สร้างเกียรติภูมิไว้สำหรับคนรุ่นหลัง ซึ่งกำลังมาเก็บกินเก็บเกี่ยวดอกผลแบบไม่บันยะบันยังกันอยู่จนระเนระนาดไปหมด”

สำนักข่าวทีนิวส์ มีบทบาทช่วยเหลืออะไร ในช่วงวิกฤติที่ผ่านมา

สนธิญาณ : บางส่วนบอกว่า เราทำให้สังคมแตกแยก แต่ส่วนตัวคิดว่าเรารักษาชาติบ้านเมืองเอาไว้เพราะได้เสนอข่าวที่คนอื่นไม่กล้าเสนอไม่ได้วิเคราะห์แต่เอาข่าวที่เป็นข้อเท็จจริงมาเรียงลำดับให้เห็นจากรายการเจาะข่าวร้อน ล้วงข่าวลึกที่เป็นผลการประชุมจากกองบรรณาธิการว่า **พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร** อดีตนายกรัฐมนตรีเป็นอันตรายที่สุดของบ้านเมือง

สำนักข่าวทีนิวส์ จึงมีหน้าที่ทำให้สังคมปราศจากอันตรายจากอันตรายที่ปิดเบือน นำสังคมไปสู่ความรุนแรงเกิดความแตกแยกในสังคม หลอกหลวงคนในสังคมขนานใหญ่ซึ่งช่วยได้ ทำให้คนจำนวนหนึ่งได้เห็นข้อเท็จจริงจากปรากฏการณ์ที่สังคมไทยเป็นสังคมที่ลึกลับง่ายจับต้นชนปลายไม่ถูก สับสนสำคัญกับข้อมูลข่าวสารที่เข้ามาใหม่ จึงต้องมีการเรียงลำดับให้เห็นโดยให้ผู้รับสารคิดเอาเองโดยไม่มีกรวิเคราะห์ข่าว

ผมจึงนำมาเรียงให้เห็นกัน หยิบแง่มุมที่เราเห็นมานำเสนอข่าวโทรทัศน์ เพราะผมเข้าใจในสถานการณ์ความเป็นจริงเมื่อก่อนเรามักจินตนาการว่าข่าวหนังสือพิมพ์ต้องเป็นแบบนี้ ข่าวโทรทัศน์ต้องเป็นแบบนี้ไม่ใช่ ผมบอกว่าต่อไปนี้ข่าวโทรทัศน์ต้องเป็นแบบที่ทีนิวส์ทำ

ทิศทางข่าวโทรทัศน์ต่อจากนี้ ต้องวิเคราะห์ และรวบรวมข้อมูล

สนธิญาณ : ข่าวโทรทัศน์ต้องวิเคราะห์ รวบรวมข้อมูล เพราะข่าวตัวนั้นผ่านอีเมลล์ ผ่านเฟซบุ๊ก ผ่านยูทูปวีผ่านสื่อออนไลน์ไปแล้วในแต่ละวัน จากเมื่อก่อนอาจจะหนังสือพิมพ์เป็นข่าวตัววัน หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์เป็นข่าววิเคราะห์ หนังสือพิมพ์รายเดือนเป็นข่าวให้ข้อมูล แต่วันนี้ทุกอย่างมันย่นลงไม่ต้องรอถึง 1 เดือนแล้ว ข่าวตัววันกลายเป็น 1 วินาทีจากเอสเอ็มเอส

จากฟอร์เวิร์ดเมลล์ จากสื่อออนไลน์ และสื่อต่างๆ ขณะนี้ในแต่ละวันมีข่าวเป็นร้อยเป็นพันข่าว ดังนั้น กลางคืนควรเป็นข่าวที่สรุปเรื่องราวให้ชาวบ้านเข้าใจ ทุกวันไม่มีการรายงานข่าวข่าวด่วนแบบเดิม ตรงนี้คือการพลิกแง่มุมนี้ให้คนมีความเข้าใจข่าวมากขึ้น

คุณต้องปรับตัว จะวิเคราะห์หรือไม่ก็ตามแต่โทรศัพท์มันไม่ได้มีหน้าที่แค่เสนอข่าวด่วนอีกแล้ว ไม่เช่นนั้น คุณจะสู้คนอื่นไม่ได้ เช่น สื่อออนไลน์ที่ตอนนี้มีสามารถเข้าถึงมือถือได้สบายทั้ง บีบี ไอโฟน ใครๆ ก็สามารถอัปเดตข่าวผ่านทางนี้ได้รวดเร็ว สิ่งเหล่านี้เป็นเสมือนมินิคอมพิวเตอร์ ทั้งโทรศัพท์ โทรทัศน์และหลายอย่างถูกรวมไว้ทรงพลาณภาพมาก เพราะเป็นสื่อที่ตัวบุคคลโดยตรง

สื่อกระแสหลัก จะยืนหยัดในสถานการณ์วิกฤติแบบนี้ได้อย่างไร

สนธิญาณ : ตัวเจ้าของสื่อกระแสหลัก และองค์กรสื่อกระแสหลักต้องกลับไปเรียนรู้พัฒนาการของเทคโนโลยีว่าตอบสนองพฤติกรรมของสังคมได้แบบไหน เพราะพฤติกรรมของสังคมจะเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วภายใต้เทคโนโลยีที่กำลังเคลื่อนตัว

ตัวนักข่าวเองก็ต้องกลับไปทบทวนตัวเองในแง่ของการสื่อสาร แบบที่กรณีนักข่าวซีเอ็นเอ็นเป็นตัวอย่าง นักข่าวต้องกลับไปทบทวนว่าสิ่งที่ตนทำหน้าที่ทำตามอำเภอใจไปแล้วทำให้คนเชื่อมันจะมีระบบกระบวนการทางสังคมที่คอยตรวจสอบอยู่

เพราะฉะนั้นการจะอยู่รอดในวิชาชีพนี้ องค์กรของสื่อเอง องค์กรกลางสภาวิชาชีพหรืออะไรก็ตามจะต้องมีมาตรการที่เข้มแข็งเด็ดขาด เอาจริงมีกฎหมายมารองรับคนที่ทำงานอาชีพนักข่าวควรจะต้องมาผ่านสถาบันผ่านการอบรมผ่านการสอบเป็นวิชาชีพมีการถอนใบประกอบวิชาชีพได้ต้องทำเหมือนสหภาพนายความ

“เพราะหมอรักรักษาคนตายยังตายคนเดียวแต่นักข่าวรายงานบิดเบือนแล้ว ทำให้สังคมมีปัญหาที่ตายกันทั้งสังคมนักข่าวนี้สำคัญกว่าหมออีก”

วันนี้ถือว่า ถึงจุดที่สื่อวิกฤติซ้อนวิกฤติหรือยัง

สนธิญาณ : ไม่... ไม่มีอะไรวิกฤติ ไม่มีอะไรเป็นทุกข์

ถ้าเราเข้าใจความเป็นจริงตามธรรมชาติของมัน ไม่ใช่ ว่าผมว่าพูดปรัชญา(นะ) ต้องดูความเป็นจริง ตัวอย่างในบ้านเราผมว่า **คุณสนธิ ลิ้มทองกุล** เป็นคนมีความคิดก้าวหน้า เป็นสื่อกลุ่มแรกๆ ที่มีการใช้คอมพิวเตอร์มาประมวลเริ่มทำเว็บข่าวออนไลน์จนผู้จัดการออนไลน์มีคนอ่านวันละไม่ต่ำกว่า 700,000 คน ไม่ต้องมีต้นทุนข่าวกระดาษอีกวันละ 10 ล้านบาท ค่ากระดาษค่าพิมพ์ค่าขนส่งการกระจายนั้นไม่มี วันหนึ่งมาเดินแบบนี้ต่อไปเรื่อยๆ ผู้จัดการก็จะกลายเป็นสื่อที่ทรงอิทธิพล (วันนี้ก็ทรงอยู่แล้วด้วย) ทรงอิทธิพล เพราะเว็บไซต์ข่าวนี้เพราะเขาปรับตัวตามเทคโนโลยี เดินล้ำหน้าไปแล้ว

ส่วนเนชั่นก็เริ่มปรับตัว ย้อนไปเมื่อตอนไอเอ็นเอ็นจะทำเอสเอ็มเอสข่าวทุกคนมองว่าเป็นเรื่องตลก แต่ไอเอ็นเอ็น มีลูกค้าประมาณ 2 ล้านคน ได้เงินเดือนละ 30 ล้านบาท แบ่งครึ่งแล้วปีหนึ่ง 300 ล้านบาท กำไร 150 ล้านบาท หากทำหนังสือพิมพ์ก็ทำกันจนหัวถลอกกว่าจะได้เงินขนาดนี้

นี้ไม่ได้หมายความว่าเก่ง แต่จะบอกว่าเมื่อเทคโนโลยีนั้นก้าวหน้าไปก็ต้องเข้าใจและอยู่กับสภาพของมันอยู่ที่ว่าใครมองออกหรือไม่ต้องคิดให้ทันเทคโนโลยีต้องมองอนาคตศึกษาวิเคราะห์

ดังนั้น อนาคตต้องเป็นสื่อแบบที่คุณต้องทำในสิ่งที่ตอบสนองผู้คนได้ เพราะสุดท้ายแล้วประชาชนจะทำหน้าที่เอง ถ้าสื่อไม่ได้ทำหน้าที่ของตัวเอง

สื่อควรจะทำอะไรในยามสังคมวิกฤติ

สนธิญาณ : สื่อควรจะทำหน้าที่ที่ตนควรจะทำสื่อควรจะทำอย่างไรในภาวะวิกฤติ คำถามแบบนี้ต้องถามว่าสังคมวิกฤติอะไร ความแตกแยกในสังคมและในทางการเมืองนั้นผมไม่เห็นว่าเป็นวิกฤติ สงครามแบ่งแยกสี่สี่ สงครามข้อมูลข่าวสารที่ประโคนใส่กันก็ยังไม่ใช่วิกฤติ

“สังคมไม่ได้วิกฤติ สังคมก็เป็นของมันแบบนี้คุณคิดว่ามันวิกฤติเพราะคุณไม่เคยเจอ ไม่เคยเห็น ไม่เข้าใจ คุณก็สื่อกันออกมา ทุกอย่างมันก็ผ่านเลยไปทุกอย่างจะต้องผ่านเลยไปตามกฎเกณฑ์ตามสภาวะธรรมชาติ”

เมื่อปี 2517 - 2524 สมัยนั้นประชาชนแยกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายลูกเสือชาวบ้าน ฝ่ายคอมมิวนิสต์ ถือปืนไล่ล่ายิงฟันกลางกรุงเทพ นักศึกษาว่างระเบิดตั้งป้อมยิงใส่กันแถวสยาม เดินชุมนุมประท้วงกันตอนนั้นวิกฤตกว่าปัจจุบันเยอะมาก ทุกวันนี้ไม่ใช่วิกฤต แต่มันเป็นสภาวะการณ์หนึ่งเป็นสภาวะการณ์ธรรมชาติของสังคมที่มันกำลังเคลื่อนตัวของมันไป

ในทัศนะผม คิดว่าเพียงแต่มีตัวแปรอยู่คนเดียวที่ชื่อว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ที่เขาเอาสถานะที่มีเงินมากมายมหาศาลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ต่างๆ ในบ้านเมือง ความจริงแล้วสังคมก็อยู่ตามปกติ

พอนักวิชาการลุกขึ้นมาพูดบอกว่าปัญหาทุกวันนี้มาจากสังคมเหลื่อมล้ำ ประเทศไม่เป็นประชาธิปไตย แต่ในกับพหุศาสตร์สังคมเหลื่อมล้ำยิ่งกว่านี้อีก แต่ประชาชนก็ไม่ได้ลุกขึ้นสู้ เพราะไม่มีขบวนการที่จะสู้ อำนาจรัฐมันมีกระบวนการ ดังนั้นทุกอย่างจึงมีกระบวนการของมันกระบวนการของสังคมไทยที่เกิดขึ้นเป็นเพราะมีคนๆ หนึ่งที่มีเงินมีอำนาจมากมายมหาศาลไปทำให้เกิดการขับเคลื่อนของสังคมเพื่อรับใช้ประโยชน์ของตัวเอง มีแค่นี้ไม่เห็นว่าการที่สังคมวิกฤตอะไรก็เปิดโปงคนแบบนี้ ให้เห็นกันไม่ใช่ปล่อยไป

“ถ้าคุณไม่ยอมรับกระบวนการศาล ก็หมายถึงคุณไม่ยอมรับในกระบวนการของสังคม นั่นก็คือการล้มล้างสังคมเพราะคุณไม่ยอมรับกลไกหลัก แต่เวลาที่จะเป็นประโยชน์กับคุณนำพรรคการเมืองอยู่ในระบบรัฐสภาเราก็ยอมรับ ศาลตัดสินคดีขณะคุณบอกว่ายุติธรรมคดีชุกหุ้นศาลให้ผ่านหนึ่งเสียงก็ยอมรับ สังคมก็ไม่ได้วิกฤตสภาพการณ์ สังคมไทยไปเหมือนสังคมอื่นๆ เพียงแต่มีคนหนึ่งทำให้สังคมเกิดการช็อค”

มองสื่อในวันนี้อย่างไร

สนธิญาณ : สื่อทำการบ้านน้อย ต้องทำการบ้านหาความจริง ทุกคนต้องทำการบ้าน สื่อมาสู้กันด้วยหลักคิดทางอุดมการณ์

“เราเป็นนักข่าวแต่สถานการณ์ที่เป็นอยู่ในวันนี้มันมีบทเรียนจากประวัติศาสตร์ ไม่ใช่แค่ช่วงอายุเราเท่านั้นเลยช่วงอายุเราไปเราก็จะคิดภาพไม่ออกจินตนาการไม่ได้ถ้าเราไม่ไปอ่านหนังสือ ดูหนัง ทำการบ้านทำความเข้าใจ

เข้าใจเรื่องเหล่านี้ เราเป็นนักข่าวเราควรจะมี จะได้ว่าเมื่อนักการเมืองคนนี้พูดแบบนี้คือโกหก นายทุนคนนี้พูดแบบนี้คือโกหก จะได้เห็นประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาว่าใครโกหกบ้าง ไม่ใช่ว่านักข่าวไปยื่นสัมภาษณ์ถามแล้วไม่รู้ว่าเขากำลังโกหก นักข่าวจะต้องกล้าหาญกล้าซักถามในสิ่งที่ถูกต้อง นักข่าวจะต้องมีวิชาความรู้มีข้อมูลที่มากกว่าในการที่จะต่อหน้าคนเหล่านั้นได้ให้จับมุม ไม่ใช่ไปแสดงอาการพิทอบพิเทาให้นักการเมือง”

อย่างไรก็ตาม สื่อก็ยังคงต้องยืนหยัดในความสุภาพเคารพความเป็นเด็กกับผู้ใหญ่ด้วย แต่เมื่อรู้ว่าเขาโกงแบบนี้ก็ต้องชกให้แตกหัก การที่นักข่าวจะทำแบบนั้นได้ต้องมีความรู้ผ่านการอบรม ไม่ใช่ว่าเรียนจบมาแล้วจะพร้อมทำได้เลย

สื่อถูกใช้เป็นช่องทางในการขับเคลื่อนทางการเมือง

สนธิญาณ : สื่ออาชีพคือคนที่จะต้องดำรงอยู่ได้ด้วยอาชีพการทำสื่อ สื่อโดยอาชีพต้องอยู่ได้ด้วยอาชีพการทำสื่อ ต้องอยู่ได้ด้วยประชาชนตอบรับคุณ ถ้าประชาชนตอบรับคุณแล้วคุณอยู่ได้ก็เป็นสื่ออาชีพ เพราะฉะนั้นคุณจะมีอุดมการณ์ อย่างไม่รู้ตามสวนทางกับรัฐบาลอาจจะสนับสนุนกลุ่มการเมืองใดก็ตาม ก็เป็นเรื่องของคุณ

ส่วนสื่อประเภทกลุ่มการเมืองสนับสนุนนั้นก็ไม่น่าจะไปจำกัด ก็ไม่ได้เรียกว่าสื่อการเมืองเมื่อประชาชนชอบตัดสินใจก็เป็นเรื่องของเขา ผมมีหลักว่าเรื่องนี้ต้องสู้กันให้ถึงที่สุด ไม่ใช่ประรองรอง ไม่ใช่ประนีประนอม เรื่องนี้ต้องสู้กันให้ถึงที่สุด ดังนั้นไม่ควรไปตีกรอบไว้ว่าสื่อหลักสื่อไม่หลัก ผมว่าต้องแบบนี้ดีกว่าใครสื่ออาชีพ ใครสื่อไม่อาชีพ จะดีกว่า

แม้ว่าสื่อการเมืองเหล่านี้จะช่วยยุ ปลูกปั่นสังคมก็ตาม

สนธิญาณ : เขาทำได้ ครอบที่ไม่ข้ามเส้นกฎหมายเขาข้ามเส้นกฎหมายไม่ได้ แต่สู้กันด้วยความคิดต้องสู้กันให้ถึงที่สุดด้วยความคิด เอเอสทีวี กลุ่มคนเสื้อแดงอยากทำก็ต้องปล่อยให้ทำไปต้องให้เขาเปิดได้เต็มที่

แสดงว่าเห็นด้วยที่ปิดสื่อสื่อแดง ?

สนธิญาณ : ผมเห็นด้วย เพราะเขาข้ามเส้นกฎหมาย แม้ว่าจะไปเปิดช่องเอเซียอัทเดธ ก็อย่าข้ามเส้นกฎหมาย ตราบใดที่ไม่ข้ามเส้นกฎหมายผมก็เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่ควรมีการไปจำกัดเรื่องนี้กันทั้งสิ้นต้องให้คู่กันด้วยความคิดโดยอย่าข้ามเส้นกฎหมาย จะมาบอกว่ามีคนเตรียมการระเบิด มีคนเตรียมการอื่นๆ ไม่ได้

จะแก้ปัญหาแฟนคลับประจำจนเหลือ จนแดง ที่ปิดรับจานอื่นๆ ได้อย่างไร

สนธิญาณ : เขาฟัง... รัฐจึงมีหน้าที่ที่จะทำให้ข่าวสารไปถึงตัวเขา ไม่ใช่รัฐเข้าไปยึดยึดข่าวสารแต่ต้องให้เขาได้รับทางอื่นด้วย

ภาพรวมสถานการณ์คลื่นข่าววิทยุ

สนธิญาณ : ตอนนี้ก็เหนื่อยกันหมดมันเคยบูมแต่ตอนนี้ไม่บูมแล้ว วันนี้สื่อมีหลากหลายมีทางเลือกทั้งอินเทอร์เน็ทออนไลน์ฯลฯ นี่เป็นสิ่งที่ต้องปรับตัว เพราะสัดส่วนโฆษณาในคลื่นวิทยุถูกแบ่งไปแล้วพันล้านบาทจากสื่ออื่น

คลื่นข่าววิทยุคู่แข่งหลักคือใคร

สนธิญาณ : ทิวติวเทียม

แนวโน้มผู้ฟังวิทยุในอนาคตจะลดลงหรือไม่

สนธิญาณ : ไม่ลด แต่คนใช้ขบโฆษณาจะน้อยลง คลื่นข่าววิทยุ จะอยู่รอดได้ก็ต้องมีกลุ่มเป้าหมายที่ต้องชัดเจนต้องรีบปฏิรูปเรื่องนี้เร็วๆ ไม่ใช่ทุกวันนี้ที่คนประกอบการวิทยุต้องมาโดนพวกหน่วยราชการมา กินหัวคิว รัฐต้องทำให้เขาสามารถไปจดทะเบียนตรง ทำให้คลื่นเหลือราคา 4-5 แสนบาทให้อยู่กันอย่างเป็นธรรมเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่ใช่ต้องมาเช่าคลื่น 2-3 ล้านบาท ราชการก็กินหัวคิวไปแล้ว แล้วเรายังต้องไปแข่งกับวิทยุชุมชนที่ไม่มีต้นทุนชั๊กบาทอีก ผมก็สนับสนุนวิทยุชุมชนเพราะนั่นก็คือการแพร่กระจายของสังคม

กลยุทธ์และแนวคิดในการบริหารคลื่นข่าว ทิวติวเทียม

สนธิญาณ : ตอนนี้ผมทำทีวีแล้ว กลยุทธ์และแนวคิดในการบริหารคลื่นข่าวทิวติวเทียม โลกแต่เดิมนั้นสื่อข้างเดียวต่อมาสื่อสารแบบสองทางแต่โลกตอนนี้เน้นเลยการสื่อสารแบบสองทางไปแล้ว

โลกตอนนี้คือการสร้างเครือข่าย (Network) เพราะฉะนั้นสื่อที่จะต้องเดินไปในวันข้างหน้าจะต้องเดินไปภายใต้กระบวนการการสร้างเครือข่าย คือสิ่งที่ผมทำอยู่ในขณะนี้ผมเลยการสื่อสารแบบ two - ways ไปอีกขั้น ที่ทำอยู่ในวันนี้ไม่ใช่ทิวติวเทียม แต่คือ มินิคอมพิวเตอร์ทำไมต้องเรียกว่ามินิคอมพิวเตอร์ เพราะจะทำให้ชาวบ้านคนยากคนจนคนตามชุมชน ในชนบทหรือที่อยู่ห่างไกลสามารถที่เอาทิวติวเทียมนี้มาเป็นเครื่องมือในการพูดถึงปัญหาของเขาได้ เพื่อปากท้องเพื่อสิทธิเสรีภาพ เรื่องการถูกกดขี่ข่มเหงของเขาได้ และจะมีกลไกของการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ในหมู่ประชาชนกันเอง เชื่อมโยงกับผู้รับผิดชอบในการแก้ไข ปัญหา

ข่าวสารไม่ใช่แค่ข่าวสารที่ต้องเดินจากส่วนกลางอย่างเดียว ข่าวสารจากส่วนกลางจะเป็นแค่ 20 - 30% เท่านั้นที่ควรจะทำและเป็นข่าวสารที่มีการกลั่นกรองโดยเรามีทิศทางของเราเองที่ชัดเจน เพราะฉะนั้นเชื่อว่าในระยะเวลายาวนาน จะได้รับการตอบรับจากประชาชนเพราะเป็นทางเลือกใหม่ ไม่ใช่เพราะเห็นคนอื่นออกแล้วอยากจะออกตาม

แต่นี่คือการพัฒนาให้ก้าวข้ามไปอีกขั้นหนึ่ง เป็นการก้าวข้าม ไม่ใช่เพราะเทคโนโลยีดีแต่เป็นการพัฒนาในการนำเอาเทคโนโลยีสร้างเป็นเครือข่ายรับใช้ประชาชนทั้งประเทศ ทั้งๆ ที่ความจริงต้องเป็นหน้าที่รัฐบาล

รุ่งมณี เมฆโสภณ

สื่อมวลชนอิสระ

จ: บอกว่าคนทำงานสื่อควรทำหน้าที่เป็นพระ ก็อาจถูกหัวเราะ
แต่จริง ๆ แล้วสื่อที่เน้นนอกจากหลักในอาชีพต้องเป็นยา
ผีจรรย์ธรรมในวิชาชีพที่ดีแล้ว ควรจะมีวัฒนธรรมที่ดีที่เหมาะสมอีกด้วย
มันก็อาจจะยากอยู่นะ โลกที่เต็มไปด้วยการแข่งขันแล้ววัดความสำเร็จ
ของคนด้วยฐานหรือเงินทอง ถ้าวัฒนธรรมที่ดีมีฐานที่เหมาะสม
ประกกได้ทั้งสองข้างเงินก็จะล้นมาก ก็หวังจะเป็นเช่นนั้น.....
อย่าไปเรียกร้องข้อบังคับทางจริยธรรม หรือเรียกร้องให้องค์กรสื่อ
ในทุกระดับเช่นงวดกับคนทำงานสื่อ แต่ฉันไม่อยากจรรย์กร้องคนที่เข้ามา
ทำงานสื่อมากกว่าว่า เราควรขยับงวดกับตัวเอง
ตรวจสอบตัวเองตลอดเวลา เตือนสติตัวเองตลอดเวลา ถ้าทำไม่ได้.....
ก็ไปทำอย่างอื่น

สื่อกับบทบาทหน้าที่ (การนำเสนอข่าว) ในภาวะ
วิกฤตบทบาทของสื่อที่ควรจะเป็นในสถานการณ์
บ้านเมืองที่วิกฤติ

รุ่งมณี : หน้าที่หลักของสื่อก็คือการรายงานหรือสื่อ
ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นให้กับบรรดาผู้ที่รับสารในรูป
แบบต่างๆ สำหรับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นนั้น ก็คือให้
รอบด้านที่สุดเท่าที่เงื่อนไขมีอยู่ เช่น ด้วยเงื่อนไขเวลาที่
จำกัดหรือด้วยพื้นที่ในการนำเสนอ แต่ถึงจะมีข้อจำกัด

ข้างต้นก็ต้องมีความเป็นธรรมชาติ อีกทั้งสื่อที่มีคุณภาพ นอกจากเสนอปรากฏการณ์แล้ว ควรอธิบายปรากฏการณ์ในมิติที่ลึกแต่เข้าใจง่ายตามธรรมชาติของสื่อ นั้น เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ก็ต้องเขียนรู้เรื่องยังมีภาพประกอบที่ทำให้เรื่องมีน้ำหนักยิ่งดี ขณะที่สื่อวิทยุมีเสียงประกอบและใช้เสียงอย่างเหมาะสม ส่วนโทรทัศน์ก็มีภาพเป็นตัวบอกเล่า แต่ไม่ได้หมายความว่าไม่มีองค์ประกอบเหล่านี้หรือต้องรอให้สมบูรณ์ที่สุดถึงนำเสนอ นะถ้าอย่างนั้นอาจไม่มีข่าวปรากฏออกมาอีกเลยละ...

นั่นคือหลักโดยทั่วไป แต่ในยามวิกฤติ หลักก็ยังคงอยู่แต่ต้องยิ่งมีความละเอียดรอบคอบมากขึ้น นำเสนออย่างรับผิดชอบ ไม่ใช่เต็มไปด้วย อคติ หรือ ความเห็นส่วนตัว หรือ เอาเร็วเข้าว่าจนขาดการตรวจสอบ หรือกลั่นกรอง ยามวิกฤติหลักยิ่งต้องแน่น หลักดีเสียอย่างผิดพลาดก็น้อยหรือหนักก็เป็นเบา แต่ถ้าหลักไม่แน่น โอกาสผิดพลาดเสียหายก็ยังมีมาก และหากเกิดความผิดพลาดก็ต้องแสดงความรับผิดชอบต่อ

วิกฤติศรัทธาในสื่อ ประชาชน สังคม เสื่อมศรัทธา เชื้อถือและยอมรับสื่อน้อยลงเพราะอะไร? เพราะสื่อขาดความเป็นมืออาชีพหรือไม่? เพราะสื่อบางสื่อขาดจริยธรรมใช้หรือเปล่า? ทางออกควรเป็นอย่างไร

รุ่งมณี : ก่อนที่จะไปถามเรื่องประชาชนหรือ สังคม เสื่อมศรัทธาหรือเชื่อด้อยลง ต้องถามกลับว่าคนทำงานสื่อเองทำงานด้วยความศรัทธาหรือด้วยความเคารพในผู้รับสาร คือผู้อ่าน ผู้ฟัง ผู้ชม หรือเปล่าถ้าตัวคนทำงานสื่อไม่มีความศรัทธาและขาดซึ่งสิ่งเหล่านี้ ก็อย่าหวังว่าจะได้รับความเคารพจากคนอื่น

โดยพื้นฐานอะไรที่คิดว่าจะทำให้ผู้รับสารเชื่อด้อยและศรัทธาในสื่อ ก็ควรต้องมาจากข่าวสารที่ถูกต้องกล้าที่จะนำเสนอเป็นปากเสียงของคนส่วนใหญ่หรือส่วนรวม ไม่ใช่ใหม่แต่บางทีในบางสังคมการยอมรับ หรือ ศรัทธา มาจากการเป็นคนมีชื่อเสียงก็อาจจะเป็นได้เรื่องเหล่านี้ก็ต้องระวัง คนสื่อที่มีชื่อเสียงอาจจะต้องยิ่งระวังมากขึ้นขณะเดียวกันก็ต้องตระหนักว่าทำหน้าที่อะไรอยู่ เป็นคนทำงานสื่อ หรือเป็นดาราวิทยุ ดาราโทรทัศน์

เพราะถ้าล้มบทบาทเหล่านี้และเน้นที่"การแสดง" หน้าไม้คหน้าจจะเป็นหลัก หากเกิดความผิดพลาดขาดความน่าเชื่อถือเมื่อใดศรัทธาก็จะเสื่อมตามมา ที่สำคัญคือไม่ได้เสื่อมเฉพาะตัวแต่สร้างความเสียหายต่อสถาบันวิชาชีพสื่อโดยรวมอีกด้วย

จะบอกว่าคนทำงานสื่อควรจะทำตัวให้เป็นพระก็อาจจะถูกหัวเราะ แต่จริงๆ แล้ว สื่อที่นั่นนอกจากหลักในอาชีพต้องแม่นยำมีจริยธรรมในวิชาชีพที่ดีแล้ว ควรจะมีวัตรปฏิบัติที่ดีที่เหมาะสมอีกด้วย มันก็อาจจะยากอยู่นะในโลกที่เต็มไปด้วยการแข่งขันและวัดความสำเร็จของคนด้วยฐานะหรือเงินทอง ถ้าวัตรปฏิบัติดีมีฐานะที่เหมาะสมประเภทได้ทั้งกล่องทั้งเงิน ก็จะเลิศมาก ก็หวังจะเป็นเช่นนั้น

อย่าไปเรียกร้องข้อบังคับทางจริยธรรมหรือเรียกร้องให้องค์กรสื่อในทุกระดับเข้มงวดกับคนทำงานสื่อ แต่อยากเรียกร้องคนที่เข้ามาทำงานสื่อมากกว่าว่าเราควรจะมีมาตรฐานกับตัวเองตรวจสอบตัวเองตลอดเวลาเตือนสติตัวเองตลอดเวลาถ้าทำไม่ได้ก็ไปทำอย่างอื่น

องศ์กรวิชาชีพสื่อ ตัวสื่อ ควรจะวางบทบาทหน้าที่อย่างไรในภาวะวิกฤติต่างๆ และ จะอยู่กับภาวะวิกฤติทางการเมือง และการแตกแยกของสังคมได้อย่างไร

รุ่งมณี : ย้ำอีกครั้งนะ ไม่ว่าในยามใดสื่อต้องมีหลักมีเกณฑ์ไม่ใช่ในยามปกติทำอะไรก็ได้ ดินตัวเฉพาะยามวิกฤติเท่านั้น สื่ออาจจะมีความเห็นเป็นของตัวเอง แต่ไม่ใช่นำเสนอเฉพาะสิ่งที่ตัวเองเชื่อหรือเห็นด้วยเท่านั้น ยกเว้นว่าเป็นสื่อของกลุ่มการเมือง หรือเป็นประชาสัมพันธ์หรือทำงานชวนเชื่อให้กับองค์กรใดองค์กรหนึ่ง สื่อต้องเสนอสิ่งที่แม้ส่วนตัวเองจะไม่ชอบไม่เห็นด้วย สัมภาษณ์คนที่เราไม่ชอบเป็นการส่วนตัวได้ (อย่างปราศจากอคติ) และนำเสนออย่างยุติธรรม ความคิดที่แตกต่าง หรือที่เรียกว่าความแตกแยกในสังคมนั้นเป็นเรื่องปกติ ไม่ใช่เรื่องใหม่ เพียงแต่ขนาดของความแตกต่างแตกแยกนั้นอาจจะมีขนาดใหญ่ ดิถีที่รุนแรงขึ้น แต่ความคิดที่แตกต่างนี้ ต่างจากเรื่องของการใช้ความรุนแรงและทำร้ายทำลายชีวิตและทรัพย์สินนะ

ถึงบอกว่าคนทำสื่อในยามวิกฤติต้องคิดละเอียด คิด หยาบไม่ได้ คิดหยาบก็เสนอหยาบตีไม่ตีไปขยายความ ขัดแย้งให้รุนแรงขึ้นโดยไม่เจตนา

สื่อเองในยามวิกฤตินั้น ต้องทำใจให้กว้างกว่าปกติ นอกจากวิจารณ์ตัวเองให้เป็นแล้ว ยังต้องน้อมรับการ วิจารณ์ทั้งจากคนในวงการและคนนอกวงการ นำมา ปรับปรุงตัวเอง ถ้าคิดว่าดีแล้วอาจจะไม่ต้องปรับปรุง แต่การเปิดหูเปิดตารับฟังความคิดเห็นของคนอื่นอาจ ทำให้เราเห็นจุดบกพร่องที่เราเคยมองข้ามหรือนึกไม่ถึง การวิจารณ์แสดงว่ามีคนสนใจงานของเราคิดเสียอย่าง นั้นแล้ว จะรู้สึกดี

วิกฤติในสื่อ เพราะสื่อถูกใช้เพื่อเป็นช่องทางใน การขับเคลื่อนทางการเมือง ของฝ่ายใดฝ่าย หนึ่ง....สื่อจะก้าวพ้นบทบาทที่ไปพึ่งประสงค์ไปได้อย่างไร

รุ่งมณี : ถ้าทำอย่างที่เราว่ามาข้างต้นได้ ดิฉันคิดว่าสื่อ ก็คงจะสามารถก้าวพ้นบทบาทอันไม่พึ่งประสงค์ หรือ ไม่กลายเป็นสื่อที่ไม่พึ่งประสงค์ไปได้ อาจจะไม่ง่าย แต่ก็ไม่ยากหรอกค่ะ เวลาไปทำหน้าที่เกาะติดหรือ รายงานข่าวอยู่กับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ขอเพียงอย่ากลายเป็น "พวก" เขาหรือเปิดตัวเองรับข่าวสารจากกลุ่มอื่น บ้าง เพื่อสร้างสมดุลด้านข้อมูลให้ตัวเอง ก็น่าจะทำได้ ต้องเตือนตัวเองตลอดเวลา จัดความสัมพันธ์กับแหล่ง ข่าวให้เหมาะสม อย่าคิดว่าการเป็นพวกหรือใกล้ชิด เป็นพิเศษจะทำให้เราได้ข่าวที่เหนือกว่าคนอื่นไม่จริง เสมอไป ใกล้ชิดกันเกินไปอาจทำให้เขาไม่เห็นคุณค่า ของเราก็ได้ หรือเขาใกล้ชิดกับเราเพียงเพราะต้องการ ใช้สื่อที่เราทำงานอยู่หรือเปล่าต้องคอยถามตัวเองอยู่ เสมอ

โดยเฉพาะคนที่ทำงานกับสื่อใหญ่ๆ หรือสื่อที่ทรง อิทธิพลต้องคอยตรวจสอบนะว่าที่แหล่งข่าวให้ความ สนิทสนมเป็นพิเศษ เพราะองค์กรที่เราสังกัดมีอิทธิพล หรือเขาเชื่อถือในฝีมือในการทำงานของเรา ถ้าอย่าง หลังไม่ว่าเราจะอยู่สื่อใหญ่สื่อเล็ก เขาก็ควรจะต้อง คบเราใช่ไหม เราควรบอกตัวเองเสมอว่าเราเป็นมือ อาชีพไม่ใช่เครื่องมือของใคร

สื่อวิทยุ โทรทัศน์ และ หนังสือพิมพ์ ก็ได้รับการ ยอมรับจากสังคมมาอย่างยาวนานว่าเป็นสื่อ หลักร แต่จากสถานการณ์ที่ผ่านมาสื่อหลักเหล่านี้นักำลังถูกผู้รับสารตรวจสอบ และปฏิเสธโดย หันไปหาสื่อที่ได้อธิว่าเป็นสื่อรอง อาทิ โทรทัศน์ ดาวเทียม/ เคเบิลทีวี / วิทยุชุมชน และ โซเชียล มีเดีย แทนเป็นเพราะอะไร

รุ่งมณี : ไม่ใช่เรื่องพิสดารหรือน่าตกอกตกใจเมื่อก่อน เรายังแค่สื่อสิ่งพิมพ์ พอมิวีทิว แล้วก็โทรทัศน์ มีมานาน จนกลายเป็นสถาบันเป็นสื่อกระแสหลัก เป็นความเคย ชินมากกว่าพอเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร ก้าวหน้าขึ้น และถูกลง เราก็มีสื่อหลากหลายแบบมากขึ้น เรียก ขานกันว่าสื่อทางเลือกบ้างสื่อใหม่บ้าง

เมื่อมีตัวเลือกมากขึ้น ก็หมายถึงการแข่งขันของดี ที่สามารถตอบสนองความต้องการ ก็สามารถอยู่ได้ หรือกลายเป็นทางเลือกใหม่ เมื่อก่อนไม่ทราบรู้จัก โทรทัศน์ไทยสกายไหม หรือจำได้ไหม เป็นโทรทัศน์ เคเบิลที่ทุนไม่มากนัก เสนอข่าวแบบไม่มีการตัดทอน สัมภาษณ์ใครมาก็ออกกันยาวเหยียดนักวารสารศาสตร์ หรือนักโทรทัศน์ ที่ติดกับรูปแบบตามจารีตกับบอก ไม่สมบูรณ์โดยหลักโดยทฤษฎีที่ว่ากันไป แต่ต่อมาไทย สกายได้รับความนิยม เพราะคนดู ดูได้หน้าใจ สัมภาษณ์ใครมาก็ออกอากาศดูใจแหล่งข่าวชอบคนดู ชอบเพราะดูสัมภาษณ์เดียวกันทางช่องฟรีทีวีอาจ เหลือแค่ 30 วิ หรือ 1 นาที รู้เรื่องมั่งไม่รู้เรื่องมั่ง

หรือยุคหลังมานี้มี TNN 24 ตอนแรกคนก็ว่ากระตุก อ่อนแต่พอเกิดเหตุการณ์หรือวิกฤติ TNN 24 กลับราย งานแบบไร้รูปแบบถูกใจคอข่าว เรียกว่าฟังได้ ในขณะที่ บางช่องก็แค่รันคนดูละคร หรือบางช่องก็คิดมากเกินไปหรือเอาใจรัฐบาลเกินไป จนรายงานข่าวไม่ทันใจผู้ชม

ดิฉันกำลังจะบอกว่าสื่อหลักสื่อรองหรือสื่อทางเลือก หรือสื่อใหม่ ไม่สำคัญเท่าเนื้อหาที่นำเสนอที่สามารถ สร้างความน่าเชื่อถือได้หรือไม่ สื่อใหม่บางชนิดอาจถูก ใจวัยรุ่นที่ความเร็ว แต่หากผิดพลาดบ่อยความน่าเชื่อ ถือก็ลดลง ผู้รับสารที่เคยตื่นตาตื่นใจกับของใหม่ก็ ต้องย้อนกลับหรือมองหาสิ่งที่เขาเชื่อถือได้

ถ้าสื่อที่ได้ชื่อว่าสื่อหลัก จะยื่นหยัดสถานการณ์ เป็นสื่อหลักให้ได้ดีต่อไป องค์กรสื่อและตัวสื่อจะต้องทำอย่างไร

รุ่งมณี : อย่าตกใจกับการเกิดของสื่อทางเลือกหรือ สื่อใหม่หลักให้แก่นักงานให้หนักขยันเข้าไปสร้างความน่าเชื่อถือและเป็นที่พักพิงของสังคมให้ได้ โดยเฉพาะในยามวิกฤติเช่นนี้แหละ

เมื่อ โซเชียลมีเดีย เขย่าจอสื่อหลัก บทบาทของสื่อโซเชียลมีเดีย จะส่งผลต่อสังคมและการขับเคลื่อน นำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง ?

รุ่งมณี : สนุกดี ทำทายนะตอนนี้ใครๆก็เป็นนักข่าวได้ เพียงแต่นักข่าวเหล่านี้ ที่บางคนเรียกว่า นักข่าวพลเมือง เขาไม่ได้ถูกฝึกมาเป็นนักข่าว ไม่มีระบบการกรองข่าวจากนักข่าวไปบรรณาธิการ มีตรรกะปรัฟอะไรต่อมิอะไรในระบบ แต่คนเหล่านี้มีความกระตือรือร้นที่จะนำเสนอสิ่งต่างๆ ที่เขาได้พบเจอและนำเสนอต่อสาธารณะ เขาไม่ต้องรับผิดชอบเท่านักข่าวเขาเรียกตัวเองว่ามีอิสระเล่น แต่พวกเขาเหล่านี้ทำให้นักข่าวต้องขยันยิ่งขึ้น เพราะปริมาณมีมากกว่านักข่าวประจำการมากนัก และมีอยู่ทุกหนทุกแห่งในโลกที่สื่อสารกันด้วยหัวใจเดียว

ข้อมูลจากสื่อสังคมหรือ โซเชียลมีเดีย ถือเป็นแหล่งข่าวสำคัญของนักข่าวที่จะเขาไปต่อยอดขยายผล ถ้าใช้ให้เป็นเครือข่ายนี้มีทัศนวิสัยมากและมีประโยชน์มากในการแลกเปลี่ยนแบ่งปัน

และโปรดอย่าประมาทบรรดามือสมัครเล่นที่เหมือนเริ่มอย่างสะเปะสะปะเหล่านี้ พวกเขาสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ และสามารถสร้างความน่าเชื่อถือได้

ทำทายนมากสำหรับนักสื่อสารมวลชนกระแสหลักทั้งหลายต่อไปอาจจะมีสำนักข่าว ทางโซเชียลมีเดีย ที่สังคมพึ่งพาได้ก็ได้รับความน่าเชื่อถือสร้างได้ถ้าเขารู้ว่าทำอะไรอยู่ และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

วิกฤติในสื่อที่ได้ชื่อว่าเป็นสื่อหลัก เพราะกำลังกลายเป็นสื่อรอง....เพราะประชาชนเสพสื่อจากโซเชียลมีเดียเปิดทีวีมากขยับ สื่อหลักจะเตรียมรับมือกับวิกฤติที่กำลังเกิดขึ้นได้อย่างไร? แล้วโซเชียลมีเดีย จะมาแทนสื่อเดิม (วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์) ได้จริงหรือไม่

รุ่งมณี : ไม่ต้องไปห่วงหรอก หลักธรรมชาติก็บอกแล้ว สิ่งใดไม่ปรับตัวหรือไม่ถูกใช้งานก็จะฝ่อย้อยส่วนหรือหายไปที่สุดในที่สุด เป็นธรรมดาโลกใครอยากยืนหยัดอยู่ให้ได้และอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีก็ต้องปรับตัวอย่างมีหลักมีเกณฑ์อาจไม่ใหญ่โตหรือยิ่งใหญ่เท่าในอดีต แต่ก็สามารถดำรงอยู่ได้ และควรอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี

นอกจากเนื้อหาและหลักการจริยธรรมแล้วการบูรณาการระหว่างสื่อเก่ากับสื่อใหม่ก็จะมีมากขึ้นเมื่อก่อนนักข่าวให้ทำอะไรเพิ่มจากกิจกรรมปกติเป็นเรื่องยากที่จะเปลี่ยนพฤติกรรม แรกๆ นักข่าวอาจจะถูกบังคับให้ใช้สื่อใหม่เฟซบุ๊กหรือทวิตเตอร์ แต่หลังจากวิกฤติทางการเมืองที่ผ่านมาการเติบโตอย่างรวดเร็วของสื่อสังคม นักข่าวที่ทำงานผ่านสื่อสังคมได้รับการยอมรับมากขึ้นกลายเป็นคนดังกันไป เดี่ยวนี้ให้นักข่าวใช้สื่อสังคมไม่ยากเท่าตอนแรกๆ แล้วเพียงแค่ควรใช้ให้เป็นพูดคุยเล่นหัวกับเพื่อนก็ได้ แต่ขณะเดียวกันก็ควรจะใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อวิชาชีพด้วยยิ่งดีใหญ่

จรรยาบรรณสื่อสารมวลชนสากล 23 ข้อ

1. ต้องกระทำตนให้อยู่ในขอบเขตของความเหมาะสมมีเกียรติ (The bounds of decency)
2. ไม่สร้างข่าวขึ้นเอง (Do not attempt to make news)
3. ต้องเสนอข้อเท็จจริงทั้งหมดแก่ผู้รับสาร (The truth and the whole truth)
4. ไม่ก้าวล่วงสิทธิส่วนตัวของบุคคลอื่น (Do not to invade the private rights)
5. ไม่บังคับบุคคลให้พูด (Do not to force individuals to speak)
6. ข้อเสนอต่อบุคคลที่ต่อสู้เพื่อสังคม (Play fair with a person against whom derogatory charges)
7. ข้อเสนอต่อบุคคลที่นำมากล่าวถึงในคอลัมน์ (Play fair with persons quoted in its columns)
8. รักษาไว้ซึ่งความลับของแหล่งข่าว (Keep the confidence of its news sources)
9. ไม่ปิดบังอำพรางข่าวที่น่าเสนอ (Do not suppress news)
10. ไม่ควรขายข่าว ขายคอลัมน์เพื่อเงิน หรือความพอใจส่วนตัว (Do not "sell" its news columns for money or courtesies)
11. ละเว้นจากการเข้าร่วมพรรคการเมือง (Refrain from allowing party politics)
12. ต้องบริการคนส่วนรวม มีใช้บริการคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง (Serve the whole society, not just one "class")
13. ช่วยต่อสู้และปราบปรามอาชญากรรม (Fight and discourage crime)
14. ต้องเคารพ และช่วยพดุงกฎหมายบ้านเมือง (Must respect and aid the law and the courts)
15. สร้างความสัมพันธ์อันดีแก่ชุมชน (Seek to build its community)
16. ไม่ทำลายความสัมพันธ์ระหว่างญาติและเพื่อนของผู้อื่น (Not injure the relatives and friends)
17. คำนึงว่าการหย่าร้าง การฆ่าตัวตายนั้น เป็นปัญหาสังคมสิ่งหนึ่งไม่ควรเสนอข่าวไปในเชิงไม่สุภาพ (To recognize divorce, suicide as an unfortunate social problem)
18. อย่ากล่าวโจมตีคู่แข่ง (Do not attack on competitive)
19. อย่าหัวเราะเยาะความวิกลจริต จิตกราม หรือพลาดโศกของบุคคล (Do not ridicule the insane or the feeble minded or misfortunes)
20. เคารพนับถือวัด โบสถ์ เชื้อชาติ และเผ่าพันธุ์ของบุคคล (Respect churches, nationalities and races)
21. หน้ากีฬาควรเขียนถึงทุกๆ คน (Sports page is written for everybody)
22. แก้ไขข้อผิดพลาดที่พบในทันที (Be prompt in correcting errors)
23. จำไว้ว่าข่าวที่น่าเสนอนั้น มีเยาวชนชายหญิงอ่านด้วย (Remember that the new is read by young boys and girls)

ที่มา : หนังสือ The Complete Reporter ของ Kelly Leiter, Julian Harriss, Stanley Johnson
ขอบคุณข้อมูลจาก www.thairath.co.th

รองศาสตราจารย์ จุฬพล รอดคำดี

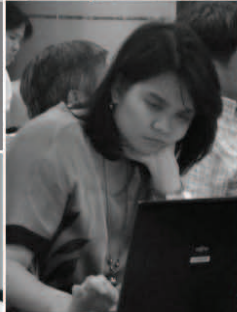
ดร.จิรพร วิทยศักดิ์พันธุ์

พ.ว.ปรีดิษฐ์ พิทักษ์วัชร:

รศ.ดร.พีรกร รามสุด รมณีนท์

ดร.อนุรัตน์ ศิริยุวศักดิ์

พศ.สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ

รศ.ดร.วิลาสิณี อุดยานนท์

ธาม เชื้อสถาปนศิริ

นักวิชาการชี้ บทบาทสื่อที่ควรจะเป็น ในภาวะวิกฤติ

เรื่อง : นิรมล ประสารสุฯ

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารใน **ภาวะวิกฤติ**

โดย รองศาสตราจารย์ จุฬพล สอดคำดี

การนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนในปัจจุบันทำให้ สังคมเกิดความวิตกกังวลในสถานการณ์บ้านเมืองและข่าวสาร แล้วตั้งคำถามกันมากมายว่าข่าวนั้นจริงหรือไม่ ข่าวนี้จริงหรือไม่ คำถามเหล่านี้ทำให้รู้สึกว่ามีอะไรบางอย่างขาดหายไปจากหน้าข่าว หรือจากการรายงานของสื่อมวลชนใช่หรือไม่และการทำหน้าที่สื่อมวลชนต้องทำอย่างไรในสถานการณ์ที่ข่าวสารเกิดความสับสนและในที่สุดสื่อมวลชนต้องตั้งมั่นอย่างไร

ความรู้สึกข้างต้นเกิดขึ้นได้จาก "วิธีการรายงาน" ของสื่อมวลชนเอง เพราะบางครั้งการรายงาน สื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ถ่ายทอดการสัมภาษณ์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีการอ้างถึงสิ่งต่างๆ หรือกล่าวหากัน และกันอีกมากมาย แต่สื่อมวลชนไม่ได้ทำหน้าที่ต่อไปจากข้อมูลหรือเนื้อหาสาระที่ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ไว้ เนื่องจากการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์จะปะปนกันไปทั้งความเห็นความคิด และพยานหลักฐานที่เขาอ้างอิงสิ่งสำคัญที่สื่อมวลชนต้องทำหน้าที่ต่อไปคือทำอะไร จะให้ได้ข้อมูลได้หลักฐานในสิ่งที่เขาพูดว่ามันเป็นเรื่องจริง หรือเรื่องเท็จจะต้องทำการบ้านมากขึ้น สืบค้นหาข้อมูลให้มากขึ้นกว่าการนำเสนอว่าเกิดอะไรขึ้นแล้วก็จบไป ทั้งปัญหาความกังวลให้คนอ่านคนดูทีวีทั้งหลายหรือคนในสังคมซึ่งจะพบเห็นได้มากในรายงานข่าวจากวิทยุหรือโทรทัศน์ที่เป็นเพียงการรายงานที่ไม่ได้สืบหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม จึงทำให้เกิดปัญหาสื่อมวลชนหรือแม้แต่สื่อสิ่งพิมพ์บางฉบับก็ไม่นำเสนอข่าวสาร ไม่ได้นำเสนอหลักฐานต่างๆ ให้รอบด้านไม่ได้ทำให้ผู้คนเกิดความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ ได้ดีขึ้น เมื่อทั้งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ไว้ก็จะส่งผลให้เกิด "ข่าวลือ" ตามมาทันทีคนที่อ่านหรือฟังเพียงแค่การรายงานข่าวสั้นๆ ก็นำไปคิดหรือทำอะไรต่อมากมาย สิ่งสำคัญคือคนที่ถูกอ้างอิงหรือที่ถูกกล่าวถึงนั้นไม่มีโอกาสโต้แก้ตัว บางครั้งเกิดความเสียหายขึ้นไปแล้ว บางครั้งพอเป็นเหยื่อไปแล้วออกมาพูดก็กลายเป็น "คำแก้ตัว" ซึ่งมีน้ำหนักน้อยกว่าเพราะข่าวแรกมักจะได้รับความสะดวกเชื่อจากคนฟังมากกว่า สิ่งเหล่านี้เรามักจะไม่ระมัดระวังว่าเราควรจะค้นหาความจริงอย่างไร ซึ่งทำให้หน้าเป็นห่วงว่าสถานการณ์บ้านเมืองท่ามกลางข่าวสารมากมายและหลายแหล่งข่าวทำให้เกิดความไม่เข้าใจความคลางแคลงใจความสับสนได้สารพัด จึงเป็นหน้าที่ที่สื่อมวลชนจะต้องทำความจริงให้ปรากฏด้วย ต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน ที่สื่อมวลชนอ้างว่ามีเวลาจำกัดในขณะที่ต้องทำให้การรายงาน "ทันเหตุการณ์" นั้นในประเด็นนี้ความถูกต้องหรือการรายงาน ข้อเท็จจริงต้องมีมากเป็นอันดับแรก

กรรมการผู้อำนวยการสถานีวิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสภาการหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
อดีตคณบดีคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความรวดเร็วจึง ตามมาทีหลังซึ่งไม่ได้หมายความว่า ความรวดเร็วไม่ สำคัญแต่รวดเร็วแล้วต้องถูกต้องเข้าไป บ้างคงไม่เป็นอะไรแต่ต้องให้ได้ข้อมูลหลักฐานเพิ่มเติม น่าจะช่วยเพิ่มข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ได้ดี

โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานีวิทยุและโทรทัศน์ทั้งหลาย ที่มีเวลาในการนำเสนอเป็นช่วงๆ เมื่อนำเสนอช่วงแรก ไปแล้ว ช่วงช่วงโหมงัดต่อไปยังสามารถตามมาด้วยข่าวเพิ่มเติมได้โดยไม่ต้องจบในช่วงเดียว ถ้าเป็นข่าวที่ น่าสนใจต้องเจาะข่าวให้ลึก ต้องตามหาพยานหลักฐาน หรือสิ่งที่สามารถ อธิบายสิ่งที่แหล่งข่าวพูดได้ถึงเพื่อ อย่างน้อยก็จะช่วยทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจใน เนื้อหาสาระของข่าวสารและอาจใช้ดุลยพินิจของ ตนเองได้ดีขึ้นมากกว่าการฟังครั้งเดียวแล้วจบ และทั้ง สิ่งที่เป็นปัญหาความคลางแคลงใจไว้ให้กับผู้ชมผู้ฟัง

ถ้าเราเห็นว่าข่าวนั้นสำคัญและน่าจะทำให้เกิดความ สับสน บรรณาธิการข่าวหรือนักข่าวน่าจะต้องแสวงหา ข้อมูลเพิ่มเติมอย่าพึ่งเชื่อง่ายๆ ว่าสิ่งที่เขาพูดนั้นจบ แล้วและไม่มีอะไรเพราะข้อสงสัยที่เกิดขึ้นในสังคม บางครั้งเกิดจากการรายงานข่าวที่ไม่รอบคอบและไม่ รอบด้าน

การนำเสนอด้วยความเป็นกลาง มีคนพูดถึงกัน มากและหมายถึงอย่างไรต้องอธิบายกันว่าหมายถึง

1. การนำเสนอข่าวตามหลักฐานตามพยานที่เกิดขึ้น มากกว่าการนำความคิดเห็น หรือมุมมองที่ตัวเองมี ประเด็นและตั้งไว้ก่อนใส่เข้าไปเห็นอะไรต้องรายงาน เช่นนั้น จะทำให้เกิดความเป็นกลางมากกว่า

2. อย่าหยุดเพียงเท่าที่ตาเราเห็นแต่ให้ทำการสืบค้น ต่อไปว่าที่มาของเรื่องนั้นเกิดอะไรขึ้น ซึ่งจะทำให้ข่าว สารเกิดความสมดุล มีมุมมองหลากหลายเพียงพอที่จะ ทำให้คนเกิดความคิดพินิจพิเคราะห์ว่าเรื่องราว นั้น โดยข้อเท็จจริงจริงๆ เป็นอย่างไรคือข้อเท็จจริง จริงๆ จะเป็นตัวบอกว่าสื่อมวลชนมีจริยธรรมหรือความเป็น กลางหรือไม่ โดยส่วนตัวแล้วสื่อทุกคนมีความคิดเห็น ส่วนตัวอยู่แล้วแต่ต้องระวังต้องแยกในสิ่งที่เป็นความ คิดส่วนตัวออกไป

ต้องฟังว่าเรื่องที่ได้รับฟังนี้มีเหตุมีผลมีที่ไปที่มา อย่างไรและถ้ายังไม่มีข้อยุติสื่อมวลชนมีหน้าที่แสวงหา ข้อเท็จจริงเหล่านั้นเพิ่มเติมเพื่อให้ข้อเท็จจริงหรือ เรื่องราวเหล่านั้นมีความชัดเจนมีหลักฐานอธิบายได้ ซึ่งจะ

เกิดประโยชน์มากกว่า เพราะสื่อมวลชนถ้ามีความคิด เห็นในประเด็นเรื่องนั้นเป็นส่วนตัวหรือตั้งประเด็น มาก่อน แล้วมองเฉพาะประเด็นนั้นประเด็นเดียวอาจ ทำให้เสียความเป็นกลางได้

สื่อมวลชนควรจัดวาระข่าวอย่างไรจึงจะเหมาะสม เพื่อแสดงความเป็นกลางและการมีจริยธรรมของสื่อ มวลชนอย่างแท้จริง การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนควร ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เพียงใด และควรมีวิธีคิดและ การนำเสนออย่างมีจิตวิญญาณของสื่อมวลชนอย่างไร นั้นต้องตั้งคำถามว่าเป้าหมายของสังคมคือ **‘ความต้องการให้บ้านเมืองสงบและมีความสันติสุขเกิดขึ้นใน สังคมใช่หรือไม่’** ถ้าคำตอบคือ **ใช่** เราต้องไม่ขยาย ความรุนแรงหรือไม่เป็นตัวที่ทำให้เกิดการขยายความ รุนแรงไม่ยั่วยุ ต้องเสนอเพื่อทำให้บ้านเมืองสงบได้หรือ ต้องทำให้ข้อเท็จจริงนั้นปรากฏ ไม่ใช่ใครอ้างอย่าง ไรแล้วก็รายงานไปต้องหาข้อมูลเป็นการถ่วงดุลข้อ มูลข่าวสารนั้นที่ไม่ใช่ นำความคิดเห็นมาเป็นตัวถ่วง ดุลแต่ต้องหาข้อเท็จจริงที่นำไปสู่ความสงบสันติได้ ซึ่งเป็นวิธีการนำเสนอ โดยไม่ได้ปฏิเสธข่าวที่เกิดขึ้น แต่สื่อมวลชนควรมีวิธีการนำเสนอเพื่อช่วยให้ลดความ รุนแรงได้อย่างไร นี่คือนโยบายที่ท้าทายและสำคัญ สำหรับการทำหน้าที่ในครั้งนี้

ทางด้านผู้ฟังซึ่งเป็นผู้รับสารก็มีบทบาทที่สำคัญไม่ ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน คือควรมีวิธีเลือกรับฟังข้อมูลข่าว สารด้วยกล่าวคือถ้าอ่านหนังสือพิมพ์ก็ต้องอ่านสัก 4-5 ฉบับฟังวิทยุก็เลือกรับฟังหลายๆ คลื่นดู ทีวี ก็เลือกรับ ชมหลาย ๆ ช่องเพื่อที่จะนำมาประมวล พินิจพิเคราะห์ ว่าข่าวข้อเท็จจริงคืออะไร ซึ่งแต่ละสื่ออาจมีประเด็น การนำเสนอที่แตกต่างกันแต่เมื่อเราได้อ่าน ดู ฟังจาก หลายแหล่งข่าวแล้ว เราอาจได้ข้อยุติในเชิงข้อเท็จจริง และนำความคิดเห็นออกไปจากข้อเท็จจริงได้ว่าข้อ เท็จจริงนั้นอยู่ตรงไหน อะไรคือความจริงหรือเราพอจะ จับต้องได้ในทางข้อเท็จจริงซึ่งอาจจะเชื่อได้แทนจะรับ ฟังเพียงสื่อเดียวแล้วรู้สึกไม่พอใจเกิดความโกรธ เกลียดชังกันขึ้น ควรฟังจากสื่อทุกสื่อเท่าที่จะทำได้ โดยไม่ยึดโยงอยู่กับสื่อใดเพียงสื่อเดียว

บ้านเมืองควรจะมีการเยียวยาหรือหาทางออกกัน ได้อย่างไร ประชาชนก็มีส่วนที่จะช่วยได้จากการรู้เท่า ทันและการเลือกรับสื่อที่ถูกต้องด้วยเช่นกัน

ดร.จิรพร วิทยาศักดิ์พันธุ์
คณาจารย์สื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

"สังคมเริ่มมีวิกฤติศรัทธาในสื่อ.....
เพราะสื่อส่วนใหญ่ไม่เปิดโอกาสให้เป็นพื้นที่ของการปะสังสรรค์ทางความคิดที่หลากหลาย
สื่อมักเป็นพื้นที่ของนักการเมืองและบุคคลที่มีชื่อเสียงเพียงน้อยนิด บางคนก็ถูกถามซ้ำ ๆ
วนเวียนไปมาจนเหมือนว่าไม่มีคนอื่นอยู่ในประเทศไทย ประชาชนคนธรรมดาไม่ค่อยมีโอกาส
พูดหรือแสดงตัวตน แต่ยิ่งสื่อปิดกั้นความคิดที่แตกต่างมากเท่าไร
สังคมยิ่งมองหาทางเลือกอื่นๆ เพื่อเปิดรับมุมมองที่ประชาชนต้องการมากขึ้นเท่านั้น
เช่น การเปิดรับโทรทัศน์ดาวเทียม เคเบิลทีวี วิทยุชุมชน และ สื่อออนไลน์ โซเชียลมีเดีย"

สื่อจึงมีใช่แค่ช่องทางทางการรายงาน
ข้อมูลข่าวสาร หรือ ข้อเท็จจริง
ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดย
ไม่มีการคัดกรอง
และการใช้วิจารณญาณ
หากเป็นเช่นนั้นสื่อก็ไม่ต่างอะไร
กับท่อระบายน้ำ.....
สื่อควรคัดกรองข้อมูลด้วยความรู้
ความเข้าใจและความเท่าทัน
ต่อสถานการณ์บ้านเมือง
อย่างแท้จริง
และใช้วิจารณญาณภายใต้กรอบ
จรรยาบรรณและจริยธรรม
วิชาชีพสื่อสารมวลชน
และที่สำคัญที่สุดคือต้องตระหนัก
ในบทบาทหน้าที่ของการสร้างสันติ
และปรองดองสุขในสังคม
สื่อต้องมีความเป็นกลาง
ไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

สื่อวิทยุและโทรทัศน์กับบทบาทหน้าที่(การนำเสนอข่าว)ในภาวะวิกฤติ
บทบาทของสื่อที่ควรจะเป็นในสถานการณ์บ้านเมืองที่วิกฤติ ?
ดร.จิรพร เป้าหมายของสื่อคือการสร้างดุลยภาพให้เกิดขึ้นในสังคม
ไม่ว่าบ้านเมืองจะอยู่ในภาวะปกติหรือมีวิกฤติ สังคมที่มีความสมดุลย่อม
จะเกิดสันติสุขซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนปรารถนาและพึงได้รับ สังคมจะ
มีดุลยภาพหมายถึงสังคมที่สมาชิกมีความเข้าใจกัน เคารพในศักดิ์ศรี
ความเป็นมนุษย์และให้เกิดวิถีซึ่งกันและกัน สังคมที่ขาดดุลยภาพจะเกิด
ลักษณะรุนแรงหรือสุดขั้ว เช่น สังคมที่รัฐใช้อำนาจเผด็จการ กดขี่ข่มเหง
ประชาชน สังคมนอนาธิปไตยที่ไร้ระเบียบกฎเกณฑ์หรือสังคมที่มีความ
เหลื่อมล้ำแตกต่างอย่างไม่เป็นธรรมระหว่างคนรวยกับคนจน เป็นต้น
สื่อ จึงควรมีบทบาทในการสร้างความเข้าใจและทำหน้าที่ต่อรอง
อำนาจและสิทธิประโยชน์ให้กับประชาชน เพื่อสร้างความเป็นธรรมและ
ความสมดุล ถ้าสื่อไม่ทำหน้าที่สังคมก็จะเกิดวิกฤติ และวิกฤติจะทวีความ
รุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ
ในช่วงที่สถานการณ์บ้านเมืองมีวิกฤติ เนื่องจากความขัดแย้งทาง
ความคิดที่รุนแรงจนแผ่ขยายไปในวงกว้าง สื่อควรมีบทบาทในการ
คลี่คลายความขัดแย้งเพื่อนำความสงบสุขมาสู่สังคม สื่อจึงควรเป็นพื้นที่
สำหรับการแลกเปลี่ยนทัศนคติที่แตกต่างอย่างเป็นเหตุเป็นผล อันจะนำไป
สู่ความเข้าใจและการยอมรับความแตกต่างอย่างมีสติด้วยความอดทน

สื่อที่ก่อกำเนิดใหม่.....

ยังขาดความเป็นมืออาชีพ
 ในการผลิตรายการทั้งรูปแบบ
 และลีลาการนำเสนอ
 ในขณะที่สังคมคาดหวังคุณภาพ
 ที่สูงเทียบเท่าสื่อกระแสหลัก
 จึงประเมินว่าสื่อขาดคุณภาพ
 และไม่เชื่อถือ
 อย่างไม่ก็ด้.....
 ในกรณีวิทยุชุมชน
 เพื่อประโยชน์ชุมชนที่แท้จริงนั้น
 สังคมอาจต้องเรียนรู้ว่า
 เนื้อหาสาระมีความสำคัญ
 มากกว่ารูปแบบลีลา....

อดกลั้น ทั้งนี้การหาทางออกร่วมกันของผู้ขัดแย้งต้องคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ มิใช่การต่อรองผลประโยชน์ของผู้ขัดแย้ง สื่อจึงมิใช่แค่ช่องทางในการรายงานข้อมูลข่าวสาร หรือข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่มี การคัดกรองและการใช้วิจารณญาณ หากเป็นเช่นนั้นสื่อก็ไม่ต่างอะไรกับท่อระบายน้ำ สื่อควรคัดกรองข้อมูลด้วยความรู้ ความเข้าใจและความเท่าทันต่อสถานการณ์บ้านเมืองอย่างแท้จริง และใช้ วิจารณญาณภายใต้กรอบจรรยาบรรณและจริยธรรมวิชาชีพสื่อสารมวลชน และที่สำคัญที่สุดคือต้องตระหนักในบทบาทหน้าที่ของการสร้างสันติ และประโยชน์สุขในสังคม สื่อต้องมีความเป็นกลาง ไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เพราะในความขัดแย้งต่างฝ่ายต่างย่อมคิดว่าตนมีเหตุผล ทั้งสิ้น สื่อควรเสนอข้อเท็จจริงที่รอบด้านไม่เียงเลือกเสนอเฉพาะสิ่งที่ตนเองเห็นด้วย สื่อควรเป็นผู้คลี่คลายข้อขัดแย้ง ไม่ใช่ผู้จุดชนวน จึงควร หลีกเลี่ยงการใช้ถ้อยคำภาษาหรือนำเสนอภาพที่ก่อให้เกิดความเกลียดชัง นอกจากนี้ สื่อไม่ควรตัดสินชี้ถูกผิดในลักษณะประณามเหยียด ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจนเกิดความแตกแยกที่ไม่สามารถประสานกันได้ สื่อควร นำเสนอความเห็นอื่นๆ ของคนส่วนใหญ่ในสังคมเพื่อเป็นทางเลือกและเป็น ทางออกของความขัดแย้ง

ช่วงวิกฤติที่ผ่านมา สื่อที่ท่านคิดว่าผู้บริหารที่กำกับดูแลสื่ออยู่นั้นมีบทบาท ละได้ทำอะไรบ้าง ?

ดร.จิรพร : ขอทำความเข้าใจว่าผู้บริหารในที่นี้ คือผู้บริหารประเทศ และผู้บริหารกำกับดูแลด้านสื่อ เนื่องจากสื่อที่ผู้บริหารประเทศกำกับดูแลอยู่นั้นมีสถานภาพเป็นเครื่องมือของรัฐ บทบาทหลักจึงทำหน้าที่สะท้อน ความเห็นของรัฐบาลเหมือนเช่นในอดีตที่ผ่านมาทุกยุคทุกสมัย เมื่อ รัฐบาลเปลี่ยนขั้ว ทิศทางการนำเสนอข่าวสารก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย จึงทำให้มองได้ว่าสื่อในกำกับของรัฐ มีหน้าที่หลักคือปกป้องรัฐและโจมตี ฝ่ายตรงข้ามขาดจุดยืนเชิงวิชาชีพ คือไม่ได้มุ่งแสวงหาความจริงแม้รัฐ อาจเข้าใจว่ากำลังพยายามทำความจริงให้ปรากฏ โดยพยายามนำเสนอ ข้อมูลอีกด้านหนึ่ง แต่สิ่งที่รับรู้โดยทั่วไปคือว่าสื่อของรัฐเป็นพื้นที่ของคน ที่คิดคล้ายกับรัฐ การเชิญวิทยากรมาให้ความเห็นจึงจำกัดอยู่ในวงของผู้ที่ คิดเหมือนๆ กันทำให้ฝ่ายตรงข้ามรู้สึกจนมุมกลายเป็นปฏิบัติกันและกันไป ทหาช่องทางในการสื่อสารอื่นๆ เพื่อตอบโต้ในเชิงปฏิบัติกันเช่นกัน สื่อใน ลักษณะเช่นนี้จึงไม่สามารถแสวงหาทางออกร่วมกันได้มีแต่จะขยาย ความแตกต่างจนกลายเป็นความแตกหัก

วิกฤติศรัทธาในสื่อ ประชาชนสังคมเสื่อมศรัทธาเชื่อถือและยอมรับสื่อน้อยลงเพราะอะไร?เพราะสื่อขาดความเป็นมืออาชีพหรือไม่เพราะสื่อบางสื่อขาดจริยธรรมใช้หรือเปล่า? ทางออกควรเป็นอย่างไร?

ดร.จิรพร : คิดว่าวิกฤติศรัทธาในสื่อ มีสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการด้วยกัน คือ

1.สภาวะสับสนของสื่อ เนื่องจากขาดองค์หรือสละมาทำหน้าที่กำกับดูแลและจัดสรรคลื่น ความถี่ วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ รัฐธรรมนูญ 2540 และ 2550 ได้รองรับแนวคิดการปฏิรูปโครงสร้างการเป็นเจ้าของสื่อวิทยุและโทรทัศน์ เพื่อให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนสามารถเป็นเจ้าของคลื่นวิทยุและคลื่นโทรทัศน์ได้อย่างเท่าเทียมกันเพื่อให้บริการสาธารณะ บริการธุรกิจ และบริการชุมชน ตามลำดับ แต่ช่วงสุญญากาศที่ยังไม่มีองค์หรือสละขึ้นมากำกับดูแลและออกใบอนุญาตตามกฎหมายนั้น ได้เกิดสถานีวิทยุและโทรทัศน์ขึ้นมามากมาย แม้จำนวนหนึ่งจะมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างแท้จริง แต่อีกมากมายที่ก่อตั้งขึ้นด้วยเป้าหมายทางการเมือง และทางธุรกิจ สื่อวิทยุโทรทัศน์ จึงกลายเป็นเครื่องมือโฆษณาความคิดทางการเมือง และโจมตีผู้ที่คิดแตกต่าง นักการเมืองท้องถิ่นบางแห่งตั้งสถานีวิทยุขึ้นมาเป็นแหล่งหารายได้ทางธุรกิจ และหาเสียงช่วงเลือกตั้งข้อมูลข่าวสารส่วนใหญ่จึงเป็นข้อมูลข่าวสารเพื่อประโยชน์เฉพาะตน ไม่ใช่เพื่อสาธารณะ ด้วยภาวะสับสนเช่นนี้ สังคมจึงเกิดความรู้สึกไม่ยอมรับและไม่เชื่อถือ

2. สื่อจำนวนหนึ่งขาดความเป็นมืออาชีพ สื่อที่เกิดขึ้นใหม่ ยังขาดความเป็นมืออาชีพในการผลิตรายการทั้งรูปแบบและลีลาการนำเสนอ ในขณะที่สังคมขาดหวังคุณภาพที่สูงเทียบเท่าสื่อกระแสหลัก จึงประเมินว่าสื่อขาดคุณภาพและไม่เชื่อถือ อย่างไรก็ตามในกรณีวิทยุชุมชนเพื่อประโยชน์ชุมชนที่แท้จริงนั้น สังคมอาจต้องเรียนรู้ว่าเนื้อหาสาระมีความสำคัญมากกว่ารูปแบบลีลา

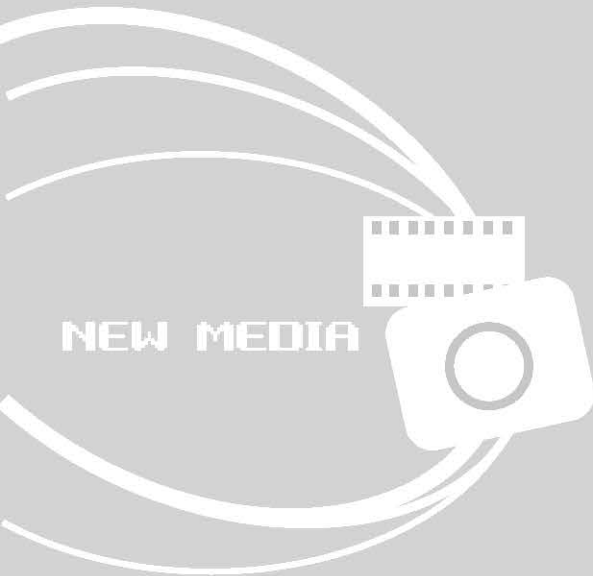
3. สื่ออีกจำนวนหนึ่งขาดจริยธรรมวิชาชีพ สื่อมักสะท้อนความเห็นของเจ้าของสื่อ ทั้งสื่อของรัฐและของเอกชนสื่อมวลชนที่คิดแตกต่างจากเจ้าของหรือผู้อุปถัมภ์มักถูกไล่ออกหรือถูกกดดันให้ลาออก สังคมจึงมองว่าการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อยึดโยงอยู่กับผลประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง ความเชื่อถือศรัทธาจึงลดลง

โดยภาพรวมคือ วิกฤติศรัทธาในระบบการบริหารงานของรัฐที่ขาดทิศทางและหมักหมมปัญหาโดยไม่แก้ไข ทางออก คือ

1.ต้องเร่งรัดการปฏิรูปโครงสร้างการเป็นเจ้าของสื่อ และเร่งรัดการจัดตั้งองค์หรือสละเพื่อกำกับดูแลการจัดสรรคลื่น ความถี่วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์อย่างโปร่งใสและเป็นธรรม ตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปสื่อ

2.องค์กรวิชาชีพสื่อต้องร่วมกันกำหนดกติกาในการทำงานตามจรรยาบรรณ และจริยธรรมวิชาชีพ

องค์กรวิชาชีพสื่อ ตัวสื่อ ควรจะวางบทบาทหน้าที่อย่างไร ในภาวะวิกฤติต่างๆ และจะอยู่กับภาวะวิกฤติทางการเมืองและการแตกแยกของสังคมได้อย่างไร?

ดร.จิรพร : หนึ่ง สื่อและองค์กรวิชาชีพสื่อต้องวางตัวเป็นกลาง นำเสนอข้อมูลความคิดเห็นของทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนเป็นเป้าหมาย

สอง สื่อต้องปรับตัวและให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น สื่อไม่ใช่เรื่องเฉพาะของคนในวงจำกัดอีกต่อไป แต่ต้องรับฟังเสียงสะท้อนความต้องการของสังคม

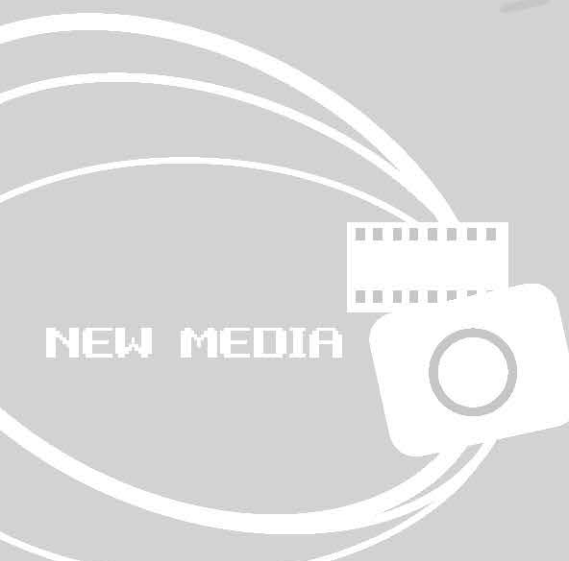
สาม สื่อต้องทำการบ้านมากขึ้นในการตรวจสอบข้อมูลและสืบค้นข้อเท็จจริง สื่อควรเสนอข่าวเจาะลึกเชิงประเด็นมากขึ้นมีลักษณะเชิงรุก เพื่อให้สังคมช่วยกันขบคิดหาทางออกมากกว่าการรายงานแต่ข้อเท็จจริงหรือการเล่าข่าว เพราะไม่สามารถหาข้อสรุปได้

วิกฤติในสื่อ เพราะสื่อถูกใช้เพื่อเป็นช่องทางในการขับเคลื่อนทางการเมืองของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง...สื่อจะก้าวพ้นบทบาทที่ไม่พึงประสงค์นี้ไปได้อย่างไร?

ดร.จิรพร : วิกฤติที่สำคัญของสื่อ คือ สื่อกลายเป็นทรัพย์สินที่ถูกกำหนดบทบาทโดยผู้ครอบครอง สื่อมักถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อแสวงหากำไร และเพื่อประโยชน์ทางการเมือง สื่อส่วนหนึ่งจึงไม่ตระหนักถึงบทบาทของการเป็นผู้สร้างความเข้าใจ สร้างความสมดุลและสร้างสันติในสังคมสื่อต้องไม่ยอมตกเป็นเครื่องมือทางการเมืองของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง สื่อจึงต้องมีจรรยาบรรณและจริยธรรมวิชาชีพ เจกเช่นอาชีพสำคัญอื่นๆ เพื่อให้สื่อมีกรอบในการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ถูกใช้ไปในทางที่ไม่เหมาะสม ในขณะที่หมอมะเยียวาคคนใช้ สื่อต้องเยียวาสังคม

สื่อวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ที่ได้รับการยอมรับจากสังคมมาอย่างยาวนานว่าเป็นสื่อหลัก แต่จากสถานการณ์ที่ผ่านมาสื่อหลักเหล่านั้นกำลังถูกผู้รับสารตรวจสอบและปฏิเสธ โดยหันไปหาสื่อที่ได้ชื่อว่า เป็นสื่อรอง อาทิ โทรทัศน์ดาวเทียม/ เคเบิลทีวี / วิทยุชุมชน และ โซเชียล มีเดีย แทน เป็นเพราะอะไร? ถ้าสื่อที่ได้ชื่อว่าสื่อหลักจะยืนหยัดสถานการณ์เป็นสื่อหลักให้ได้ต่อไป องค์กรสื่อและตัวสื่อจะต้องทำอย่างไร ?

ดร.จิรพร : อย่างที่ได้อธิบายไปแล้วบางส่วนคือสังคมเริ่มมีวิกฤติศรัทธาในสื่อเพราะสื่อส่วนใหญ่ไม่เปิดโอกาสให้เป็นพื้นที่ของการปะทะสังสรรค์ทางความคิดที่หลากหลาย สื่อมักเป็นพื้นที่ของนักการเมืองและบุคคลที่มีชื่อเสียงเพียงน้อยนิด บางคนก็ถูกถามซ้ำๆ วนเวียนไปมา จนเหมือนว่าไม่มีคนอื่นอยู่ในประเทศไทย ประชาชนคนธรรมดาไม่ค่อยมีโอกาสพูดหรือแสดงตัวตน แต่ยิ่งสื่อปิดกั้นความคิดที่แตกต่างมากเท่าไรสังคมยิ่งมองหาทางเลือกอื่นๆ เพื่อเปิดรับมุมมองที่ประชาชนต้องการมากขึ้นเท่านั้น เช่น การเปิดรับโทรทัศน์ดาวเทียม เคเบิลทีวี วิทยุชุมชน และสังคมออนไลน์ (โซเชียล มีเดีย)

สื่อเหล่านี้มีความใกล้ชิดกับผู้รับ พูดเรื่องใกล้ตัวทำให้เกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันเป็นเจ้าของร่วมกัน โดยเฉพาะเว็บไซต์คอมพิวเตอร์ไม่ว่าจะเป็น หมายสแปด เฟสบุ๊ค หรือยูทูป ที่ปัจเจกสามารถแสดงตัวตนแสวงหาอัตลักษณ์ และสร้างกลุ่มก้อนระหว่างคนที่คิดคล้ายคลึงกันได้อย่างอิสระ

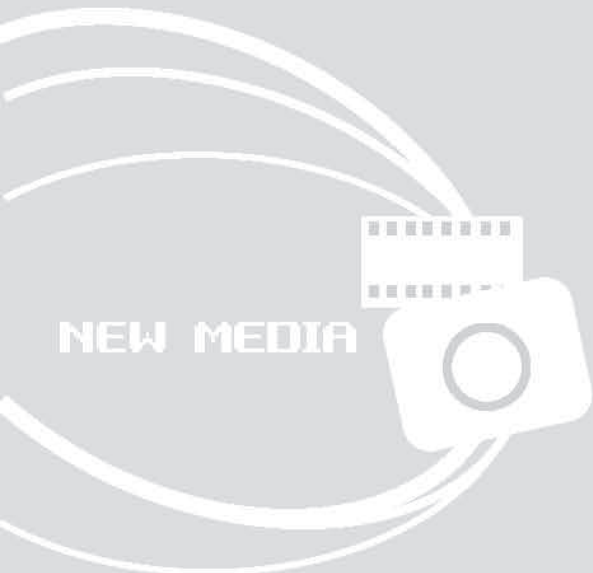
เมื่อ โซเชียลมีเดีย เขย่าข้อต่อหลัก - บทบาทของสื่อ โซเชียลมีเดีย ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและการขับเคลื่อน ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ความน่าเชื่อถือของข่าวจากโซเชียลมีเดีย วิกฤตการณ์ในสื่อที่ได้ชื่อว่าเป็นสื่อหลัก เพราะกำลังกลายเป็นสื่อรอง...เพราะประชาชนเลือกที่จะใช้สื่อจากโซเชียลมีเดีย เน็ตเวิร์ก มากขึ้น..สื่อหลักจะเตรียมรับมือกับวิกฤตที่กำลังเกิดขึ้นได้อย่างไร? แล้ว โซเชียล มีเดีย จะมาแทนสื่อเดิม (วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์) ได้จริงหรือไม่?

ดร.จิรพร : ไม่ได้ว่าโซเชียลมีเดีย จะมาแทนสื่อเดิมได้หรือไม่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าสื่อจะสามารถปรับตัวได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งไม่ใช่การปรับตัวไปทำหน้าที่เหมือน โซเชียลมีเดีย แต่ต้องปรับตัวให้เห็นว่าสามารถปฏิบัติการหลักได้ดีโดยเฉพาะการทำหน้าที่เป็น "ศูนย์กลางบ้าน" การแบ่งปัน ทุกข์สุข การปกป้องผลประโยชน์ และการต่อรองอำนาจให้ประชาชน

ทำไมต้องปฏิรูปสื่อ? และ ทำไมสื่อต้องปฏิรูปตัวเอง?

ดร.จิรพร : ที่ต้องปฏิรูปสื่อเพราะสื่อมีพลังทั้งเชิงบวกและเชิงลบ สื่อสามารถเป็นทั้งครูผู้เผยแพร่ความรู้ หล่อหลอมอุดมการณ์ และเป็นหมอยาวิเศษ ในทางตรงกันข้ามสื่อสามารถโฆษณาชวนเชื่อครอบงำ อุดมการณ์ และทำร้ายสังคมให้หลงติดกับวัฒนธรรมบริโภคนิยม ฯลฯ สื่อจึงควรมีการกำกับดูแลให้อยู่ในกติกาของจริยธรรมวิชาชีพ

การปฏิรูปควรต้องปฏิรูปทั้งเชิงการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมเพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถเป็นเจ้าของสื่อได้ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ให้คนรวยและคนจนมีโอกาสเข้าถึงสื่อคุณภาพได้อย่างเท่าเทียมกัน ให้คนทั้งในกรุงเทพฯ และคนชายขอบมีโอกาสเรียนรู้ เข้าใจและเคารพในวัฒนธรรมของตนเอง และของผู้อื่นสื่อต้องปฏิรูปตนเองเพื่อเรียกความเชื่อถือและศรัทธากลับมา สื่อต้องเป็นมากกว่าองค์กรค้าข่าว แต่สื่อต้องพิสูจน์ให้เห็นว่ามีจริยธรรมวิชาชีพในกระบวนการแสวงหาความจริงอย่างน่าเชื่อถือ และที่สำคัญเป้าหมายของสื่อไม่ใช่แค่ทำกำไร (แม้ว่าการทำธุรกิจจำเป็นต้องมีกำไร) แต่เป็นการดูแลทุกข์สุขของประชาชน เพื่อสันติสุขของสังคม

รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์

นักวิชาการอิสระด้านสื่อสารมวลชน
อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

“วิกฤตสื่อคราวนี้เป็นวิกฤตของใคร? ตอบว่าเป็นวิกฤตของสื่อหลัก
เพราะสื่อหลักได้เปิดช่องว่างในการนำเสนอข่าวสารไว้เต็มไปหมด
เพราะฉนั้นสื่อหลักจะต้องยอมมองตัวเองเสกมทอนถึงบทบาทหน้าที่
พันธกิจจากการถูกทวงถามความเป็นมืออาชีพ ปราศจากอคติ
การทำงานอย่างอิสระ มีสิทธิเสรีภาพและรักษาความจริง
การทวงถามของผู้รับสื่อจากสื่อหมายความว่าผู้รับสื่อต้องการทั้งสื่อ
การเมืองและสื่อมืออาชีพเพื่อนำข่าวสารข้อมูลจากทุกฝ่ายไปคิด
ซึ่งนำหนัก ไตร่ตรอง และ วิจัยวิจัย
ไม่ใช่เพราะประชาชนไม่ยอมรับ ไม่รักสื่อหลัก
แต่เพราะเขาผิดหวังจากสื่อหลักแม้กระทั่งเช่นเช่นกลางที่เขาเลือก โขชัยชัย
เพราะว่าสื่อหลักไม่ถูกใจ ทุกคนไปหาของไทย
มันคืออนาสื่อหลักต้องปรับปรุงตัว”

เกิดอะไรขึ้นระหว่างสื่อกับสังคมและประชาชนในวิกฤตด้านการเมืองที่ผ่านมา
รศ.ดร.อุบลรัตน์ : ประการแรกสื่อในภาวะวิกฤตคงเป็นเรื่องที่เป็นคำถามของ
สังคม ประเด็นจะอยู่ที่ความไว้วางใจของประชาชน ซึ่งต้องรับข้อมูลข่าวสาร
ทุกวัน พอในช่วงมีวิกฤตการณ์ทางการเมืองประชาชนต้องพึ่งสื่อสูงขึ้นไป
สำรวจต่างๆ ก็สะท้อนว่าประชาชนรับสื่อเพิ่มขึ้น และติดตามใกล้ชิดคิดว่า
เป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หรือแม้แต่อินเทอร์เน็ต พบว่าประชาชน
ติดตามข่าวสารมากขึ้น สะท้อนว่าสื่อเป็นหัวใจสำคัญในช่วงเวลาที่มีวิกฤต
เพราะคนอยากรู้ว่าเกิดอะไรขึ้น และจะคลี่คลายอย่างไร เขาก็มีส่วนร่วม
อย่างไร ผลกระทบอย่างไรบ้าง

ประการที่สองนอกจากจะมีการติดตามสื่อเพิ่มขึ้นแล้ว ยังมีความคาดหวังต่อสื่อเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย จากธรรมชาติคาดหวังว่าสื่อจะให้ข่าวสารหรือรายงานเหตุการณ์รายงานความจริง วิเคราะห์เจาะลึก แล้วยังคาดหมายเพิ่มว่าต้องตีความต้องอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นให้ทราบด้วย แล้วพอคำอธิบายหรือการตีความอาจจะไม่รอบด้าน ไม่ตอบคำถามในใจของผู้รับก็เกิดความคับข้องใจความอยากรู้สะสมว่ามันจะออกทางไหนหรือผลกระทบที่จับต้องได้ เช่น กระทบทางด้าน เศรษฐกิจการประกอบอาชีพสูญเสียความมั่นคงในชีวิตประจำวันไปทั้งรายเล็ก ๆ ที่ถูกผลกระทบไปจนถึงพ่อค้ารายใหญ่

เพราะฉะนั้นสองประการนี้ในยามวิกฤติคนต้องการสรุปได้คือเรื่องของข้อเท็จจริงและความจริง และการอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นให้กระจ่าง

ส่วนสิ่งที่เรียกว่าวิกฤตินั้นถามว่า วิกฤติของใคร? สิ่งที่ต้องอธิบายมา มองว่าเป็นวิกฤติของผู้รับ แน่นนอนที่สุดมันสำคัญกับสื่อเพราะว่าสื่อมีพันธกิจกับผู้รับของตัวเองมีหน้าที่อยู่ได้เพราะว่าทำหน้าที่อันสำคัญนี้ให้กับสังคม ที่ผ่านมามองย้อนได้ว่าเป็นวิกฤติของสื่อเอง เพราะว่าทำหน้าที่ได้ไม่เต็มที่ตกอยู่ในภาวะถูกกดดันถูกคาดหวัง มีอันตรายจากการทำงานภาคสนาม เกิดแรงกดดันทางการเมืองก็เป็นวิกฤติของสถาบันสื่อเองด้วย เป็นวิกฤติทางการเมืองที่สื่อจะยืนยันตรงไหนในสภาวะการเผชิญหน้าทางการเมือง และนำมาสู่ผลงานของสื่อที่แต่ละฝ่ายคาดหวังตัวองค์กรสื่อเองตัวนักสื่อสารมวลชนที่อยู่ในวิชาชีพที่อยู่องค์กรเหล่านั้น ประชาชนคนรับ ฝ่ายการเมืองที่อยากจะให้สื่อทำงานให้ตัว ต่างฝ่ายต่างมอง และคาดหวังแตกต่างกันไป อันนี้คงไม่มีใครตอบได้ว่าเวลาวิกฤติสื่อต้องทำตัวอย่างไร ไม่มีใครจะตอบได้ เพราะตอนนี้ต้องถือว่าสังคมมันกว้างใหญ่ไพศาล มีคนมีส่วนร่วมเยอะทุกคนมีส่วนสร้างสรรค์ให้กับการทำให้สื่ออยู่อย่างมีศักดิ์ศรีเป็นที่ยอมรับในยามวิกฤติ

ดังนั้นปัญหาของสื่อในช่วงที่ผ่านมาต้องถามว่าสื่อสามารถเป็นตัวของตัวเองหรือไม่? ถ้าหากว่าไม่สามารถเป็นตัวของตัวเองได้หมายความว่า ทำงานอย่างอิสระไม่ได้ ทำงานอย่างมืออาชีพไม่ได้ทำงานตามจรรยาบรรณไม่ได้ เมื่อสิ่งเหล่านี้ติดลบ คุณค่าของผลงานจะถูกตั้งคำถามเรื่อย ๆ เกิดคำถามว่าข้อมูลข่าวสารความจริง คนอ่าน คนดู คนฟังเขาจะหาได้จากที่ไหนเขาเลยไปหาเอาเองทำเอาเองไปสื่อสารไปตั้งวงกันเองซึ่งปัจจุบันสามารถทำได้ หลายรูปแบบด้วยกันการนำเสนอข่าวสารเฉพาะกลุ่มทางการเมือง มีการจับกลุ่ม พูดคุย วิเคราะห์ เฉพาะกลุ่มก็เป็นโอกาสของคนที่ต้องการจะฟังอยากจะทำเหตุการณ์ทางการเมือง และเมื่อมีการชุมนุม มีการปราศรัยก็ไปเอง ซึ่งถ้าทายองค์กรสื่อ จึงเกิดความรู้สึกว่าข่าวสารไม่จำเป็นต้องผ่านองค์กรสื่อช่องทางเดียว แต่มีช่องทางคู่ขนานเกิดขึ้นมากมายเป็นประโยชน์สำหรับผู้รับ ใครเข้าถึงสื่อช่องทางไหนก็เลือกรับสื่อจากช่องทางนั้น

ในอดีตจะมีข้อจำกัดในลักษณะของการผูกขาด แต่ปัจจุบันช่องทางการเข้าถึงสื่อที่หลากหลายไม่มีใครเข้าไม่ถึงสื่อ ถ้าใครเข้าไม่ถึงสื่อประเภทใดประเภทหนึ่งจะทำให้ตกขบวนเรื่องข้อมูลข่าวสาร แต่คราวนี้มีหลายรูปแบบตั้งแต่ออกไปฟังคำปราศรัยเอง หรือ เอามาถ่ายทอดทางอินเทอร์เน็ตไม่ว่าจะเป็น เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก

ทวิตเตอร์ โซเชียลมีเดียสารพัดรูปแบบ ดูเหมือนว่าสื่อกระแสหลักมีทั้งคู่แข่งมีทั้งมีข้อมูลข่าวสารที่แตกต่าง ถ้าสื่อกระแสหลักรายงานเรื่องหนึ่ง สื่ออื่นๆที่เข้ามาใหม่ก็ขยับประเด็นอื่นขึ้นมา เพราะแต่ละคนมีความสนใจหรือหยิบประเด็นมาไฮไลต์ต่างกัน คนรับสื่อก็อาจจะมองว่าเป็นกำไร แต่คนที่รับได้ไม่ก็ช่องทางเขาจะมองว่าเขาขาดทุน ไม่ได้แถมมู่อื่นที่หลากหลายอาจจะเข้าข้อจำกัด

คนต่างจังหวัดก็มีโอกาสใหม่เหมือนกัน คือ **วิทยุชุมชน โทรทัศน์ดาวเทียม** ซึ่งเป็นฝ่ายที่ตั้งคำถามกับรัฐบาล กับประชาชนส่วนกลางที่เคยชินกับข้อมูลจนล้น แต่ไม่เคยสนใจคนที่เขาขาดข้อมูลข่าวสารในชีวิตมาเป็น 10 ปี วันหนึ่งเขา ก็ได้รับข้อมูลข่าวสารในฐานะที่ใกล้เคียงกับคนที่สถานะสูงกว่า มีโอกาสดีกว่าอยู่ใกล้ข้อมูลข่าวสารกว่า เพราะฉะนั้นเขาจึงเริ่มมีโอกาสหยิบข้อมูลข่าวสารนั้นมาคิดมาไตร่ตรองมาได้แย่งที่จริงสังคมมีความเคลื่อนไหวทางการเมืองที่มีกระแสแรง แต่เป็นกระแสที่ไม่ได้ยอมซึ่งกันและกันเป็นกระแสที่ต่างคนต่างมอง และบอกว่าขอฉันพูดแบบนี้ได้หรือไม่คิดแบบนี้ได้ไหม เป็นการปะทะกันทางความคิดซึ่งมันไม่ได้ใหม่ทั้งหมดแต่มันมาเป็นท้วงๆ ในประวัติศาสตร์สังคมการเมืองไทย เมื่อมันมีสภาพเป็นอย่างนี้ คนที่เขาชินกับการสั่งการจัดการจากระดับบน เขาจะรู้สึกว่าเขาไม่มีคำถามมีการสื่อสารที่ทำลายสถาบันหลักๆ เยอะจริงไม่เคยเจอ

ในสมัย 14 ตุลา นิสิต นักศึกษาเขาไปออกหนังสือพิมพ์และมีคำถามกับนักการเมืองทุกวัน มันทำลายเขาตรวจสอบของเขาทุกวันส่วนใหญ่รู้สึกหงุดหงิด จึงเขียนตอบโต้ คนที่น่าจะหงุดหงิดที่สุดคือ **อาจารย์ศีกฤทธิ ปราโมทย์** และเขียนตอบโต้แรงๆ ว่านักศึกษาเป็นเด็ก คบเด็กสร้างบ้านมาถามอะไรมาตรวจสอบอะไรผู้ใหญ่

เวลามันเกิดวิกฤติอย่างที่ถามว่า **เป็นวิกฤติของใคร วิกฤติของผู้ที่อยู่ในอำนาจ** กระมัง เวลาเจออำนาจใหม่ๆ หรือคนที่ตั้งคำถามกับอำนาจเดิมๆ นั้นผู้ที่ครองอำนาจอยู่มักตอบโต้ มักแก้ต่างหาความชอบธรรมให้กับอำนาจของตนให้ได้ และคราวนี้โจทย์ใหม่ที่เข้ามาคือบรรดาสื่อหน้าใหม่ที่ตาหน้าเข้ามานับไม่ถ้วน โซเชียลมีเดีย คนในสังคมเมืองเห็นชัด คนที่เล่นอินเทอร์เน็ตในโลกไซเบอร์เห็นชัด นักการเมืองรู้สึกดีใจ โดยเฉพาะรัฐบาลที่โซเชี่ยลมีเดีย มาสนับสนุนอย่างออกหน้าออกตามีความสุขมากที่มีหน่วยหนุนหนุนใหม่ อย่างนี้เป็นต้น

ถ้าเป็นสื่ออื่นๆ อีกเห็นชัดเหมือนกัน แต่ว่าไม่ได้สร้างความยอมรับเลยไม่ว่าจะเป็นฝ่ายรัฐบาลฝ่ายการเมืองที่อยู่ในอำนาจหรือว่าสังคมที่เป็นชนชั้นกลาง ชนชั้นนำ คือ วิทยุชุมชน เคเบิลทีวี ทีวีดาวเทียม ซึ่งสื่อใหม่พวกนี้ไม่ได้มีลักษณะหงอๆ เชื่องๆ เหมือนเดิม แต่เป็นแบบโหวกเหวกทำลายใช้ภาษาที่ฟังดูไม่คุ้นส่วนมากเป็นสื่อการเมืองเป็นสื่อที่ชัดเจนว่ามาเพื่อทำงานทางด้านการเมือง คือไม่ได้มีพันธกิจในลักษณะของวิชาชีพที่ทำงานสื่อสารอย่างเป็นสื่อวิชาชีพ

ถามว่าแล้วไม่ได้เป็นมืออาชีพอย่างนั้นหรือ จำนวนมากก็เป็นมืออาชีพเป็นคนใหม่ที่กำลังก้าวเข้ามาเป็นมืออาชีพ คือมีความรู้ความสามารถอยู่ แต่ว่าหน้าที่หลักคือเป็นสื่อที่อยู่กับกลุ่มการเมืองอันนี้คือสภาพที่เป็นอยู่ แต่โดยรวมแล้วที่ต่างฝ่ายต่างตั้งคำถามกับอีกฝ่ายหนึ่ง เพราะว่าแต่ทุกคนอยู่ในสภาวะทำงานเป็นกลุ่มการ

เมืองไม่ว่าจะเป็นกลุ่มใหญ่กลุ่มเล็ก กลุ่มใหม่ ฝ่ายรัฐบาล กลุ่มต่อต้านรัฐบาล กลุ่มนอกระบบ มาใหม่ เป็นตัวช่วยของแต่ละฝ่าย ทุกคนไปทำงานในเชิงสื่อการเมืองกันหมด ซึ่งมีประวัติศาสตร์มาตั้งแต่ก่อน 2475 วิฤกเกิดมาเป็นส่วนหนึ่งของระบบอำนาจเก่าพอ 2475 เปลี่ยนแปลงการปกครอง วิฤกโทรทัศน์เป็น เครื่องมือสำหรับเผยแพร่การทำงานของรัฐบาล เพราะฉะนั้นบทบาทสื่อวิฤกโทรทัศน์และการเมืองจึงเดินคู่กันมาตลอดและฝ่ายที่มีโอกาสถือครองส่วนนี้ คือ ฝ่ายรัฐบาลในแต่ละช่วงเวลาแต่รัฐบาลในแต่ละช่วงเวลานั้นเป็นรัฐบาลแบบไหน ต้องกลับไปวิเคราะห์รัฐบาลที่บอกว่าส่งเสริมประชาธิปไตยมีอุดมการณ์ประชาธิปไตย หรือเป็นรัฐบาลทหารหลัง 2500 เป็นอำนาจนิยมเป็นเผด็จการทหารถึง 2516 เขาใช้เพื่อเผยแพร่อุดมการณ์อำนาจนิยม

หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 จึงมีการเรียกร้องให้มีการปฏิรูปสื่อขึ้นเป็นครั้งแรก

ต่อมาหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 มีเสียงเรียกร้องให้มีการปฏิรูปสื่อเป็นครั้งที่ 2-3 ส่วนครั้งแรกหลัง 14 ตุลา การเรียกร้องให้มีการปฏิรูปสื่อก็ไม่ได้เกิดความเปลี่ยนแปลงอะไรมากมาย เพราะว่าสื่อประเภทวิฤกโทรทัศน์ที่เคยเป็นเครื่องมือโฆษณาชวนเชื่อของระบบอำนาจนิยมนั้นให้เขาขยับตัวเปลี่ยนไม่ได้เลย พอมา 2535 พลั้สังคมมีมากขึ้น จึงสามารถขยับตัวได้หน่อยหนึ่งเพราะกบว. ถูกเปลี่ยนเป็นกทข. มีการยกเลิกการเซ็นเซอร์บางระดับ คือรัฐไม่ทำหน้าที่เซ็นเซอร์เอง แต่ยกให้สถานีเซนต์เซอร์เนื้อหาต่างๆ ในทางวิฤกโทรทัศน์มีสถานีโทรทัศน์ช่องใหม่จัดตั้งขึ้นในปี 39 คือ ITV เพราะว่าไปเรือของเก่าไม่ได้ บางทีเจ้าของเดิมจะเป็นกองทัพรัฐบาลกับช่อง ๑๑ เป็นผู้รับสัมปทานเก่าไม่มีใครขยับ และอำนาจที่จะขยับก็ขยับไม่ได้ ดังนั้นมีคลื่นเหลืออยู่หน่อยหนึ่งก็เอามาทำ ต้องไปขึ้นระบบใหม่เป็น UHF เพราะฉะนั้นจะเห็นว่าในแต่ละช่วงตลอดเวลามันมีความเป็นการเมืองอยู่ แต่ตอนนี้มันเหมือนมีเดทล็อกคือมันคานกันไปคานกันมา แล้วมันไม่ขยับแล้ว คล้ายดุลอำนาจมันประมาณซึ่งกันและกัน ต่างฝ่ายต่างก็มีกำลังพอๆ กัน

สื่อกระแสหลักที่เป็นเจ้าของเดิมจะได้เปรียบ เพราะว่าครอบคลุมาได้ทั่วถึง มีความเคยชินของผู้รับอยู่ 30 - 40 ปี การเข้าถึงได้ง่ายแต่ขณะเดียวกันด้วยเหตุที่ประชาชนแสวงหาข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ กระทั่งหรือร้นต้องการรู้ว่าตัวเองจะถูกกระทบอะไรบ้าง เพราะฉะนั้นสื่อใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นมาเขาพยายามเรียนรู้ว่าจะเข้าถึงอย่างไร ต้องเสียเงินรับเคเบิลทีวี ยอมเสียเงิน ตั้งแต่ 300 ไปถึงระดับใหญ่ข้อมูลเท่าที่ทราบช่องที่เป็นหนึ่ง คือช่องรายงานข่าวท้องถิ่น ทุกคนรู้จักว่าสื่อกระแสหลักไม่ตอบโจทย์เพราะว่าถ้าเขาอยู่ชลบุรี จังหวัดตาก จังหวัดต่างๆ ทีวีไม่เห็นมีข่าวเกี่ยวกับจังหวัดหรือจังหวัดใกล้เคียง ทั้งที่เหตุการณ์เกิดขึ้นมากมายทุกวัน ไม่เห็นไม่สามารถมีพื้นที่ให้ ดังนั้นสื่อใหม่ที่เข้ามาเรียกว่าอยู่ในช่องว่างอย่างพอดีตอบโจทย์ได้

ช่องที่ฮิตที่สุด เป็นช่องที่ถ่ายทอดเรื่องราวการประชุมทางการเมือง ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา เมื่อปี 49 คือช่อง ASTV ขยายงานไม่ไหวคิดว่าบริษัทใหญ่เล็กสามารถก็สามารถขยายงานได้น่าจะทำวิจัยว่าตลาด รายรับตรงนี้มันสะท้อนซึ่งกันและกันว่า

▶
ไม่ใช่ไม่รักสื่อหลัก.....
แต่เพราะขาดหวังจากสื่อหลัก
แม้กระทั่งบนชั้นกลาง
ที่เขาเลือก โซเชียลมีเดีย
เพราะว่าสื่อหลักไปถูกใจ
ทุกคนไปหาของใหม่
มันเตือนว่า.....
สื่อหลักต้องปรับปรุงตัว

การเติบโตตรงนี้ เม็ดเงินมันสะท้อนจำนวนผู้รับเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด เคเบิลทีวีจะรายงานเสมอว่ามีคนรับของเขาไม่ต่ำกว่า 10 ล้านครัวเรือน หมายความว่าทั่วประเทศ เคเบิลประมาณ 600 - 700 รายที่ให้บริการขยายตัว และตรงกันข้ามกับคำพยากรณ์ทางการตลาดเมื่อ 4 - 5 ปีก่อนหน้านี้อาจขยายตัว คนดูจะสนใจของบันเทิง เช่น กีฬา แต่ปรากฏว่ามันไม่ใช่ ทำให้เราเข้าใจได้ว่าสื่อมองข้ามสิทธิการสื่อสาร

หมายถึงสื่อหลัก?

รศ.ดร.อุบลรัตน์ :ใช่ มองข้ามสื่อเหมือนสถาบันอื่นๆในสังคมที่สำคัญเขามองข้ามสิทธิขั้นพื้นฐานเรื่องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นของประชาชน

คนกรุงเทพ ฯ
เป็นพื้นที่ที่การเมืองท้องถิ่น
สำคัญที่สุด
ที่อื่นเขามีสื่อท้องถิ่น
ก็เขารายงานและพูดกัน
สื่อกระแสหลักไม่พูดก็ช่าง
แต่ตัววิทยุชุมชนก็ดี
เคเบิลทีวีก็
ปรากฏว่ากรุงเทพ ฯ ไม่มี
พื้นที่ของการเมือง กทม.
เป็นที่สำคัญที่สุด
หนังสือพิมพ์ก็ไม่มีหน้า
ประจำ วิทยุโทรทัศน์ก็ไม่มี
พื้นที่ประจำ.....
เราเป็นเมืองหลวงเดียวของโลก
โลกที่ไม่มีสื่อท้องถิ่นของ
ตัวเองไม่ได้หมายถึงวิทยุ
ของกทม.ที่ตั้งอยู่ที่ศาลา
ว่าการฯ แต่หมายถึงของ
เอกชนหรือพื้นที่ของ
สื่อกระแสหลัก

มากเลย
ดังนั้นกลับมาตอบว่าตกลงวิกฤติคราวนี้เป็น **วิกฤติของใคร วิกฤติของสื่อ**
เพราะว่า สื่อหลักนั้นเปิดช่องว่างไว้เต็มและพอมมีคนมาอุดช่องว่างทำให้เห็นชัดว่ายัง
มาได้อีก เมื่อมาวิทยุชุมชนก็ขยับใกล้เข้ามาอีก คือสำหรับคนที่อยู่ห่างไกลมากๆ
เงินทองมีไม่พอ สายเคเบิลทีวีไปไม่ถึง วิทยุชุมชน เข้ามาช่วยนำเอาข้อมูลข่าวสาร
เรื่องทั่ว 3 -4 ปีที่มีการระส่ำระสายการเมืองเข้ามามากมายแบบถึงตัวผู้หญิงที่ไม่รู้หนังสือ
มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ด้วย เพราะฉะนั้นเราจะพบว่านักการเมืองตกใจ
มากกว่าเขาเคยคิดว่าวิทยุโทรทัศน์มีอิทธิพลมากทางการเมือง แต่ที่มันมีมากกว่า
ที่เขาคิดเพราะว่ามันจะเปิดขยายกลุ่ม ที่เป็นประชาชนอย่างที่เราเรียกกันว่า
พลเมืองที่ไม่มีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ไม่เคยมีส่วนร่วมไม่เคยมีโอกาสแสดงออก
คนเหล่านี้ถูกพาเข้ากระแสข้อมูลข่าวสารอย่างชัดเจน และเขามีโอกาสได้แสดงออก
ด้วยไม่ว่าคุณจะไปอยู่ตรงไหนของสังคมไทย

ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน โครงสร้างพื้นฐานของสื่อวิทยุโทรทัศน์นั้นต้อง
บอกง่ายๆ ว่าเราพูดถึงเว็บ 2.0 หรือว่าโทรคมนาคมระบบ 3G อันนี้เราจะเรียกว่า อะไร
เรียกว่า BB บรอดแคสต์ก็ได้ รุ่นใหม่ที่จะเป็นระบบ 2.2 หรือว่า 2.3 และถ้าสื่อ
กระแสหลักในทางวิทยุโทรทัศน์ ไม่มองว่าเป็นเงินเนอร์เรชั่นใหม่ของโครงสร้าง
พื้นฐานของการสื่อสารที่มันกำลังเกิดขึ้นอยู่ตรงหน้าเรา ทุกอย่างมันขับเคลื่อนไป
โดยไม่รีรอแล้ว เพราะว่าคนรับสารณะชนของสังคมเป็นคนขับเคลื่อนสื่อกระแส
หลักวิ่งตามไม่ทัน ตอบโจทย์เขาไม่ทัน และเขาไม่ได้ต้องการแค่สื่อการเมืองถ้า
รัฐบาลจะปิดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมันกระทบกับสิทธิการรับรู้ข่าวสาร ผลที่ตามมาคือ
กระทบรายได้ของผู้ให้บริการเพราะฉะนั้นเวลาเกิดอะไรขึ้นมันก็กระทบไปหลายชั้น

เพราะฉะนั้นสื่อหลักมองอย่างนี้แล้วจะเริ่มเห็นว่าตัวเองยังมีพันธกิจและ
พื้นที่จากการถูกทวงถามความเป็นมืออาชีพ ปรากฏจากอคติ การทำงานอย่างอิสระ
มีสิทธิเสรีภาพและรักษาความจริงไว้นั้นถูกทวงถาม หมายความว่าคนรับเขาต้อง
การทั้งสื่อการเมืองและสื่อมืออาชีพเพื่อเอามาไตร่ตรอง คิด ชั่งน้ำหนัก วินิจฉัย

ซึ่งที่ผ่านมารัฐบาลคิดว่าประชาชนไม่รู้จักคิด ไม่รู้จักไตร่ตรองก็เลยไปปิดวิทยุ
ชุมชนต่างๆ แสดงว่าเขาถึงมองอีกด้านหนึ่งอยากให้รับสื่อทางเดียวอยากให้เห็นที่
ในสมองเรานั้นมาจากข่าวสารช่อง 11 มากที่สุดแต่คนไม่ยอมให้ยึดเยียดต่างๆ ถ้า

ว่าเปิดดูหรือไม่ คงเปิด แต่อีกเดี๋ยวเขาก็เปิดอันอื่นด้วย ถามด้วยคือมันจะมีหลายลักษณะกว่าแต่ละคนจะเอามาและตัดสินใจว่าเรื่องนี่คงเป็นอย่างนี้ เรื่องนี้เขาคิดว่าเดี๋ยวก่อนคงมีข้อมูลอีก เรื่องนี้เดี๋ยวก่อนเขาจะถามเพื่อนของเขาที่คิดว่ารอบรู้ เรื่องนี้ให้ช่วยอธิบายให้เขาฟัง เพราะฉะนั้นแหล่งข้อมูลข่าวสารทุกวันนี้กว้างขวาง หลากหลายละเอียด ต้องการเวลาในการรวมไตร่ตรอง ไม่มีใครสามารถ มีคำตอบได้ทั้งหมดยึดยึดใครได้ทั้งหมด อธิบายได้คนเดียวทั้งหมดเพราะแต่ละเรื่องขณะนั้นมันใหญ่ มันลึกมันสะสมมิติไว้

มองว่าการที่ประชาชนรับสื่อก็เป็นการเมืองอย่างนี้ไปเรื่อยๆ ถือว่าเป็นการมอบหมายประชาชนหรือไม่

รศ.ดร.อุบลรัตน์ : ไม่มอบหมายหรอก รัฐบาลเองก็เชื่อว่าประชาชนต้องเชื่อฟังรัฐบาล

สมัยนี้รัฐบาลยังคิดอย่างนี้อยู่หรือ ?

รศ.ดร.อุบลรัตน์ : คุณเห็นอย่างรายการทางช่อง 11 หรือเปล่าเป็นสิ่งสะท้อนอย่างดี

แล้วประชาชนก็โดนจะมานั่งดูอย่างนั้นตลอดเวลา ในเมื่อสื่อเมืองไทยขณะนี้ มีทั้งโทรทัศน์ดาวเทียม เคเบิลทีวี สถานีข่าวผ่านเวปไซท์ ปิดช่องทางนี้ คนก็ไปหาดูอีกช่องทางหนึ่งได้

รศ.ดร.อุบลรัตน์ : สาเหตุหนึ่งคิดว่ารัฐบาลมอง หรือมีกระบวนการทัศนว่าประชาชนเป็นผู้อยู่ได้ปกครองเป็นกระบวนการกระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง ถ้าเป็นอย่างนั้นโอกาสอันวิฤกฤติ ที่เราเรียกว่า วิฤกฤติ ก็จะเป็นโอกาสอันสำคัญทำให้รัฐได้คิดว่ามันหมดสมัยการปกครองประชาชนหรือว่าประชาชนอยู่ได้การปกครองประชาชน เขาประกาศตัวว่าเป็นไพร่และไม่ยอมให้ปกครอง ขอเป็นคนที่มีสิทธิร่วมตัดสินใจในชะตากรรมของสังคมร่วมกัน ทุกคนบอกว่าไหนเป็นประชาธิปไตยหนึ่งเสียง

เพราะฉะนั้นในโอกาสนี้ถ้ารัฐบาลจะมองเปิดกว้างว่าเสียงของรัฐบาลที่พยายามจะครอบงำในระบบสื่อวิทยุโทรทัศน์ ก็เป็นหนึ่งใน 10 เสียง 20 เสียง 50 เสียงที่ หลากหลายอยู่ในขณะนี้ รัฐบาลต้องแข่งขันคือในสภาพจริงมันแข่งอยู่แล้วก็ต้องทำให้มันน่าเชื่อถือ มันเป็นความจริงไม่สามารถโฆษณาชวนเชื่ออะไรจริงต้องบอกและถ้าหากคนเขาไปสอบถามกับอีก 5 แหล่ง 8 แหล่งแล้วรัฐบาลพูดจริงวันรุ่งขึ้นเครดิตของรัฐบาลจะต้องเพิ่มต้องสะสมเครดิตกันใหม่ เพราะปัจจุบันสื่อของรัฐบาลติดลบยกเว้นรัฐบาลจะเชื่อของรัฐบาลว่ายังดีอยู่ แต่ประชาชนบอกว่าติดลบดังนั้นก็ต้องสะสม แต้มใหม่

สื่อกระแสหลักหลายช่องหลายรายการที่ติดลบ อาจจะไม่ติดลบในสายตาผู้คน อาจจะไม่ติดลบในสายตาของคนที่มีเลือกตั้งการเมืองแบบหนึ่ง ก็จะติดลบไม่เท่ากันคนเสื้อแดงก็จะไม่ชอบสื่อกระแสหลักบางรายการ สื่อเหลืองก็ไม่ชอบบางรายการต่างคนต่างก็มีข้อท้วงติง ถามว่าแล้วมันดีหรือไม่ ส่วนหนึ่งก็ทำให้เราทราบว่าตอนนี้ที่สังคมไทยหรือบรรดาปัญญาชน คิดว่าประชาชนโง่เขลาและเคยเรียกร้องขอให้ประชาชนใช้วิจารณญาณแล้วในหลายๆ เรื่องทำให้เป็นที่รำคาญใจของคนที่เคยคิดว่าเขาไม่มีวิจารณญาณ

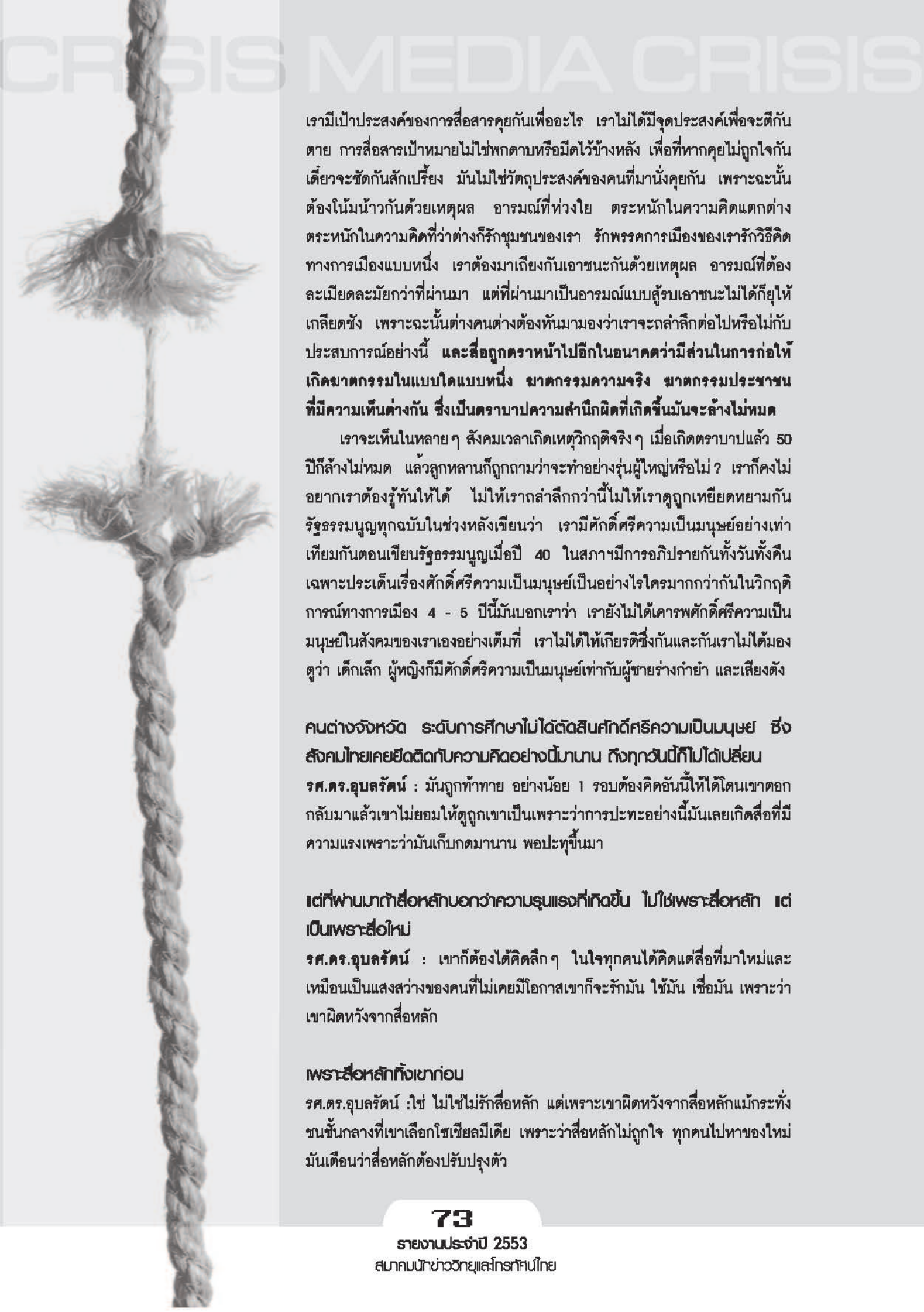
ต้องสร้างระบบความเป็นอิสระของการทำงาน ด้านข่าวการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร การจัดหาระบบข้อมูลข่าวสารต้องเป็นอิสระได้ ไม่ให้เจ้าของกิจการ ไม่ให้อำนาจของโฆษณา การตลาด การเมือง 4 ข้อนี้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องต่อสาธารณะ

อีกประเด็นหนึ่งเมื่อมีเสียงหลากหลาย และเป็นเสียงโวกเหวกนั้น ปัญหาคือคนเขาบอกว่าต้องดูความจริง ความจริงคือไม่มีความจริงแท้อยู่คนเดียว มันคงเป็นเรื่องของสังคมแล้วที่ต้องบอกว่าความจริงมันจะมีชุดหนึ่งบางเรื่องอาจจะเห็นร่วมกันว่า เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงแต่การพยายามตีความหรืออธิบายมัน มันกลายเป็นการอธิบายเหตุการณ์ ซึ่งกลายเป็นการสถาปนาความจริงขึ้นมาหลากหลายชุดจากคนกลุ่มที่เข้ามาตีความอย่างเหตุการณ์ 19 พฤษภาคม 2553 ตลอดช่วงเดือนนั้นการกระชับพื้นที่ การขอคืนพื้นที่ตั้งแต่เดือนเมษายนเรื่อยมาความจริงในแต่ละห้วงเวลามันเยอะมากและคนที่เกี่ยวข้องก็เยอะมากต่างก็เห็นเหตุการณ์ได้อย่างจำกัดในฐานะมนุษย์คนหนึ่งที่สามารถยืนยันเห็นเหตุการณ์ ในช่วงบางขณะเท่านั้นเอง

เพราะฉะนั้นการที่เราจะบอกว่าการอธิบายความ การบอกเล่าความจริงเราต้องยอมรับว่ามันหลากหลายลักษณะ หลายคำบอกเล่า ต้องประมวลเข้าด้วยกันแต่เราไม่สามารถ ที่จะบอกว่ามีความจริงเพียงชุดเดียวได้อีกต่อไป มันเหมือนสังคมเขาเรียกว่าสังคมโพสต์โมเดิร์น ซึ่งธรรมชาติอันนี้เองมันยอมทำให้เราเห็นว่าการผูกขาดความจริง ไม่ว่าจะโดยรัฐบาลหรือกลุ่มการเมืองใดก็ตามทำไม่ได้ เพราะว่ามีคนร่วมอยู่ในเหตุการณ์นี้มีมาก และคนที่ฟังการเล่าเหตุการณ์นั้นก็เพิ่มจำนวนไปอีกและการเล่าเมื่อเล่าซ้ำๆ ก็กลายเป็นความจริงอีกชุดหนึ่ง เพราะฉะนั้นนี่คือกระบวนการทำงานของการสื่อสารและเรื่องเล่าที่ผ่านการสื่อสารนั่นเอง เพราะฉะนั้นทุกคนก็ช่วงชิงที่จะเล่าจากมุมของตัวเองมากที่สุดเพื่อบอกว่านี่คือความจริง เพราะฉะนั้นเล่าแล้วน่าเชื่อถือเล่าได้มากมีการอ้างอิงได้มาก แต่ปัจจุบันคนจะไม่ยอมรับความจริงที่มาจากข้างบนบอกลงมา หรือสั่งลงมาไม่ยักอีกต่อไปเพราะว่าตนเองมีส่วนร่วมอยู่สามารถค้านได้

เพราะฉะนั้นตรงนี้สภาพที่บอกว่าวิกฤติ มันวิกฤติหลายด้าน ทั้งองค์กรสื่อสาร สถาบันการเมือง และภาคประชาชน

ประเด็นสุดท้ายในกระแสพวกนี้คือ ไซส์สื่อในทางการเมืองเพื่อสร้างความรุนแรง สร้างความเกลียดชัง ยุยงให้เกิดความเกลียดชัง รำจวนในสังคมซึ่งอันนี้เป็นข้อที่คิดว่าการพูดถึงมาก เริ่มมีการระวังและตระหนักรู้ ก็เป็นสิ่งที่สังคมต้องเรียนรู้ว่าระหว่างการปิดการสื่อสาร ไม่ให้ไซส์สิทธิพื้นฐานของการแสดงความคิดเห็นการเลือกข้อมูลข่าวสาร กับการเปิดและเรียนรู้ที่จะสื่อสารความคิดทางการเมืองหรือความจริงในแบบที่แตกต่างกันอย่างมีวิธีการ เป็นเวทีโต้แย้งถกเถียงโวกเหวกไปหน่อยแต่ไม่ยักยุให้คนลุกขึ้นมาฆ่ากัน เกลียดกัน ดูถูก ก็ต้องเรียนรู้เตือนกันตรวจสอบกันให้มาก เพราะลึกๆ แล้วทุกคนรู้ที่อยู่แก่ใจว่า สื่อไม่ใช่พื้นที่เพื่อแสดงอารมณ์โกรธแค้นแต่ที่ผ่านมาอาจจะเข้าใจผิด อาจจะไม่เคยมีเวทีอาจจะไม่เคยมีพื้นที่เปิดเลยในอดีตและถ้าหากเขียนนั้นมันจะลดระดับไปได้ประมาณหนึ่งเพราะว่าเราอ่านเจียบๆอยู่ในใจการพูดในรายการวิทยุ บนเวที แล้วถ่ายทอดทางสถานีโทรทัศน์มันกระตุ้นได้มากกว่า มันเรียลไทม์ มันมาถึงเลยเพราะฉะนั้นในแต่ละสื่อมันมีธรรมชาติของมัน เพราะฉะนั้นเมื่อเรียนรู้มีโอกาสใช้ได้มองเห็นแล้วต้องคิดว่าถ้าเราทุกคนมีสิทธิมาร่วมกันใช้มาพูดคุยกัน

เรามีเป้าประสงค์ของการสื่อสารคุยกันเพื่ออะไร เราไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อจะตีกันตาย การสื่อสารเป้าหมายไม่ใช่พาดพิงหรือมีดไว้ข้างหลัง เพื่อที่หากคุยไม่ถูกใจกันเดี๋ยวจะชดกันสักเปรี๊ยะ มันไม่ใช่วัตถุประสงค์ของคนที่มาคุยกัน เพราะฉะนั้นต้องโน้มน้าวกันด้วยเหตุผล อารมณ์ที่ห่วงใย ตระหนักในความคิดแตกต่าง ตระหนักในความคิดที่ว่าต่างก็รักชุมชนของเรา รักพรรคการเมืองของเรา รักวิถีชีวิตทางการเมืองแบบหนึ่ง เราต้องมาเถียงกันเอาชนะกันด้วยเหตุผล อารมณ์ที่ต้องละเมียดละมัยกว่าที่ผ่านมา แต่ที่ผ่านมาเป็นอารมณ์แบบสู้รบเอาชนะไม่ได้ก็ยุให้เกลียดชัง เพราะฉะนั้นต่างคนต่างต้องหันมามองว่าเราจะถลำลึกต่อไปหรือไม่กับประสบการณ์อย่างนี้ และสื่อถูกตราหน้าไปอีกในอนาคตว่ามีส่วนในการก่อให้เกิดมาตกรรมในแบบใดแบบหนึ่ง มาตกรรมความจริง มาตกรรมประชาชนที่มีความเห็นต่างกัน ซึ่งเป็นตราบาปความสำนึกผิดที่เกิดขึ้นมันจะล้างไม่หมด

เราจะเห็นในหลายๆ สังคมเวลาเกิดเหตุวิกฤตจริงๆ เมื่อเกิดตราบาปแล้ว 50 ปีก็ล้างไม่หมด แล้วลูกหลานก็ถูกถามว่าจะทำอย่างไรรุ่นผู้ใหญ่หรือไม่? เราก็คงไม่อยากจะรู้ทันให้ได้ ไม่ให้เราถลำลึกกว่านี้ไม่ให้เราดูถูกเหยียดหยามกัน รัฐธรรมนูญทุกฉบับในช่วงหลังเขียนว่า เรามีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกันตอนเขียนรัฐธรรมนูญเมื่อปี 40 ในสภาพมีการอภิปรายกันทั้งวันทั้งคืน เฉพาะประเด็นเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นอย่างไรใครมากกว่ากันในวิกฤตการณ์ทางการเมือง 4 - 5 ปีนี้มันบอกเราว่า เรายังไม่ได้เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในสังคมของเราเองอย่างเต็มที่ เราไม่ได้ให้เกียรติซึ่งกันและกันเราไม่ได้มองดูว่า เด็กเล็ก ผู้หญิงก็มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่ากับผู้ชายร่างกำยำ และเสียงดัง

คนต่างจังหวัด ระดับการศึกษาไม่ได้ดีดัดนิสัยศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งสังคมไทยเคยยึดติดกับความคิดอย่างนี้มานาน ถึงทุกวันนี้ก็ไม่ได้เปลี่ยน

รศ.ดร.อุบลรัตน์ : มันถูกทำทลาย อย่างน้อย 1 รอบต้องคิดอันนี้ให้ได้โดนเขาตอกกลับมาแล้วเขาไม่ยอมให้ดูถูกเขาเป็นเพราะว่าการปะทะอย่างนั้นมันเลยเกิดสื่อที่มีความแรงเพราะว่ามันเก็บกดมานาน พอปะทุขึ้นมา

แต่ที่ผ่านมาก็สื่อหลักบอกว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้น ไม่ใช่เพราะสื่อหลัก แต่เป็นเพราะสื่อใหม่

รศ.ดร.อุบลรัตน์ : เขาก็ต้องได้คิดลึกๆ ในใจทุกคนได้คิดแต่สื่อที่เข้ามาใหม่และเหมือนเป็นแสงสว่างของคนที่ไม่เคยมีโอกาสเขาก็จะรักมัน ใช้นั้น เชื่อมมัน เพราะว่าเขามืดหวังจากสื่อหลัก

เพราะสื่อหลักถึงยากก่อน

รศ.ดร.อุบลรัตน์ : ใช่ ไม่ใช่ไม่รักสื่อหลัก แต่เพราะเขามืดหวังจากสื่อหลักแม้กระทั่งชนชั้นกลางที่เขาเลือกโซเชียลมีเดีย เพราะว่าสื่อหลักไม่ถูกใจ ทุกคนไปหาของใหม่ มันเตือนว่าสื่อหลักต้องปรับปรุงตัว

สื่อหลักต้องทำอะไรจึงจะไม่ทิ้งประชาชน และสามารถปรับตัวให้อยู่ได้กับทุกภาคส่วนของสังคม

รศ.ดร.อุบลรัตน์ : คิดว่าต้องปรับองค์กร 2 - 3 อย่าง เท่าที่ดูในสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย เรื่องการทำข้อเสนอเชิงจริยธรรมออกมาถึงสะท้อนว่าสถาบันสื่อหลักเริ่มตระหนักว่าต้องปรับตัวไปอย่างช้ามีการรวมตัวกันในฐานะผู้ประกอบการแต่ความหนักแน่นในการรวมตัวของนักวิชาชีพส่งเสริมให้นักวิชาชีพมาทำงานอย่างเข้มแข็งเป็นมืออาชีพ และได้รับสวัสดิการตามสมควรยังเป็นเรื่องที่ต้องทำ นี่เป็นการปฏิรูปในลักษณะขององค์กรและสถาบันสื่อเอง ต้องทำขนานใหญ่

โดยเปรียบเทียบจะเห็นว่าวิทยุโทรทัศน์ เฉพาะทางด้านข่าวถ้าเทียบเรื่องเงินเดือนไม่ได้ดีเท่าไร แน่แน่นอนจะมีพิธีกรบางคนในรายการเล่าข่าวเป็นพิเศษ แต่ถ้าเป็นนักข่าวค่าตอบแทนไม่มากนัก สวัสดิการยังเป็นตัวสะท้อนว่าเมื่อถูกมอบหมายให้ไปทำงานในสนามซึ่งอันตราย องค์กรลืมนึกถึงหลายกว่าจะได้ ต้องเรียกร้องกันจนเกือบปลายๆ แล้ว ต้องวิ่งหลบกันจ้าละหวั่นไม่มีการฝึกอบรมเติมตัวอย่างพอเพียง ซึ่งมีสะท้อนความเป็นมืออาชีพด้วยและเรื่องความห่วงใยดูแลสวัสดิการ สวัสดิภาพของผู้ที่อยู่ในองค์กรด้วย

จะพบว่าเหตุการณ์ใหญ่ครั้งนี้มีสื่อข่าวบาดเจ็บจำนวนมาก ผู้สื่อข่าวต่างประเทศเสียชีวิต มันเป็นดัชนีชี้ว่าต้องเตรียมตัวกันใหม่ เพราะฉะนั้นการปฏิรูปในจุดที่เพิ่มพูนทักษะความสามารถวิสัยทัศน์ เพื่อความเป็นมืออาชีพต้องทำกันอย่างเข้มข้นเร่งด่วน การวิเคราะห์ว่าองค์กรจะอยู่ตรงจุดไหนท่ามกลางแลนด์สเคปที่เปลี่ยนแปลงไป สิ่งแวดล้อมของระบบการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว ต้องวิเคราะห์กันใหม่ว่าจะยืนอยู่อย่างไร จะรับใช้กลุ่มไหน ถ้าหากว่าไปในระบบดิจิทัลในอนาคต อาจจะมีหลายช่องสามารถที่จะบริการได้หลากหลายขึ้นอันนี้ อีก 5 -10 ปีจะมองเห็น โอกาสที่จะทำให้ตอบโจทย์ของคนหลากหลายกลุ่มมากขึ้น ก็เป็นไปได้ซึ่งเราก็เห็นการขยับตัวอย่างนี้อยู่ ชัดเจนว่าการเล่าข่าวตอบโจทย์ของคนที่ต้องการฟังรายงานข่าวที่ง่ายขึ้น ในขณะที่การรายงานข่าวแบบคลาสสิกก็จะถือว่าเป็นทางการหน่อย

เพราะฉะนั้นเราจะเห็นความหลากหลายอันนี้เกิดขึ้นมาเกือบ 10 ปีแล้วแต่มันจะบอกเราว่าวิกฤติคราวนี้สะท้อนว่าการปรับตัวยังไม่พอ ต้องไปต่ออีกการรวมตัวของผู้ประกอบการมาเป็นสภาต่างๆ นั้น อีกด้านหนึ่งการจะปฏิรูปได้จะให้โอกาสนักวิชาชีพรวมตัวกันเป็นสหภาพหรือไม่ ไม่เคยมี ตอนนี้นำปรากฏว่าข้าราชการซึ่งไม่เคยมีสหภาพ แต่ตอนนี้มีโอกาสว่าจะรวมตัวเป็นสหภาพแล้ว องค์กรสื่อที่เป็นเอกชนทำไม่ทำให้เกิดการรวมตัวขึ้น ในระดับเจ้าหน้าที่ พนักงานในองค์กรของตัวเองบ้าง คืออาจจะไม่มีสะท้อนว่ามีพันธกิจอะไร มีที่ อสมท. ที่บางกอกโพสต์ แต่เครือข่ายอื่นเกือบจะหาไม่เจอ

แต่ช่อง 3 , 7 ไม่มี เพราะว่าเป็นสื่อที่ต้องทำธุรกิจ ต้องหารายได้

รศ.ดร.อุบลรัตน์ : ที่จริงไม่ได้เกี่ยวกับการเป็นธุรกิจ แต่เอกชนต้องมี

แต่ก็ยังไม่ป้องกันได้กลายเป็นสหภาพ เพราะเกรงว่าอาจพลต่อความมั่นคงในหน้าที่การงาน

รศ.ดร.อุบลรัตน์ : ที่ไอทีวีมี แต่ที่ร่วงเพราะฉะนั้นยังเป็นโจทย์ใหญ่ของนักวิชาชีพว่าสหภาพจะมีลักษณะที่สร้างอำนาจต่อรอง ช่วยให้ความมั่นใจในสวัสดิการ ซึ่งเปรียบเทียบแล้วค่อนข้างจะแย่ และถ้าเทียบในภูมิภาคเราก็ไม่ได้ดีไปกว่าที่อื่นเท่าไรและสะท้อนถึงกำลังใจ คุณภาพงานและสะท้อนถึงสิทธิเสรีภาพเพราะเราบอกว่าเราไม่มีข่าวเจาะซึ่งมันโยงมาเป็นโซ่เดียวกัน เพราะว่ามันไม่มีแรงจูงใจให้ทำอะไรมากมายแค่รายวันก็มากมายพอแล้ว เพราะฉะนั้นโอกาสที่จะจะขยายสิทธิเสรีภาพการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน แล้วถามว่าจะปฏิรูปอะไร จริงๆ มันต้องทำทั้งระบบ

อีกประเด็นหนึ่งคือการจัดโต๊ะข่าวกับตารางปฏิทินข่าวก็คงต้องปรับขนานใหญ่ เนื้อหาของข่าวถ้าดูแล้ว จะเห็นว่าการจัดโต๊ะข่าวหรือสายข่าวของประเทศไทยมันมีประเพณีที่พัฒนามาจากการไปอยู่ประจำกระทรวง ทบวง กรม และเป็นสายข่าวแบบนี้มาตลอด ดังนั้นจะอย่างไรให้มีการเปลี่ยนแปลงที่ใหม่มากกว่านั้นเพราะว่าข้อมูลข่าวสารไม่ได้เกิดจำกัดอยู่ที่กระทรวงแล้ว เดียวนี้เราเห็นแล้วว่า ข่าวสารข้อมูลเกิดตามทีต่างๆ เกิดในภาคประชาสังคมภาคเอกชนมากมาย เมื่อจำนวนบุคคลากรส่วนใหญ่ไปประจำอยู่ตามกระทรวง ทบวง กรมเมื่อเกิดเหตุการณ์ตรงจุดอื่นนั้น มันเกิดการขาดแคลนบุคคลากรขาดคนทำงานในประเด็นใหม่ ๆ

โต๊ะข่าวสิ่งแวดล้อมกว่าจะตั้งกันได้ตั้งแต่เมื่อประมาณเกือบ 20 กว่าที่แล้ว เพราะมีกระแสเรื่องสิ่งแวดล้อมของโลก พอเสร็จก็หายไปเมื่อมีการประท้วงก็กลับมาอีกจะเห็นว่าโต๊ะพวกนี้ลุ่มๆ ดอนๆ เป็นไปตามกระแส ดังนั้นการรับข่าวใหม่ๆ กระแสข้อมูลข่าวสารแหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารในโลกข้างหน้า 10 ปีนี้ควรจัดระบบอย่างไรให้ตอบโจทย์

นอกจากจะเตรียมเรื่องการรายงาน เช่น สถาบันการเมืองการรายงานเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น ที่ชัดเจน ยังไม่มีคอลัมน์เฉพาะ มีแต่การเมืองของรัฐบาลใครอยู่ในอำนาจเราก็รู้จักเขาเยอะเราพูดเรื่องการกระจายอำนาจ แต่เราไม่มีพื้นที่เฉพาะทุกวัน เกี่ยวกับเรื่องนี้สมมติว่ามีการยิงกันตายที่ อบต. เรามีข่าวเรื่องนี้เป็นข่าวอาชญากรรมแต่ถ้าเขามีเรื่องอื่นๆ ที่เป็นปกติวิสัยมีนโยบายอะไรดี ๆ ในท้องถิ่น บังเอิญได้ยินจึงเอามารายงานหรือเขาได้รับรางวัลก็เอามารายงาน อย่างนี้ไม่ใช่ เราไม่รู้จักกันการเมืองท้องถิ่นเท่าไร เรารู้จักเฉพาะ สส.ที่อภิปรายเก่งๆ ในสภาบวกรับกรรม.แค่นั้นคือนักการเมืองที่คู้หน้า แต่ที่จริงเรามีนักการเมือง 500 กว่าคนในสภาฯ ในแบบหนึ่ง เรายังงานในลักษณะมีประเด็นโต้แย้งรุนแรง ยกตัวอย่างคนกรุงเทพฯ เป็นพื้นที่ที่การเมืองท้องถิ่นล้ำหลังที่สุด ที่อื่นเขามีสื่อท้องถิ่นที่เขารายงานและพูดกันสื่อกระแสหลักไม่พูดก็ช่าง แต่ว่าวิทยุชุมชนก็ดี เคเบิลทีวีก็มีปรากฏว่ากรุงเทพฯ ไม่มีพื้นที่ของการเมือง กทม.เป็นที่ล้ำหลังที่สุด หนังสือพิมพ์ก็ไม่มีหน้าประจำ วิทยุโทรทัศน์ก็ไม่มีพื้นที่ประจำ เราเป็นเมืองหลวงเดียวของโลกที่ไม่มีสื่อท้องถิ่นของตัวเอง ไม่ได้หมายถึงวิทยุของกทม. ที่ตั้งอยู่ที่ศาลาว่าการ แต่หมายถึงของเอกชนหรือพื้นที่ของสื่อกระแสหลักอันไหนก็ได้ที่จะมาบริการข้อมูล

ข่าวสาร คนกรุงเทพฯ ไม่เคยรู้จักสภากรุงเทพฯ ไม่รู้จักสภาเขต ไม่มีพื้นที่ให้เราจะเบียดเขาทั้งหมดลงในสื่อกระแสหลัก ขณะนี้วาระข่าวเขาก็สั้นแล้ว ไม่มีพื้นที่ถ้าจะมีเขาต้องใช้เวลาครึ่งชั่วโมงต่างหาก แยกออกมาเลย ในช่อง 11 ยังไม่มีเลย แต่ช่วงข่าวท้องถิ่นนิดหน่อย เพราะฉะนั้นเราจะพบเรื่องที่เป็นข้อมูลข่าวสารเยอะที่มันเป็นตัวอย่างเรื่องการเมือง

ยกตัวอย่างเรื่องคนกลุ่มอื่นๆ ในสังคม ที่ถูกมองข้าม ที่เขามีประเด็นเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไม่เห็นมี ที่เราจะสามารถเอาขึ้นมาเป็นเรื่องเป็นราวได้ ดังนั้นโต๊ะข่าวสายข่าวต้องจัดกันใหม่ อีกตัวอย่างหนึ่งที่อยากจะฝากไว้ตรงนี้คือ ข่าวระหว่างประเทศเราก็อ่อน เราไม่ได้มีโอกาสส่งไปทำเองเราจะมีก็ต่อเมื่อเรามีผู้แทนไทยมีนายกฯ ไป ดังนั้นในอนาคตเราต้องก่อตั้งเป็นประชาคมอาเซียนเราต้องมีแล้ว ที่จะมีการเริ่มเตรียมตัว พนักงาน นักวิชาชีพเข้าไปอยู่ตรงโต๊ะอาเซียนซึ่งประกอบไปด้วย 10 ประเทศ ภูมิภาคของประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิประวัติศาสตร์ ความเป็นมา รู้สถานะทางการเมืองวัฒนธรรมของเขาซึ่งจะทำให้เรามีมิตรใหม่ เรียนรู้เข้าใจเช่นกันเขาก็จะเรียนรู้เราก็ต้องเตรียมตัวด้วยกันมาก เรียนรู้เพื่อนบ้านเรา เรียนรู้คนที่เราเคยเชื่อว่าไม่มีปากมีเสียงอยู่ในประเทศของเรา อย่างนี้เป็นต้นหรือคนที่เป็นคนย้ายถิ่น คนต่างประเทศย้ายถิ่นการทำงานมันจะมีข่าวสารชื่อเสียงที่รายงานกันได้เยอะ และเราจะเริ่มรู้สึกว่าการเคารพศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ชัดเจนขึ้นถ้าเรามองเห็นตัวเขาเราได้ยินเสียงเขา สิ่งที่เขาพูดเขาทำมีความหมายมีคุณค่าต่อสังคม

เพราะฉะนั้นทั้งหมดนี้ต้องมาสู่กระบวนการปฏิรูปสื่อ ที่เขาพูดทุกครั้งก็เกิดปัญหาขึ้นมาอีกมีการเรียกร้องให้เกิดการปฏิรูปสื่อ อาจารย์มองเรื่องนี้อย่างไร การปฏิรูปสื่อจริงๆ แล้วจำเป็นต้องปฏิรูปหรือไม่ และถ้าคุณถามว่าปฏิรูปสื่อทำไม ปฏิรูปเพื่อใครปฏิรูปทำไม ปฏิรูปอย่างไร

รศ.ดร.อุบลรัตน์ : รอบนี้ปฏิรูปสื่อมาจากรัฐบาล แล้วองค์กรสื่อก็เข้าใจว่าจะรู้ทันเพราะคิดว่าการปฏิรูปที่รัฐบาลอยากจะทำคือการควบคุมสื่อ ให้สื่ออยู่กับร่องกับรอยหรือไม่วิพากษ์วิจารณ์คัดค้านแนวทางของรัฐบาลมากนัก อย่างมาพูดคุยอย่างมาพูดเรื่องคนตายหลังวันที่ 19 พฤษภาคม 2553 ให้มาก อันนี้ต่างหากคือแนวคิดที่ถูกโยนออกมาซึ่งมันคือการสร้างความเข้าใจผิดให้กับคำว่า ปฏิรูปสื่อ ถ้าอยากควบคุมก็พูดออกมาตรงๆ เลย เพราะว่าได้ปิดสื่อไปมากมายแล้ว เว็บไซต์ก็บอกว่าปิดเป็นหมื่นเพราะฉะนั้นจังหวะอย่างนี้ที่ทุกคนเรียกร้อง จริงมันคือการเรียกร้องขอให้สื่อมีสิทธิเสรีภาพและสื่อสารกันอย่างสันติมากกว่า

ดังนั้นคณะกรรมการที่เป็นขององค์กรสื่อก็ออกมาในแนวของกรรมการปฏิรูปสื่อภาครัฐจะเห็นชัดว่าเป็นการพูดว่าตกลงฝ่ายรัฐบาลก็บอกว่าสื่อเอกชนปฏิรูปนะฝ่ายเอกชนก็บอกให้สื่อภาครัฐปฏิรูป ตกลงเสมอกันคือในระยะยาวจะไม่มีใครปฏิรูปเป็นอันขาดทุกคนจะอยู่ในที่ตั้งเดียวประชาชนก็จะผิดหวังอีกอย่างที่เคยผิดหวังมาแล้ว

สื่อมีอะไรที่ต้องปฏิรูป

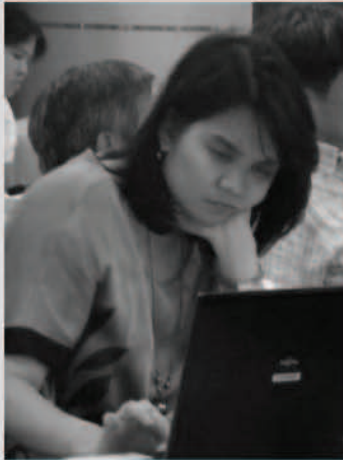
รศ.ดร.อุบลรัตน์ : หน้าที่ได้พูดไปต้อง **จีเอ็นจีเนียร์** ต้องพัฒนาองค์กรต้องปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ ตอบโจทย์ใหม่ๆ เรื่องการสื่อสารมีหน้าที่จะขยายสิทธิเสรีภาพในเชิงการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนให้มากที่สุด เป็นคนที่จะช่วยเปิดเผยความจริงและทำงานอย่างอิสระ จึงจะเปิดเผยความจริงได้อย่างเต็มที่ไม้อยู่ใต้อำนาจทางการเมืองหรือการเงินจนไม่เป็นตัวของตัวเอง

สื่อไทยจะมีวันนั้นหรือไม่ วันนั้นก็ไม่ต้องอยู่ภายใต้อำนาจ หรืออาณัติของใคร

รศ.ดร.อุบลรัตน์ : ขณะนี้ก็อยู่ แต่เราบอกว่าแลนด์สเคปของสื่อมันจะมีการถ่วงดุล สมมติสื่อกระแสหลักอยู่ใต้อำนาจทุนเยอะ ยกตัวอย่าง ค่าโฆษณาในระบบสื่อกระแสหลักประมาณแสนกว่าล้าน มันเข้ามาอยู่ในโทรทัศน์เกือบ 70 % สูงสุด เจ้าของกิจการก็เป็นระบบทุนอยู่แล้ว แต่คนที่จะมาถ่วงดุลคือคุณภาพของนักวิชาชีพ เพราะว่าเป็นการผลิตสินค้าที่เป็นข้อมูลข่าวสารสาธารณะไม่ใช่สินค้าที่จะไปขายรายบุคคล ไม่ใช่เสื้อผ้า กระเป๋า รองเท้า ที่แต่ละคนไปซื้อมา

แต่ข่าวออกมาแล้วต้องตอบโจทย์คนโดยรวมตอบโจทย์สังคมเพราะฉะนั้นอย่างน้อยในความเป็นนักวิชาชีพในการปฏิบัติหน้าที่ตรงนี้ ก็ต้องคงความเป็นอิสระให้มากถ้ามันไม่มีก็ต้องสร้างปฏิรูปตรงนี้ คือต้องสร้างระบบความเป็นอิสระของการทำงานด้านข่าวการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร การจัดวาระข้อมูลข่าวสารต้องเป็นอิสระได้ไม่ให้เจ้าของกิจการ ไม่ให้อำนาจของโฆษณาการตลาด การเมือง 4 ข้อนี้เข้ามาขอพื้นที่ขอวาระข่าวจนลืมนิวส์มีพันธกิจต่อสาธารณะและสื่ออื่นๆ ที่เป็นสื่อที่เล็กกว่าจะเข้ามาเป็นตัวคาน เพราะฉะนั้นถ้าระบบสื่อของเราสุขภาพดีมีการเปิดกว้างมีสื่อหลายรูปแบบ มีชื่อเสียง เรื่องเล่ามากมายหน้อย ก็ไม่มีใครผูกขาด ไม่มีใครเสียงดังที่สุด หรือไม่มีใครสั่งใครได้มากที่สุดถ้าเป็นอย่างนั้นแล้วความเป็นอิสระในภาพรวมมันจะดีประมาณหนึ่ง แต่ถ้าหากว่ามันมีจำนวนน้อยและมีผู้ถือครองสื่ออย่างเช่นรัฐบาล ตัวแทนของส่วนงานของรัฐเช่น กองทัพ มันก็เอียงเมื่อกระดานเอียงแล้วความเป็นอิสระ ความหลากหลายไม่มีสภาพมันยังเป็นอยู่แต่ว่าการดันไปสู่การเปิดกว้างเราเห็นแล้ว แต่ฝ่ายที่เคยถืออำนาจมากเคยผูกขาดพยายามจะขอความเป็นเจ้าของตรงนั้นออกไป กำลังพยายามดันกฎหมายพ.ร.บ. องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และขอความเป็นอิสระต่อไป อันนี้คือการต่อต้านการปฏิรูปเพราะว่าไปแล้วทั้งหมดที่รัฐบาลประกาศว่าเป็นนโยบายข้อที่ 3 ในเรื่องความปรองดองสมานฉันท์คือการต่อต้านการปฏิรูปสื่อ ต้องการควบคุมและต้องการอิทธิพลในการใช้สื่อ

รศ.ดร.พิรงรอง ราบสุต รมะนันท์

หัวหน้าภาควิชาการสื่อสารมวลชน

คณะนิเทศศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนไทยท่ามกลางวิกฤติความขัดแย้งปัจจุบันนี้ แยกเป็นสองกรณี คือสื่อกระแสหลักดั้งเดิมไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ ทีวี วิทยู ที่เป็นนักวิชาชีพดั้งเดิม ยังถือว่าใช้ได้ ภาพรวมยังมีความพยายามที่จะเดิม เชื่อให้กับความขัดแย้ง แต่บางครั้งก็มีบ้างที่ยังหลุด ยังมีความเป็นเจ้าของการ ผักไผ่ทางการเมืองกลายพันธุ์ออกไป ยังเป็นการเดิมเชื่อให้กับความรุนแรง ส่วนสื่อกระแสอีกประเภทหนึ่งก็คือสื่อกระแสรองที่เกิดขึ้นมาใหม่ภายหลังยุค ปฏิรูปสื่อ เช่น วิทยู ชุมชน เคเบิลทีวี ทีวีดาวเทียม ซึ่งหลายสถานียังไม่มี ความเป็นมืออาชีพ มีผู้ประกอบการรายย่อย รวมถึงตลอดบุคคลเข้ามานำ เสนอทำให้มิติในแง่จรรยาบรรณความรับผิดชอบค่อนข้างที่จะต่ำกว่า เนื่องจากวัตถุประสงค์ก็เพื่อเป็นเครื่องมือทางการเมืองทำให้สถานการณ์เลวร้ายลง ไปไม่สามารถก้าวพ้นวิกฤติสังคมไปได้

“ท่ามกลาง ที่มีความขัดแย้ง หรือ สถานการณ์ที่มีความอ่อนไหวสูง สื่อต้องทำหน้าที่เป็นสื่อสันติภาพ ต้องให้ความสำคัญกับการไม่แบ่งฝักแบ่ง ฝ่ายไม่มีการประณาม หรือใช้ภาษาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งรุนแรงมากขึ้น ไม่ว่าจะ เป็นทางความคิดหรือพฤติกรรม ไม่มองเรื่องแพชชั่นเป็นหลักสื่อที่ มองถึงประโยชน์สาธารณะมองความสุขกลับมา ต้องไม่เสนอการแพชชั่น หรือรายงานความสูญเสีย แต่จะต้องนำเสนอทางออกของวิกฤตินั้นๆ สื่อต้อง ร่วมรับผิดชอบ เพราะเป็นหน่วยที่สำคัญมากๆ ของสังคมอย่าทำตัวเป็นแค่ กระจก จริงๆแล้วจรรยาบรรณที่เขียนไว้ครบถ้วนแล้ว ถ้าสื่อทำได้ตามนั้นจะ ดีแต่ยังมีหลายสื่อที่ไม่ปฏิบัติตามแถมยังทำหน้าที่โดยตรงในการยั่วยุให้เกิด ความรุนแรง”

รศ.ดร.วิลาสินี อดุลยานนท์

ผู้อำนวยการสำนักบรรณรักษ์และสื่อสารสาธารณะเพื่อสังคม
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

การทำหน้าที่ของสื่อมวลชน ท่ามกลางความขัดแย้งขณะนี้นั้นยังไม่
แข็งแกร่งพอ ทำให้สังคมไทยตกอยู่ในสภาพสังคมแห่งความเห็นและอารมณ์
สื่อไทยยังติดอยู่ภายใต้การครอบงำ ยังทำงานอยู่ภายใต้รูปแบบ วิธีคิด หรือ
มายาคติของทุนอำนาจรัฐ สื่อมวลชนต้องมีจุดยืนที่ชัดเจนและหนักแน่นไม่ตก
เป็นเครื่องมือของฝ่ายใด ๆ ต้องอดทนในการทำหน้าที่นำความจริงในหลายๆ
มุมมาเสนอให้ครบ ต้องเปิดพื้นที่สาธารณะต้องไม่เป็นเวทีของสီโต ท่ามกลาง
วิกฤติ

ในสถานการณ์ความขัดแย้งและท่ามกลางวิกฤติสังคมประเทศไทย
และบ้านเมืองต้องการสื่อที่มีเป็นมืออาชีพอย่างมาก?? สื่อต้องทำหน้าที่ และ
บทบาทในการสร้างสังคม เพราะสื่อสามารถที่นำหรือกำหนดทิศทางของ
สังคมได้ ซึ่งไม่ใช่เพียงบทบาทกระจกที่สะท้อนเท่านั้น ไม่ใช่ว่าสังคมจะบูด
เบี้ยวอย่างไรก็สังคมอย่างนั้น และไม่ใช่แค่ตะเกียงที่คอยส่องทางให้คนเดิน
ขณะเดียวกันสังคมต้องไขสื่อ เพื่อสนองตอบทิศทางหรืออุดมการณ์ของสังคม
ผู้บริโภคเองก็อย่าตกเป็นเหยื่อ ต้องเข้าใจว่าตนเองมีพลังในการที่จะเปลี่ยน
สื่อได้ต้องมีจรรยาบรรณของผู้บริโภคด้วย จะทำให้เกิดวัฒนธรรมการ
บริโภคสื่ออย่างเท่าทัน ส่วนสื่อมวลชนเองต้องพร้อมที่ปรับเปิดพื้นที่ให้กับ
สังคมมากขึ้นต้องไม่รู้สึกที่ตัวเองเป็นผู้ทรงอิทธิพล หรือมีอำนาจในการที่จะ
นำเสนออะไรก็ได้ ซึ่งเชื่อว่าเรื่องนี้จริยธรรมวิชาชีพต้องแข็งแกร่งจริงๆ จึงจะ
อยู่ได้

พศ.สุรสิทธิ์ วิภยารัฐ

อาจารย์ประจำสาขานิเทศศาสตร์

คณ.วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

สังเกตได้ว่าการรายงานข่าวของสื่อโทรทัศน์นั้น เป็นการรายงานข่าวจากสิ่งที่เห็นด้วยตา ไม่มีการอ้างอิงแหล่งข่าวและขาดการตรวจสอบข้อเท็จจริง รายงานภาพเหตุการณ์ซ้ำๆ ซึ่งเป็นชนวนนำไปสู่การเผชิญหน้ามากขึ้น คนที่ดูรายการมีหลายกลุ่มอาจทำให้บางกลุ่มเกิดความคับแค้นใจ สังคมจึงหาทางออกไม่ได้ ไม่มีความหวังและไม่สามารถแสวงหาการยุติความขัดแย้งได้ อีกทั้งการทำงานในระดับกองบรรณาธิการ มีการแข่งขันกันในเรื่องของความเร็วการเข้าถึงสถานการณ์ และจะนำไปสู่การแย่งกันเพื่อรายงานแต่แสดงออกมาในลักษณะที่ฉาบฉวยเสี่ยงต่อการถูกตั้งคำถาม ในแง่ของหลักการการทำงานที่ถูกต้องของหลักวิชาชีพ และจรรยาบรรณของสื่ออย่างไรก็ตามแม้การรายงานข่าวที่มีแหล่งข่าวมาให้ข้อมูลก็ตาม สื่อมวลชนจะต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงเพราะบางครั้งแหล่งข่าวอาจให้ข้อมูลเพื่อเป็นการป้ายสีฝ่ายตรงข้าม

นพ.ปรีดิ์ พิทักษ์วัชร

คณากรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สื่อไทยหลายแขนง หลายสำนัก เผชิญกับปัญหาเรื่องทุนไม่ว่าจะเป็นสื่อสาธารณะสื่อธุรกิจสถานีวิทยุชุมชนหลายแห่งเป็นปากกระบอกเสียงให้กับนักธุรกิจ นักการเมือง เป็นเครื่องมือของมีอำนาจหรือผู้แสวงหาอำนาจสุดท้ายสื่อเองกลายเป็นตัวทำให้เกิดความแตกแยก ?? 'สื่อเป็นตัวชี้นำและเป็นตัวทำลายพร้อมๆ กัน ต้องตระหนักให้ได้ว่าสื่อเป็นส่วนหนึ่งของประชาสังคมไม่ใช่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมการเมือง ฉะนั้นท่ามกลางวิกฤติความขัดแย้งนั้น สื่อมีหน้าที่และบทบาทที่สำคัญ ไม่ได้เป็นเพียงการรายงานข่าวเหตุการณ์เท่านั้น ต้องรายงานสถานการณ์ในภาพรวมอย่างครบถ้วน รอบด้านเที่ยงตรงการรายงานข่าวที่สำคัญที่สุดต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทุกคน ต้องรายงานเชิงลึกและช่วยกันถกหาแนวทางออกของวิกฤตินั้นๆ ด้วย'

รศ. เชื้อสถาปนศิริ

ผู้จัดการกลุ่มงานวิชาการ
โครงการศึกษาและพัธระวงสื่อ
เพื่อสุขภาวะของสังคม (บีเดีย มอบีเตอร์)

จากศึกษาพบว่าสื่อโดยเฉพาะ สื่อโทรทัศน์ฟรีทีวีของไทยนั้นยังเน้นการรายงานข่าวเฉพาะบรรยากาศของการชุมนุม การเตรียมความพร้อมจากรัฐบาลและความคับหน้าประเด็นทางการเมือง แต่ก็มีบางช่องซึ่งส่วนใหญ่เป็นช่องทีวีหลักและเคเบิลทีวี จะมีรายการพิเศษเกาะติดสถานการณ์เน้นประเด็นเสนอทางออก ความขัดแย้งและการวิเคราะห์ปัญหา อย่างไรก็ตามการนำเสนอของสื่อสารมวลชน ท่ามกลางความขัดแย้งนั้น ควรให้ความสำคัญกับการรายงานข่าวในสัดส่วนที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ ลดการให้ความสำคัญกับแหล่งข่าวที่เป็นผู้ขัดแย้งเพิ่มน้ำหนักความสมดุล และความหลากหลายของข่าวจากกลุ่มอื่นของสังคมเช่น กลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งกลุ่มพลัดถิ่นประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้เข้าร่วมชุมนุม หรือนักวิชาการอิสระที่แท้จริงและควรแสดงความเป็นกลางไม่นำเสนอภาพความรุนแรง ภาษาพูดที่มีลักษณะซ้ำไปซ้ำมา ควรเน้นรายงานข่าวเชิงลึก เชิงวิเคราะห์ และในการนำเสนอภาพจากแฟ้มภาพควรจะต้องระบุวัน เวลา สถานที่ เพื่อป้องกันการเข้าใจผิดต่อสถานการณ์และควรตรวจสอบข้อเท็จจริง ก่อนนำเสนอ ควรรายงานข่าวเชิงสันติภาพ

หลากหลายเวทีร่วมถกหาทางออกสื่อใน ภาวะวิกฤติ

เวทีสาธารณะ: "มองย้อนสื่อไทยในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง" จัดโดยเครือข่ายสิทธิเสรีภาพสื่อมวลชนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAPA) สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย สมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 30 มิ.ย. 53

เวทีนี้เป็นการเสวนาสื่อมวลชนมาพูดคุยสะท้อนการทำงานในช่วงสถานการณ์วิกฤติและมองไปยังหน้าเวทีการพูดคุยเป็นประเด็นด้วย นฤตย์ เสกธีระ บรรณาธิการบริหาร หนังสือพิมพ์มติชน เปรียบเทียบมรดกหน้าที่ของสื่อมวลชนระหว่าง พฤษภาคม 2535 กับ พฤษภาคม 2553

นฤตย์ เสกธีระ: "ทั้งสองเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้นมาจากชนวนการเมืองเหมือนกัน แต่ในความเหมือนก็มีความต่างคือการลุกฮือต่อสู้ระหว่างประชาชนกับรัฐครั้งนี้ "สื่อ" ตกเป็นเป้าในการทำร้ายอย่างที่ไม่เคยเป็นมาก่อน พฤษภาคม 2535 นักข่าวและช่างภาพได้รับบาดเจ็บนั้นเป็นเหตุสุดวิสัยจริงๆ ตัวอย่างวันที่เชียนแตกมีการปาหินแล้วให้นักข่าวและช่างภาพได้รับบาดเจ็บ เพราะนักข่าวและช่างภาพเข้าไปอยู่ในใจกลางของการปะทะพอดี แต่เหตุการณ์ พฤษภาคม 2553 กลับกลายเป็นว่านักข่าวและช่างภาพโดนกระสุน ทั้งกระสุนจริงและกระสุนปลอม ทำให้ได้รับบาดเจ็บและที่สำคัญคือ **ตายจริง**"

พฤษภาคม 2535 ถ้านักข่าวยื่นสังเกตการณ์และหากเกิดความรุนแรงให้ยืนอยู่หลังเจ้าหน้าที่จะปลอดภัย แต่พฤษภาคม 2553 ไม่พ่านักข่าว จะยืนอยู่จุดไหนก็มีโอกาสได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตเหมือนกันทั้งสิ้นที่กล่าวว่า สื่อเป็นเป้าการทำร้ายเพราะสื่อเป็นเหยื่อจากการปะทะ ช่างภาพของมติชนก็ถูกยิงและถามว่าใครยิง วิธีกระสุนมาอย่างไร ก็ตอบไม่ได้ เพราะนาที่นั่นมันไม่สามารถรู้ได้ว่าเกิดอะไรขึ้น การเป็นสื่อจึงไม่สามารถรับประกันได้เลยว่าจะปลอดภัย นั้นแสดงว่าการก่อเหตุนี้เขาไม่เลือกเป้าหมาย ครั้งนี้เราบอกให้นักข่าวมีหน้าที่สังเกตการณ์ ไม่ควรเข้าไปในจุดเสี่ยง เราต้องการข่าวสารจากจุดที่คุณเห็นใกล้ที่สุด และปลอดภัยที่สุดแล้วรายงานข่าวกลับมาเราไม่ต้องการเห็นการสูญเสีย หากเห็นว่าเหตุการณ์ไม่ปลอดภัยก็สามารถแจ้งกอง บก.ได้ สามารถขอถอนตัวได้"

กับเหตุการณ์ที่ผ่านมา นฤชัย สังสะท้อนปัญหาของกองบรรณาธิการว่าเป็นการทำงานที่อึดอัดมากที่สุด เมื่อข้อมูลที่ได้มาในแต่ละวันคือข้อเท็จจริงที่หาข้อสรุปของความจริงไม่ได้

‘เมื่อเกิดสงครามข่าวระหว่าง 2 ข้าง เกิดกองกำลังไม่ทราบฝ่ายเข้ามา เกิดการต่อสู้ด้านข่าวสาร ข้อมูลสับสนมาก รู้สึกยากมากในการนำเสนอและมีโอกาสที่จะถูกข่าวลือพาไปได้เรื่อย เมื่อไม่สามารถเข้าถึงความจริงได้ก็只得เพียงแค่นเสนอความเห็นของแต่ละฝ่ายและทำให้เกิดความบิดเบี้ยวของข่าวสารเกิดปรากฏการณ์เชื่อ ก่อนความจริงปรากฏแพร่ระบาดและปัญหานี้ลามไปยังสื่อออนไลน์ด้วย

สิ่งที่ควรทำเมื่อเกิดเหตุการณ์เช่นนี้คือแยกสิ่งที่เป็นข้อเท็จจริงออกจากความเห็น ข้อเท็จจริงมีเท่าไรก็ขอ

ให้มีเส้นแบ่งอยู่ตรงนั้น’

‘โดยส่วนตัวเคยตั้งคำถามของตัวเองเช่นกันว่าทำไมถึงไม่มีพื้นที่ของคนเสื้อแดงทำไมไม่ทำสื่อบริวิถีชีวิตกลุ่มคนที่มาชุมนุมก็มีการรับลูกโดยให้มติดชนออนไลน์ลงพื้นที่ไปส่วนมติดชนรายวันก็ยังต้องเกาะติดการเมืองประเด็นหลักอยู่สถานการณ์ที่เกิดขึ้นมีการเกร็งของการทำงาน มติดชนถูกกล่าวหาว่าเป็นแดง โดยใครก็ไม่รู้เวลานำเสนออะไรก็มักจะมี feedback กลับมาแบบนั้นสิ่งที่ต้องทบทวนในกองบรรณาธิการคือการไม่ได้ลงไปในพื้นที่ตรงนั้น แต่นำเสนอความคิดเห็นแทนน่าย่างเดียวอาจแย้งว่า ยอมรับว่าการนำเสนอในมุมมองกลุ่มผู้ที่เข้าร่วมชุมนุมนั้นยังห่างเหินอยู่ ไม่เฉพาะ นปช. เท่านั้นแต่กับพันธมิตรก็เช่นเดียวกันซึ่งก็คงต้องลงไปหาความจริงเหล่านั้นเช่นกันซึ่งจะเอาไปปรับปรุง’

ชาติ พัฒนกุลการกิจ

ผู้สื่อข่าวสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย

ซึ่งติดตามและเกาะติดการรายงานข่าวการชุมนุมของกลุ่ม นปช. ตั้งแต่มีการรวมตัวกันในต่างจังหวัดและเคลื่อนขบวนเข้าสู่จุดต่างๆ ย้อนรอยและลำดับเหตุการณ์ว่า

‘ตอน นปช. เคลื่อนการชุมนุม ไปลาดลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี เพื่อขอสัญญาณ People Channel คืน จุดนั้นมีทหารครึ่งกำลังหลายพันนาย ผมถูกมอบหมายให้ไปรายงานกับรถไอบีปปรากฏว่ามีผู้ชุมนุมมาล้อมรถเป็นร้อยคน แล้วตะโกนว่าช่องเราไม่เป็นกลางทีมงานก็คุยกับผู้ชุมนุมเพราะอีกไม่กี่นาทีที่ต้องรายงานสดผมบอกว่าขอให้ได้รายงานก่อน ส่วนจะเป็นกลางหรือไม่เป็นกลางอย่างไรค่อยคุยกัน กลุ่มผู้ชุมนุมหลายคนก็เข้าใจและขยายวงออกไปพอรายงานเสร็จไปตามข้อเท็จจริง เขาก็มีความสุขกับสิ่งที่เกิดขึ้น’

‘ผมเชื่อว่าทุกคนมีสิทธิประจำตัวแต่กับการทำข่าวต้องอิงข้อเท็จจริงการเข้าไปทำงานในช่วงที่มีเหตุการณ์รุนแรงนั้นค่อนข้างยากซับซ้อนและละเอียดพอสมควรเพราะผู้ชุมนุมก็มีความชอบไม่ชอบอยู่ เวลาเข้าไปทำงานเขาอาจมองว่าเราไม่เป็นกลาง และนั่นทำให้เรากอดอยู่ในภาวะอันตรายที่สุด

นอกจากสื่อมวลชนจะถูกตั้งคำถามในเรื่องของความไม่เป็นกลางแล้ว
นี้อาจเป็นครั้งแรกที่มีการวิพากษ์การทำหน้าที่ของสื่อต่างประเทศอย่างหนัก
 โดยเฉพาะกรณีของ "แดน ริเวอร์" ผู้สื่อข่าวของสถานีโทรทัศน์ซีเอ็นเอ็น
 ก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์การชุมนุมใหญ่ที่ถนนราชดำเนินและถนนราชประสงค์
 ผมมีโอกาสได้ทำข่าวผู้ชุมนุมที่ปากช่อง โคราช เป็นเกษตรกรที่ทำเกษตร
 มาตลอดชีวิต ไม่เคยได้ล้มทุ้มตาเลย ไม่ว่ารัฐบาลชุดไหนก็ไม่เคยดีขึ้นชีวิต
 แทบจะมีลมหายใจแบบวันต่อวัน และที่มาชุมนุมนั้นไม่ได้มาเคลื่อนไหวให้
 ใครคนใดคนหนึ่ง แต่มาเคลื่อนไหวให้อยากได้ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอยากให้
 เหลือवलเกษตรกร คนที่มาด้วยใจก็มีเช่นกัน เชื่อว่าคนที่ดูข่าวคงไม่อยากจะ
 แค่ว่าวันนี้แกนนำทำอะไร พูดอะไร เข้าห้องน้ำอย่างไร แต่คิดว่าต้องการเห็น
 ส่วนอื่นด้วยเช่นกัน'

ชาติ พัฒนกุลการกิจ สะท้อนถึงมุมมองต่อการทำหน้าที่ผู้สื่อข่าวใน
 สถานการณ์ความขัดแย้งที่ผ่านมา นอกจากผู้สื่อข่าวไทยแล้ว ในเวทีสาธารณะ
 ครั้งนี้ยังมีผู้สื่อข่าวต่างประเทศ จาก สถานีโทรทัศน์อัลจาซีรา ซึ่งคงปฏิเสธ
 ไม่ได้ว่าตลอดช่วงเวลาที่มีการชุมนุมจนปิดฉาก สถานีโทรทัศน์อัลจาซีรา
 เป็นอีกสถานีโทรทัศน์ที่มีผู้คนจากทั่วทุกมุมโลกติดตามข่าวคราวความเคลื่อนไหว
 ไหวจากสถานีแห่งนี้

เวยัน เอย์

ผู้สื่อข่าว สถานีโทรทัศน์อัลจาซีรา

เป็นผู้สื่อข่าวที่ติดตามรายงานและทำข่าวการชุมนุมประท้วง
 ในเมืองไทยและได้เข้าร่วมเสวนาครั้งนี้บอกว่า 'ผมรับรู้เรื่อง
 คำวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับอคติของสื่อ สำหรับนโยบายของ
 อัลจาซีราที่มีต่อการทำข่าวในประเทศไทย คือรายงานในสิ่ง
 ที่เห็นเท่านั้น

เหตุปะทะที่ตอนเมืองผมตัดสินใจไปกับกลุ่มที่นำหน้าของ
 ผู้ชุมนุม เพราะหากไปพร้อมกับผู้ชุมนุมอื่นๆ อาจติดอยู่ตรง
 กลางผู้ชุมนุมจนไม่สามารถขยับออกไปไหนได้ แต่ระหว่างการเดินทางไปกับ
 กลุ่มที่นำหน้าผู้ชุมนุมก็ไปเจอรถทหารที่จอดบล็อกไว้ ผมจึงตัดสินใจขึ้นไป
 ที่สะพานซึ่งเป็นแนวข้างหลังของทหารและนั่นทำให้สามารถเห็นเหตุการณ์ว่า
 เกิดอะไรขึ้นขณะที่ผู้สื่อข่าวอื่นๆ นั้นยังมาไม่ถึง ทีมข่าวของสถานีโทรทัศน์
 อัลจาซีรา ได้ภาพที่เชื่อได้ว่าเป็นฝ่ายเสียแดงถือปืน ซึ่งเป็นภาพที่ดังมากใน
 ประเทศไทย ขึ้นหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์ไทยเกือบทุกฉบับ

และผมก็ทราบด้วยว่าภาพนี้ถูกใช้โดยกลุ่มเสื้อเหลืองและรัฐบาลเพื่อบอกว่าบุคคลที่ถือปืนในภาพนั้นเองที่ทำให้ทหารตายในวันนั้น แต่การรายงานข่าวของอัลจาซีรา ไม่ได้รายงานเช่นนั้น เรายังงานถึงสิ่งที่เห็นเท่านั้นและ 'ไม่มี การตีความใดๆ ทั้งสิ้น'

เวย์น เฮย์ ยังกล่าวถึงวิธีป้องกันตนเองของทีมข่าวสถานีโทรทัศน์อัลจาซีราว่า ขณะทำข่าวภาคสนามว่า นอกจากอุปกรณ์กันกระสุนแล้ว ยังมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ที่มาจากบริษัทเอกชน เข้าร่วมอยู่ในทีมการทำงานด้วย เพื่อให้คำแนะนำเรื่องความปลอดภัยโดยไม่ห้ามไปยังสถานที่ใดๆ แต่จะแนะนำวิธีไปยังบริเวณนั้น พร้อมทั้งหิวอุปกรณ์ปฐมพยาบาลตามไปด้วยเผื่อมีเหตุการณ์อะไรที่ไม่คาดฝันเกิดขึ้น และเมื่อเกิดสถานการณ์สำคัญอัลจาซีราให้แนวทางการทำงานว่า 'ให้ไปยังจุดเกิดเหตุทันที แต่ต้องปลอดภัย'

เรียนรู้ปัญหาความร่วมมือสรุปบทเรียนกับกับ เอ็คโค มาร์ยาดี จากอินโดนีเซีย

คริสต์ - มุสลิม ถึงไทย เหลือง - ๓๓๖

เอ็คโค มาร์ยาดี

พ่ายส่งเสริมสิทธิเสรีภาพ

พันธมิตรผู้สื่อข่าวอิสระ ปรกศอับโดนิเซีย

สะท้อนถึงบทบาทหน้าที่สื่อที่เกิดขึ้นในประเทศไทย และเปรียบเทียบกับประเทศอินโดนีเซียผ่านเรื่องเล่าเกี่ยวกับปัญหาหระหว่างคริสเตียนและมุสลิมในประเทศอินโดนีเซีย เอ็คโคบอกว่า 'นอกจากปัญหาที่สื่อต่างประเทศมักวาดภาพอินโดนีเซียเป็นประเทศที่ผลิตผู้ก่อการร้ายเพียงเพราะเป็นประเทศมุสลิมที่ใหญ่ที่สุดของโลก แล้วประเทศของตบยังมีปัญหาจากสื่อภายในประเทศ แบ่งแยกออกเป็น 2 กลุ่มอันมาจากปัญหาทางการเมืองและความเชื่อทางศาสนา' ตั้งปี 1998 ถึงปัจจุบันมีความขัดแย้งขึ้นมากมาย โดยเฉพาะปี 1998 นั้นมีความขัดแย้งรุนแรงคือการจลาจลกระท่งทำให้

ประธานาธิบดีซูฮาร์โตสูญเสียอำนาจในการปกครองประเทศ ขณะนั้นสื่อแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่อยู่ฝ่ายทหาร และ กลุ่มที่ต้องการปฏิรูปทางการเมือง ซึ่งการจลาจลครั้งนั้น ทำให้เกิดการบาดเจ็บของผู้สื่อข่าวด้วย ปีถัดมามีเหตุการณ์รุนแรงในเกาะอัมบน ซึ่งเริ่มต้นจากปัญหาทางการเมือง ถัดมาก็เป็นความรุนแรงทางศาสนาระหว่างมุสลิมกับคริสเตียน เกิดการจลาจลทำให้เกิดคนตายนับพันสถานที่ทางศาสนาถูกเผา สื่อก็แบ่งออกเป็นสองกลุ่มตามความเชื่อทางศาสนาของตนเองถัดจากเหตุการณ์ที่อัมบน ก็ไปสู่มืองโบโซ บนเกาะสุลาเวสี ซึ่งมีความขัดแย้งและมีจลาจลถึง 5 ปี ตั้งแต่ปี 1998 - 2003 ปัญหาเกิดจากมุสลิมที่พ่ายแพ้จากอัมบนนั้นมุสลิมถูกฆ่าตายเป็นเยอะมาก ถือว่าคนคริสเตียนเป็นฝ่ายชนะในครั้งนั้น เขาก็เลยย้ายมาล้งแค้นที่โบโซ เกิดเหตุการณ์คนมุสลิมเข้าไป

จัดการกับคนคริสเตียนมากมาย สื่อก็มีการแบ่งกลุ่มจัดตั้งสื่อมุสลิม และคริสเตียน แล้วก็มาโจมตีกัน อีกช่วงหนึ่งคือเหตุการณ์ความขัดแย้งที่ติมอร์ในปี 2000 ซึ่งต่อมาแยกออกเป็นประเทศติมอร์เลสเต

ขณะนั้นกองทัพอินโดนีเซียกำลังเสียการควบคุม และเริ่มเกิดการจลาจลขณะเดียวกันสื่อที่เป็นสื่อหลักในการรายงานข่าวนี้คือ CNN และ Al Jazeera ก็มีการเลือกข้างอย่างชัดเจนคือเลือกฝั่งที่ต้องการแยกตัว นอกจากนั้นยังมีที่อาเจระห์ และ ปาปัว ทั้งสองพื้นที่มีความขัดแย้งมาอย่างยาวนาน สื่อก็ทำงานอย่างยากลำบาก รัฐบาลควบคุมอย่างเข้มข้น ความเสรีมีน้อย ประเด็นขัดแย้งส่วนใหญ่คือความต้องการแยกตัวออกจากอินโดนีเซีย สื่อก็ถูกคำถามว่า **รักษาหรือเปล่า** ถ้ารักษา ก็ต้องเข้าชาติอินโดฯ ต้องเข้าข้างรัฐบาล

เอ็กโค มาร์ยาตี กล่าวถึงประเด็นด้านจริยธรรมสื่อ ต่อการทำรายงานข่าวท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้งว่า ประสบการณ์ทำข่าวมา 15 ปีตนเห็นว่าสื่อมีลักษณะสนับสนุนการเกิดความขัดแย้งแทนที่จะมองไปที่สันติภาพที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อีกอย่างคือสื่อรายงานโดยใช้คำพูดที่แสดงถึงความเกลียดชังและใส่อาฆวน ความรู้สึกของตัวเองลงไปในข่าวด้วย และ สื่อมักนำ เสนอข่าวสร้างสีสันอธิบายในรายละเอียดเป็นอันมาก ซึ่งบางอย่างก็เป็นรายละเอียดที่ชวนสงสัยของ เช่นมีการฆ่าหั่น สับ มีการตัดคอ ตัดหู แทนที่จะมองประเด็นความพยายามที่จะทำให้สถานการณ์ดีขึ้นจากหลายๆ ฝ่ายในสังคม **ที่สุดคือจริยธรรมวิชาชีพหายไป**

"ตัวอย่างในอัมบนที่เกิดขึ้นในปี 1999 - 2004 นั้น พบว่าสถานีวิทยุแห่งหนึ่ง มีการกระจายเสียงที่กระตุ้นความรุนแรงด้วยการพูดให้ฝ่ายหนึ่งไปฆ่าอีกฝ่ายหนึ่ง ขณะที่อีกฟากหนึ่งก็ให้หนังสือพิมพ์เพื่อกระตุ้นให้คนไปทำในลักษณะเดียวกัน เมื่อ เมษายน 2553 ที่ผ่านมามีความรุนแรงใน ตันจุงเปรียก ซึ่งอยู่ตอนเหนือของจาการ์ตา สื่อโดยเฉพาะทีวีทำตัวเหมือนตำรวจเสียเอง คือทำข่าวในลักษณะไปสอบสวนและนำเสนอข่าวไม่ได้ดูคุณภาพ ไม่ยุติธรรมกับแหล่งข่าวทำให้คนดูไม่รู้ ว่าใครถูกใครผิดกันแน่"

อย่างไรก็ตามยังคงมีความพยายามที่จะเสนอข่าวในเชิงสันติภาพเช่นกัน โดย **เอ็กโค** บอกว่า สื่อกระแสหลักของอินโดนีเซีย เช่น หนังสือพิมพ์คอมปาส มีการนำเสนอเชิง Soft Journalism คือ ไม่มุ่งประเด็นไปที่ความรุนแรงตลอดเวลาอันจะเป็นการสร้างให้คนมีอารมณ์รุนแรง กระนั้นก็ยังหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ฉบับ ซึ่งไม่รู้ว่าเป็นนายทุนรวมถึงมีทีวีอยู่ช่องหนึ่งที่พยายามให้ข้อมูลด้านเดียว และเน้นความรุนแรง มีการพูดถึงสิ่งที่น่ากลัว น่าสยดสยองตลอดเวลา **เอ็กโค** มองว่า การทำข่าวที่มีความขัดแย้งไม่ใช่เรื่องง่าย นักข่าวต้องการปัจจัยหนุนต่างๆ มากมายรวมทั้งประสบการณ์ด้วย ซึ่งเขาได้เรียนรู้มาโดยตลอด ทั้งยังมีการพูดถึงจริยธรรมมาโดยตลอดเช่นกัน ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นเขามองว่าไม่ใช่เพราะนักข่าวตั้งใจจะละเมิดจริยธรรม แต่เกิดจากการไม่มีประสบการณ์มาก่อน สำหรับกรณีประเทศไทยอาจเกิดความผิดพลาด ที่บางคนอาจตีความว่า ผิดจริยธรรมก็ได้ ข้อแนะนำคือนักข่าวต้องเรียนรู้จากสิ่งที่เกิดขึ้น "เมื่อนักข่าวลงไปในพื้นที่ แทนที่จะรายงานจากสิ่งที่เห็นเพียงอย่างเดียว ต้องพยายามแสวงหาความต้องการของ

แหล่งข่าว ควรไปถามความรู้สึกประชาชนมา ไม่ใช่เอาความรู้สึกส่วนตัวไปปะปนกับข่าว และอย่าพยายามรายงานรายละเอียดเหตุการณ์ความรุนแรงเช่น เลือดไหล สมองแตกมากนัก เพราะยิ่งทับถมให้เกิดรู้สึกความรุนแรงมากขึ้นยิ่งไปอีกยิ่งความขัดแย้งเข้มข้นเท่าใด นักข่าวก็ต้องรายงานอย่างอิสระไม่เลือกข้างและพยายามอย่าแสดงความคิดเห็นในข่าว เพราะความเห็นมักจะมาพร้อมกับการแบ่งแยกแบ่งฝ่าย พยายามรายงานเฉพาะข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น แล้วก็หยุดอยู่แค่นั้น อย่าใส่ความคิดเห็นลงไปโดยหลักแล้วนักข่าวไม่ได้ทำงานเพื่อตนเอง แต่เป็นการทำงานเพื่อสาธารณะ สิทธิสาธารณะในการรับข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้อง นั้นเป็นสิทธิขั้นสูงสุดของสาธารณชน"

"การทำข่าวในสถานการณ์วิกฤติ โอกาสที่จะเกิดความปลอดภัยนั้นมีสูง"

กวี จงกิจถาวร
บรรณาธิการอาวุโส เครือเดอเนชั่น

เป็นคำพูดของ **กวี จงกิจถาวร** บรรณาธิการอาวุโส เครือเดอเนชั่น เป็นประโยคที่ทำให้เวทีสาธารณะการเมือง ย้อนสื่อไทยในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง เพิ่มความเข้มข้นและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น แต่กระนั้นกับเหตุการณ์ที่ไม่ปกติและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลานั้น ถามว่า จริยธรรมการทำข่าวที่เคยมี ต้องยกเลิกไปด้วยหรือเปล่า "กวี จงกิจถาวร" ชี้นิ้วไปฝั่งตรงข้ามแล้วบอกว่า "ยิ่งต้องเพิ่มมากกว่าเดิม"

"ไม่ว่าจะทำข่าวในสถานการณ์ใดๆ ก็ควรมีบรรทัดฐานทางจริยธรรมอันเดียวกันคือ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อเท็จจริงด้วย ช่วงที่ผ่านมาเกิดสถานการณ์การจองพื้นที่ข่าว ใครออกมาให้ข่าวก่อนได้เปรียบ ไม่ว่าข่าวนั้นจะให้จริงอย่างไรก็ตาม บางทีอาจจะมีข้อเท็จจริงจจจจจจ (ลากเสียง แล้วค่อยจริง) ซึ่งข้อเท็จจริงจจจจจจ เหล่านั้นนั้นแหละไม่มีใครมาเช็คว่าที่จริงแล้วเรื่องที่พูดมานั้นจริงหรือเปล่า ไม่มีใครรู้สึกว่าเขา..เสียเวลาคุณหลบไป เราต้องการความจริงการทำข่าวแบบวันต่อวัน หรือมีช่องว่างวันหยุดนั้นไม่ค่อยมีปัญหาอะไร แต่การทำข่าวติดต่อกันเป็นเวลาหลายเดือนนั้นนักข่าวมักจะมีอคติ เพราะมีความสนิทสนมกับแหล่งข่าว"

การรายงานข่าวในสถานการณ์ที่ผ่านมา กวีมองว่าเป็นการทำข่าวแบบให้เป็นละคร คือจับคู่คำ - ขาว หรือไม่ก็ เหลือง - แดง แล้วก็มักจะนำเสนอไปที่บุคคลมากกว่า 90% คำพูดของแหล่งข่าวที่ออกมารุนแรงโอเวอร์ ก็มักได้รับความสนใจนำเสนอโดยที่ไม่ได้ตรวจสอบเลยว่าข้อเท็จจริง

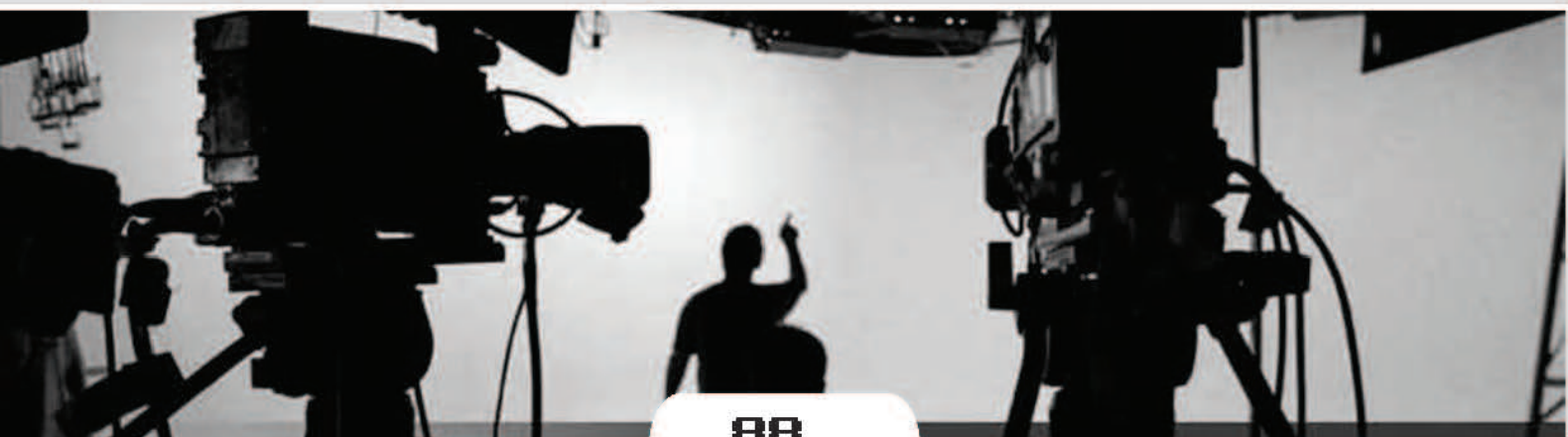
เหล่านั้นเป็นอย่างไร มีประเด็นหนึ่งคือ นักข่าวไทยเขียนอยู่ได้ว่าจำเป็นต้องนำกองกำลังรักษาสันติภาพของสหประชาชาติเข้ามาดูแลความขัดแย้งในประเทศไทย คนไทยก็รายงานข่าวกันใหญ่เลย

ถ้าคนที่มึนทึบกระการเมืองระหว่างประเทศก็จะบอกได้ว่าโกหก มันเป็นไปได้ไม่ได้เพราะการจะให้สหประชาชาติเข้ามาแทรกแซงการเมืองในประเทศนั้นต้องผ่านขั้นตอน นักข่าวต้องรู้ว่า หลอกซ้ำอีกแล้ว ถ้านักข่าวมีทักษะดีรู้ว่าอะไรเป็นอะไร ข้อผิดพลาดในการรายงานข่าวนั้นจะถูกตัดออกไปแล้ว 60 % การส่งนักข่าวออกภาคสนามต้องเข้าใจธรรมชาติของนักข่าวแต่ละคนว่าใครเหมาะสม ไม่ใช่ใครว่างก็ออกไป หรือใครที่โดนตายเคยผ่านสงครามมาแล้วก็ส่งออกไป แบบนั้นไม่ได้ แต่ต้องเข้าใจในสถานการณ์ด้วย"

มีฉะนั้นแล้ว สื่อไทยจะถูกประณามไม่หยุดว่าไม่มีคุณภาพแล้วก็สร้างความขัดแย้ง เพราะเรารายงานความขัดแย้ง แต่ไม่รายงานไม่เข้าใจที่มาของเหตุการณ์เหล่านั้น ซึ่งเหล่านั้นที่เข้าใจเท่านั้นจึงจะสามารถทำได้

"ผมรู้ว่ามันลำบากมาก เพราะผมเคยทำข่าวต่างประเทศประจำก็พูดลำบากมากโดยเฉพาะในวันที่ต้องส่งข่าวทีวี สิ่งพิมพ์ ผมทำข้อผิดพลาดมากเมื่อ 20 ปีที่แล้ว เพราะมันแต่ไปดูความขัดแย้งวันต่อวัน ใครแพ้ใครชนะ ใครตายเท่าไร ยังจำได้เลยสมัยก่อนต้องดูว่าระเบิดที่ยิงมาเท่าไร ข้ามฝั่งไทยไปไกลแค่ไหน แต่สิ่งที่ขาดคือการขาดการปูเรื่อง ขาดการทำความเข้าใจเห็นถึงต้นเหตุของปัญหา นักข่าวไทยต้องฝึกฝนให้มากเพราะประเด็นร้อนของไทยยังมีอีกเยอะ"

กวี จงกิจถาวร บรรณาธิการอาวุโส เครือเดอะเนชั่น กล่าวทิ้งท้ายอย่างเข้าใจและตั้งความหวังกับนักข่าวไทยกับความรอบรู้รอบด้าน กับข่าวทุกชิ้นที่จะต้องรับผิดชอบ

สื่อในภาวะวิกฤตการณ์เมือง : สะท้อนปรากฏการณ์

เรื่อง : บิรมล ประสารสุข

หรือแสงสว่างทางออก

จัดโดย สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สถาบันอิศรา มูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โครงการศึกษาและพิจารณาข้อพิพาทของสังคม มีเดีย มอนิเตอร์ นักวิชาชีพและนักวิชาการที่เข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมุมมองคือ

นายภัทร: คำพิทักษ์ บรรณาธิการข่าว หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์,
ดร.นฤมล กับจุมพล อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ดร.มานะ ตรีรยาภิวัฒน์ อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ดร.อัญฉริษา อักษรอินทร์ ผู้อำนวยการสถาบันพิทักษ์สิทธิผู้บริโภค

นายภัทร: คำพิทักษ์

ดร.นฤมล กับจุมพล

ดร.มานะ ตรีรยาภิวัฒน์

ดร.อัญฉริษา อักษรอินทร์

นายภัทร: คำพิทักษ์

บรรณาธิการข่าว หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์

“ปฐมเหตุที่ทำให้สื่อเกิดสภาพอย่างปัจจุบัน คือ โครงสร้างของสื่อใหม่ ทำให้เกิดการหลังไหล ของทัศนคติและข้อมูล และทำให้เกิดผลกระทบหลายด้าน เช่น

1. ทำให้ทุกคนกลายเป็นสื่อ โดยลืมนึกไปว่าการที่จะเป็นสื่อมวลชนได้นั้น ต้องประกอบด้วย 2 ขา คือ ขาเสรีภาพ และ ขาของความรับผิดชอบซึ่งทั้ง 2 ขา ต้องก้าวแต่ในสื่อออนไลน์ มีแต่ขาเสรีภาพเป็นตัวนำ เพราะด้วยความไว รัฐไม่สามารถจำกัดได้ ไม่มีกฎหมายใดมาควบคุม จึงไม่แปลกที่เว็บไซต์ประชาไทเป็นผู้ที่ถูกกระทำ แม้จะมีการเรียกร้องเรื่องของเสรีภาพ แต่ในวงการนักวิชาการกลับมองว่าไม่มีน้ำหนัก

2. เรื่องความรู้ความสามารถ สื่อใหม่ถือว่ายังไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข่าวได้มากนัก ดังนั้นการนำเสนอข้อมูลจึงเป็นลักษณะที่เรียกว่าปนกัน ระหว่างความรู้และความเห็น

3. เรื่องกรอบความคิดไม่ชัดเจน อยากเขียนอะไรก็เขียน โดยไม่รับผิดชอบ ซึ่งต่างจากอดีต เพราะที่นักข่าวจะเขียนหนังสือได้ ต้องอาศัยประสบการณ์และระยะเวลาในการสั่งสม

ดังนั้นการสร้างบุคลากรในสื่อใหม่จึงแตกต่างจากสื่อยุคเก่า ‘ระยะที่ผ่านมา สื่อมวลชนไม่สามารถรองรับความเปลี่ยนแปลงได้ ทำให้การจัดการสื่อมีปัญหาการขยายตัวไม่ทันตามโครงสร้างสังคมทำให้เกิดปัญหา ผมเคยตั้งคำถามไว้ว่า ในศูนย์ราชการที่แจ้งวัฒนะมีนักข่าวประจำอยู่ที่คน เพราะในศูนย์ราชการนั้นเป็นที่ตั้งของหลายหน่วยงาน หรือขณะที่ประเทศไทยเปิดพรมแดนเชื่อมโยงกับเพื่อนบ้านอย่างประเทศลาว โครงสร้างนักข่าวเราเปลี่ยนไปตามนั้นหรือไม่ หากการปรับปรุงโครงสร้างของราชการสื่อยังตามไม่ทันอาจทำให้เกิดปัญหาได้ หรือการนิยามความเป็นสื่อ’

สำหรับความน่าเชื่อถือรวมถึงการควบคุมตนเอง ผมว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด เพราะหากเราเชื่อว่าว่าการควบคุมโดยรัฐ โดยกฎหมายเป็นสิ่งที่ไม่น่าไว้ใจ แต่สภาพเป็นจริงของสังคมที่เปลี่ยนไปสถานการณ์หนังสือพิมพ์ก็ไม่สามารถคุมได้ทุกสื่อ ทำให้กลายเป็นช่องว่างที่สื่อที่อยู่นอกการควบคุมใช้เสรีไปการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น ส่วนการจัดการของสำนักคนเป็นสื่อมวลชน ฐานะที่เป็นปัจเจกชนในบางครั้งนักข่าวก็ตกเป็นข่าวซะเอง ซึ่งผมมองว่าเป็นสิ่งที่โหดร้าย เฉพาะบุญ ที่นักข่าวมีจิตสำนึกที่รอบคอบจึงไม่เกิดอันตรายแต่หากเป็นผู้ที่ไม่มีวุฒิภาวะอาจจะได้รับอันตรายได้มาก

‘ความเป็นสื่อจะน้อยลง หากไม่บูรณาการการเชื่อมโยงความคิดไม่นำข้อมูลมาประกอบ เช่น ในเหตุการณ์เมื่อเดือนพฤษภาคม การรายงานข่าวโดยส่งนักข่าวลงในพื้นที่ นักข่าวก็รายงานว่ามีคนตาย ใครยิงใคร ผมจึงตั้งคำถามกับทีมว่า ผมไม่ต้องการข่าวแบบนี้ หากให้นักข่าวลงสนามแล้วไปชะโงกดูว่าใครยิงใคร ผมไม่ต้องการแต่สิ่งที่ต้องการคือ เขามารวมกลุ่มตรงนี้ได้อย่างไร มาด้วยองค์ประกอบใดหรือใครมาจัดตั้ง เช่น ที่เวทีที่คลองเตยเห็นนักการเมืองพื้นที่เข้ามา เห็นการเชื่อมโยงของผู้ที่มีอิทธิพลในพื้นที่ ซึ่งหากมีการเชื่อมโยงก็จะเข้าใจ ส่วนคนที่มาชุมนุมเขาบอกว่าเขามาเรียกร้องเรื่องความทุกข์ยาก แต่เสธฯ แดงบอกไว้ว่าในจำนวนผู้ชุมนุมมีฆิษณุอยู่ 3,000 คน นั่นเป็นผู้เดือดร้อนจริงๆ

สำหรับองค์กรชาวบ้านที่ชุมนุมแล้วถอนตัวไป เป็นเพราะอะไร ต้องเข้าใจ หากเราไม่เห็น หรือไม่เข้าใจก็จะพูดๆ ว่าเดี๋ยวก็ต้องมีการฆ่ากันอีกรอบ คำถามที่มีคือจะลุกมาฆ่ากันเพื่ออะไร ต่อสู้เพื่ออะไร เพื่อเรียกร้องให้ยุบสภาให้คืนอภิสิทธิ์ ลาออก ให้คุณทักษิณกลับมาหรือแก้ไขปัญหาสองมาตรฐานหรือแก้ไขปัญหาความยากจน การเข้าไปพื้นที่เพื่อให้รู้ว่าเป็นใครมาจากไหน เป็นทหารมาจากพลไหน ใครบังคับบัญชา มีหน่วยแม่บ้านป็นใหม่รู้แล้วก็สามารถตรวจสอบได้ว่าใครต้องรับผิดชอบ’ การเข้าถึงแหล่งข่าวจำเป็นมาก ช่วงเดือนพฤษภาคม

มีสื่อมวลชนเท่าไรที่เข้าถึงเสธฯ นักข่าวที่เฝ้าแกนนำเสธฯ มีกี่คนที่ได้คุยกับแกนนำและเข้าใจเขาจริงๆ ผมว่าน้อยมาก ซึ่งโพสต์ทูเดย์เราพยายามสัมภาษณ์ให้พื้นที่เขา แล้วจะพบว่าคนอย่าง อริสมันต์ ที่ถูกมองว่าเป็นแกนนำกลุ่มฮาร์ดคอร์

สนทนา เขาเปิดรูปลูกสาวให้ดู ดั่งนั้นต้องเข้าไปคุยคุยเพื่อให้รู้ว่าในสมองและหัวใจว่าเขาคิดอะไร แก่นนำและมวลชนคนเสื้อแดงคิดอย่างไร ต้องมองอย่างละเอียด อย่างที่ผ่านมามีนักข่าวภาคสนามเขาไม่มีคำถามที่ว่า **คุณวิระ** หายไปไหน แต่มันเป็นคำถามที่เกิดจากนักข่าวภายนอกส่วนภาวะอึมครึมที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ ไม่ว่าจะใครก็ตัดสินใจไม่ได้ เพราะไม่รู้ที่รัฐบาลตัดสินใจอย่างไร เพราะนักข่าวไม่มีใครไปถามนักการเมือง เพราะนักการเมืองเก็บตัว หรือจะถามใครไม่มีใครบอก พจนัการการเมืองออกมาพูดก็ ไม่มีคนเชื่อ การเข้าถึงแหล่งข่าวทั้งฝ่ายเสื้อแดง และรัฐบาล มันเป็นเรื่องที่ยากแต่โดยพื้นฐานโดยวิชาชีพ ต้องเข้าหาแหล่งข่าวมากที่สุด แม้ว่าจะยากสำหรับบทบาทของสื่อ "หากบทบาทของสื่อไม่ชัดเจน ผมว่าสุ่มเสี่ยงที่จะตกเป็นเครื่องมือของความขัดแย้งและเข้าไปอยู่ในวงความขัดแย้งภาพที่พูดเป็นภาพย่อยในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ยกตัวอย่างวันที่มีเหตุเพลิงไหม้เจ้าหน้าที่ดับเพลิงของกทม. ไม่กล้าเข้าไปดับไฟ เพราะกลัวถูกยิง ผมมองว่าหากเจ้าหน้าที่ไม่เข้าหรือไม่ทำหน้าที่ ประเทศนี้ก็แย่ไปหมด และหากต่างคนต่างทำหน้าที่โดยไม่ไปชี้หน้าว่าคนนี้เป็นแม่ดแล้วออกตามล่า แต่ต้องเป็นการทำหน้าที่เต็มที่ให้เต็มที่ด้วยความรับผิดชอบ"

เห็นด้วยที่สมาคมสื่อวิชาชีพ ต้องเป็นผู้นำในการปฏิรูปสื่ออย่างครบวงจร แต่ต้องทำด้วยฉันทามติของสังคมว่าจะเอาอย่างไรก็คนที่เห็นสื่อ ที่เป็นส่วนหนึ่งของความรุนแรง ปัจจุบันผมว่ามีคนที่เอาตัวรอดไปได้เป็นหย่อม ๆ เราเห็นประชาชนที่เอาตัวรอดในสังคมได้ โดยละการพึ่งพาคู่คลอื่น ในวงการสื่อก็เช่นกัน ความเป็นองค์กรหมดความหมายไปมาก เพราะมันแต่วิ่งเข้าหาสื่อใหม่ แต่ผมว่าผมต้องการกัลยาณมิตร แทนที่จะหาเพื่อนใหม่ เพราะคนที่ได้ชื่อว่าเป็นกัลยาณมิตรและเชื่อมต่อกัน ถือว่าเป็นเรือในอาร์ได้เลยหากคนเหล่านี้ที่ขับเคลื่อนด้วยวิชาชีพด้วยธรรมะจะเป็นพลังที่คล้าย ๆ กับการช่วยประกอบเรือในอาร์ ขึ้นและพากันไปให้รอดเพื่อสร้างเผ่าพันธุ์ใหม่

ดร.อุบล กับจุฬพล

อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กล่าวว่า ในฐานะผู้ทำวิจัยเรื่องของการสื่อสารการเมืองในบริบทการเปลี่ยนแปลงในชนบท พบว่าในการชุมนุมทางการเมืองที่ผ่านมา ทำให้ล้มทฤษฎีคนชนบทตั้งรัฐบาล คนเมืองล้มรัฐบาลได้ เนื่องจากว่าคนชนบท ในฐานะคนที่อาศัยฐานการจ้างงานในชนบท เขาคาดหวังว่ารัฐต้องตอบสนองเขาให้ได้มากกว่านี้ ส่วนในเรื่องของการเมืองแนวคิดที่ว่าหากการเมืองในระบบปกติทำไม่ได้ ก็ใช้การเมืองบนถนนมีมากขึ้น ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากการเปิดรับสื่อ และในปัจจุบันคนชนบทเลือกรับสื่อทางการเมืองที่ชัดเจนขึ้น เห็นได้จากการติดตามดาวเทียมที่เป็นสื่อการเมือง เช่น ดาวเทียมพีทีวี ดาวเทียมเอเอสทีวี ทำให้สื่อกระแสหลักที่กลาง ๆ มองว่าทำไมคนเลือกอ่านน้อย แต่เป็นเพราะว่าเขาเชียร์ข้างไหน เขาก็จะเลือกอ่านสื่อตามกระแสนั้น ๆ ซึ่งไม่ใช่เรื่องของการสร้างความแตกแยกแต่เป็นการสร้างลักษณะ ทั้งนี้สื่อกระแสหลักต้องตั้งคำถามกับตัวเองแล้วว่า ทำไมไม่เป็นฝ่ายที่ถูกเลือกหรือพูดถึง

น้อยลง ส่วนหนึ่งเป็นเพราะว่าไม่ค่อยแยกข้อมูลออกจากความเห็น ดังนั้นเมื่อสื่อที่เขาติดตามถูกปิดกั้น ก็จะเป็นความรู้สึกว่าทำไมต้องปิดกั้นสิ่งที่เขาเลือก

“ทุกวันนี้เราจึงเห็นภาพของการปิดสื่อมากกว่าการนำกฎหมายหมิ่นประมาทมาใช้และที่สำคัญการนำเสนอข่าวบางครั้งทำให้รู้สึกว่าคุณกรณิมีความเป็นมนุษย์น้อยลงกว่าคุณ สะท้อนภาพได้จากช่วงการประชุมหนทางการเมือง เมื่อคนเราคิดว่าคู่ตรงข้ามมีความเป็นคนน้อยกว่า เลยไม่สนใจว่า จะใช้วิธีการอารยชนกับคนๆ นั้นหรือไม่ ซึ่งความคิดดังกล่าวส่งผลกระทบต่ออย่างมากกับบุคคล ดังนั้นสื่อต้องมีบรรทัดฐานที่ไม่เอาสิ่งที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยไปกระทบกับการศึกษาของบุคคลที่ไม่อยู่ข้างเดียวกัน”

ทางออกของสื่อปัจจุบันคือ ต้องมีการติดตามข่าวให้หลากหลายด้าน เช่นคนเสื้อแดงที่กลับบ้านไปแล้วเขาเป็นอย่างไร เพราะหากสื่อคิดจะสร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นแล้ว ต้องทำให้คนรายย่อยๆ นั้นรู้ว่าเสียงของเขาได้รับการฟัง ส่วนหลักการทำงานของสื่อในภาวะวิกฤตทางการเมือง ที่ผ่านมาสสะท้อนให้เห็นแล้วว่า สื่อกำลังมาหมด คือสะท้อนปรากฏการณ์มากกว่าการแสวงหาทางออกมีแต่การนำเสนอปรากฏการณ์ สัมภาษณ์ได้ข้อมูลมาแล้วแต่ไม่รู้จะเลือกอย่างไรเพราะข้อมูลดูเหมือนจริงทุกเรื่อง ดังนั้นการถ่วงถ่วงเป็นสิ่งจำเป็น และหากต้องนำพื้นที่สาธารณะมาใช้ ต้องมีหลักการ คือต้องเป็นข้อมูลข้อเท็จจริงไม่ใช่มาจากความเห็น ค่านิยมพื้นฐานทั่วไป และต้องนำไปสู่การสร้างสิ่งที่เรียกว่าฉันทามติคือทำให้คนอยู่ร่วมกันได้ แม้จะมีความแตกต่าง เพราะสังคมประชาธิปไตย สอนไว้ว่าให้ต้องยอมรับคนแตกต่างให้มีพื้นที่ที่ยืนอยู่ได้ ซึ่งสื่อเป็นตัวสำคัญอย่างมาก

“ส่วนนักวิชาการ เป็นสิ่งที่ต้องกลับมาองและย้อนทบทวนแก้ไขตัวเอง เนื่องจากที่ผ่านมา ก่อนความขัดแย้งจะเริ่มขึ้น ไม่มีใครที่กล้าวิจารณ์สายเหยี่ยวในแต่ละข้างเพราะมันแต่คิดว่าพูดไปจะสร้างความเสียหาย ส่วนประเด็นที่สังคมกำลังถกคือสังคมจะอยู่ได้ หรือไม่ได้ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับบังคับ แต่อยู่ที่ความสมัครใจซึ่งเชื่อว่าปัจจุบัน ความรุนแรงสามารถขยายได้ด้วยตัวของมันเอง ซึ่งประเด็นพวกนี้ไม่ค่อยมีใครคิดและปล่อยให้เกิดขึ้นจะกลับมาซ่อมอีกครั้งก็ซ่อมยากแล้ว ในฐานะที่เป็นพวกสันติวิธี คงไม่มีประโยชน์ที่จะพูดว่าสันติวิธี หากไม่ได้ทำอะไรเพราะขณะนี้ความรุนแรงกลายเป็นความรุนแรงทางวัฒนธรรมไปแล้ว ซึ่งสะท้อนให้เห็นชัดเจนหลังจากที่เกิดวิกฤติทางการเมืองครั้งที่ผ่านมานี้” ดร.นฤมล สรูปทังท้าย

ดร.มานะ ตรีธิยาภิวัฒน์ : อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

กล่าวว่า ผมว่าสื่อที่เสนอวิกฤตการเมือง กำลังทำภาพให้เหมือนกับการแสดงละคร คือ แบ่งเป็นพระเอก นางเอก ผู้ร้าย มีการจัดแบ่งที่ชัดเจนมากรวมถึงการนำเสนอที่เพื่อผลกระทบบ้างไปให้คนชม เพราะสื่อเลือกนำเสนอข่าวลักษณะ 2 ด้านคือไม่ดำ ก็ขาว ไม่เหลืออง ก็แดง ดังนั้นผมจึงไม่แปลกใจที่คนรุ่นใหม่ เช่น นักศึกษาที่ผมสอน แสดงอารมณ์ขันชัดเจนสื่อข้างอย่างแน่นอนโดยการสะท้อนในสื่อออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ โดยไม่ได้พิจารณาระหว่างข้อมูลข้อเท็จจริง อารมณ์ และ

เหตุผล วัยรุ่นสมัยนี้จึงแสดงอารมณ์ตามความคิดและความเชื่อ และโดยส่วนตัว ผมไม่เชื่อความเป็นกลางของสื่อ หากสื่อเสนอข้อมูลข้อเท็จจริงก็พอยอมรับได้ แต่หากให้ข้อมูลบิดเบือนผิดพลาดกระตุ้นให้เกิดการฆ่า การเกิดสงครามนั้นเป็นการล้ำเส้น ผมยอมรับไม่ได้

“เมื่อข่าวเป็นการการนำเสนอเชิงละคร ซึ่งสะท้อนออกมามากในเรื่องของ แหล่งข่าวที่ไม่หลากหลาย กลุ่มคนแบบเดิมๆ ไม่มีการใช้มุมมองที่เปิดกว้างถ้าหาก สื่อใช้ช่องทางสื่อออนไลน์ในการค้นหาข้อมูล นอกเหนือไปจากนักวิชาการหน้าเดิมๆ ผมว่าจะเป็นการนำเสนอข้อมูลที่หลากหลาย ในขณะที่เดียวกันพื้นที่ของสื่อออนไลน์ เป็นสิ่งที่ผมเป็นห่วง หากองค์กรวิชาชีพสื่อไม่ให้ความสำคัญกับจริยธรรมของสื่อยุค ดิจิตอลอาจจะทำให้เกิดปัญหา เพราะอย่าลืมนึกว่าความเร็วของเทคโนโลยี ก็เป็นดาบสองคมได้ คือ สื่อสารได้เร็ว แต่หากเป็นข้อมูลที่ผิดเสนอข้อมูลในลักษณะที่เป็น ความเห็นเกลียดชังมันก็เผยแพร่ไปได้เร็วเช่นกัน”

ดร.มานะ กล่าวอีกว่า ผมว่าทางออกของปัญหาการใช้สื่อออนไลน์ คือ ผู้ใช้ ทั่วๆ ไป จำเป็นต้องเรียนรู้วางรากฐานกันเอง สร้างจริยธรรมของคนใช้ควบคุมด้วย กันเอง หลังจากเกิดวิกฤต คนในสังคมออนไลน์ก็พูดคุยกันเยอะขึ้นถือว่าเป็นนิมิตร หมายที่ดีที่จะมีการพูดคุยกันให้มากขึ้น สื่อมวลชนน่าจะมีการสะท้อนภาพส่วนการ ปฏิรูปสื่อผมว่าต้องเกิดจากคนทุกคน

พวกเราทุกคนฐานะปัจเจกชนต้องลุกขึ้นมาตรวจสอบสื่อและสื่อต้องตรวจสอบ ตัวเอง และในวิกฤตที่ผ่านมาผมมองว่าต้องพลิกให้เป็นโอกาสคือให้ผู้ใช้กำหนดกฎ ระเบียบด้วยตัวเองและสร้างสิ่งที่ดีงาน แทนที่จะให้รัฐเป็นผู้กำหนด

ดร.อัจฉริยา อักษรอินทร์ : ผู้อำนวยการสถาบันฝึกอบรมเนคเทค

กล่าวว่าฐานะนักเทคโนโลยีและ นักเก็บเกี่ยวประสบการณ์ทางสังคม เห็นด้วย กับคำพูดที่ว่า ทวิตเตอร์ เฟซบุ๊ก เป็น สื่อสารสาธารณะ มากกว่าเป็นสื่อส่วนตัว เพราะในหลายประสบการณ์ส่วนตัว พบว่าองค์กรทางสังคมสามารถใช้เอาผิดกับ บุคคลได้และทำให้เราเห็นกันได้โปร่งใสมากยิ่งขึ้น อาจารย์เคยอ่านหนังสือเล่มหนึ่ง ที่เชื่อในอัจฉริยภาพของคน ในเนื้อหาระบุว่าอัจฉริยภาพของคนเกิดได้ คือ ต้องมี ความหลากหลายของคนที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ความคิดเห็นของคนทุกคนต้องเป็น อิสระไม่ถูกใน้มน้าวไปทางใดทางหนึ่ง ขณะที่ปิดกั้นในอีกหลาย ๆ ทาง ต้องกระจาย อำนาจจากส่วนกลาง ไม่มีกลุ่มคนที่จะสูงความคิดเห็นของคนไปในทางเดียวกัน ไม่รวมศูนย์อำนาจ และการตกลึกทางความคิดแบบฉันทามติ

ส่วนการลด อัจฉริยภาพในตัวเองก็เช่นกัน ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับการสร้าง อัจฉริยภาพ คือ หากไม่มีความหลากหลายทางสังคม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก็จะลดลง ก็จะกลายเป็นคนสีเดียวกัน เช่นคนที่มาชุมนุมก็จะไม่มีความหลากหลาย ไม่มีความ ยุติธรรมเกิดขึ้นในกลุ่มคนดังกล่าว ถ้าคนกลุ่มเล็กๆ รวมศูนย์อำนาจทางความคิด คนกลุ่มอื่นไม่มีโอกาสได้รับการแตกยอดทางความคิด อัจฉริยภาพทางความคิด ก็จะหายไป มีการแบ่งแยกความคิดทำให้ได้ภาพไม่เหมือนกัน

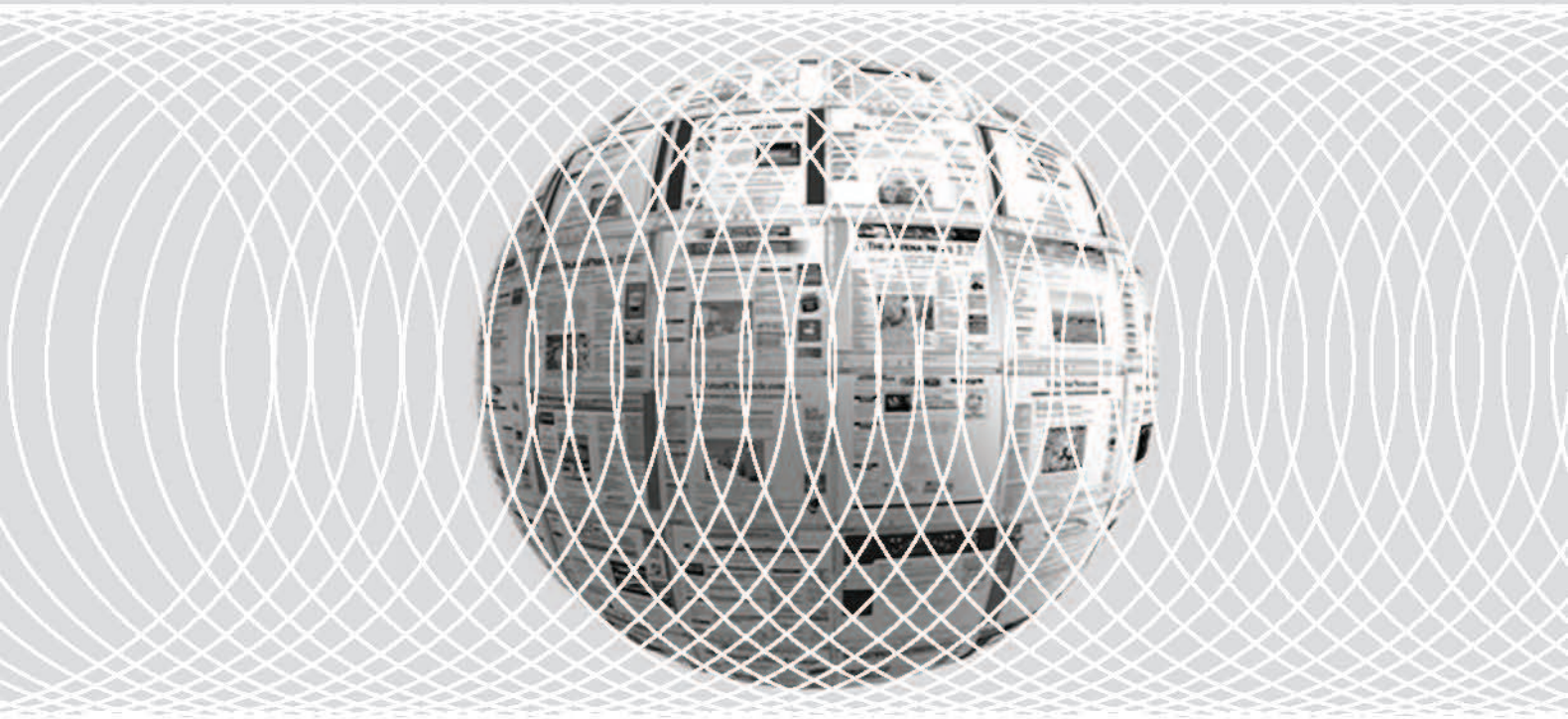
การแบ่งแยกความคิดแบ่งเป็นท่วงๆ , การเลียนแบบ การว่าตามกัน, ชี้นำความคิด ด้วยอารมณ์ ความรู้สึกหยิบจุดอ่อนของอารมณ์คนนำมาพูด

ในการชุมนุม ใดก็ตามแค่ 2 ใน 5 การนำพาฝูงชนไม่เกิดอัจฉริยภาพ เป็น การว่าตามกัน หรือเฮ้ไหนเฮ้นั้น สำหรับสื่อออนไลน์ถ้าไม่ลองจะไม่รู้ ไม่คลุกก็ไม่ รู้รสชาติซึ่งคนที่เข้าไปต้องมีธรรมะ อย่างตอนที่อาจารย์เรียนขับรถมือไม้สั่นไปหมด ผู้สอนก็บอกว่าคุณคิดว่าพร้อมแล้วจะชนจะเฉี่ยว ก็ต้องชนต้องเฉี่ยวเพื่อให้เกิด การเติบโต และเรียนรู้ไประหว่างทาง สื่อออนไลน์ก็เช่นเดียวกันเมื่อใช้ก็จะเกิดการ เรียนรู้และใช้อย่างเท่าทันแต่ถ้ารู้ว่าจะไม่พร้อมก็อย่าไปยุ่ง คุณอยู่ข้างนอก อาจารย์รอบ

ดูหนังฝรั่งตอนที่ตำรวจจับผู้ต้องหาได้มีคำพูดหนึ่ง ที่ถือว่าเป็น มิรันดาไรท์ คือ **‘คุณมีสิทธิที่จะไม่พูด ไม่ไว้วางใจ เพราะคำพูดคำไว้วางใจและชื่อเขียนของคุณสามารถนำไปประทักประวัติคุณในชั้นศาลได้’**

ดร.อัจฉริยา ให้ข้อคิดทิ้งท้ายก่อนจบการเสวนา

(สื่อในภาวะวิกฤติการเมือง : สะท้อนปรากฏการณ์ หรือ แสงทอทางออก 13 มิย.53)

นักวิชาการ: วิกฤติการเมือง โอกาสสื่อมืออาชีพจะเป็นยุคทองของสื่อมวลชน บทสรุปจากเวทีเสวนาสื่ออย่างไร? ไม่พาสังคม (ยัง) วิกฤติ

ร่วมเสวนา โดย ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล รศ.ดร.ปรีชาต สกตปิตานนท์ คณะนิเทศศาสตร์รัฐฟ้าฯ
และ น.ส.สุกณี อาชวาปนกุล นักเขียนอิสระ นักแปล ผู้ร่วมก่อตั้ง Thainetizen.com
จัดโดย หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ (7 พ.ค.2553)

ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล

กล่าวในเวทีเสวนาดังกล่าวไว้ว่า ขณะนี้ประเทศเป็นยุคมีวิกฤติการเมือง และเป็น ยุคทองของสื่อสารทางวิชาชีพสื่อสารมวลชน เราสามารถทำงานได้เต็มที่ตามทฤษฎี ทำให้ทุกคนมีความสุขสนุกสนานมีเรื่องให้ทำเยอะ สื่อทีวีสามารถนำภาพมาฉายจะนำเสนอให้คนดูภาพได้ ถึงบางครั้งจะไม่ได้สัมภาษณ์ แต่ถ้ามีภาพก็สามารถทำให้คนสนใจได้ อย่างกรณีคุณทักษิณ ถึงแม้จะไม่ได้สัมภาษณ์ก็สามารถนำภาพมาเสนอให้คนสนใจได้

“สื่อสิ่งพิมพ์ชนิดที่ไม่มีใครมาคุมพื้นที่ เป็นโอกาสแสดงฝีมือให้สังคมและประชาชนรู้ว่าเรายึดอาชีพนี้ เราให้ข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วน แต่สื่อไม่มีหน้าที่นำทางหรือไปช่วยฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด สื่อต้องทำหน้าที่นำเชื่อถือเราไม่ควรเป็นสื่อนำทางถ้าเป็นสื่อนำทางจะยิ่งทำให้สังคมวิกฤติสื่อนำทางคือของกลุ่มพรรคการเมืองซึ่งเกิดขึ้นง่าย และไม่มีการถามจริยธรรมไม่ต้องลงทุนหาข่าวสาร แต่ถ้าเป็นสื่อมวลชนเราอยากทราบอะไรเราจะต้องเดินไปตามไปค้นหาซึ่งช่วงนี้เป็นช่วงพิสูจน์และเป็นยุคทองที่ทำงานเป็นอิสระอย่างแท้จริงและมีหลักการในการทำงาน”

ดร.สมเกียรติ กล่าวอีกว่า สิ่งที่ยากเห็นตอนนี้ คือสื่อทำเบื้องหน้า เบื้องหลังให้มากขึ้น ให้ความรู้กับชาวบ้านที่มาประท้วงและตามต่างจังหวัด นำเสนอว่า **สันติภาพคืออะไร ประชาธิปไตยคืออะไร** ประชาชนต้องการความรู้ หนังสือพิมพ์จะต้องเป็นเวทีสาธารณะ ไม่ควรจะให้ใครมาซื้อสื่อ แม้กระทั่งการเขียนบทความลงหนังสือพิมพ์ และอยากให้มีการนำเสนอความคิดเห็นของแกนนำปช. มาร่วมเขียนบทความ เป็นการทำข่าวอย่างอิสระอย่างแท้จริงจากฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาลควรพูดถึงเขาอย่างมีหลักการ

ส่วนกรณีนักข่าวพลเมืองที่นำเสนอผ่านสื่อทีวี ในมุมมองของ ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล สะท้อนถึงความไม่เห็นด้วยที่จะให้ข่าวของนักข่าวพลเมืองออกผ่านสื่อทีวีเพราะไม่ใช่สื่อมวลชน ไม่มีวิชาชีพสื่อ ไม่มีมืออาชีพทำตามใจไม่มีความรับผิดชอบ ขาดความเป็นสื่อสารมวลชนทางวิชาการ ไม่มีการสนับสนุนทางเทคโนโลยี ซึ่งสิ่งที่นักข่าวพลเมืองทำมันมีความสุขของกลุ่มที่ได้ทำในสิ่งที่อยากทำขึ้น ส่วนข้อเสีย คือนักข่าวพลเมืองไม่มีช่องทางเป็นของตัวเอง ดังนั้นควรจะใช้สื่อใหม่มากกว่าเช่นการเปิดเว็บไซต์ของตัวเอง เพื่อเสนอสิ่งที่คุณทำ หรือผ่านแสดงความคิดเห็นอย่าง **ทวิตเตอร์**

เฟซบุ๊ก สื่อหลักต้องทำหน้าที่ของเราอย่างมีจุดมุ่งหมายให้ความเป็นจริง ส่วนสื่อใหม่ เช่น ทวิตเตอร์ และ เฟซบุ๊ก ส่วนตัวเห็นแล้วก็รู้สึกสนุกดีแต่ก็ไม่ได้แค่สื่อรอง ซึ่งในสื่อหลักจะมีความน่าเชื่อถือมากกว่า ดังนั้นสื่อหลักจะต้องมีหน้าที่ให้ความรู้และไม่ควรเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ยึดหลักวิชาชีพ ถ้ามีสิ่งเหล่านี้ น่าจะช่วยคนไม่ทะเลาะกันและไม่เป็นตัวจุดประกายความขัดแย้ง

โซเชี่ยล มีเดีย - อีเมล - เฟซบุ๊ก - ทวิตเตอร์

ซันลิก ไรไต้ก่อก่อเกิดเหตุปะทะ และ ความขัดแย้งสูง

รศ.ดร.ปรีชาต สถาปัตตานนท์ กล่าวว่า ขณะนี้มีปรากฏการณ์สื่อเกิดขึ้นใหม่มากมาย ที่สามารถรับข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและมีสื่อหลากหลายที่มีความเชื่อมโยงกัน ใครอยู่ที่ไหน ใครทำผิดอะไรมันจะไม่มีใครลับและในเวลาที่มีความจริงเป็นสิ่งที่พิสูจน์ยาก ดังนั้นสื่อจะต้องเข้มแข็ง กองบรรณาธิการจะต้องปรับตัวทำงานหนักมากขึ้นเพื่อเปิดรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นด้วยเหตุผลในยุคนี้เป็นยุคทองของสมาคมนักข่าว ที่จะต้องทำหน้าที่ในการตรวจสอบ และต้องการทำงานให้หนักขึ้น โดยการทำหน้าที่ดูแลตรวจสอบกันเองที่ผ่านมาต้องยอมรับว่า บางครั้งมีการต่อสายขอพื้นที่ข่าวกัน ซึ่งตรงนี้จะเป็นบทพิสูจน์กองบรรณาธิการของสื่อแต่ละฉบับที่จะต้องพิสูจน์ตัวเองถึงแม้ว่าจะมีสถานการณ์ที่เร่งรีบท่ามกลางที่มีการแข่งขันของสื่อ แต่ตนเห็นว่าควรไม่เร่งรีบ สื่อควรมีการตรวจสอบถูกต้องที่น่าเสนอ

เราต้องรับว่าผู้บริโภคมีความใจร้อนที่มีความต้องการรับข้อมูลข่าวสาร อาทิ การเลือกรับ SMS ในมือถือซึ่งบางคนบางกลุ่มเลือกรับสื่อในสิ่งที่ตัวเองชอบและมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งในครั้งอาจจะลุกขึ้นมาเป็นโฆษณาให้เองโดยไม่รู้ตัว เช่น อีเมลล์ เฟซบุ๊ก ซึ่งสื่อสิ่งนี้ดิฉันคิดว่าอาจทำให้เกิดการปะทะกันได้และอาจจะทำให้เกิดปัญหาทางสังคมในอนาคต สื่อประเภทนี้มันจะแทรกซึมเข้าไปอย่างไม่รู้ตัว ทำให้สามารถสร้างคนให้เป็นคนที่ชอบการประณามเก่ง คนยุ่งเก่งขึ้นมาในสังคมได้ในอนาคต

รศ.ดร.ปรีชาต กล่าวอีกว่า สำหรับคอลัมน์ในสื่อหลัก ดิฉันเห็นว่าควรจะมีจุดยืนชัดเจน มีความรับผิดชอบ และสื่อหลักจะต้องมีความรอบคอบอย่างนักข่าวพลเมืองควรจะใช้พื้นที่เว็บไซต์เป็นพื้นที่แรกในการนำเสนอ ไม่ใช่จะมาใช้พื้นที่สื่อหลักเพราะนักข่าวพลเมืองและสื่อหลักสามารถทำงานร่วมกันได้ ทำให้เป็นสื่อที่มีความหลากหลายมากขึ้น หรือควรที่จะเปิดช่องนักข่าวพลเมือง เพื่อให้เขาได้เรียนรู้วิธีการผลิตสื่อ

ท่ามกลางวิกฤตการเมือง ถือเป็นโอกาสที่นักข่าวทำงานหนักขึ้นสร้างความน่าเชื่อถือให้กับตัวเอง และองค์กรของตัวเอง อย่างไรก็ตามอย่าเพิ่งด่วนสรุป หรือตัดสินอะไร ถ้ายังไม่ได้ตรวจสอบก็ไม่ควรไปพิพากษา อย่าช่วยทำให้เกิดการเอาชนะ อย่าไฟก๊สในบางประเด็นมากเกินไป งดการทำรายการที่ยั่วใส่ภาพหรือเสียงมากเกินไปให้มีหลักฐานมากขึ้นก่อนนำเสนอออกไปต้องมีกฎกติกาบรรทัด

รศ.ดร.ปรีชาต สถาปัตตานนท์ สรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3 พ.ค. 53 วันสิทธิเสรีภาพสื่อมวลชนโลก

สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

เรื่อง : นิรมล ประดาธุ

จัดเสวนาในหัวข้อ "สื่อเสรีร่วมสร้างสันติภาพ อย่างไร"

วิทยากร

ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล

คุณสุนัย พาสุก

ดร.พนา ทองมีอาคม

ดร.เอกพันธ์ ปิ่นทวนิช

สื่อมวลชนอิสระ,

องค์การสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

กรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ

นักวิชาการศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี ม.มหิดล

นายสุนัย พาสุก

ที่ปรึกษาองค์การฮิวแมน ไรท์ส วอทช์

กล่าวว่า สถานการณ์ปัจจุบันไม่ได้มีปัญหามาจากการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดง เท่านั้น แต่ขณะนี้สถานการณ์ได้นำพาประเทศไทยสู่ความแตกแยกและแพร่กระจายไปสู่ทุกภาคส่วนของสังคมและระดับประเทศ เนื่องจากปัญหาได้หยั่งรากลงไปถึงระดับครัวเรือน เห็นได้จากแม้แต่ในครัวเรือนเดียวกันก็เห็นต่างกันและพร้อมจะใช้กำลังต่อกัน

เมื่อมองย้อนกลับมาที่เวทีราชประสงค์ หากมีการสลายการชุมนุมแล้วปัญหาจะยุติหรือไม่ ส่วนตัวมองว่าปัญหาจะไม่ยุติ เพราะปัญหาขณะนี้นำมาสู่เงื่อนไขของสภาพสงครามการเมืองที่ รัฐไม่สามารถแก้ปัญหาได้ สภาพเช่นนี้มองว่าสื่อมวลชนเป็นผู้ได้รับผลกระทบเป็นเหยื่อเช่นเดียวกัน ฝ่ายอื่นเนื่องจากสังคมแบ่งข้างแยกขั้วกันอย่างชัดเจน แนวทางการนำเสนอของสื่อมวลชนหากไม่ถูกทู่ทวงใจของผู้ชุมนุมหรือฝ่ายใดก็ตาม ความยับยั้งชั่งใจของคนก็จะลดน้อยลง ทำให้สื่อกลายเป็นเป้าแม้กระทั่งบนเวทีของผู้ชุมนุม ไม่ว่าจะป็นสีแดงหรือสีเหลืองก็เคยประกาศขึ้นบัญชีสื่อบางสำนักมาแล้ว

‘การเลือกข้างของสื่อขณะนี้เป็นไปใน 2 ลักษณะคือจากทิศทางนโยบายของสื่อเอง หรืออิทธิพลของเจ้าของนายทุนกับอิทธิพลอุดมการณ์ของตัวเอง ผมมองว่าสื่อสามารถเลือกข้างได้ แต่ต้องมีความรับผิดชอบและต้องมีความเป็นวิชาชีพไม่แสดงความคิดเห็นไปในทางชั่วๆ โดยส่วนตัวไม่เห็นด้วยที่รัฐจะเข้ามาแทรกแซงสื่อ เพราะเป็นเรื่องที่ผิดรัฐธรรมนูญ ที่สำคัญผมไม่อยากเห็นบรรยากาศเช่นนี้เกิดขึ้นจนนำไปสู่การคุกคามอำนาจโดยอ้างเพื่อรักษาความสงบ’

‘ปัจจุบันรัฐเลือกที่จะปิดกั้นสื่อบางสื่อขณะที่สื่อที่สุตโต่งบางแห่งกลับได้รับการยกเว้นไว้จะนั้นสมาคมวิชาชีพสื่อเองจะต้องมีบทบาทในการตรวจสอบจรรยาบรรณมากกว่านี้ ขณะที่ตัวสื่อเองหรือนักข่าวในฐานะปัจเจกบุคคลจะต้องนำเสนอข่าวที่เป็นข้อเท็จจริง’

ที่ปรึกษาองค์การฮิวแมน ไรท์ส วอทช์ ระบุ

ดร.สมเกียรติ อ่อนวิมล

สื่อมวลชนอิสระ:

กล่าวว่า การทำหน้าที่ของสื่อควรทำตัวให้เป็นสื่อมืออาชีพ กล่าวคือ

- 1.จะต้องให้ข่าวสารความจริงอย่างสม่ำเสมอและตรวจสอบข้อเท็จจริง
- 2.เพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกขัดแย้งเมื่อประชาชนเสพยาว่า สื่อต้องตั้งหน้าตั้งตาให้ความรู้และการศึกษา อย่าพาดพิง เช่นการให้ความรู้เรื่องการชุมนุมโดยอหิงสาว่าเป็นอย่างไรซึ่ง อหิงสาที่แท้จริงคือ ต้องสงบตั้งแต่ในใจ ไม่ใช่จากหยาบคายเป็นต้น เมื่อให้ความรู้ไปแล้ว ต่อไปก็ให้ประชาชนคิดเอง
- 3.การให้ความเห็น ทั้งนี้มองว่าสื่อสามารถเลือกข้างได้เพราะเป็นเรื่องของเสรีภาพ โทรทัศน์สีแดง เหลือง จะทำอะไรก็ได้ แต่ต้องประกาศให้ชัดเจนว่าตัวเองเลือกข้าง ขณะที่สื่อที่แสดงตัวว่าเป็นอิสระก็ต้องให้ข้อมูลอย่างสมดุล
- 4.สื่อจะต้องมีเวทีให้แก่สาธารณชนทุกฝ่าย เวลานี้เป็นความขัดแย้งของฝ่ายที่สนับสนุน พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หรือฝ่ายกลุ่มคนเสื้อแดง กับฝ่ายรัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ควรให้มีเนื้อที่ได้ออกแสดงความคิดเห็น ส่วนกรณีการนำเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 มองว่ารัฐบาลโชคร้ายที่เป็นเจ้าของสื่อส่วนตัวเชื่อว่าจะดีมากกว่ารัฐบาลปล่อยให้สื่อมีความเป็นอิสระ

“ขอเสนอแนะเกี่ยวกับกรณีที่สื่อโทรทัศน์นำเสนอข่าว และรายงานพิเศษกรณีมีข่าว พ.ต.ท.ทักษิณ เสียชีวิตแล้ว เพราะทำแล้วได้ลูกค้า ได้คนดู แต่อยากให้นักข่าวตามล่าหาข้อเท็จจริง ไม่ที่อยู่กันตายเลย เพื่อนำข้อเท็จจริงมาเสนอ นอกจากนี้มองว่าปัจจุบันเนื่องจากเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไปมาก ทำให้สื่อกระแสหลักต้องปรับตัว แต่สื่อต้องไม่ลืมว่าการให้ข่าวสารข้อมูลที่ถูกต้องครบคลุมเพียงพอทำให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยได้”

ดร.สมเกียรติ สรูป

ดร.พวก กองป้อาคม

กรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.)

กล่าวว่า ขอชี้แจงว่าการปิดสถานีโทรทัศน์พีทีวี (พีเพิลแชนแนล) ไม่เกี่ยวกับ กทช. เพราะ กทช. ไม่มีอำนาจปิดได้ ทุกวันนี้อำนาจของกทช. มีค่อนข้างจำกัด คืออำนาจการให้ใบอนุญาตชั่วคราวเคเบิลทีวีและวิทยุชุมชนเท่านั้น ส่วนการดูแลเนื้อหาที่มีอยู่อย่างจำกัดเช่นเดียวกัน ปัจจุบันมีปัญหาเพราะไม่มีทีมงาน ในแง่ของสื่ออยากแนะนำให้มอบบทบาทส่งเสริมให้มีการสร้างเสรีภาพและรับผิดชอบต่อสังคม เพราะสื่อมีพลังมากที่จะโน้มน้าวต่อสังคมในช่วงวิกฤติการเมือง

ศ.นพ.ประเวศ วะสี ๖๖: **8** วิธี

สื่อนำชาติพ้นวิกฤติ

เมื่อวันที่ 1 ก.ค. 2553

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จัดเสวนาโต้วาที ปฎิรูปโทรทัศน์เพื่อปฎิรูปประเทศไทยมีบรรยากาศพิเศษ เรื่อง "โทรทัศน์ต้องช่วยกันปฎิรูปประเทศไทย ให้นำอยู่ที่สุดในโลก"

โดย ศ.นพ.ประเวศ วะสี ราชบูรพาอุบล และประธานสมัชชาปฎิรูปประเทศไทย

ประธานสมัชชาปฎิรูปประเทศไทย กล่าวว่า สื่อส่วนใหญ่ในวันนี้ถูกใช้เพื่อการบริโภคและการบริการ ทำให้ความรู้สึกนึก คิดผู้คนในสังคมตกเป็นเสี่ยง ๆ

ถ้าเราใช้สื่อให้ดี ๆ จะเกิดพลังเปลี่ยนแปลงสังคมได้ ตนไม่มีความรู้เรื่องสื่อ แต่มีความเชื่อว่า สื่อสามารถเป็นพลังทางปัญญาในการพาชาติออกจากวิกฤติได้ สำหรับแนวทางที่สื่อมวลชน

สามารถทำได้ในการพาชาติออกจากวิกฤติ ประธานสมัชชาปฎิรูปฯ กล่าวว่า มี 8 แนวทาง คือ

1. สื่อสามารถร่วมกันช่วยสร้างจิตสำนึกใหม่ให้คนไทยได้
2. คณะนิเทศศาสตร์ วารสารศาสตร์ สื่อสารมวลชนควรให้นักศึกษาร่วมช่วยทำเรตติ้งสื่อเพื่อสะท้อนปัญหา
3. เสนอกระบวนการสามเส้า โดยสื่อ นักวิชาการ และภาคสังคมต้องเรียนรู้ ปฏิบัติการร่วมกัน (Interactive Learning to action) เพื่อให้เกิดความเข้าใจกัน ซึ่งตอนนี้เราขาดความเข้าใจกัน
4. มหาวิทยาลัยต้องร่วมกันช่วยหนุน ให้นักข่าวให้ได้เรียนต่อและให้ได้พัฒนาตนเองให้เก่งมีความรู้อย่างน้อย 1,000 คน ซึ่งนักข่าวจะเป็นคนสำคัญในการเชื่อมโยงความรู้ให้คนในสังคม
5. ดึงภาคธุรกิจมาร่วมกันช่วยหนุนการสื่อสารที่ดีเพื่อสังคม
6. องค์การสื่อทีวีไทยควรปรับตัวเป็นองค์กรการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ครบวงจรให้สังคม
7. ให้มีคณะทำงานศึกษาเรื่องสร้างการสื่อสารที่สร้างสรรค์
8. ควรตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนาระบบการสื่อสารครบวงจร อาจเป็นสวรส.ภาคการสื่อสาร

"การสื่อสารต้องทำให้คนไทยเกิดจิตสำนึกใช้เหตุผลพิจารณาไม่เช่นนั้นคนไทยทุกคนจะตกเป็นเหยื่อ ของการบริโภคความขัดแย้งต่าง ๆ ความจริงซับซ้อน" ศ.นพ.ประเวศ กล่าวและว่าวันนี้เป็นมายาคติที่ท้ออย่างไรจะเข้าใจสื่อ ต้องพัฒนา ต้องส่งเสริมการทำข่าวเชิงสืบสวน ส่งเสริมและพัฒนา นักข่าว ขณะเดียวกัน การสื่อสารต้องให้หลักจิวจิวจิต พูดเป็นปียาวจา , พูดถูกกาลเทศะ ใช้จังหวะ , พูดแล้วเกิดประโยชน์ พูดแล้วเกิดโทษก็ไม่ควร

ศ.นพ.ประเวศ วะสี กล่าวถึงเหตุการณ์วิกฤติที่คนไทยล้มตาย สื่อต้องช่วยป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีก สื่อต้องเกิดจิตสำนึกการใช้อำนาจไม่ได้ผลเพราะไม่มีใครบังคับใครได้ต้องใช้กระบวนการเรียนรู้พร้อมกันระหว่าง สื่อ สังคม วิชาการ

สื่อในฐานะ: gate - keeper

ท่ามกลางสงครามข่าวสาร

โดย : กาแฟดำ จากกรุงเทพธุรกิจออนไลน์

แน่นอนว่าสื่อในภาวะวิกฤติต้องโดนตั้งคำถาม เรื่องบทบาทหน้าที่และความ เป็นมือ อาชีพอย่างเข้มข้นซึ่งก็ถูกต้องแล้วที่สังคมจะต้องคาดหวังว่าคนข่าวและ คนกรรงข่าวจะต้องทำหน้าที่ของ "ผู้เฝ้าประตู" หรือ "gate - keeper" และผู้ตรวจ สอบเป็นหูเป็นตาของประชาชนอย่างตรงไปตรงมา ยิ่งความขัดแย้งในสังคมสูงยิ่ง ต่างฝ่ายต่างมีวาระของตน สื่อก็ยิ่งจะโดนกดดันให้ต้องวางตัว ให้เป็นที่พึงพาของ คนส่วนใหญ่ได้ ไม่หวั่นไหว ไม่ครั้นคร้าม และไม่ตกเจ้าหลุมพรางของฝ่ายใด

แน่นอนว่าการทำหน้าที่ให้ได้มาตรฐานที่สังคมตั้งเอาไว้มันไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ก็ จะต้องทำอย่างสุดความสามารถ พึ่งหลังประชาชน และตั้งเป้าหมายหลักที่การ ทำ เพื่อให้ความจริงประจักษ์ ไม่ว่าฝ่ายที่ขัดแย้งกันจะพอใจกับการทำหน้าที่เช่นนั้น หรือไม่ก็ตาม

จึงแปลว่าคนข่าว และวิเคราะห์ข่าวจะต้องทำหน้าที่อย่างไร่งใสตรวจสอบได้ ตอบคำถามที่ผู้คนสงสัยและไม่มีเบื้องหน้าเบื้องหลังอันเกิดจากการมีผลประโยชน์ ส่วนตนเพราะสื่อตรวจสอบฝ่ายต่าง ๆ ที่ขัดแย้งสังคมก็ตรวจสอบว่าสื่อทำหน้าที่ของ ตนอย่างสัตย์ซื่อหรือไม่

เมื่อทักษิณ ชินวัตร กล่าวหาว่าสื่อไม่รายงานความเป็นจริงว่าสื่อบิดเบือนว่า สื่อไม่กล้าเสนอข่าวว่าทหารยิงประชาชนผู้ชุมนุมไป "60 ศพ" จึงเป็นหน้าที่ของสื่อ ที่จะต้องออกมายืนยัน ว่าได้ทำหน้าที่ของตนอย่างตรงไปตรงมาเพียงใด? มีการ พยายามจะเซ็นเซอร์ของเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหรือไม่? "ศพ" ที่ฝ่ายคนเสื้อแดงกล่าว ถึงนั้นมีจริงหรือไม่?

การทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนที่เรียกว่า Investigative reporting อย่างเสรี และตรงไปตรงมานั้น ไม่มีจังหวัดไหนสำคัญเท่ากับในช่วงวิกฤติที่ต่างฝ่ายต่างทำ "สงครามข่าวสาร" เพื่อจะสร้างความได้เปรียบให้กับตน สื่ออาชีพที่รับผิดชอบไม่มี หน้าที่จะสนใจว่าฝ่ายไหนชนะหรือแพ้ในสงครามข่าวสาร แต่เป็นหน้าที่หลักของสื่อ ที่จะต้องเอาความจริงออกมาให้ได้ทุกแง่มุมโดยไม่สนใจว่า เมื่อความจริงเช่นนั้น ปรากฏออกมาแล้วฝ่ายใดในความขัดแย้งจะได้เปรียบหรือเสียเปรียบแน่นอนว่าเมื่อ ฝ่ายใดเห็นว่าสื่อรายงานข่าวที่เป็นประโยชน์ต่อตน ก็จะมีข่าวว่าสื่อ "เป็นกลาง" ดี

แต่หากข่าวใดไม่เอื้อต่อฝ่ายตนก็จะกล่าวหาว่าสื่อลำเอียง และมีอคติ หันที่เช่นกัน

นี่คือสภาพแห่งความจริงของสังคมยามวิกฤติที่สื่อจะต้องรับรู้และยังต้องระมัดระวังในการตรวจสอบข่าวอย่างละเอียด รอบด้านและตั้งเป้าประการเดียว นั่นคือประชาชนต้องได้รับความจริงจากการทำหน้าที่อย่างเข้มข้นตรงไปตรงมาของสื่ออาชีพ เพราะท้ายที่สุด ความจริงเท่านั้นที่จะแก้ไขวิกฤตินี้

ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายรัฐบาลนายกฯ อภิสิทธิ์ หรือฝ่ายเสื้อแดง เสื้อเหลืองหากมีคำกล่าวหาว่าสื่อไม่ทำหน้าที่ของตน สื่ออาชีพเองจะต้องແฉงแฉงถึงเบื้องหลังการทำหน้าที่ของตนในสภาวะที่ต่างฝ่ายต่างปล่อยข่าว และเล่นสงครามข่าวลือกันอย่างต่อเนื่อง

สื่อที่ทำหน้าที่อย่างซื่อสัตย์ต่อสาธารณชน จะต้องไม่นั่งให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกล่าวหาเพียงเพื่อที่จะรายงานให้เฉพาะฝ่ายนั้น ๆ หิงพอใจเท่านั้นแต่ขณะเดียวกันสื่อก็ต้องใช้วิจารณญาณกรองข่าว และแยกแยะว่าจะอะไรคือ "ข่าวปล่อย" อะไรคือ "ข่าวลือ" อะไรคือ "ข่าวป่วน" ของฝ่ายต่าง ๆ ในความขัดแย้งที่ลุ่มลึกและรุนแรง สื่อที่รับผิดชอบจะต้องไม่เพียงแค่ทำหน้าที่เป็น "คนเขียนรุมย" ข่างหน้าหรือกลัวจะถูกกดดันโดยฝ่ายใดฝ่ายจนไม่ใช้วิจารณญาณในการประเมิน "คุณค่าของข่าว" หรือ "news value" จนกลายเป็นการทำหน้าที่อย่างเชื่อง ๆ เอาตัวรอดไปวัน ๆ..... เพราะทำหน้าที่ท่ามกลางความกลัว จนไม่กล้าประเมินว่าข่าวขึ้นใดเชื่อถือได้ ข่าวขึ้นใดเชื่อถือได้น้อยกว่า หรือเชื่อถือไม่ได้

สื่อที่ซื่อสัตย์จึงไม่ควรจะให้น้ำหนัก เนื้อที่ และความสำคัญของข่าวกล่าวหาข่าวโคมลอย ข่าวจงใจสร้าง เท่ากับข่าวที่คนข่าวเองตรวจสอบแล้วว่าเป็นข่าวจริงข่าวมีคุณค่าแห่งข่าว ข่าวมีสาระที่สมควรนำเสนอใหญ่ กลาง เล็ก อย่างไร สื่อที่อ้างว่า "เป็นกลาง" ด้วยการให้ความสำคัญเท่า ๆ กันระหว่างข่าวกล่าวหา เลื่อนลอย กับข่าวที่ตรวจสอบได้ว่าเป็นความจริงคือ สื่อที่ไม่รับผิดชอบ เป็นเพียงคนพากย์มวย เป็นแค่สื่อเอาตัวรอด รอดูว่าฝ่ายไหนชนะแล้วเข้าข้างฝ่ายนั้น

เพราะสังคมคาดหวังจากสื่อมากกว่าเพียงแค่เป็นกระบอกเสียงที่ "ขยะ" และ "สาระ" ได้รับการส่งต่อถึงประชาชนเท่า ๆ กัน เมื่อข่าวปล่อยกับข่าวจริงขึ้นพาดหัวหนังสือเท่ากันเพราะคนทำสื่ออ้างว่า "ให้โอกาสเท่ากัน" นั่นแหละคือการจงใจบิดเบือนความจริงต่อสาธารณะอย่างแท้จริง

วิกฤติ

ในสื่อ อาจไม่ใช่
ในสื่อ (บางประเภท)

เรื่อง : นิรมล ประสารสุข

ท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้ง และวิกฤติประชาชนโยกย้ายและเสียดิตข่าวสารมากกว่าปกติ ในขณะที่สถานีวิทยุและโทรทัศน์ช่องปกติ (ฟรีทีวี) ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เสียดิตข่าวสารอย่างหนักได้ โซเชียล มีเดีย คือทางเลือกของคนในสังคมเมืองที่เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเข้าถึงซึ่งพลิกบทบาทจากสื่อทางเลือกมาเป็นสื่อหลัก

แต่สำหรับประชาชนอีกจำนวนมากที่เข้าไปไม่ถึงโซเชียลมีเดีย สื่อโทรทัศน์ดาวเทียมและเคเบิลทีวี คือสื่อหลักของประชาชนกลุ่มนี้เช่นกัน เมื่อต้นปี 2553 นายเกษม อินทร์แก้ว นายกสมาคมเคเบิลทีวีแห่งประเทศไทย เปิดเผยว่าทิศทางการอุตสาหกรรมเคเบิลทีวีในปี 2553 จะมีการแข่งขันที่รุนแรงเพิ่มมากขึ้นกว่าปี 2552 รวมทั้งจะยังมีผู้ประกอบการรายใหม่ ๆ เข้าสู่ตลาดอีกจำนวนมากซึ่งงบประมาณลงทุนในการขยายธุรกิจเคเบิลทีวีในปี 2553 จะมียกขึ้นอีก 2-3 เท่าตัวจาก ในปี 2552 ที่คาดว่าจะใช้ไม่ต่ำกว่า 1,000 กว่าล้านบาทซึ่งคาดว่าในปี 2553 นี้ จะพุ่งสูงขึ้นไปเป็น 3,000-5,000 ล้านบาท

ส่วนสำคัญมาจากการขยายตัวของสมาชิกที่จะรับชมอีกกว่า 1 ล้านครัวเรือน เฉพาะค่าสมาชิกและค่าอุปกรณ์ติดตั้งที่ครัวเรือนละ 1,500 - 2,000 บาท เม็ดเงินก็มีสูงถึง 2,000 ล้านบาทแล้ว ซึ่งเมื่อรวมกับการลงทุนด้านอุปกรณ์เพิ่มเติมแล้ว จำนวน 5,000 ล้านบาท

ด้าน ดร.นิพนธ์ นาคสมภพ นายกสมาคมโทรทัศน์ดาวเทียม(ประเทศไทย) ได้กล่าวถึง แนวโน้มอุตสาหกรรมโทรทัศน์ดาวเทียมในส่วนของผู้ประกอบการช่องรายการคอนเทนต์ไว้ว่า ปี 2553 นี้จะได้เห็นการแข่งขันที่รุนแรงโดยไม่สามารถประเมินเป็นตัวเลขออกมาได้ชัดเจนว่า ปีนี้จะมีช่องรายการใหม่ๆ เพิ่มเข้ามาอีกกี่ช่องเพราะปัจจุบันแต่ละเดือนก็จะมีช่องรายการใหม่ ๆ เข้ามาเฉลี่ย 2-3 ช่องอยู่แล้วบางช่องก็ยังคงอยู่ บางช่องก็ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอเพื่อให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายให้มากขึ้น

ทางสมาคมฯ มีสมาชิกหรือผู้ผลิตคอนเทนต์ 25 บริษัทหรือมี 43 ช่องรายการ จากปัจจุบันในภาพรวมธุรกิจนี้มีจำนวนผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ดาวเทียมราว 65 ช่องรายการเชื่อว่าในปี 2553 นี้จะมีสมาชิกใหม่เข้ามาในสมาคมฯ มากขึ้น โดยมองว่าน่าจะมีการลงทุนผลิตรายการโทรทัศน์อีกประมาณ 40 ช่องซึ่งการลงทุนต่อช่องใช้เม็ดเงินไม่ต่ำกว่า 100 ล้านบาท ดังนั้นปีนี้น่าจะมีเม็ดเงินสะพัดในการลงทุนเปิดช่องรายการโทรทัศน์ดาวเทียม ไม่ต่ำกว่า 4,000 ล้านบาท

สถิติในปี 2552 ธุรกิจจานดาวเทียมมีมูลค่าไม่ต่ำกว่า 3,000 ล้านบาท กับปริมาณงานที่ถูกติดตั้ง ไม่ต่ำกว่า 1.5 ล้านจุด ส่วนในปี 2553 คาดว่าจะเติบโตอีกไม่ต่ำกว่า 2 ล้านงานและจนถึงปี 2556 มีตลาดอีกอย่างน้อย 10 ล้านงาน เมื่อเสาะอากาศหมดไป ซึ่ง

จำนวนกว่า 22 ล้านครัวเรือน ในประเทศไทยทั้งหมด นั้นบ้านไหนไม่เป็นสมาชิกเคเบิลทีวี ก็ต้องติดจานดาวเทียม

ก - โปล์ ขยายช่องทีวีดาวเทียม

จากทิศทางดังกล่าว สนธิญาณ ชื่นฤทัยในธรรม กรรมการผู้อำนวยการ กรีน มัลติมีเดีย กรุ๊ปได้เปิดตัว โทรทัศน์ดาวเทียมที-นิวส์แชนแนล (T-news Channel) ไปแล้ว เมื่อวันที่ 12 ก.ค. 53 ซึ่งเป็นการต่อยอดทางธุรกิจด้านสื่อสารมวลชนโดยเฉพาะการนำเสนอข่าวสารและสาระจากประสบการณ์ในวงการสื่อกว่า 20 ปี ได้เริ่มลงทุนส่วนตัวในกิจการสื่อเริ่มจาก "สำนักข่าว ที-นิวส์" หลังจากเมื่อช่วงกลางปี 2550 ให้บริการข่าว เอสเอ็มเอส และเอ็มเอ็มเอส ผ่านเครือข่ายโทรศัพท์มือถือทุกค่ายสถานีข่าว 24 ชั่วโมง ออกอากาศแบบฟรีทูแอร์ รับชมได้จากจานดาวเทียมระบบซีแบนด์ และเคยูแบนด์ ซึ่งปัจจุบันมีฐานผู้ชมติดตั้งจานดาวเทียมแล้วกว่า 3 ล้านจานทั่วประเทศ

'สปริง โปล์' เจ็งเกิดก่อนการเปิดตัวอย่างเป็นทางการ

สถานีข่าว 24 ชั่วโมงน้องใหม่ประกาศ ทุ่ม 200 ล้านบาทแจ้งเกิดท่ามกลางสถานการณ์ความแตกแยกทางการเมืองตามรอย CNN ชูจุดขายความเป็นองค์กรข่าวนวัตกรรมครบเครื่องมั่นใจความได้เปรียบด้านเครือข่ายการเข้าถึงที่มากกว่าหนุนให้คุ้มทุนได้ภายใน 3 ปี

นายฉัตรชัย ตะวันธรงค์ กรรมการผู้จัดการบริษัท สปริงคอร์ปอเรชั่น จำกัด เปิดเผยว่าได้เข้ามาทำหน้าที่บริหารสถานีข่าวทีวีดาวเทียม 24 ชั่วโมง สปริงนิวส์ ที่เริ่มทดลองออกอากาศผ่านระบบเคยู-แบนด์ มาตั้งแต่วันที่ 5 มีนาคมที่ผ่านมาโดยบริษัทโซลูชั่นคอนเนกซ์ (1998) จำกัด (มหาชน) (SLC) ลงทุนในบริษัท สปริงฯ 100% ภายใต้แนวทางการบริหารงานที่มีเป้าหมายขยายการลงทุนทั้งในธุรกิจเดิม คือ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Software) และ ธุรกิจใหม่ ซึ่งได้แก่ ธุรกิจสื่อ โดยเอสแอลซี ได้จัดสรรงบประมาณลงทุนในบริษัทสปริงคอร์ปอเรชั่นฯ ประมาณ 200 ล้านบาท

อย่างไรก็ตาม สำหรับปีแรกของการลงทุนจะใช้งบไม่ถึง 100 ล้านบาท โดยงบประมาณส่วนใหญ่จะอยู่ที่ทีมข่าวและคนทำงานทั้งด้านกราฟิก และเทคโนโลยีต่างๆโดยทีมงานของช่องข่าวสปริงนิวส์ ส่วนหนึ่งเป็นทีมงานจาก บริษัท อินดิเพนธ์เด็นท์ นิวส์ เซ็นเตอร์ จำกัด หรือ ไอเอ็นซี ซึ่งเคยรับสัมปทานผลิตข่าวให้กับช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังมีทีมข่าวจากที่ต่างๆ ที่เข้มาร่วมงานโดยมีเป้าหมายในการนำเสนอข่าวที่เป็นกลาง และ เป็นจริงภายใต้คอนเซ็ปต์ 'ทันเหตุการณ์ เห็นอนาคต' ซึ่งสปริงนิวส์ได้ตอบโจทย์ของคอนเซ็ปต์ต่อผู้ชมไปแล้วในสถานการณ์การรายงานข่าวความขัดแย้งและวิกฤติในสังคมไทยที่ผ่านมา สำหรับเนื้อหาข่าว จะให้ความสำคัญกับพื้นที่ข่าวที่เป็นสาระ เช่น ข่าวเกี่ยวกับภัยแล้ง ข่าวเหตุการณ์ทาง

ภาคใต้ ข่าวเหตุการณ์ความขัดแย้งจากมือบเสื้อแดง ส่วนเรื่องของเทคโนโลยี สปริง นิวส์ ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีใหม่ๆ ในรูปแบบของการรายงานข่าวสดผ่านระบบ 3G CDMA และอุปกรณ์การสื่อสารที่เรียกว่า ยานไร้คนขับ ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่สามารถถ่ายภาพสด ๆ จากพื้นที่ สามารถบินลาดตระเวนได้สูง 200 ฟุต นาน 20 นาที ส่วนการรายงานข่าวให้ความสำคัญกับการใช้ Social Network ในการเผยแพร่ข่าว นอกเหนือจากสื่อทีวีดาวเทียมแล้ว ยังมีเว็บไซต์การใช้สื่อใหม่ๆ ซึ่งจะมีการพัฒนาไปพร้อมๆ กับเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น

นายฉัตรชัย กล่าวว่าสปริงนิวส์ แผนเดิมจะเริ่มเปิดตัวอย่างเป็นทางการประมาณ มิถุนายน-กรกฎาคมแต่สถานการณ์ทางด้านการเมืองทำให้ สปริง นิวส์ ต้องเปิดตัวก่อนแผนที่วางไว้ ซึ่งส่งผลให้ประชาชนผู้ชมรู้จักและต้อนรับสปริงนิวส์ได้ง่ายและมากขึ้น ส่วนแผนการขายโฆษณาจะเริ่มขายโฆษณาจริงจังกตั้งตั้งแต่เดือนกรกฎาคม โดยคาดว่าจะมีผู้สนับสนุนกลุ่มแรกที่เริ่มต้นไปด้วยกันประมาณ 10 ราย หรือคิดเป็นรายได้ประมาณ 30% ของรายได้ทั้งหมด พร้อมทั้งตั้งเป้าว่าจะสามารถสร้างรายได้ค้ำหนุนภายในระยะเวลา 3 ปี สำหรับการรับชมช่องข่าว สปริง นิวส์ สามารถรับชมผ่านระบบเคยู - แบนด์ หรือจานส้ม ซึ่งขณะนี้มีฐานผู้ชมประมาณ 1.5 ล้าน คราวเรือนและภายในเดือนพฤษภาคมนี้ จะสามารถรับชมผ่านเคเบิลทีวีซึ่งมีจำนวนผู้ชมประมาณ 3 ล้านครัวเรือน

นอกจากนี้ยังมีแผนทำให้สปริงนิวส์ เป็นองค์กรข่าวที่มีนวัตกรรมที่ชัดเจน โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาช่วยในการนำเสนอข่าว อาทิการนำเสนอข่าวโดยใช้เทคโนโลยี3G, การรายงานสดผ่านยานไร้คนขับ UAV ที่สามารถลอยได้สูง 200 - 300 ฟุต ในระยะ 2 กิโลเมตร นานถึง 20 นาที โดยใช้พลังงานไฟฟ้า, เปิดรับข่าวผ่านทางไอโฟนและแบล็คเบอร์รี่, นำเสนอข่าวผ่านอินเตอร์และนิวมีเดียทุกรูปแบบเพื่อให้ผู้บริโภครับข่าวของสถานีได้ทุกที่ทุกเวลา

ไอเอ็นเอ็นร่วมผลิตเอ็มบี แชนแนล

25 มกราคม 2553 - มีเดีย บารอน ภายใต้การบริหารของตระกูล "จันทร์ศรีชวาลา" ผนึกกำลังพันธมิตรสำนักข่าวไอเอ็นเอ็น รุกตลาดทีวีดาวเทียมเปิดตัว MB Channel ซึ่งธุรกิจทีวีดาวเทียมมีโอกาสเติบโตสูง

สุเทพ จันทร์ศรีชวาลา ประธานกรรมการบริหาร บริษัท มีเดีย บารอน จำกัด เปิดเผยว่า MB Channel มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับรายการข่าวเป็นหลักโดยมีบริษัท เอเซีย บรอดคาสติ้ง เทเลวิชั่น จำกัด เป็นผู้ให้บริการส่งสัญญาณผ่านดาวเทียมไทยคม 5 ในระบบซีแบน (C-Band) ซึ่งสามารถส่งสัญญาณออกอากาศครอบคลุมกว่า 22 ประเทศทั่วโลก ภายใต้สโลแกน "รอบรู้ รุ้รอบ กับ เอ็มบี แชนแนล"

กลุ่มเป้าหมายของ MB Channel คือคนอายุ 25 ปีขึ้นไปจบปริญญาตรี "เราไม่ได้คิดมาแข่งกับใคร เอ็มบี แชนแนลมาเติมช่องว่างของรายการทีวีในเมืองไทย Positioning ของเราคือ ข่าว และ Knowledge ซึ่งผมยอมรับว่าช่องที่เป็น Knowledge เกิดยากในเมืองไทยหาสปอนเซอร์ก็ยากด้วย" คุณสุเทพ กล่าว รูปแบบรายการในสถานีโทรทัศน์ เอ็มบี แชนแนล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท มีทั้งรายการที่ผลิตเอง และรายการที่ซื้อลิขสิทธิ์จากต่างประเทศรายการที่ผลิตเอง เช่น รายการข่าว INN HOT NEWS สดทุกครึ่งชั่วโมง, รายการ MB NEWS, รายการเพื่อสุขภาพ HELLO HEALTH, รายการเศรษฐศาสตร์แห่งความจริงและรายการมิตรแท้ทีวี สำหรับรายการที่ซื้อลิขสิทธิ์จากต่างประเทศ อาทิ รายการสารคดีระดับโลก,ละครฟอร์มยักษ์จากอินเดีย,รายการมวยไทยนานาชาติ เป็นต้น

บริษัท มีเดีย บารอน จำกัด มีทุนจดทะเบียน 4 ล้านบาท โดยในช่วง 2 ปี นับจากนี้บริษัทจะมีการลงทุนเพิ่มอีก 40 - 50 ล้านบาท คุณสุเทพกล่าวว่า บริษัท น่าจะทำกำไรได้ในระยะเวลา 2 ปี

CSR TV ฉาย เอกภพสวัสดิ์ ลุย

"กิตติภัทร รุ่งธนเกียรติ" หรือ "เสี่ยติง" จากอดีตเจ้าพ่อวงการวิทยุธุรกิจ กับความเสี่ยงทางธุรกิจที่ได้

สัมปทานคลื่นบาง หรือบางครั้งก็ไม่ได้ แต่ "ทีวีดาวเทียม" ทำให้เขาไม่ต้องวิ่งเดินมากเหมือนเมื่อก่อน แถมยังได้เป็นเจ้าของสื่อทีวีอีกทีช่องก็ได้ในที่สุด "กิตติภัทร" ในฐานะรองประธาน บริษัท เอฟเอส เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) เคยเป็นเจ้าของคลื่นวิทยุกระจายเสียงหลายสถานี ในนามของ "อาร์เค มีเดีย" แต่เขาเจียบหายไปพักหนึ่ง หลังจากอาร์เคถูกซื้อหุ้นแบ็กคอร์ดจนต้องวางมือไปเมื่อ 2 ปีก่อน

รองประธานบริษัท เอฟเอสฯ บอกว่าสิ่งที่เขาเชื่อมั่นคือทีวีดาวเทียมในระยะยาว จะเป็นหนึ่งช่องในฟรีทีวีที่คนเลือกดูเมื่อทุกบ้านมีเซตท็อปบ็อกซ์ ซึ่งหมายถึงทุกบ้านติดจานดาวเทียม และมีกล่องรับสัญญาณทีวีโดยตรงเพราะใน Long run พฤติกรรมของผู้ชมจะเปลี่ยนแปลงเขาจึงกระโจนลงทุนอย่างเต็มตัว แม้ว่าในปีแรกนั้น จะเป็นความยากลำบากในการทำธุรกิจมากเพราะต้องคุยกับสปอนเซอร์ จนกว่าจะเข้าใจว่าทีวีดาวเทียมเป็นสื่อที่น่าสนใจสำหรับการโฆษณา แต่ก็เขาก็ทำสำเร็จด้วยช่องแรกคือ Hit Station ที่เป็นเพลงลูกทุ่งที่ได้รับการตอบรับจากสปอนเซอร์อย่างดี ทั้งกระทั่งแดง ชันซิล ปตท. ต่างลงเม็ดเงินโฆษณาให้เขา ต่อมา เอฟเอส จึงเดินหน้าต่อในกลางเดือนมกราคม 2553 เอฟเอส ประกาศเปิดอีก 2 สถานีคือ OK TV เพลงฟังสบายๆ และ CSR TV (สถานีโทรทัศน์ร่วมมือร่วมใจ) ซึ่งมี ดนัย เอกมหาสวัสดิ์ เป็นผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ร่วมมือร่วมใจ ซึ่งเป็นคอนเซ็ปต์ที่ยังไม่มีใครทำในทีวีดาวเทียม โดยนำทีม "ร่วมด้วยช่วยกัน" ที่เคยออนแอร์ในไอทีวีสร้างคอนเทนต์ ซึ่งช่องนี้จากชื่อของช่องถือว่าตรงกับกลุ่มเป้าหมายสินค้าที่ต้องการโฆษณาประชาสัมพันธ์การทำซีเอสอาร์ องค์กรของตัวเองซึ่งเขาไม่อยากจะบอกตรงๆ ว่าสามารถดึงสปอนเซอร์ได้แต่ขอเน้นว่าช่วยสังคม ส่วนรายได้สปอนเซอร์ช่องนี้เป็นผลพลอยได้มากกว่า

นายดนัย เอกมหาสวัสดิ์ กรรมการบริหารและผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ร่วมมือร่วมใจ เปิดเผยว่าได้ลงทุน 20 ล้านบาท ในการพัฒนาและเปิดตัวสถานี "ซีเอสอาร์ทีวี" ร่วมมือร่วมใจ รายการทีวีเพื่อสังคมภายใต้ความร่วมมือของพันธมิตรธุรกิจ ประกอบด้วย บริษัท เอ - พลัส เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน)

ผู้ดำเนิน ธุรกิจสื่อวิทยุและโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม พร้อมด้วยสำนักข่าวไอ นิวส์ ผู้ดำเนินธุรกิจข่าวในรูปแบบนิวมีเดีย ซีเอสอาร์ทีวีวางเป้าหมายเป็นสถานีโทรทัศน์รูปแบบใหม่ และถือเป็นการต่อยอดความสำเร็จของรายการร่วมมือร่วมใจ ที่เคยออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ปัจจุบันแพร่ภาพอยู่ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ (สทท.11) ทั้งนี้ได้วางแผนออกอากาศควบทั้งฟรีทีวี วิทยุอินเทอร์เน็ตและขยายการรับชมผ่านช่องทางเคเบิลทีวีท้องถิ่นที่คาดว่าจะครอบคลุมทุกภูมิภาคทั่วไทยภายในไตรมาสแรกปีนี้ หรือคิดเป็นผู้ชมกว่า 20 ล้านคนคาดว่าในปีแรกจะสร้างรายได้กว่า 20 ล้านบาท

กสท ขอลุ้นด้วย เตรียมเปิด CAT TV

เมื่อต้นปีมีรายงานข่าวว่า บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) หรือ แคทเทเลคอม ได้เชิญผู้ผลิตรายการทีวีเข้ามาเจรจา อาทิ นางชาลลดา ไทนวนฉิก, LiveTV และ สปริงทีวี เป็นต้นเพื่อหาข้อสรุปในการนำคอนเทนต์ของผู้ผลิตรายการเหล่านี้ มาเผยแพร่ในช่องรายการทีวีดาวเทียมภายใต้ชื่อ "CAT TV" โดยจะร่วมกับ บริษัท สามารท เอนจิเนียริง จำกัดของกลุ่มสามารถคอร์ป ทำหน้าที่ในการจัดจำหน่ายจานดาวเทียม "สีส้ม" ในราคาเพียง 499 บาทเท่านั้นโดยตั้งเป้าหมายจำหน่ายจานดาวเทียมถึง 1 ล้านจาน เหตุผลที่แคทเทเลคอม มีแผนจะทำช่องรายการทีวีดาวเทียม เนื่องจากปัจจุบันมีช่องทีวีดาวเทียมช่องหนึ่งแต่ยังไม่สามารถเผยแพร่รายการทีวีได้ในขณะนี้ อยู่ระหว่างการหาคอนเทนต์

"แม้จะตั้งเป้ายอดขายที่ 1 ล้านจาน แต่ปัญหาก็คือ แคท จะต้องรับภาระค่าใช้จ่ายราคาจานดาวเทียมที่กลุ่มสามารถเป็นผู้จัดจำหน่าย 2,000 - 3,000 บาท ค่าถามคือจะคุ้มหรือไม่เพราะหลายฝ่ายยังกังวล"

ขณะที่ นายจิรายุทธ รุ่งศรีทอง กรรมการผู้จัดการใหญ่บมจ.กสท โทรคมนาคมกล่าวยอมรับว่าเป็นเพียงแผนธุรกิจเท่านั้นยังไม่มีการสรุป เนื่องจากต้องนำเรื่องดังกล่าวให้กับคณะกรรมการชุดใหม่ (นายวิสุทธิ์ ศรีสุพรรณ ประธานกรรมการ) พิจารณานอมนิติอย่าง เป็นทางการหากไม่สามารถให้บริการทีวีผ่านดาวเทียม

ได้ก็จะใช้ช่องทางผ่าน FTTH (Fiber to the Home) คือระบบเส้นใยแสง ที่จะทำการส่งผ่านข้อมูลจาก Center Office หรือ ชุมสายของผู้ให้บริการไปยังบ้านเรือนของผู้ใช้คือสามารถส่งข้อมูลไปถึงบ้านของเราและส่งจากบ้านของเราไปยังชุมสายได้ความเร็วมากที่สุดถึงระดับ 2.5 Giga-bit per second (Gbps) หรือประมาณ 2,500,000,000 บิต / วินาที) ซึ่ง กสท มีแผนใช้งบประมาณ 6,000 ล้านบาทติดตั้งเครือข่ายในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

พุ่มมี คอนเทนต์มา พักจางราย

ในสงครามแข่งขันกัน "ผลิตและติดจาง" มีผู้เล่นรายใหญ่อยู่ไม่ต่ำกว่า 10 ราย ทางเทคนิคแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มจางเล็ก รับสัญญาณ เคยูแบนด์ ที่เมื่อฝนตกมีเมฆหนาที่บจะรับภาพไม่ชัดและมีจำนวนช่องจำกัดจากการบีบอัดสัญญาณ และกลุ่มจางใหญ่ ซีแบนด์ ที่ยังรับภาพได้ดีเมื่อฝนตกและจำนวนช่องจากหลายประเทศมากกว่า สำหรับการลงทุนของผู้ชม การจ่ายค่าติดตั้ง เฉลี่ย 2,000 - 3,000 บาท และไม่มีรายจ่ายต่อเดือนซึ่งตรงกับความต้องการของผู้บริโภคคนไทยที่ไม่ต้องการจ่ายค่าชมทีวี จากการความคุ้นเคยของการดูฟรีทีวีมาโดยตลอด

ถ้าจำนวนผู้ติดตั้งจางดาวเทียมในปี 2522 ประมาณ 20 ล้านครัวเรือน เฉลี่ยค่าติดตั้ง 2,000 - 3,000 บาท ซึ่งเป็นเม็ดเงินมหาศาลที่นับวันจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามจำนวนประชากรและครัวเรือน

สถิติ			
ปี	จำนวนครัวเรือนทั้งหมด	ไร้เสา (จางดาวเทียม+เคเบิลทีวี)	เสาอากาศ
2550	19.13	4.18	14.94
2551	19.79	5.72	14.07
2552	20.35	6.37	13.97
2553*	20.94	9.16	11.78
2556*	22.83	27.18	-4.35

ที่มา : AGB Nielsen media Research/*คาดการณ์ โดย สมาคมโทรทัศน์ดาวเทียม

ประเภทของจางรับสัญญาณ เดือนกุมภาพันธ์ 2553 ย่านความถี่ C-band ขนาดเฉลี่ย 1.50 ซม. ลักษณะและแบนด์ราคาประมาณ (ค่าติดตั้งจ่ายครั้งเดียว)

Psi 2,500 - 3,500 บาท

Dynasat 3,500 บาท

ย่านความถี่ Ku-band ขนาดเฉลี่ย 60 ซม.

ลักษณะและแบนด์ราคาประมาณ (ค่าติดตั้งจ่ายครั้งเดียว)

จางเหลือง ดีทีวี 1,900 บาท

เอเอสทีวี 1,650 บาท

จางแดง ทูวิชั่นส์ 3,500 บาท

จางส้ม ไอพีเอ็ม 3,300 บาท

จางฟ้าสามารถ 3,000 บาททูวิชั่นส์ * ค่าสมาชิก 300 - 2,000 บาท

ที่มา : POSITIONING รวบรวม

การเมือง - โฆษณา" จุดพลุ "ทีวีดาวเทียม

ไลฟ์สไตล์ของผู้ชมทีวีจำนวนกว่า 6 ล้านครัวเรือนหรือเกือบ 20 ล้านคนที่ติดจางดาวเทียม ในวันนี้กำลังเปลี่ยนถ้าไม่ใช่ช่วงข่าวเช้า ข่าวเย็น และละครหลังข่าว หลายคนจะไม่ได้อยู่กับฟรีทีวีช่องหลักอย่าง 3, 5, 7, 9 อีกต่อไปเพราะรีโมตคอนโทรลในมือจะกดไปหาทีวีดาวเทียมช่องโปรด ที่มีให้เลือกตั้งแต่ช่องวาไรตี้ เพลง ละคร หนัง ข่าว สารคดี ไปจนถึงข้อปิ้งจำนวนนับร้อยช่อง ยิ่งถ้าปฏิบัติการ "โลกไร้เสา" ของกลุ่มธุรกิจทีวีดาวเทียมสำเร็จทุกบ้านติดจางโลเซเสาออกจากหลังคา ฟรีทีวีที่เคยได้เปรียบเพราะรับผ่านเสาอากาศตั้งผู้ชมกลุ่ม Mass ได้หมด ก็จะถูกทีวีดาวเทียมแบ่งส่วนเป็น Segmentation เป็น Fragmentation และ Niche ไปอย่างสมบูรณ์แบบ

พฤติกรรมชมรายการทีวีที่ต่างจากอดีตที่เคยมีเพียง "ฟรีทีวี" ถูกปรับเปลี่ยนมาตั้งแต่ยุคของ "เคเบิลทีวี" ที่คนไทยคุ้นเคยกับการสมัครเป็นสมาชิกเพื่อรับชมทีวีที่ชัดขึ้นและรายการทีวีที่หลากหลายมากขึ้นซึ่งหมายถึง "พร้อมจ่าย" เพื่อหาความต่างจากผู้ประกอบการที่ซื้อรายการหรือแม้แต่ซื้อแผ่น และดูดูรายการมาจากทีวีดาวเทียมทั่วโลก มาปล่อยให้ชมอีกทอดหนึ่ง

จุดเปลี่ยนการเมือง ปลุกทีวีดาวเทียม จุดเปลี่ยน

สำคัญ ที่ทำให้ "จางดาวเทียม" ปรากฏอยู่บนหลังคาบ้านชนิดจางซ้อนจาง โดยเฉพาะในตัวเมืองและกรุงเทพฯ มากขึ้น ครั้งแรกคือหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬปี 2535 รัฐเปิดเสรีการรับสื่อมากขึ้น ให้ชาวบ้านทั่วไปสามารถติดตั้งจางดาวเทียมรับชมทีวีได้ จากเดิมกำหนดให้กลุ่มระดับข้าราชการซี 5 หรือต้องมีข้าราชการซี 5 ขึ้นรับรองจึงจะติดตั้งได้

สิ่งกระตุ้นแรงต่อมาที่เสมือนพลุทำให้ทีวีดาวเทียมกลายเป็นกระแส คือสถานการณ์บ้านเมืองที่กระตุ้นให้ผู้ชมต้องการรับรู้ข่าวสารจากช่องทางอื่นมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อค่ายผู้จัดการธุรกิจทีวีดาวเทียมเปิดสถานีข่าวโทรทัศน์เอเอสทีวี โดยให้ผู้ชมซื้อจางดาวเทียมติดตั้งเพื่อรับชมข่าวสาร ชนิดที่เปิดแช่ชมตลอดทั้งวัน เพราะรูปแบบการนำเสนอข่าวจากสถานการณ์แบบ "เรียลไทม์โชว์" สดจากที่ชุมนุมตลอดเวลา จนกลายเป็นสื่อที่ทำให้เกิดพลังเสียชื่อเสียงและตามมาด้วยเสื้อแดงของฝ่ายตรงข้ามที่ปลุกให้คนต้องติดตั้งจางดาวเทียมขึ้นเพื่อฟังข่าวสารด้านการเมืองโดยเฉพาะ

ทีวีดาวเทียม กลายเป็นธุรกิจมากขึ้นหลังเดือนมีนาคม 2551 ขณะที่กฎหมายควบคุมกิจการโทรทัศน์รายใหม่ยังอยู่ในสภานิติบัญญัติ เนื่องจากต้องรอการแต่งตั้งคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (กสทช.) แต่ในพ.ร.บ.การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 อนุญาตให้ธุรกิจทีวีที่ไม่ใช่คลื่นสามารถหารายได้จากโฆษณาไม่เกินชั่วโมงละ 6 นาทีจึงเป็นการเปิดช่องและปลดแอกทั้งทีวีดาวเทียมและเคเบิลทีวีให้หารายได้เพิ่มขึ้น

การโฆษณาได้เปรียบเสมือนการเปิดสวิตช์ให้เจ้าของคอนเทนต์รายใหญ่กล้ากระโดดทุ่มลงทุนอย่างเต็มตัวแบบไม่ใช่แค่หลักล้านแต่คือร้อยล้านบาทเพราะโอกาสของรายได้เห็นชัดขึ้น และที่สำคัญคือโอกาสเปลี่ยนสถานะจากแค่ผู้ผลิตรายการ ที่ต้องคอยง้อช่องฟรีทีวีมาหลายทศวรรษ กลายเป็นเจ้าของช่องได้เพียงชั่วข้ามคืนคือเล่นท์ของ "เพาเวอร์" การเป็นเจ้าของสื่อที่หลายคนฝันมานาน

เมื่อผู้เล่นมากขึ้น และเงินทุนถึง สิ่งที่เกิดขึ้นคือจำนวน 100 กว่าช่องที่พร้อมให้คลิกดู และมากกว่า 20 ช่องจากค่ายใหญ่ตั้งแต่ช่องรายการข่าวอย่างค่ายเนชั่น

เอเอสทีวี, เอ็มบี แชนแนล สปริงนิวส์, ทีนิวส์ แชนแนล, CSR ทีวี จนถึงช่องบันเทิงอย่างค่ายแกรมมีอาร์เอส กันตนา เมเจอร์ ทำให้การผลิตที่เคยใช้ต้นทุนถูกคุณภาพคอนเทนต์ไม่สบายตา กลายเป็นคอนเทนต์ระดับเกือบเทียบเท่าที่ออกอากาศในฟรีทีวี ยิ่งทำให้เกิดการบอกต่อปากในกลุ่มผู้ชมและสปอนเซอร์วิ่งเข้ามาเพิ่มขึ้นทำให้เม็ดเงินโฆษณาที่เคยอยู่ในหลักไม่กี่ล้านกำลังเพิ่มขึ้น และคาดหวังกันว่าจะได้แชร์เม็ดเงินโฆษณาอย่างน้อย 2,500 ล้านบาทคิดเป็น 5% ของเม็ดเงินโฆษณาในปี 2553

ความเป็นมาธุรกิจเคเบิลและดาวเทียม

ปี 2532 "ไอบีซี" ของพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร

ปี 2534 "ไทยสกายทีวี" คือผู้เล่นในธุรกิจเคเบิลทีวียุคแรก

ปี 2536 "ยูทีวี" บริษัทลูกทรูคอร์ปอเรชั่นในเครือซีพีลงนามยังทำให้เคเบิลทีวีดึกดำ แต่เพราะวิกฤตเศรษฐกิจทำให้ปี 2541-2551 มีการควบกิจการระหว่างยูทีวีและไอบีซีจนกลายเป็น ยูบีซี และฝ่ายทุทเทคโอเวอร์ทั้งหมดในปี 2549 เปลี่ยนชื่อเป็น "ทรูวิชั่นส์" ปี 2551 ที่มาพร้อมการเสนอแพ็คเกจ ติดจางแดงที่ทำให้คนไทยคุ้นเคยกับรายการทีวี ที่มากับจางดาวเทียมมากขึ้น

เหตุผล 4 ข้อ ที่ติดจางดาวเทียม

1. อยากรูภาพชัด
2. ได้ดูรายการที่ไม่มีในฟรีทีวี และจำนวนช่องมากกว่า
3. ราคาติดตั้งถูกพอ ๆ กับติดตั้งเสาอากาศ
4. เทคโนโลยีการรับชมง่ายขึ้นแบบ Plug & Play

กว่า 6 ล้านครัวเรือนดูทีวีไร้เสา

20.35 ล้านคือจำนวนครัวเรือนในประเทศไทย

13 ล้านครัวเรือนดูทีวีผ่านเสาอากาศ

1.96 ล้านครัวเรือน เป็นสมาชิกเคเบิลทีวีท้องถิ่น

2.2 ล้านครัวเรือน ดูผ่านจางดาวเทียมเคเบิล (จางเล็กสีต่าง ๆ รวมทรูวิชั่นส์ประมาณ 1.8 ล้านครัวเรือน)

2.35 ลานครัวเรือน ดูแบบฟรีทุแอร์ งานซีแบนด์ (งานดำ)

ที่มา : AGB Nielsen สิงหาคม 2552

TIME LINE

ยุคฟรีทีวี

- ตั้งแต่ปี 2498 - 2539 คนไทยมีฟรีทีวี 6 ช่อง ดูผ่านเสาอากาศข้างปลา

ผล

- คอนเทนต์ไม่หลากหลาย ละครได้เรตติ้งสูงสุด
- เม็ดเงินโฆษณากว่าครึ่ง อยู่ที่ช่อง 3 กับ 7

ยุคเคเบิลทีวี

- ตั้งแต่ปี 2532 เริ่มมีทีวีระบบบอกรับเป็นสมาชิก

"ไอบีซี"

- ปี 2534 ไทยสกายทีวี
- ปี 2536 ยูทีวี
- ปี 2541 ควบรวมกิจการระหว่าง ยูทีวี กับ ไอบีซี กลายเป็นยูบีซี และทรูวิชั่นส์
- 2551 ผู้เล่นหลักคือเคเบิลท้องถิ่น และทรูวิชั่นส์

ผล

- ผู้ชมที่จ่ายมาก ได้ชมรายการจากต่างประเทศยิ่ง มาก
- การชมเคเบิลทีวีเป็นชีวิตที่รู้สึก "พรีเมียม" มากขึ้น
- ขนบทัศนคติกับเคเบิลทีวี จากผู้ประกอบการท้องถิ่น
- เม็ดเงินโฆษณาเริ่มซื้อเคเบิลทีวี หลังกฎหมายอนุญาต

ยุคทีวีดาวเทียม

- มีนาคม 2551 กฎหมายให้มีโฆษณาในเคเบิลทีวีและแบบที่ไม่ใช่คลื่นซึ่งรวมถึงทีวีดาวเทียม
- รัฐยังไม่มีการตั้งคณะกรรมการขึ้นดูแลกิจการทีวี และวิทยุจึงเป็นช่องว่างของกฎหมายเปิดให้ผู้ประกอบการสามารถส่งรายการผ่านดาวเทียมส่งตรงถึงงานของผู้รับได้

ผล

- ผู้ผลิตคอนเทนต์ เริ่มเห็นโอกาสมีรายได้จากโฆษณาจึงกล้าลงทุนเปิดช่อง
- ผู้ชมได้ชมช่องรายการมากและหลากหลายขึ้น
- เม็ดเงินโฆษณาเพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัว

ที่มา : AGB Nielsen media Research

ฟรีทีวี ส่ง Fighting Channel

สัดส่วนจากการสำรวจของ AGB Nielsen เมื่อต้นปี 2553 พบว่า กำลังส่งสัญญาณชัดเจนว่าสื่อทางเลือกใหม่อย่างทีวีดาวเทียม ที่ส่งสัญญาณมาแล้วจากเคเบิลทีวีที่กำลังแย่งผู้ชมจากฟรีทีวี ชนิดเบียดกันเพียงไม่กี่เปอร์เซ็นต์

สิ่งที่ฟรีทีวีตอบโต้ความเติบโตของทีวีดาวเทียม ณ เวลานี้ แม้จะยังไม่เพิ่มช่องทีวีดาวเทียมตามในทันที แต่คือการพยายามปรับตัว ส่งออกคอนเทนต์สร้างแบรนด์ของช่องสร้างลือลดีเพื่อดึงผู้ชมไว้ก่อนเพราะวันหนึ่งหากเม็ดเงินโฆษณาไหลมาที่ทีวีดาวเทียมมากขึ้นช่องที่เป็น Fighting Channel ก็จะสามารถเก็บเม็ดเงินไว้ได้

ช่อง 7 ลุย 7 ช่อง

ที่เห็นเป็นรูปธรรมมากที่สุดคือ ค่าโฆษณิต่อช่อง 7 สีที่มี "มีเดีย ออฟ มีเดียส์" หรือปัจจุบันส่งต่อให้กับ "มีเดีย สตูดิโอ" ที่ได้พยายามเปิดช่องทีวีดาวเทียมของตัวเองเมื่อปี 2548 คือ "ช่องที่แซนแนล" ช่องเพลงลูกทุ่งล้มพับไปหลายระลอกเพราะขาดทุน เข้าออกระหว่างทีวีดาวเทียมกับเครือข่ายเคเบิลทีวี จนกลับมาใหม่และปักหลักอยู่กับ "ทรูวิชั่นส์" ตั้งแต่ปี 2550

โมเดล "มีเดียฯ" ที่ผ่านมาเกาะติดแน่นกับเครือข่ายเคเบิลทีวี เพราะการขายโฆษณาทำได้ง่ายกว่า เนื่องจากการล็อกสัญญาณให้ออกเฉพาะเคเบิลทีวี ทำให้รู้ชัดเจนว่ากลุ่มผู้ชมเป็นใคร อยู่ไหนบ้าง อีก 2 ช่องของ "มีเดีย" คือ "ยู แคมป์ัส" ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับไลฟ์สไตล์ของเด็กมหาวิทยาลัย และ "มีเดีย แซนแนล" ที่นำละครช่อง 7 มาริรัน จึงเกาะติดกับเครือข่ายเคเบิลทีวีเช่นกัน

แต่เมื่อกระแสทีวีดาวเทียมมาแรง "มีเดีย สตูดิโอ" จึงเตรียมลงทุนทีวีดาวเทียมซึ่งเป็นแผนที่ "ขาดอดทนอดกลั้น" อดีตซีอีโอ ของมีเดียสตูดิโอวางไว้ คือทีวีดาวเทียมของมีเดียสตูดิโอ ในปีนี้จะเปิดใหม่ 4 ช่องคือ ช่องข่าว กีฬา หนังสือ และบันเทิง อีก 1 ช่องลงทุนช่องละ 100 ล้านบาท นอกเหนือจาก 3 ช่องเดิมที่จะขยายจากเคเบิลทีวีมา ออกอากาศในทีวีดาวเทียมด้วยแต่ ณ เดือนกรกฎาคม 53 แผนทั้งหมดต้องหยุดนิ่ง อยู่เนื่องจากการลาออกของ "ขาดอด" และระดมความชัดเจนจากนโยบายของช่อง 7 ในฐานะผู้ถือหุ้นใหญ่ใน "มีเดีย สตูดิโอ" ว่าจะเดินหน้าธุรกิจนี้อย่างไรต่อไป

ช่อง 3 สะสมคน พร้อมยัง 3 ช่อง

สำหรับช่อง 3 ที่ปฏิบัติการดูดคนบันเทิง มาอย่างต่อเนื่อง 3 ปี ทั้งดวงละคร ที่ดิงนางเอก พระเอก เบอร์ต้น ๆ จากช่อง 7 มาแล้วหลายคนและข่าวที่ดิงดาวเด่นหน้าจอมมาได้หลายสิบคน หากต้องยิงทีวีดาวเทียม จึงไม่ใช่เรื่องยาก

"ประวิทย์ มาลีนนท์" บิ๊กบอสของช่อง 3 ประกาศแล้วว่าเตรียมเปิดช่องทีวีดาวเทียม 3 ช่อง ภายในปี 2553 คือ ช่องข่าว 24 ชั่วโมง ช่องเกี่ยวกับอาหาร ช่องท่องเที่ยว รวมไปถึงการพิจารณาข้อเสนอของ "สมเกียรติ อ่อนวิมล" ที่เสนอเปิดช่องเกี่ยวกับกลุ่มประเทศอาเซียนแต่ "ประวิทย์" ยังไม่กดปุ่มสตาร์ทและขอเวลาศึกษาโอกาสทางธุรกิจอีกระยะหนึ่ง

การที่ผู้ทรงอิทธิพลอย่างฟรีทีวีช่อง 3 และช่อง 7 ไม่ถอย และช่อง 9 พร้อมลงเล่นเต็มที ยิ่งทำให้ผู้เล่นในธุรกิจทีวีดาวเทียมต้องทุ่มมากขึ้น เพื่อชิงผู้ชมทำให้กระแสของทีวีดาวเทียมแรงยิ่งขึ้น ส่วนที่เหลือก็เพียงแต่ว่าเมื่อออนแอร์ไปแล้วใครทำได้โดนใจผู้ชมช่องนั้นก็ไต่เรตติ้งและเงินก็ไหลมาเทมาอย่างแน่นอน

ต่อด้วยขาใหญ่ย่านสนามเป้าอย่างช่อง 5 ก็โคดลงมาเปิด "สถานีข่าวทหาร" โดย พล.ท.กิตติศักดิ์ บำเหน็จพันธ์ุ ผู้อำนวยการสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก (ททบ.5) เปิดเผยว่า "ช่องนี้จะเน้นผลิตข่าวเพื่อความมั่นคง แทนช่อง "มันนี่ แชนแนล" ที่จะหมดสัญญาเช่าช่องรายการ โดยคาดว่าจะต้องจ่ายเงินลงทุนกว่า 20 ล้านบาท ช่องสัญญาณที่จะนำมาทำเป็นสถานีข่าว

ทหารนั้นเป็นระบบเคยู แบนด์ แนวคิดการทำสถานีข่าวทหาร เพราะปัจจุบันทหารมีภารกิจจำนวนมากที่ควรนำเสนอให้ประชาชนได้รับทราบข่าวสารอย่างทั่วถึง" พล.ท.กิตติศักดิ์ กล่าว

ส่วน ช่อง 9 อสมท ก็กำหนดทิศทางกลุ่มสื่อทีวี ปี 2553 ด้วยการขยายธุรกิจรูปแบบ "โมโครบิวดี" ขยายช่องทีวีดาวเทียมเพิ่ม จากฟรีทีวี ช่อง 9 โดยใช้จุดเด่นการเป็นเจ้าของคอนเทนต์คุณภาพ และเป็นพันธมิตรกับทรูวิชั่นส์ ปัจจุบัน อสมท ดำเนินการอยู่ 2 ช่อง คือ เอ็มคอต 1 ช่องข่าว และ เอ็มคอต 2 ในชื่อ "อาเซียนทีวี" ออกอากาศผ่านทรูวิชั่นส์ และซีแบนด์ไปพร้อมกัน

"ธนวัฒน์ วันสม" กรรมการผู้อำนวยการใหญ่ เพิ่งประกาศเมื่อต้นปีเช่นกันว่าจะเปิดอีก 11 ช่อง จากเดิมที่มี 4 ช่องที่ออนแอร์ทั้งในซีแบนด์ เคยูแบนด์ ทรูวิชั่นส์ ซึ่งอีก 11 ช่องนั้นจะเป็นทีวีดาวเทียมที่ใช้เม็ดเงินลงทุนไม่ต่ำกว่า 500 ล้านบาท และมีแผนจะขยายช่องรายการทีวีดาวเทียมเพิ่มอีก 3 ช่อง การส่งสัญญาณจะขึ้นอยู่กับการวางตำแหน่งของแต่ละช่อง และกลุ่มเป้าหมาย

มาถึงช่อง 11 ด้าน กฤษณพร เสริมพานิช อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ เผยว่า "ช่วงเดือนมีนาคม 2553 กรมเตรียมเปิดสถานีทีวีดาวเทียม 1 ช่องนำเสนอคอนเทนต์ข่าวภูมิภาค โดยใช้เครือข่ายประชาสัมพันธ์ จังหวัดทั่วประเทศเป็นผู้ผลิต ถือเป็นจุดเด่นของกรม โดยของบจากโครงการไทยเข้มแข็ง 200 ล้านบาท เพื่อดำเนินการเปิดช่องทีวีดาวเทียมของกรม ซึ่งถือเป็นหน้าที่และเป็นการพัฒนาสื่อใหม่ หากในอนาคตช่อง 11 ต้องแปลงสภาพไปเป็นองค์กรมหาชน" กฤษณพร กล่าว

ตลาดเคเบิลทีวี และเซทเทลไลท์ทีวีปี 2553

หน่วย : ล้านบาท

ประเภทธุรกิจ	ปี 2552	ปี 2553	เติบโต (%)
ทรูวิชั่น 	1,500,000	1,500,000	0
กรุงเทพ	740,000	760,000	2
หัวเมืองใหญ่	330,000	300,000	-7
ต่างจังหวัดรองนอก	470,000	480,000	1
จานดาวเทียม 	2,900,000	4,050,000	0
กรุงเทพ	150,000	220,000	2
หัวเมืองใหญ่	480,000	600,000	-7
ต่างจังหวัดรองนอก	2,200,000	2,200,000	1
เคเบิลท้องถิ่น + จานดาวเทียม 	4,800,000	6,100,000	0
กรุงเทพ	550,000	660,000	2
หัวเมืองใหญ่	1,860,000	2,000,000	-7
ต่างจังหวัดรองนอก	2,400,000	3,400,000	1

ที่มา : บริษัท เอจีบี แอสตัน ธีสิสส์